

Apologiae tres, : cum aliquot paradoxorum explicationibus, quarum titulos proxima in pagella reperies

<https://hdl.handle.net/1874/456812>

4
APOLOGIAE
TRES, CVM ALIQVOT

PARADOXORVM EXPLICATIONIBVS,

quarum titulos proxima in pagella repe-

ries, LEONARDO FVCHSIO,

Scholæ medicorum Tubin-

gensis professore pu-

blico, autore.

IOACHIMVS CAME-
RARIVS.

Montue tu melius, melius Puteane sileres,

Mirificos edis quicq; Thriuere libros.

Nam uestrū, ut, quam prisca serunt prouerbia, Sorex,

Proditur indicio quisque peritq; suo.

Sic prorepentes iugulat defensio Fuchsj,

Quem uestra exagitant iurgia uana uirum.

Sed recte fecistis: ab hoc pulcherrima Fuchsj

Dantur enim doctæ talia scripta manus.

Quis non se tantum ipse, suos librosq; tuetur,

Pro ueterum sed & hæc prælia laude gerit.

Nunc quod miremur, cum uestri iniuria facti

Damnetur, tamen hac gratia parte redit.

CONTINENTVR
hoc libro.

APOLOGIA ADVERSVS GVLIELMV M
Puteanum Blangiacum medicum, falsam Ioannis Mesues sententiam, Aloën
aperire ora uenarum, tuentem: in qua multa, eaq; scitu digna Galeni loci à
Puteano minus recte intellecta, summa & exquisita diligentia explicantur,
LEONARDO FVCHSIO publico Scholæ medicorum Tubingensis
professore autore.

APOLOGIA ALTERA aduersus aliquot palam insanas & con-
uitijs plenas Sebastiani Montui Dialexeis, nonnulla Paradoxorum capita
temere perstringentes, eodem Leonardo Fuchσιο medico autore.

APOLOGIA TERTIA aduersus Hieremiam Thriuerum Brache-
lium, medicum Louaniensem: qua docetur, in internis inflammationib; plen-
ritide præsertim, è directo partis affectu sanguinem mittendum esse, locis
compluribus à typographo antea deprauatis emendata & aucta, Leonardo
Fuchσιο autore.

EXPLICATIONES aliquot Paradoxorum, in hoc editæ, ut in
lenolis illa subinde calumniandi nulla occasio reliqua esse
possit, eodem autore.

Locorum uero aliquot inter excudendum operarum incuria deprauatorum castigationem, in studiosorum gratiam ad Tertie Apologie calcem adponi curauimus, ne hac etiam parte quisquam uel desiderare aliquid, uel calumniandi animum captare possit.

REVERENDO IN CHRISTO

PATRI AC DOMINO D. IOANNI

Schoppero, Abbati in Heylsbrun, Domino suo

plurimum colendo, Leonardus Fuchsius

medicus Salutem P. D.

SAEPENVMERO admiratus sum
industriam ac prudentiã tuam,
ut qui unus, quod sciã, inter tot
Germaniæ nostræ Abbates fue-
ris, qui in hoc rerum statu turbu-
lento et summa ferè omnium desperatione, ad-
ueterem illum, quem nemo nõ de Christiana re-
ligione recte sentiens probat, monachismum re-
spicere uolueris. Intelligis autem haud dubie,
quanta & quàm incredibilia Ecclesiæ impen-
deant pericula, si ita ut coeptum est in monaste-
ria atque alia Ecclesiæ bona sæuire pleriq; perre-
xerint. Neque enim hac ratione unquam futuri
sunt, qui subinde sacris discendis literis operam
dare uelint, quando nulla prorsus quæ illos ad
hoc summe necessarium studium inuitare pos-
sint præmia reliqua erunt. Quod certe non eò
à me dictum est, quasi noua illa monasteria, quæ
tamen nunc quasi suo fato senescunt, in uniuer-
sum probem. scio enim temporum malicia mul-
ta in hæc irrepsisse, ob quæ merito reprehendi
debeant. Tamen qualiacunq; sint, tanta minime
esse

*Vetus mo-
nachismus
non impro-
bandus.*

EPISTOLA

*Monasteria
corrigenda,
nō funditus
dissipanda.*

*Monasteria
uetera Scho-
le sacrarū li-
terarū fue-
runt.*

esse puto, ut ob ea funditus evertēda sint. Fiat in
ijs, quod in alijs rebus quas abusus inuasit, fieri
solet. Abusus nimirum tollatur, res uero ipsa in-
tegra ac illeſa permaneat. Quapropter corrigan-
tur potius, ac in pristinum, atque adeo Christiana-
num statum monasteria restituantur, non dissipa-
pentur. sic enim futurum est, ut Ecclesiæ iterum
pulchrè prospiciatur. Nemo enim est qui ne-
ſciat, uetera & nondum religionis abusu deprava-
ta monasteria, nō fuisse nisi scholas sacrarum
literarum, aliarumq; disciplinarum, sine quibus
illæ commodè disci non possunt: in quibus pue-
ri ad tempus inclusi, quo animi illorum ab hu-
ius seculi delictijs ac uoluptatibus, quib. hæc ætas
impendio tenetur, auocarentur, atque studijs
tantum uacarent, in adultam usque ætatem edu-
cabantur, ac nō tantum doctrinæ, uerumetiam
moribus, pudicitiaë autem potissimum & con-
tinentiæ, operam nauabant. Atque hinc adeo
euenit, ut si res ipsa ac necessitas exigeret, nun-
quam aut Episcopi aut pastores defuerint.

Quod cum ita sit, quid magis è re Christiana
esse queat, quàm ut monasteria retineantur, &
ad ueterum exemplar constituentur, nō uideo.
Id autem fiet, si reiectis superstitionibus, alijsq; à
uera religione & pietate abhorrentibus culti-
bus, pueri in ijs summa cura & diligentia, in ue-
ra pietate ac omni doctrinæ genere erudiantur.

Quæ

N V N C V P A T O R I A .

Quæ certe correctio hanc maxime pariet Eccle-
siæ commoditatem, ut subinde nullo unquam
tempore defuturi sint, qui pastorum ac concio-
natorum officio cum laude & dignitate fungi
queant.

Verū pro dolor tanta est horum tem-
porum peruersitas ac securitas, ut nemo hæc ex-
pendat. Principes enim, quorum potissimū ut
ista curent interest, alijs occupationibus, præser-
tim autem delitijs ac crebris uenationibus impli-
cati ac impediti, ab hoc longe optimo ac maxi-
me necessario instituto auocantur. Quod si etiā
sunt qui ad hæc respicere uelint, tamen non de-

sunt tum *ματαιόλογοι* quidam ac aulici, studijs ac
uæræ pietati parum æqui, nullo humanitatis sen-
suprediti, qui monent quidem ut aliquid conen-
tur: at non ut corrigant, & si qua in parte pecca-
tum est emendent, sed potius ut funditus euer-
tant. Dispeream autem, si unquam pestilentio-
res homines Resp. Christiana sustinuerit: quod
nescio quam Scythicam barbariem inuehere co-
nentur, dum nihil non immutatum iri uelint.

Nemo est uir bonus, qui non ex animo abusus
omnes qui in monasteria sensim sub pietatis spe
cie irrepserunt, è medio sublato esse cupiat. Illi
uero tanto furore nouandorum omnium perci-
ti sunt, ut non satientur donec etiā res ipsas, quæ
tamen abusu sublato nihil prorsus impietatis
habent, penitus ereptas ac dissipatas uideant.

ματαιόλογοι
quidam no-
tantur.

EPISTOLA

Schopperi
Abbatis e-
gregia insti-
tuta.

Atqui Dñi istis parum ciuilibus hominib. male
faciant, atq; ne latius fanatica eorundē doctrina
serpat prohibeāt. Tu itaq; hoc in primis nomi-
ne merito nobis laudandus uenis, quod reiecta
omni superstitione ac impio cultu, uerā doctri-
nam ac cultus uere Christianos in monasterium
tuum inuexeris. Dein quod optimæ spei adole-
scentes complures in illud quotidie aduoces. nō
in hoc sanē, ut perpetuo quodam uoto illos ob-
stringas, ac quasi in cauea inclusos semper capti-
uos detineas: sed ut ē seculi huius curis ac solici-
tudinibus ad tempus exempti, liberius & expe-
ditius in ista solitudine diuinarum literarum ar-
cana assequantur, exemplisq; optimis instruan-
tur, quo scilicet deinceps, re sic postulante, Ecclē-
siæ Christi prodesse disciplinis ac moribus ex-
culti possint. Quod ut felicius succedat, uirum
doctrina morumq; integritate probatum confi-
tuiti, qui priuatim illorum curam habeat, ani-
mosq; eorundem formet. Neque eo contentus
es, quin ipse frequentes conciones habes, quo il-
lorum, imò aliorum etiam accurrentium ani-
mis salubrem diuini uerbi doctrinam instilles.
Quod certe excellentissimum Dei donum eo
magis in te prædicandum erit, quo reliqui Ab-
bates ab eodem magis absunt. Quotus enim
quisque est hodie illorum, à quo unam saltem
qualem cnuq; conciunculā per integri anni cur-
riculum

Eiusdē insti-
tutes uirtu-
tes.

Abbates à
concionādi
munere ue-
hemēter ab-
horrent.

N V N C V P A T O R I A.

riculum, imò per uniuersum uite tempus emun-
gere queas: Citius sanè Herculi clauam extorse-
ris, indoctiores enim sunt, quàm ut id quod ab
illis exigis præstare queant, ut hoc nomine re-
ctius Anates quàm Abbates appellari merean-
tur. Prædictis accedit singularis illa & incre-
dibilis tua in literas atque horum studiosos hu-
manitas, qua non præsentis tantum, uerum etiã
absentes mirifice cõplecteris. Quàm enim splen-
dide doctos quoscunque ad te diuertentes exci-
pias, quàmq; honorifice tractes, nemo est qui
ignoret. Absentes uero quàm innumeris benefi-
cijs ac non pœnitendis muneribus tibi deuin-
ctis, norunt plurimi, qui liberalitatẽ tuam pro-
nes suspiciant, atque hæc Dei in te dona insignia
admirantur, summisq; laudibus in cœlum usq;
efferaut. Nemo autem omnium est qui hoc præ-
stet cumulatiùs Ioanne Brentio, uiro præter sin-
gularem pietatem mirifice docto, ac spiritu uere
Theologico prædito. Quem ut impensius præ-
dicem, multæ præclaræ in illo uirtutes, quæ in
multis hodie theologis cœlo terram, sacra pro-
phanis, miscentibus desiderantur, abunde me-
rentur. Is itaq; nō cessat immensum illum tuum
erga pietatem sinceram ac literatos omnes affe-
ctum animũq; propensum, passim apud quosq;
literarum ac ueræ religionis amantes laudibus
celebrare,

Ioannes
Brentius.

EPISTOLA

celebrare, idque non alio nomine quam ut alios quo te imitari studeant inuitet. Proinde et si egre-
giæ illæ tuæ Christianoque Abbate dignæ uirtu-
tes me non latuerint, atque adeo propter easdem
te iam pridem non uulgariter amauerim, tamen
amorem erga te meum Brentius sua illa honori-
fica & uera predicatione non parum auxit, adeo
ut committere non potuerim quin aliquod amo-
ris & studij erga te mei testimoniū præberem.

Medicina
diuinis elo-
quijs cele-
brata.

Quanquam autem non ignorem sacris te po-
tissimū delectari, tamen nihil dubito quin etiam
grata sint ea quæ ex medicinæ, artis, diuinis etiā
eloquijs celebratæ, penetratib. deprompta sunt.
Id quod inde maxime coniicio, quod olim unū
aut alterum ut darem libellum à nobis editum
petieras. Quod sanè minime fecisses, si non ad
hæc studia interdum per ocium respiceres. Pru-
denter autem facis, dum sic animū colis, ut cor-
poris adminiculum pro neglecto non habeas,
atque adeo aniniteris ut sit mens sana in corpore
sano. Quum itaque intelligerem te à medicinæ
studio non prorsus abhorrere, quo tibi studium
& fidem in te colendo meam declararem, hoc
qualecunque est scriptum nomini tuo dedicare
uolui. Cæterum optarem, in præsentia mihi alio
quam hoc contentioso scripto te adire licuisset.
Quamuis non ita in contentionib. positum sit,
ut præter conuitia, à quibus quoad licuit absti-
nui,

N V N C U P A T O R I A.

nui, nihil habeat: sed in explicandis potius ob-
 scuris Galeni locis, quæ aduersarij deprauarunt,
 atque in ijsdem quæ falso obijciunt diluendis to-
 tum uersatur. Nisi enim huc respexissem, ma-
 luissem perpetuo silere, ac iniuriam hanc mihi
 illatam æquo potius animo ferre, quàm uel uer-
 bum respondere. Quapropter cum ex ista lo-
 corum mutua collatione ueritas ipsa certius erua-
 tur, debet hoc nomine omnibus grata esse hæc
 nostra contentio, quæ ueritatis inquirendæ gra-
 tia suscepta est. Deinceps tamen sic constitui, ut
 ad eiusmodi aduersariorum libellos prorsus ta-
 cere uelim: quod scilicet intelligam illos ferè om-
 nes non ueritatis indagandæ amore, sed captan-
 dæ potius gloriæ in hunc disceptandi campum
 descendere. Arbitratur enim fieri posse, ut ex la-
 cessendis fugillandisque optimorum ac doctorum
 uirorum monumentis, aliquam sibi apud indo-
 ctos existimationem parare queant. Dein quod
 hoc quicquid est uitæ quod nobis reliquum est,
 melioribus ac magis frugiferis rebus impartire
 consilium sit. Hinc est quod tres eas Apolo-
 gias, quas nomini tuo nuncupamus, connecte-
 re uoluerimus, ne sit scilicet qui deinceps alias à
 nobis temere expectet aut requirat. Adiecimus
 illis aliquot & paucorum admodum Paradoxo-
 rum explicationes, ut hac etiā lege nonnullis, qui
 quæuis parum obscura, & ab ipsis non intellecta,

EPISTOLA NVNCVPATORIA.
in pessimam partem interpretari solent, calum-
niandi ansam eriperemus. Plures quidem adij-
cere potuisssem, sed minime necessariū esse duxi,
partim quod explicatione non egeant, partim
etiam quia alibi forte planius, sicubi opus erit,
explanabuntur. Rogo itaque munusculum hoc
literarium tuo nomini inscriptum, læta fronte
excipias: ac non tam munus ipsum, quàm do-
nantis animum expendas. Quod si gratum fore
intellexero, maiora tibi de me, aspirante

Deo, certo polliceri poteris. Bene
uale. Tubingæ, ab orbe redēpto

M. D. C. C. C. X. V. I. I. I.

Die quarto Fe-
bruarij.

RE RVM ET VERBORVM IN
 Apologia aduersus Puteanum memo-
 rabilium Index.

A.		numero extergentium	10.23
Bsinthiū	stomacho	Aloë immodice sicca.	25.20
gratum	63.3	Aloë mixte facultatis	25.4
Absurdo uno admis		Aloë neq; acris neq; mordax	10.30
so multa alia sub-		Aloë neq; noxia, neq; utilis stomacho	
sequi	49.12	simpliciter. 60.11. & 67.17	
Acerba quatenus amaris contraria.		Aloë non adstringendi tantum facul-	
28.11		tate prædita	14.16
Acerba siccare		28.23	Aloë non exactè amara, neq; sangui-
Acidum		54.6	nem expuentibus noxia
Acida omnia frigida		eadem.11	Aloë non simplicis substantiæ
Acidus & Acetosus sapor an differat.			20.21
53.31		Aloë proprie purgatoria	
Acrida omnia, summè calida.		Aloë thuri addita.	72.9. & inde. &
Acrida, uenarū ora aperire		74.2	
32.29. & 33.25. & 38.5		Aloës adstrictio quatenus amaritudi-	
Adstringētia, stomacho grata.		63.12	ne uincatur
Adstringentium quæ nam penetrare			63.22
altius possint		66.13	Aloës amaritudinem adstrictioni pa-
Paulus Aegineta Galeni simia		66.	rare uiam
22. & 67.7			65.21
Paul. Aegineta ab iniuria defenditur.			Aloës biliosi humoris trahendi facul-
66.18			tas
Pauli Aeginetæ error			21.12
Ætjij interpretes, Veronensis, et Cor			Aloës in glutinandis uulneribus uis.
narius			25.22
21.15			Aloës præcipue facultat. quæ. 66.29
Agrimonia, aliàs eupatorium.			Aloën ad profunda ducere thus non
Aloë acrimoniæ expers			posse
38.15			73.14
27.19. &			Aloën à facultate aperiendi abhor-
Aloë an stomacho grata			rere
quomodo. 59.10			10.22
57.22. &			Aloën à tota substantia, & non succes-
Aloë de genere purgatoriorū medica			sione tantum, bilem trahere.
mentorū			22.3
18.5.32. & 19.6. de			Aloën ex accidente aperire Puteanus
			fatetur
			16.10
			Aloën lotam plus quàm non lotam ro-
			borare
			65.3.16
			62 Aloën

INDEX

Aloë præparationis ratione naturam	9.30. & 11.10. & 28.19	16.18
facultatem aut remittere, aut per-		45.5
dere	57.12	Antoniū Musa
Aloë sanguinis ex hæmorrhoidibus		Aperientia acrem qualitatem obli-
eruptiones sistere	36.15	nere
Amarū, & amarus sapor, non idem		Aperientia medicamenta
29.19		Aperientium natura
Amarum & amaritudinem differre		Aperientibus quæ contraria
5.32. & 6.6		Aperire & expurgare non idem
Amara acerbis proprie non contra-		leno
ria	28.9	Aperire quid apud Medicos
Amara altius penetrare quæ nam pos-		12.31
sint	66.14	Aperire uerbo quomodo usus Mesue.
Amara calefacere, 28.11. expurgare,		11.27. & 17.10
detergere, & c. cad. 13. siccare. ca-		33.29. & 38.5
dem. 24. menses ducere	32.19	Aperitiua quæ
Amara duplicia	62.25	Apertionis causæ
Amara exacte quæ	30.24	Arabes an legendi
Amara nō calida solum, sed & sicca.		Arabes sua à Grecis mutuati
25.16		Auicennæ testimonium contra Putea-
Amara omnia, calida	52.24	num productum
Amara non omnia meatus externos		Auicennæ pleriq; hodie Medici ad-
purgare	15.22	dicti
Amara non omnia mordicare	54.31	B.
Amara non omnia stomacho ingra-		19.24
ta	62.31. & 64.19	Berberis fructus ad diarrhæam
Amara omnia stomacho infesta, 57.26		sistendam an utilis
Amara per se plurimā urinam moue-		Berberis quia acerbis, ideo adstir-
re non posse	9.4	git
Amara quib. adstrictio cōiuncta est,		Bilis flaua, amara
exacte amarorum facultates non		Bilem hæmorrhoidas, quia acris est,
obtinere	30.6	aperire
Amarorū exacte qui finis	30.3	Brassicæ diuersa facultas
Amarorum substantia qualis.	65.24	C.
Amarorum uis purgatoria	6.31	Capparis radice cortex, acris, 35.8
αμαρομορ 9.28	(& 9.14	καθαίροντα
αμαρομορως causæ	69.13	καθαρίναι διναμίζ
		χαλασινόν medicamentum
		χαλασικά

I N D E X

Chalcitis	28.17	uno eodemq; medicamento repe-	
Chalcitidos uis	56.8	riri	5.8
Cinamomum quare hie re addatur.	56.8.30	Fuchsj Herbarium	51.11
	42.19	Fuchsj modestia	1.13
		G.	
Color ad medicamenti cognitionem	12.20	Galenus locus explicatur.	7.7. & 13.
quatenus faciat	51.23		9. & 18.24. & 23.25. & 29.2.
Compositio. uide Præparatio.			32.5. & 71.12
D.		Galenus locus restitutus	16.22
Diarrhœa oxyacanthi fructu sisti.		Galenus omnes simplicium medicamen-	
	53.19	torum, quorum apud illum mentio	
Dioscorides à Galeno notatus	11.15	fit, facultates commemorare.	49.17
Dioscorides ab iniuria uindicatur.		à Galeno ad Auicennam cur defecerit	
	50.10	proximum seculum	4.9
Dysenteria correptis aduersissimū		Guidonis experientia	36.9
Rhabarbari dilutum	43.30.	H.	
	47.8	Hæmorrhoidum eruptiones per	
E.		alocn sisti	36.15
E.		Hæmorrhoidū ora melle aperiri.	36.1
	17.1	Hæmorrhoidas bili, quia acris est,	
	10.12.20.29	aperiri	33.21.31
		Herbarium Fuchsj	53.11
		Hippocrates antiquæ breuitatis stu-	
		diosus 70.7	I.
	10.12. & 12.2. & 72.26	Ianus Cornarius Aëtij interpres.	
	10.28. & 72.26		21.15
Emplastica & emphractica deter-		monumenti Thessali inscri-	
gentibus & obstructione liberan-		ptio	43.17
tibus contraria	12.12	Infusio quid medicis	43.21
Eupatorium, agrimonia hodie.	52.32	Ioan. Lipareus	26.31
Eupatorium non habere uehemētē		M.	
amaritudinem, multo minus acre		Manardus à Puteano taxatus.	5.10
dinem	52.11	immitto. 75.13.	
Expurgare & aperire an idem Ga-		Mastiche quare picre componatur.	
leno	9.20		42.3
F.		Medicamenti unius contrariæ facul-	
Facultates plures, & contrarias in		tates	37.18
			6 3 Medi-

I N D E X

Medicorū pleriq; Arabib; additi. 2.8	Plinius à cōtumelia defenditur. 31.13
Mellis acrimonia hæmorrhoidū ora aperiri 35.1	Plinius à medicis nō reijciēd. 70.24
Menses ducere, & aperire ora uena- rum, non idem 32.23	Plus aloēs quā mellis, prouerb. 14.30
Menses mouentia 32.11.19.25	Polliceri, quod præstare nequeas, ri- diculum 2.1
Menstruus fluxus improprie dictus. 32.32	Præparatio & compositio nullum usum ad noscendas simpliciū me- dicamentorū facultates præbent.
Mesue medicorū euangelista 62.7	56.1
Mesue omni deinceps patrociniō de- stitutus 2.29	Præparationis & cōpositionis usus. 56.19 35.3
Mesue Rhubarbaro, Rhapōtici facul- tates quare tribuerit 48.17	Præsum Purgatib; medicamentis duplicatio ne alia misceri medicamenta. 41.17
Mesue additi pleriq; medicorum ho- O. (dic. 2.9	Purgatoria medicamenta duplicia. 18.24
O Dorata quare purgantib; addan- tur 41.19. & 42.8	Purgantia omnia uentriculo obesse. 42.26
Odorem ad medicamenti cognitio- nē, quale scilicet sit, cōducere. 51.21	Puteanus lingue Græcæ non admo- dum peritus 43.13
Orobis uis, sanguinem per urinas euo- candi 34.23	Puteanus Theſſalius 33.11
Oſia que 53.33	Puteani argumenta ab exemplo du- cta 35.23
Oxyacanthi fructus, qui Berberis, ad diarrhœā sistendā an utilis. 53.14	Puteani experimenta de aloē 35.23
Oxymel & acidum, & acre 55.9	Puteani in Galeum, de Simpl. medi- facult. Cōmentarij. 5.18. & 11.14
P.	37.9
Paspalus 26.26	Puteani obiectiones 5.22. secunda.
Per se, per accidens, diligenter à Gale- no & Hippocrat. discreta. 69.29	Puteani ratio prima 11.32. tertia. 27.29
gaspalusisp 58.23	Puteano quanquā Gallo, non erigere de crista 2.33
gaspalusop 58.11	Q.
gaspalusop 58.17	Qualitatum unamquamq; unā in omnib; officere natura sua. 6.3
Philantia 47.28	R.
Phryx nō emendatur nisi plagis. 2.15	Rhabarbarum à Rhapontico dif- ferre 44.7.26
Picræ compositio quare mastichen recipiat 42.3	Rhubar.
Pira syluestria adstringere 54.20	

I N D E X

Rhabarbarum à tota substantia pur- gare	44.23	Sceniticum Rhabarbarum	44.23
Rhabarbarum proprie purgatorium	45.33	Scordium multis ante Putcanum co- gnitum	43.9
Rhabarbarum Sceniticum	46.3	Seclavū inuidia & emulatio, malum immedicabile	2.7
Rhabarbari dilutū dysenteria corre- ptis aduersissimum	44.28	σφιγγεται	12.20
Rhabarbari infusio	43.30	Spicam recte Rhabarbaro misceri.	42.30.
Rhabarbari integra substantia deuo- randa	43.21	σιγγοῦνται	12.20
Rhabarbari tres facultates	43.27	Stomachum τὸν πατὸν omnib. medica- menti ui præditis lædi	59.15
in Rhabarbari usu quatuor errores.	39.12	Stomachum odoratis roborari.	42.2
Rhabarbaro quare Mesue qualitates Rhapontici tribuerit	39.16	συνάγεται	12.20
Rhabarbaro recte misceri spicam.	48.17	T.	
Rhaponticum ῥομπον	42.30	Thessalizet	52.36
Rhapontici à Rhabarbaro quid dif- ferat	44.32	Thessalus	43.13
Rhaponticum in Germania passim prouenire	44.10.25	Thus, emplasticum	72.13
Rhaponticum nulla purgandi ui præ- dium	50.7	Thuri quare adijci aloë soleat.	72.9.
Rhapontici uis stiptica	45.13	τ 74.2	
in Rhapontico falsus Paul. Aegineta.	49.33	Tractionum duo genera	22.6
Rubie radices uis.	48.19	V.	
S.	7.19.31. & 8.27	V Enarum ora aperientia quæ	32.29
Sanguinis ex hæmorrhoidibus eru- ptionem sistere aloën	36.15	Ventris os maxime neruosum & sen- sile	42.11
Sapor amarus	6.16. & 29.18.24	Vrina sanguinolenta unde	8.17
Sapores summi	50.21	Vrinam sanguinolentam mouere, & ora uenarum, aperire, non idem.	34.31
Scenite Arabes.	44.27	Z.	
		Z Oili præconia	51.19
		FINIS.	

I N D E X
IN APOLOGIAM
aduersus Montuum
I N D E X.

A Bvndantia 119.9.28
Abundantia non omnis in
quantitate est plenitudo
120.14. sicut nec in qualitate, cum
adiectione. Ead. 31
Abundantie species 123.1
Abundantiam qualitatis per sola alte
rantia curari 122.9
Accidentis definitio 94.18
Accidentia natiua 95.1
Accidentia quædā substantijs inheren
tia, ut separari nō possint. 94.30
Aconitum in uino potum Scorpionū
icribus mederi 109.4
Aconitum, non Napellum 108.18
Aconitū putrefacientis & uenenosæ
facultatis 109.26
Actio an à contrario fiat 100.26
Actio quid 131.23
Adiacentia natiua 95.12
Affectus, actiōis causa cōiuncta. 131.27
Albaras non delere potum Napellū.
109.5.9
Alimentum propriè quid 101.23
Alimentorum attractio an à simili.
101.14
Allium coctum, cur in ciborū genere
censeatur 105.11
Allium crudū, nulla alendi corporis
facultate præditum 105.5.23
Allium, ut cibum, non excitare sitim.
105.2.28
Aloë quomodo similis esse melli intel

ligenda 87.39
Aloë stomacho grata 90.19
Aloen essentie ratione non apte
ora uenarum 84.13
Aloen melli admixtam magis pur
gare 87.8
Anagallidos utriusq; similitudo.
94.3 113.18
Antonius Musa 135.23. & 137.15
Antylus 86.19
Apium uerum barbaram sectantibus
medicinam incognitum 91.32
Arabes falsarij 107.34
Arabum suspecta doctrina 91.19
Arabas multa ex Græcis citare, quæ
nusquā in ijs inueniantur. 91.19
Aristolochijs hodie medicos adulteri
nis uti 103.29
Arnoldus 90.2
Asclepiadæ pastillum 97.25
Attractio alimentorum an à simili.
101.14
de Attractione purgantium medica
mentorū 99.20
Auicenna quare à Euchsio neglectus.
83.28
Auicennæ addicti haecenus Germa
niæ medici 81.14
Auicennæ de Apio somnium 86.14
Auicennæ mumia 113.6
B.
B Is pueri senes, prouerb.
96.3
C.
Cacochymia 120.22. & 121.20. et
123.8. abundantia in quanti
tate 120.16
Cacochy

I N D E X

Cacochymia purgatorij medicamen- tis sananda	122.12	Contrarij nos ali, quomodo intelli- gendum	102.2
Cacochymiam non esse plenitudinem ad uires	117.12. & 118.5	Corui albi nasci quomodo possint.	95.7
Canes timidi, uehementius latrant, prouerb.	79.26	D.	
Cantharidum usus	110.23. exte- rior. 111.30. interior. 112.5	Definitionum librum non esse Ga- leni	133.17
Carumi attractoria facultas.	99.33	Diaphœnicon ecligma quare casia sist. addatur	89.27
Casia sist. quare ecligma diaphœni- con addatur	89.27	Dici iam nihil, quod non dictum sit prius	114.5
Causa antecedens morbus	126.19.	Dioscorides non ideo totus reijcien- dus, quia à Galeno interdum no- tatus sit	95.27
Causa coniuncta quid	132.32	Dioscoridis laus	96.7
Causa interna & antecedens, una & eadem	127.6	Dioscorides plures	95.31
Cause coniunctæ definitio	130.20	Δις ὑπάρχουσιν αἰτίαι & Δις παύσας οἱ ὑποψίας	136.33
Causam coniunctam Galeno in mor- bis nullam esse.	125.17. & 127. 21.26. & 128.1	Dysenteria affectis ueteres Rhapon- ticum propinasse	135.27
Causam internam non diuidi in an- tecedentem & coniunctā.	125.23	Dysenteria laborantibus Rhabarba- rum assum non dandum	136.1
Causam morbi abesse interdū posse, presente nihilominus morbo.	127.32	E.	
Causam nullam morbificam esse con- iunctam	132.17	Εὐναβύρινα	103.18
Celsi locus taxatus	98.18	ἑλεγγαλινά	103.17
Cicuta an duplex	123.3	pro Endiuiā medicos hodie lactuca syluestri uti	103.31
Cicuta rosionis expers	98.13	Erasmi Roterodami laus	99.12
Cicuta usus nō sine discrimine.	98.24	Errata recentiorum medicorū cur à Fuchsiō diuulgata	81.4
Cicuta interdum medicamentis quæ deuorantur misceri	98.9	Errata quot annis natus scripserit Fuchsius	81.23
Clysteriū usus tantum immodicus in renum calculo damnatus.	97.19	pro Eupatorio medicos hodie aquati ca herba quadam uti	103.32
Cnici facultas attract. qualis.	134.26	Euritiū Cordus	113.20
	99.33	Experientiam solam effectus eos, qui à tota substantia fiunt cogno- scere.	

I N D E X

- scere 85.9 Gentilis 90.2
 Extergentia, seu mela 103.7 Germani medici Auicenne haecenus 81.14
 F. addisti H.
Febbris causam immediatā esse putredinem 128.6
 Febbris ephemeræ materia quæ. 128.16
 Febrium diariarum materia fumus. 133.2
 Fuchsius Dialectices minime rudis. 100.11
 Fuchsius quot annis natus, cum Errata recent. med. scriberet 81.23
 Fuchsiij Herbarium 94.10
 de Fuchsiij in Medicina eruditione, ipsius Montui testimonium. 82.20
 Fumus diariarum febrium materia. 133.2.10
 Fumus pro calore 133.10
 G.
Galenus dialectices peritissimus. 118.29
 Galenus in computationes inuectus. 134.7
 quare Galenus simplicium aliquot medicamentorum noxas retine-rit 85.17
 Galeni ad Glauconem libri ab Arabibus deprauati 92.1
 Galeni locus explicatur 137.30
 Galeno nullam in morbis esse causam coniunctam. 125.17. & 127.21.
 26. & quare. 128.1
 Galenum non omnia simplicia med. habuisse cognita 86.1
 Gallarofionis expers 98.20
 Gallicus morbus. 123.15. nouus. 16
- H.
Harmel non esse cicutam. 97.13
 Hepatica herba barbaris, quæ Græcis Lichen 102.50
 Herbarium Fuchsiij 94.10
 Herbarum absolutæ descriptiones minime fallaces 93.2
 Herbarum formas interdum ex acci-dente immutari 94.13
 Herbarū ignoratione magnis in erro-rib. hodie medicos uersari. 105.27
 Hippocratis seculum in uicibus ratio-ne non sic deliquisse, ut Galeni, aut nostrum 134.1
 Hippocratem non esse autorem libri de Vi<. acut. morb. 110.24 &
 111.24
 Hispanicus morbus. 123.19
 Humores inflammationem efficien-tes uere turgere 138.19
 Humores in parte aliquæ corporis fir-matos, ante coctionem non pur-gandos 138.1
 Humores morborum causa, non mor-bi 130.13
 124.16
 Vlricus Huttenus
 Hydrargyri usu quare Galenus absti-nuerit 104.30
 I.
Iberidos herbæ folia Nasturtij fo-lijs similia 93.24.30
 Introductorij librum non esse Ga-lici 133.17
 106.8
 Iuiube, quæ Galeno Scrica Iuiubis

INDEX

- lulibus non eae facultates, quas illis Rhazes & alij Arabes tribuunt.*
 106.26
lulibus nullam attenuandi vim obtinere
 107.6
L.
Lactuca sylvestri medicos hodie pro endivia uti
 103.31
Latina Graecis quare semper in Paradoxis subiuxerit Fuchsius.
 135.1
Lentiscus rostonis expers
 98.21
Leonici error
 108.24
Lepra uoce aliter Graeci medici, quam Arabes, usti
 124.30
ad Leucem delendam nihil conducere aconitum
 109.5
Lichen herba, Hepatica Barbaris.
 102.30
Lichen non prodesse simpliciter iecinori
 103.1
Lichen regio morbo mederi, quomodo à Dioscoride dictum.
 103.11
in Lutheranos contumelia Montui.
 97.3
M.
M. Andragorae semen exhiberi cum periculo.
 97.28
Manna Arabum Galeo mel aërium.
 91.12
Manna uocabulo aliud Graecis quam Arabibus intelligi
 91.14
Marci Gatinariae citatio
 136.23
Medicamentum forte, debile, Barbaris quod nam dicatur
 139.6
Medicamentum materiam diminuens crudos humores mouere tantum, non educere
 138.26
Medicamenta omnia ignis commercio fieri mordacia
 136.11
Medicamentorum mordicationem lotionem, non unctionem auferri.
 136.20
Mel manifesta qualitate uentrem subducere
 88.5
Mel se solo aluum subducere, itemque alijs additum
 87.16
Mesues de Apio somnium
 86.14
Methodicos necessario causam cõiun-ctam in morbis statuere.
 127.22
Motuus canis, & nebulo.
 133.12. Grae.
 115.8
Montuus qualis uir
 92.12
Montui histrionica dicacitas.
 79.12.
in citandis prouerbijs Graecis ostentatio.
 99.12. pertinacia.
 106.16
Montui in Symphorianum Campesium annotationes
 108.21
Montui testimonium de Fuchsiy eruditione
 82.20
Montuum imperite symptomata morbos appellare
 129.4
Montuum principia medicinae ignorare
 130.16
Morbus quid
 126.19. & 127.20. & 129.31
Morbus siens habet causam coniunctam
 131.29
Morbus siens non est morbus, sed pathos
 131.10.26
Morbus symptomatis causa coniuncta
 129.27
Mordicationem & erosionem in medicamentis lotionem, non unctionem auferri
 136.20

I N D E X

Morinus, rectius Morus appellan-	96.16	Plenitudo non idem quod repletio.
dus	115.15. & 116.22.33	
Moses compilator	84.9	Plenitudinis nomine cacochymia dici
Mumia Arabum duplex	113.3.	non posse
Myrrharosionis expers	98.21	117.12. & 118.8
de Myxorum temperamento diuer-	107.16	116.20.30. & 119.8.27
se sententia	107.16	116.7.19.28. & 117.1.
N.		119.27. & 123.1.
N Apellū nō delere albaris.	109.9	116.22.29.33. & 119.10.
Napellum non esse aconitum.	108.18	26. & 123.4
N. 126.25		116.22.29. & 123.4
O.		107.4.
Omphacium rosionis expers.	98.21	Plinius Valerianus
Oribasij liber de Simplicib. ad Pater-	90.30	Plinium sua ferme omnia ē Græci.
nianum	90.30	transcripisse
P.		Porphyrij definitio accideis. 94.18.
P Amphili medici lichenum medica-	110.30	Pruna damascena frigida. 90.12. in
mentum	110.30	melicrato decocta, magis mollire
Paradoxa quare à Fuchsj conscri-	107.27	aliū
pta	107.27	Pruna quā ratione uentrem subdu-
Paradoxorum Fuchsj locus emenda-	116.10	cant
tus	116.10	de Purgantium medicamentorū at-
Paradoxorum Fuchsj liber à Mori-	96.17	tractione
no Theologo crematus	131.21	Purgatio ante uenæ sectionē. 134.16
Pathos quid	102.1	Purgatoria medicamēta omnia quate
Philosophi quomō intelligendi, dum	100.21	nus similia
contrarijs nos ali dicunt	113.6	Putredinem non esse causam media-
Philosophiæ moralis expers Mon-	104.24	tam febris, sed immediatam. 128.
tuus	130.9	6. nec causam coniunctā febris pu-
Pistacia uentrē subducere, quare nuf-	103.24	tridæ
quam Galenustradiderit.		Q.
Pituitæ causa continens, cur spumosa		Q. Valis uir, talis oratio
fiat		Qualitas apud Galen. pro humo-
Platearij error		re, qualis euacuandus est. 121.31
Plenitudo quid, 118.31. & 119.10.26		R.
		R. Egis Galliæ erga studiosos huma-
		nititas
		Regius morbus ex iccoris obstru-
		ctione

I N D E X

Repletio	119.9.29. cum plenitudine non confundenda.	115.15. &	103.13	Simile simili additum an magis efficaciusq; agat	88.19
Repletionis species	116.22			Simile tantum trahit, non autem esse tractionis causam	100.3
Rhabarbarum assum	dysenteria affe	123.1		Similia quæ	100.6
Etis haud dandum				Simplicia medicamenta non omnia Galeno cognita	86.1
Rhaponticum ueteres in dysenteria propinasse		136.1		Simplicium medicamentorum noxas aliquot Galenum reticuisse.	85.17
Rhaponticum ueterum à nostro Rhabarbaro differre		135.27		de Simplicib. liber, ad Paternianum,	
Rhazis mumia		135.29		an Galeni	90.24
Rhazis, ex tergentia		113.5.12		Sorbonice larue	96.19
Rigor symptoma, non morbus		103.7		Stupor symptoma, non morbus.	
Rodolphus Agricola		130.5			129.13
Rosarum facultas uentrem subducendi		95.11		Symptoma interdum symptomatica causa	132.24
Rutæ semen rosionis expers.		104.13		Symptomatica causa coniuncta, morbus	129.27
S.		98.19			
Sæietas	116.5. & 119.27. & 123.2. duplex.	117.4		T.	
Scammonia essentia facultate bilem trahere		84.19		T Hemistij locus	102.3
de Sebesten diuersæ sententiæ.		107.16		V.	
Seneſtus apud Christianos & Ethnicos ueneranda		83.14		de Vacuatione, ut uocant, minorante.	
Seneſtus corona dignitatis.		83.18		Veioques	96.22
Serapionis mumia		113.5		Venenæ modice sumpta non nocere.	109.18. non tamen omnia. 28
Serica, quæ & zizipha & iuiube.		106.8		Venenorum urgente necessitate usus.	98.2
Sericorum poma, bacca potius appellanda.		107.3		Villanouanus	135.14
Sericorum usus quis		106.30		Z.	
Sideritidis herbæ succum non esse sanguinem Draconis		96.13		Z Izipha, quæ & Serica & Iuiube	106.8
				Zizipha thoracis decoctis magno errore addi	107.15

F I N I S.

I N D E X
IN APOLOGIAM
aduersus Brachelium
I N D E X.

A.

Affectam in partem, ut imbecillio-
rem, quicquid in
alijs est superfluum re-
poni 194.1

Affectui magis urgenti semper in pri-
mis occurrendum 188.33

Ambiguitas uocum initio statim di-
sputationis cauenda 144.29

Anaxion pleuriticus 197.16

Andabatarum more clausis oculis pu-
gnare, prouerb. 173.14.

Et 187.12

Andreas Turinus. 175.6. eiusdē liber
de Pleuritidis curatione. 173.9

in Angina contrariū morbo motum
moliri satis 167.24

Anteuertendo morbo à remotissimis
etiam reuellere licet 170.4

Anticarsus 145.3.17

Auerroës impius & maledicus So-
phista 176.27

Auersio quid. 145.1. eius species.
145.11

B.

Brachelius Galeno iniquus.
208.11

Brachelij humanitas, & in legendis
Galeni libris studium 167.2

Brachelij modestia. 209.5.8. pertina-
cia 143.9

Brachelium politiores literas non in
transcursu attigisse 143.28

Brachelium uideri non omnia in hac
descriptione protulisse ex animo.
166.33

Brissotus à calumnia defenditur.
161.28

Brissotus longiore uita dignus. 157.8
147.5. Et 150.2

Brissoti laus
in Bubone pestifero, an reuulsione
directo utendum 181.30

C.

Car. Isp. 157.26. Et 160.15. Et 205.17
Corn. Celsi locus expenditur. 161.28

Cena an prandio minor esse debeat.
163.4

in Comitiali quare reuulsione molia-
tur Galenus 170.3

Consuetudo praua ferenda non diu-
tius, multo minus imitanda. 144.3

Contentionem, quæ ueritatis amore
suscipitur, esse honestissimā. 208.
(27)

Contrarium 146.29.

Contrarij in longinquis, & maxime
longinquum diuisio 179.3

Contraria à longinquis quid disse-
rant 146.4.10

Contraria non idem significare, quod
maxime longinqua 164.10

Contraria quæ. 145.32. Et 146.24

Crudissimus morbus quis 198.2

Crurum uenis sectis menses moueri.
166.28

Cubiti uena interna in acutis morbis
secunda 169.6

Cubiti uena secta menses retineri.
166.26. Et 208.12

Cucurbitulis non indiscriminatim
utendum 177.9
à Desf.

I N D E X

- D.**
Definitione auspicandā omnē quæ 184.16
à ratione suscipitur de aliqua re
institutionem 144.22
Deorsum moueri quid 147.8
quando Deriuandū sit 145.23
Deriuatio quid 145.20
Deriuatio eorū tantū humorū, quæ
membrum iam obsederunt medela. 174.18
Deriuatio in principio phlegmonis
non adhibenda. 170.20. & 174.
 7. & 197.23
Deriuatio omnis, euacuatio est, non
contrā 207.24
Deriuationis usus quando 183.18
 & *Deriuatiōe & reuulsione per*
conūnes uenas fieri debere. 175.15
Deriuatiōe & reuulsione simul in-
cidere in una eademq; uenæ sectio
ne non posse. 154.24. & 159.13.
 & 167.30. & 195.11. & 207.2
Deriuatiōe per uenas cum loco affe-
cto societate habentes æquē ac re-
uulsionem, fieri debere 160.10
Deriuatiōe, quod in particula labo-
rante fixum est, uacuari non posse.
 190.24. nec etiā reuulsioe. 191.12
Disputationis initio statim præstan-
dū, ne qua uox ambigua negociū
ficiat. 144.29
E.
E *Radicationis uocabulum tyranni-*
cum 183.26
Errare cum multis, non satis iusta ad
delinquendum causa 144.1
Euacuatio. uide Vacuatio.
Euacuatio non eadē cū deriuatiōe.
- F.**
F *Luoris potissimū cōtrarietas per-*
pendenda 168.2
Fluxio ex supernis ne an infernis
fiat, nō anxie inquirendū. 168.24
- G.**
G *Alenus naturæ summum miracu-*
lum 180.17
Galenī locus explicatur. 148.3. 28. et
 164.16. & 177.12. & 180.10. et
 184.20. & 204.18
Galenum in lib. de Curand. rat. per-
uen. sect. non deriuationis tantum
loca inquisiuisse 202.12
Galenū in phlegmone reuulsioe in op-
positū latus non esse usum. 203.14
Guaynerius 196.15. & 197.15
- H.**
H *ippocrates in internis inflamma-*
tionibus non solum reuellit, sed
& euacuat 200.7
Hippocratis locus explicatur. 173.
 18. & 199.18
Humorū defluxū in inflāmatiōib. et
pleuritide, in rectū fieri. 172.20. 32
in Humorū euacuatorū locum non
semper succedere alios 171.19
Humorū tractus & expulsio per
quas uenas expedite fiant. 156.16
 (178.21)
- I.**
I *ecoris phlegmoni quō medendum,*
 7 4 Imbe-

- Imbecillius à fortiori trahere alimen-
tum non posse 194.4
- Inflammatam partem ut alijs imbe-
cilliorē, ita attrahendi facultate
excedere 194.9
- Inflammatiō. uide Phlegmone.
- Inflammatiōis & influxiōis modū
quoad iudicatiōē nō differre. 83.2
- In Inflammatiōis initio deriuatio
non adhibenda. 170.20. & 174.8
- In Inflammatiōe quare affecti late-
ris uena incidenda 194.13
- In Inflammatiōnū principio secunda
uena, quae ē directio est. 179.33. &
191.23
- Inflammatiōnū initio statim & reuel-
lendum & uacandum per uenā
ē directio sectionem 152.33
- In Inflammatiōib. defluxum humo-
rum in rectum fieri. 172.20.32
- In Inflammatiōib. externis non om-
nino probari uenae ex opposito
sectionem 181.7
- In Inflammatiōibus internis Gale-
num nunquā ex opposito latere
reuulsiōe usum esse 176.11
- In Inflammatiōibus internis non so-
lum reuellere Hippocratem, sed
& euacuare 200.7
- In Inflammatiōib. internis neq; oppo-
sitam uenae sectionem, neq; scarifi-
cationē prodesse, & quare. 178.7
- In Inflammatiōib. internis reuulsiōē
semper ē directio faciendā. 160.1
- Influxiōis & inflammatiōis modū
quoad iudicatiōē nō differre. 183.2
- Interiora ad exteriora se habere, si-
cut dextra ad sinistra, & contra.
188.1
- Internae partes statim ab iniuria in-
dicandae 165.23
- Iocinore affecto, quae uena secunda.
160.20
- Iuguli brachijq; dolorē phlegmonis
confectae signa non esse 201.11
- L.
- Lene affecto quae uena secunda.
158.9. & 160.18
- Longinqua à contrarijs quid diffe-
rant 146.4.10
- Longinqua quae
Longinqua maxime Galeno quae.
155.5. & 164.5.
- M.
- Medici naturae ministri. 159.10. et
173.30. & 206.1
- Medico naturae motus imitandus.
158.15
- Medicos prioris seculi non modo se-
cretiores, sed & manifestissimos
errores latuisse 196.1
- Menses cohiberi secta cubiti uena. 166.
25. & 180.23. & 208.12. moueri
autem uenarum in crurib. sectio-
ne. 166.28. & 180.31
- Morbus crudissimus quis 198.2
- Morbi principium quid 197.24
- In Morbi principio reuulsiōē cōpe-
tere, nō deriuatiōem 197.23
- N.
- Nare dextra, uel sinistra sanguis
erūpens quō sistendus. 158.3
- Naturae motus bonus semper in dire-
ctum 158.16. & 173.30

I N D E X

- ad Nephritim quæ nam uenæ secan-
dæ 166.21
Oculorum dolores uenæ humeralis è
directo sectione sedari. 158.29. &
P. (165.12
II apothecariorum 145.4.20
Pathos quid Galeno 153.5
nephritide 202.1
Phlegmone. uide Inflammatio.
Phlegmone triplex 184.26
Phlegmones causam abscindere non
posse uenæ ex opposito latere se-
ctionem 185.28
Phlegmonis confectæ signa non esse
unguli brachijq; dolorem. 201.11
Phlegmonis generatio qualis. 188.15.
& 189.29
Phlegmoni tam superiorum quàm infe-
riorum corporis partium cuiusmo-
di reuulsio cõpetat. 148.10.
Phlegmonem sola qualitas, nisi copia
accefferit, procreare non potest.
193.27
a Phlegmone afflicta parte reuellen-
dum 149.16.24
in Phlegmone Galenũ non esse usum
reuulsioe in latus opposit. 203.13
Phlegmones incipientes omnes cum
reuulsione uacuandæ 182.23
in Phlegmonũ initio quæ cauenda.
148.33
Pleuritidis principium ad plures dies
produci 198.16
in Pleuritide è directo sitiũ cruris inci-
dere non debeat 169.11
in Pleuritide ex crure subiecto, aut op-
posito, nõ esse reuellendũ. 196.11
in Pleuritide humorũ defluxũ in re-
ctum fieri 172.20.32. in cõtra-
rium autem uertendum 167.29
in Pleuritide secta è directo uenã &
reuellere & euacuare 153.22
Podagra affectis an crebrius catapo-
tia danda 162.32
in Podagræ initio non adhibenda de-
ruiatio 174.6
in Podagra uenã in crure secare non
expedit. 170.15. sed in cubito. co-
dem. & 171.8
Principium morbi quid 197.24.
Q.
Qualitas fumida an remanere pos-
sit uenæ è directo sectione fa-
cta 193.17
Qualitas sola, nisi copia accefferit,
phlegmonẽ procreare nõ potest.
193.27
Qualitatẽ solam remanere cõsultius
quàm simul humores. 193.17
Quies omnimoda corpori noxia.
R. (164.23
Recta ire nolẽtes, ad quæ uis potius
inuiua deflectere 163.10
Renes tam ad superiores thorace par-
tes, quàm inferiores referri, atq;
inde misso ex cubito sanguini in-
terdum auscultare 166.18
in Reuellendo natura suo munere pro-
be fungens imitanda 206.1
quando Reuellendum sit 145.22.
Reuulsio. 145.2.17. & 150.15.18. 25
& 151.15. & 195.4
Reuulsio an eã, quæ ex affecta parti-
cula sit, uenæ sectionem quoq; si-
gnificet.
25

I N D E X

- gnificet 152. 9
- Reuulsio ē directio partis affectae facta, ei quae ex opposito fit praefrenda 156. 2
- Reuulsio & uacuatio non pugnant inuicem 152. 1
- Reuulsio in internis inflammationibus semper ē directio facienda. 160. 1
- Reuulsio nunquā in idem, sed in contrariū perpetuo molienda. 188. 3
- tam Reuulsio quā deriuatio per cōes uenas fieri debet 175. 15
- Reuulsionis plura quā tria genera à Galeno cōmemorari 151. 27
- Reuulsionis quae ad contrarium fit species 146. 27
- ad Reuulsionē certa quaedam distantia requiritur 147. 21
- Reuulsionē cum deriuatione nunquā coincidere. 159. 13. & 154. 24 & 167. 30. & 207. 2.
- Reuulsionē & deriuationē dici eandem uenae sectionem eiusdem respectu non posse 195. 11
- Reuulsionem ē directio factam, & quae atq; eam quae ex opposito, ad longinqua fieri 155. 28
- Reuulsionem ē directio quare omiserit Galenus 151. 10
- Reuulsionem ex opposito, ei quae ē directio fit, in uiscerū inflammationibus non praefrendam 156. 1
- Reuulsionem in morbi principio comperere, non deriuationem 197. 23
- ad Reuulsionē, naturae potius quā positionis distantia requiri. 156. 4
- Reuulsionē omnem ad contraria fieri, non tamen semper ad maxime longinqua. 146. 13. 32. & 204. 31
- Reuulsionem omnem ad maxime longinqua fieri, quo sensu uerum. 164. 4
- Reuulsionē omnem per uenae sectionem, uacuationem esse. 159. 28
- Reuulsionem praecedere debere deriuationem 185. 24
- Reuulsionem pro morbi diuersitate uariari 182. 3
- Reuulsionem simplicem in inflammationibus non sufficere 200. 26
- Reuulsione ex opposito latere nunquam usum esse Galenū in inflammatione internis. 176. 11. & 203. 13
- Reuulsoria remedia quae 203. 23
- S.
- Sanguis optimus naturae corporis thesaurus. 158. 21. potissimus humor 145. 5
- Sanguinis color phlegmone laborantis particulae qualis 192. 14. 30
- Sanguinis coloris mutatio, sufficiens ex phlegmone laborante particula translationis signum. 192. 21
- Sanguinis dextra uel sinistra nare eruptio quomodo sistenda. 158. 3. & 206. 22
- Sanguinis eductionem esse copiosam debere. 191. 33. & 192. 1. & cur. 200. 30
- Sanguinis ex cubito mittendi tres loci 165. 21
- in Sanguinis ex naribus, profusione duplex reuulsio Galeno 146. 16
- Sanguinis mittendi primi scopi duo. 182. 17
- Sanguinem

INDEX

- Sanguinem præter naturam in cauitatem aliquam effusum, necessario corrumpi 191.9
Scarificationes non indiscriminatim adhibendæ 177.5
- T.**
Thoracis partes, inferiorum ex citatione iuuari. 164.28
Thorace superioribus partibus affectis quæ nam uenæ incidendæ. 165.12.
Quæ inferioribus. 166.6
Tractionis & euacuationis uelocis ac plurimæ non eadem in omnibus affectibus necessitas 177.22
Tractus & expulsio per quas uenas expedite fiant. 156.16
- V.**
In vacuando natura probe munere suo surgens imitanda 106.1
Vacuatio. uide Euacuatio.
Vacuatio per particulam affectam. 145.28
Vacuationem cum reuulsione nõ putare. 152.1. & 159.27.
Vacuationes multas esse, quæ derivationes non sint 207.23
Venæ è directo sectione in inflammationum principio utendum. 179.33. & 191.23
Venæ sectio è directo, reuulsio est, nõ derivatio. 150.14. & 174.26
Venæ è directo sectione quare tanto potius necotERICI distulerint. 196.16
Venæ humeralis è directo sectione oculorum dolores sedari. 153.29. et 165.12
Venæ opposita quæ 149.32
Venæ opposita sectione 154.6. quid possit. 150.31
per Venæ opposita sectione benignum sanguinem euacuari. 188.8
Venæ sectione ex opposito latere cauisam phlegmones abscindere non posse 185.28
Venæ ex opposito sectione in inflammationibus externis non omnino probari 181.7
Venæ sectio ab eodem latere facta, an reuulsio sit 181.26
Venæ sectio eadem nõ potest & reuulsio esse & derivatio simul. 154.24. & 159.13. & 195.11
Venæ sectionem è directo, non fieri è proximo 161.14
Venæ sectione è directo, ad longinquissimam auersionem esse 161.24
Venæ sectione è directo facta, celeriter & reuellere & uacuare. 158.19
Venæ sectione ex opposito facta, optimum sanguinem citra morbi leuamen deicere 158.21. & 160.32
Venæ sectio in distantissimis facta quid efficiat 156.25
Venæ sectione in pleuritide è directo facta & reuellere & euacuare. 153.22
Venæ sectionem quare tamdiu in Anaxione distulerit Hippocr. 198.31
Venæ communes quæ 175.22
Venæ interiores incidendæ. 160.16
Venæ quæ nam affectis partibus thoracis superioribus incidendæ. 165.12. & quæ inferioribus. 166.6
Venam oppositam, id quod in alterum latius procubuit, non retrahere. 172.7
- Veritatis:

INDEX

Veritatis amore suscepta contentio	203.31	Vniuersalis locus per particularem	203.31
honestissima	208.27	explicandus	
in Vertigine quare reuulsionem mo-		Vsum à ueritate nostro seculo ferè	162.28
liatur Galenus	170.3	semper deuiare	
in Viscerum interiorum inflamma-		in Vteri inflammatione quæ uenase-	166.23. & 167.17
tionibus eam quæ ex opposito fit		canda	
reuulsionem. ei quæ è directo fit,		Vtero inflammato poplitis uenae in	179.17 & 180.36
non preferendam	156.1	denda	

FINIS.

LEONARDI FVCHSII

MEDICI AC PVBLICI SCHOLAE

Tubingensis professoris, aduersus Gulielmum Puteanum

Blangiacum medicum, falsam Ioannis Mesues sen-

tentiam, Aloën aperire ora uenarum,

tuentem, Apologia.

QUANTVM si par pari referre uel-
lem, certe conuitijs ac maledictis po-
tius quàm argumentis rationibusq;
firmissimis mihi cum Puteano agen-
dum esset: quod scilicet ille haud pau-
ca, eaq; falsa admodum, in me iecerit,
atque adeò prior læserit, tamen pro uirili ita mihi tem-
perabo, ne in ijs diluendis in idem crimem recidam.
Quamquam autem nemo ferè ita æquo & placido ani-
mo ad illatas sibi iniurias esse possit, quin aliquando
commotus referiat, ac maledictum maledicto com-
penset: ego tamen, ut paucis dicam, sic me in hac disce-
patione geram, ne quispiam in me modestiam deside-
rare queat. Veniam tamen dabūt, sat scio, boni equiq;
iudices, si interdū mihi, indignitate rei commoto, pre-
ter animi institutū uerbum aliquod paulo amarulen-
tius exciderit. Quod si tamen contigerit, tum diligen-
ter cauebimus, ne in scurrilitatem abeat ista nostra ani-
mi commotio. Principio igitur, antequā ad rem ip-
sam accedamus, refellendum erit, quod Puteanus nos
falso insinuat audaciæ, quasi primo statim libelli de
Medicorum erratis inscripti limine, audacius multo
quàm foelicius errata Medicorum emendare polliciti
simus: cum tamen quod ille nobis impingit, ne per
somnia quidem in mentem uenerit, tantum abest,
ut temere promittere uoluerimus. Quid enim magis

*Argumentis
et rationib.
non conuitijs
cum Putea-
no agetur.*

*Medicorum
pleriq; Ara-
bibus ad-
dicti.*

*Mesue omni
deinceps pa-
trocinio de-
stitutus.*

ridiculum, quid stultius, quid deniq; absurdius, quam id polliceri, quod præstare non integrum sit? Omnes enim omnium Medicorum errores emendare ac corrigere qui possit, nemo unquam futurus est. Prorsus si quidem indelebile malū est, eluiq; non potens, ac scabie quauis ad sanandum rebellius (Galeno nostro teste) circa sectas contētiosa liuidaq; æmulatio. Quare cum non ignorarem, magnam nostrę ætatis Medicorum partem ita Arabibus, Mesue potissimum & Aui cennæ, addictos & affectos esse, ut mori potius eligerent, quam uel latum unguem ab illorū placitis discederent: fieri nō potuit, ut tale aliquid, quod Puteanus obijcit, dum errata parturirem, cogitauerim. Certe ut in errore iam obfirmatum emendes, non scripto, sed fuste potius efficies. Phryx enim non nisi plagis emendatur. In nuncupatoria quidem nostri libelli epistola, me precipuos, non tamen omnes, recentiorū Medicorum errores collegisse, ac uno fasce complexum esse polliceor: non emendare, ut ille præter omnem candom rem asserere non est ueritus, adeoq; non erat, cur me hoc loco temere audaciæ insimularet. Sed hæc tanquā leuioris momenti missa faciamus, et ad alia que restant diluenda propere mus. Primam libelli nostri præceptionem, primum eiusdem esse errorem tum demum concedemus, quum grauioribus ac firmitioribus quam hactenus argumentis, bono illi patri suo Mesue patrocinatus fuerit. Tamen interim id nos consecutos esse speramus, ut deinceps ex infœlici ac minus auspicata illa patris sui defensione intelligāt omnes, quam omni prorsus patrociniō destitutus sit Mesue: quem nullos non neruos intendens, atque adeo filius, ab errore uindicare minime potuit. Cæterum non est cur tantopere cristas erigat, nisi forte sibi Gallo id licere existimet: quasi

CONTRA PVTEANVM APOLOGIA.

quasi unus, atq; adeò primus omnium fuerit, qui hoc tempore ueram & certam agnoscendarum simplicium medicamentorum facultatum methodum perspectam habeat, multi siquidè & in Italia, & in Germania, adde in Gallia etiam, uiri doctissimi sunt, qui illam, antequam is orbi notus esset, ex Galeno edocti, probe & exquisitissime calluerint. Proinde mirari satis non possum, cur hoc doctissimo sæculo tam imprudenter de omnibus promiscue Medicis pronuntiare ausus sit. Sed ea de re paulo post plura. Nunc nobis admonendus erit, quod toto cælo (ut dicitur) erret, eò quod Arabes multis numeris Græcorum inuenta ampliasse dicat, quum sole meridiano clarius sit, Arabes quicquid habent, à Græcorum fontibus hausisse. Atqui instabit, multa esse in Arabum monumentis, quorum nulla neque apud Dioscoridem, neq; Galenum mentio fiat, fateor sanè non pauca esse, quorum meminerint in suis scriptis Arabes, quæ uetustioribus Græcis penitus incognita fuerunt, si tamen ad posteriores illos Græcos, Oribasium, Aëtium, Paulum, Actuariumq; respicias, singula hæc ab ipsè, atq; multo maiori cum diligentia, quam Arabibus descripta esse comperies. Exemplo esse possunt Casia fistularis, Caphura, Santali, Moschus, Ambarum, Myrobalani, lutei, carulei, cepuli, empelatici, et bebetzici, atq; id genus alia uetustioribus Græcis incognita, exquisitissima tamen ratione à posteriorib; Græcis, Aëtio potissimū & Actuario, literis mandata. Proinde etsi Arabum pariter ac Mauritanorum de medicina commentarios, non prorsus negligendos abiiciendosq; esse putem; tamen non usque eò ad absolutam artis cognitionem necessarios iudico, quin si prioribus Græcis posteriores coniungas, facile & citra iacturam Arabibus carere possis. Et

Arabes sua
à Græcis mutati.

Arabes an
legendi?

mea quidem sententia multo consultius erit, prorsus non attingere Arabes, quàm diutius in ijs hæreret & commorari: quod periculū sit, ne si imparatus in hos incidat, uera pro falsis (quibus non paucis, ut Puteanus etiam fatetur, medicinam refererūt) imbibat: atque compendiosa eorundem tractatione delectatus, Galenum fusiis omnia, & nunquam non adhibita demonstratione explicantem, deserat atque contemnat. Quæ haud dubie res, priori quoque sæculo, ut à Galeno ad Auicennā deficeret, occasionem dedit. Hoc periculum non animaduertere intelligo plerosque ætatis nostræ medicos, sanè eruditos: qui, ut ego quidē iudico, non malo aut perverso animo, Mauritanos cum Græcis copulandos esse suadent: putantes, hoc pacto omnia ad artis absolutam cognitionem necessaria, studio suos felicius consequi posse. Interim enim non uident, paucissimos esse futuros, qui id ipsum, quod cupiunt, recte præstare possint, quum propè omnes hodie medicinam sectantes, nullis neque artibus, neque disciplinis instructi, omnique iudicio destituti, solos Arabes, uero te quos succinctè & ordine artē posteris tradidisse credunt, Galeno aliisque Græcis uix à limine salutatis, aut prorsus neglectis, amplectantur, quandoquidem illis hoc unicū in uotis est, ut compendiaria uia ad medicinæ finem peruenire queant. Horū itaque socordiae pulchre consulunt, qui illos ad Arabum lectionem suis crebris illis admonitionibus inuitant. Minime uero opus est, sponte huc currentibus addere calcaria, imò potius id conandū est, ut prima artis præcepta à Græcis, qui hæc ipsa docte, copiose, & accurate perscripserunt, hauriant: ut subinde parati, Arabum scripta accedere ualeant. Sed iam ad argumentorum Puteani, quibus Mesuen ab errore uindicare nititur, rationes.

CONTRA PVTEANVM APOLOGIA. 5

tationes reuertamur. Non certe necesse fuit hic præfari, atq; adeo planum facere, Aloë non esse simplicis substantiæ, sed compositæ, ex modica adstrictione, & multa amaritudine: quum hoc nunquam negauerimus, sed iam pridem ex Galeno didicerimus, qui non eo tantum loco, quem Puteanus citat: uerum etiam alibi, libro nimirum 3. de Simp. med. facult. Cap. 14. in uno eodemq; medicamento plures, easq; contrarias facultates reperiri posse, brassicæ, beræ, aloës, & similium exemplo doceat. Quare debuisset de Manardo, uiro doctissimo, & de re medica optime merito, atque me, paulo modestius pronunciare: quàm ut nobis totam methodi, quæ simplicium medicamentorum facultates nosse docet, notitiâ adimeret. Quid Manardus in ea potuerit, docti omnes nouere. Quod autem ad me attinet, ita me in hac uersatum esse Puteanus methodo sciat, ut certe non dubitem, ut eumq; parturire se in hos Galeni libros commentarios scribat, me singula in ea à Galeno tradita rectius, quàm illum assequi. Id quod in progressu disceptationis, re ipsa docebimus. Iam nunc audiamus, quibus rationibus Mesues sententiâ tueri conetur, quarum prima hæc est: Aloë uehementer amara est, igitur iecur & lienem obstructione liberat, thoracem pulmonemq; expurgat, & menses promouet. Sequelam Galeni testimonio ex Libro octauo de Simpli. medica. facult. Cap. de Præsisio, probare conatur. Quanquam uero citra ullam causæ nostre iacturam totum Puteani argumentum concedi posset: nihilominus tamen, ut hoc loco se male colligere intel ligat, rationem hanc prorsus esse inualidam declarabimus. Quod ut commodius fiat, animaduertendum erit, amarum & amaritudinem plurimum inter se differre, Amaritudo siquidem, Galeno lib. 3. de Simpl.

Aloë nō simplicis substantiæ.

Prima Puteani ratio.

Amarum & amaritudo differunt. Amaritudo.

medica, facul. Cap. 14. & 15. teste, unum id solum perpetuo est, quod est: uti & adstrictio, falsitas, dulcor, & aliarum qualitatuum unaquaelibet. Vnum denique in omnibus efficere pro sua natura, non amaritudinem modo, sed & aliarum qualitatuum unamquamque, rationi consentaneum est. Amarum autem non unum est: sed quod amarum est, non amarum modo, sed præter amaritudinem adstringens est, aut acre, aut pingue, aut falsum, ideoque non una quoque perenniter eius actio est. Quod cum ita sit, non recte colligitur in hunc modum: hoc amarum est, igitur abstergit, expurgat, & quæ in uenis est crassitie incidit, menseseque mouet. Hi enim effectus non amari, quod alijs etiam qualitatibus participati: sed amaritudinis, seu amari saporis, Galenoli. 4. de Simpl. medi. facult. Cap. 17. esse constat. Per saporem uero amarum intelligo eum in præsentia, qui in natura sua absolutus est: hoc est, qui quoad fieri potest, minime alienis qualitatibus permixtus est. Quum itaque Aloë amara sit, hoc est alia etiam sensu notabili qualitate participet, nempe adstrictione: non recte illi omnes amaritudinis effectus, id quod nusquam non in suo libello Puteanus facit, tribui possunt. Inuvalida igitur primam hanc eius ratiocinationem esse, ex iam dictis abunde constat. Hoc autem argumento, cui relique omnes innituntur rationes, euerso: corrui omnes alias machinas, quibus nos oppugnare studet Puteanus, necesse est. Minime tamen refragamur, quin Aloë, quæ non solum amara est, uerum etiam adstringit, intra in corpus sumptam, meatus magnos, cuiusmodi in uasis sunt, purgare & extergere posse concedamus. Id enim amara, etiam si adiuncta sit quadam adstrictio, efficere posse, Galenus copiose lib. 5. de Simpl. medi. facult. Ca. 11, demonstrat. Verum hoc concesso,

Amarum.

Sapor amarus.

CONTRA PUTEANVM APOLOGIA.

concesso, Puteanus in eum modum instat: Aloë fortiter amara meatus corporis expurgat, idq; primo, & per se: igitur uasorum osculis apertis, sanguinem citare potest. Hanc certe sequelā non agnoscimus, ut qui minime sequi concedamus: Aloë expurgat uasa, igitur eadem aperit, quemadmodum paulo post euidentissimis rationib; ostendimus. In præsentia enim Galeni locum, quem citat ex lib. 6. de Simpl. med. facul. Cap. de Rubia, excutiemus, qui sic habet: Quando-
cunq; amaritudo & adstrictio in uno medicamento simplici concurrunt, possunt hæ qualitates similiter coeuntes, iecur & lienem expurgare, menses et urinas sanguinolentas euocare, Hacenus Galeni uerba, ut à Puteano sunt producta, recensuimus, quæ sanè duplici nomine nobis obijcere uoluit, primum ut monstraret, adstrictionem minime obstare, quin Aloë meatus corporis expurgaret, id quod tamē nunquam nequimus: ut ex ijs, quæ paulo antè diximus, satis liquet, dein, ut exemplo Rubiæ doceret, Aloën etiam sanguinē citare posse. Si enim illa amaritudine & adstrictione prædita urinas sanguinolentas euocare potest, cur non eadem ratione id ipsum præstaret Aloë? Porro sententiæ nostræ prorsus nihil refragari Galeni uerba à Puteano citata diserte docebimus, ubi primū quæ illa fide produxerit monstrauerimus, Galeni uerba hæc sunt: ἡ τῶν βαφείων ἐρωθεὶς ῥίζα στυφνὴ καὶ πικρὰ τὴν γίνεσθαι, ὅθεν ὅσα αὐτῇ εἴρεται κατὰ τὸ πρὸς τοῦτο γράμμα ποιῶντες ταυτὸν ἀλλήλοις αἱ τοιαῦται συνελθοῦσαι δυνάμεις, ὑπὸ τῇ σαφὲς γ' ἐστὶν τῇ ῥίζῃ θάσσῃ, καὶ γὰρ καὶ πολλὰ, καὶ ποτὲ καὶ αἰματώδη κινεῖ. Ea interpretes recte sic reddidit: Rubia tinctorum radix, gustu acerba & amara est. Itaque quæcunq; agere dicte sunt superiore libro, ubi eiusmodi coiuverint.

Galenī locū explicatur.

“

“

“

coiuverint qualitates, ea omnia in hac radice luculēter
 conspicias: quippe quum & lienem et iecur expurget,
 & urinas crassas multasq̃, ac nonnunquam etiam san-
 guinolentas moueat. Puteanus autē, quod uideban-
 tur suae sententiā officere, uerba hāc omnia: urinas
 crassas multas, ac nonnunquam etiam sanguinolen-
 tas: astute admodum omisit. Verum quid miri est, si
 Rubia interdum usque adeo urīnam moueat, ut non
 duntaxat quod in sanguine aqueum tenuēq̃ ac sero-
 sum est, uerum etiam sanguinem ipsum à iecore & re-
 nibus expurget, atque adeo ad uesicam deducat: cum
 nonnunq̃ citra medicamenta urīnam cientia, adeoq̃
 nulla prorsus existente *ἀνασομώσις*, ob solā renum im-
 becillitatem, aliquando etiam propter amplitudinem
 osculorum ex uena caua urīnam ad renes excolantiū,
 Aëtio lib. 11. Cap. 2. teste, sanguinis tenue serum, seu
 urīna sanguinolenta mingatur. Quod itaque Rubia,
 & alia amara atque adstringentia, interdum sanguinē
 per urīnam ducant: id non per se, hoc est acrimoniā
 gratia, sed ex accidente efficiūt, quia scilicet oscula ex
 uena caua urīnā excolantia, uehementius expurgant,
 ampliōraq̃ faciūt: ita ut per hāc ipsa non solum serosi
 aqueiq̃ humores, sed etiam crassi, imò sanguis ipse,
 ad renes primū, dein etiam uesicam excoletur. Quum
 enim ampliōres iam meatus facti fuerint, quiddā etiā
 sanguinis emittent, aliaq̃ itidē crassa. Hinc cum Dio-
 scorides etiam id ex accidente posse Rubiam insinua-
 re uoluisset, non semper, sed interdū, haud aliter quā
 Galenus, sanguinem ducere dixit. Verba enim eius
 hāc sunt: *ἀγρί οὖρα πολλὰ καὶ παχέα, εἰς ὅτε εἴη αἷμα.*
 Id uero tum potissimum efficit, quando ab ijs sumi-
 tur, qui natura uenas ampliōres laxioresq̃ obtinent.
 Quum itaq̃ non per se & *ἀνασομώσις* ratione, sed ex
 accidente

CONTRA PUTEANVM APOLOGIA. 9

accidentepotius Rubia sanguinolentam urinam du-
cat, locum Galeni à Puteano productum, nobiscum
nihil pugnare, omnibus euidentissimū est. Quod ue-
ro amara plurimā urinam per se mouere non ualeant,
satis testatur Galenus lib. 5. de Med. simp. facul. Cap.
12. ubi in hunc modum scribit: Quum plurimam mo-
uere urinam annitimur, non omnino amaris utendū
medicamentis, sed quæ acriora sunt, & magis excalfa-
ciunt. Quibus utique uerbis Galenus aperte innuit,
quod urinam cientia per se, omnia ex acrium sint ge-
nere, cuius neq; Rubiam, neq; Aloën generis esse ma-
nifestius est, quā ut à medoceri debeat. Quæ dein-
ceps Puteanus affert, nobis nihil aduersantur, ut qui
minime inficias eamus, amara intrō in corpus assum-
pta, etiam si adiuncta sit adstrictio quædam, magnos
meatus purgare & extergere posse. Quare ijs præteri-
tis, hoc potius quod paulo antè polliciti sumus, & in
quo Puteanus nunquam non turpiter hallucinatur,
explicemus. Solet enim ille passim ita ratiocinari, qua-
si expurgare & aperire idem significēt Galeno, ideoq;
sic non raro colligit: Aloë expurgat per amaritudinē
uasa, igitur eadem aperit. Et quia ferè tota discepta-
tionis uis in harum duarū uocum genuina intelligen-
tia sita est, & nusquam non in ijs usurpandis impingit
Puteanus, quo in significato ijs usus fuerit Galenus,
ne subinde lectori confusionem pariant, planū facie-
mus. Aperire itaq; Latinis medicis idem, quod Gale-
no & alijs Græcis ἀνασφουῖν, significat. Aperientia
etiam medicamenta non sunt alia, præter ea quæ Ga-
leno ἀνασφωλικά dicuntur. Quæ autem sint eiusmodi
medicamenta, ipsemet Galenus lib. 5. de Simpl. Med.
facult. Cap. 13. ijs explicat uerbis: ὅσα μὲν τὰ σώματα τῶν
ἀνθρώπων ἀνοίγνυσιν, ἀνασφωλικά προσκαγορεύουσιν. Hoc est:

Amara per
se plurimā
urinā moue-
re nō posse.

“
“
“

Expurgare
& aperire
Galeno non
idem.

Aperire.
Aperientia.

Aperientiū
natura.

ἐνφραγλινὰ.

ἐνναθαγλινὰ.

Aloë neque
acris, neque
mordax.

Quæcunq; uasorum oscula referant, aperientia nomi-
nant. Et paulo post, quæ sit eorundem natura, in hunc
scribens modum demonstrat: ἢ δὲ φύσις τῶν ἀνασφρα-
γιστικῶν παχυμερῶν, ἀσφραγιστικὰ, καὶ ἀνελκυστικὰ. Quod est: Aperie-
tium natura, tum crassarū partium, tum acris ac mor-
dax est. Vnde iam omnibus perspicuum est, Puteanū
errare, quod aliter ac Galenus (quem tamē unus ipse,
si Dīs placet, probē intelligit) Aperire uerbo utatur,
pro eo scilicet quod est, ampliores efficere meatus, aut
ab obstructionib; liberare. Nam hac ratione aperien-
tia medicamenta nihil distabunt ab ijs, quæ Gracis
ἐνφραγλινὰ καὶ ἐνναθαγλινὰ: Latinis autem infarctu ob-
structione ue liberantia, & meatus purgantia dicun-
tur, quod asserere quā absurdum sit, nemo non, mo-
do Galenum lib. 5, de Simpl. med. facult. Cap. 11, dili-
genter legerit, intelligit. Siquidem quæ corporis mea-
tus repurgant, obstructionesq; auferūt, ea omnia tum
nitrosa, tum amara tenuiaq;: aperientia uero, ut iam ex
Galeno monstrauius, crassarum partium, acris &
mordacia sunt. Ex quo iterum omnibus planum sit,
Aloë nullam habere aperienti facultatem, quod ni-
mirum eius natura ab aperientiū natura prorsus ab-
horreat. Primum enim quum ex numero sit exter-
gentium, teste Galeno lib. 6, de Simpl. med. facult. (id
quod neque Puteanus inficias ibit) crassarū partium
esse non potest, sunt etenim omnia extergentia & mea-
tus expurgantia medicamenta partium tenuium, po-
tissimum si cum suis contrarijs conferatur, quæ ἐνφραγ-
λινὰ & ἐνναθαγλινὰ nominantur: ut abunde docet Gale-
nus lib. 5, Cap. 11, de Simpl. med. facult. Deniq; neq;
acris, neque mordax est, nam, ut aperte Galenus li. 6,
de Simpl. med. facult. Cap. de aloë testatur, ἐνφραγλινὸν καὶ
ἀνελκυστικόν: id est, siccitatē mordicationis expertem obtinet.
Et quo

Et quo pacto acris esse posset Aloë, quum (ut idem eodem in loco scribit) ἑλκυσὶ καθαροῖς ἄλυσον: hoc est, ulceribus puris, & à sordibus alienis, non molestum sit.

Ceterum acria esse debere omnia, propter quæ ἀνασφύρωσι & apertio uasorum accidit, abunde etiam docet Galenus lib. 5. The. metho. Cap. 2. ubi ex professo eius causas commemorat, ut iam sole meridiano clarius sit, Aloën aperiendi facultate non esse præditam: ut quæ neque crassarum sit partium, neque acris, atque adeo mordax. Et hæc unica ratio, singula Puteani argumenta non refellere tantum, imò etiam expugnare potis est. Mirum autem, quod diuersa in significatione uerbo Aperire usus sit Puteanus: cum tamen Galenus (in quem iam parturit Commentarios) lib. 5. Cap. 13. de Simplicium medicamentorum facultatibus, Dioscoridem etiam notet, ut qui nonnunquam medicamentum quod relaxat (χαλαστικόν uocant Græci) ἀνασφύρωσιν, & aperiendi facultate præditum nominauerit. Hic ego iure quidem earum rerum, quæ Galenus in Simplicium medicamentorum methodo tradit, ignorationem Puteano exprobrare possem: id quod ipsum nō uno in loco nobis fecisse constat. Sed à conuicijs, ut recepimus, diligenter cauebimus, rem totam Lectoris iudicio relinquentes: qui, nisi studio iniquus fuerit, facile æstimabit, uter rectius Galeni in hoc libro præceptiones didicerit. Porro uerbo Aperire, Menus) in ea qua Galenus usus est significantia, inquit enim: Apertione sanguinem spargente, ita ut minime laxare, aut obstructione liberare designare possit. Sed hæc pro primæ rationis confutatione sufficiant.

Secunda Puteani ratio, qua Mesuen tueri conatur, hæc est, Emplastica medicamenta, quæ consistentia

Aperientia
acrem quali
tatem obti-
nere.

Dioscori-
des à Gale-
no notatus.

SECUNDA
RATIO.

sunt crassa, terrea aut uiscosa, & infarciētia, quę Gręci *εμπακτικὰ* uocant, corporis meatus suo lentore op-
 plent, & infarciūt, igitur detergentia, & meatus expur-
 gantia, quę emplasticis & infarciētib. qualitate &
 effectu contraria sunt, meatus expurgant, recludunt,
 aperiunt'ue, Ex quibus uerbis iterum abūde constat,
 Puteanum uerbo Aperire in aliena significatione uti,
 atque adeo errare, eadem enim facit *εμπακτικὰ καὶ ἀνο-*
εμπακτικὰ medicamenta, ijs quę Gręcis peculiariter *ἀνο-*
εμπακτικὰ, id est aperiētia nominant, Quod quā abfur-
 dum sit, ex paulo ante dictis perspicuum esse arbitror.
 Emplastica & emphrastica aduersari detergentib. &
 meatus obstructione liberantib. minime inficiamur,
 ita enim docere Galenū lib. 5. Cap. 11. de Simpl. med.
 facult. scimus, Hoc uero constanter negamus, aperiē-
 tia eadem esse cum detergentibus, ac infarctu liberan-
 tibus, & aduersa emplasticis & emphrasticis, Aperiē-
 tium enim contraria, non emplastica & emphrastica:
 sed potius ea, quę generaliōri nomine (proprio nanq;
 destituuntur) *συνάγοντα, καὶ λείοντα, καὶ σφίγγοντα, καὶ συ-*
νοῦντα, teste Galeno lib. 5. Cap. 13. de Simpl. med. fa-
 cult. id est contrahentia, occludentia, constringentia,
 stringentiaq; nominantur. Quare temere & uerba &
 tempus, cum docet quę sint emplastica, emphrastica,
 detergentia, & meatus obstructione liberantia, perdit
 Puteanus, quum illi potius docendum erat, quę essent
 aperiētia exquisitę & proprie loquendo medicamen-
 ta, quęq; illis cōtraria, Atqui pueriliter hic, ut aliās sa-
 pe, in hoc uerbo Aperire labitur: quo idem quod am-
 pliores aut laxiores fieri meatus, significari putat, quū
 tamen nihil aliud, nisi recludere uasorum ora signifi-
 cet, Adeo ut diuinare mihi penē iam liceat, quales no-
 bis in Galenū parturiat commentarios, Et cogiter hic,
 secumq;

Emplastica
 & emphra-
 stica deter-
 gentibus &
 obstructiōe
 liberantib.
 contraria.
 Aperiētibus
 quę contra-
 ria.

secumq̃ diligenter expendat Puteanus, quid hic pro-
ducere possem, si de eo uere quidem, ut ille de Manar-
do, iam uita functo, & me, falso ac temere admodum,
& non citra impudentiæ suspiciōnē, pronunciare uel-
lem. Quare memores eorum quæ recepimus nos fa-
cturos, ad alia, quæ profert Puteanus, diluenda, pro-
grediamur. Ut ostendat subinde, obstructione libe-
rare, & uasorum ora aperire idem esse, locum quendā
ex lib. 8. The. meth. Galeni producit, ubi is, Puteano
citante, ita scriptum reliquit: Soluunt obstructiones
quæ uim habent deterforiam, meatus uasorū aperiē-
do. Hęc Galenus. Hic denuò, ut antea quoq̃, fidem
in Puteano requiro: ut qui locum hunc Galeni de in-
dustria deprauarit, neque enim uerba hæc: meatus ua-
sorū aperiendo: Galenus, nisi sibi ipsi pugnantiā do-
cere instituisse (quod de tanto uiro suspicari quidem
piaculum esse duco) adijcere potuit, ut qui alias ama-
ra fatetur esse sanè detergentia & expurgantia, at ne-
quaquā aperiētia, ea enim ut non solum amara, imò
etiā ut acria sint necesse est. Ut autem omnes aperte
agnoscant, hic quoq̃ Galeni autoritate abusum esse
Puteanum, ne dicam falsarium fuisse: locum ex arche-
typo Græco adscribam, ubi in eum legitur modum:
ἐκπρωτίζονσι μὴ οὐδ' αἱ ἐν ὥσιν αἱ διαμέμεις, ἐξωθέν τε προ-
σπίωνται τῷ δέματι, καὶ εἰσω τοῦ σώματος λαμβανόμεναι.
Linacrus apposite sic interpretatus est: Soluunt quidē
obstructiones, quæ deterforiam obtinent facultatem,
seu foris cuti sint admota, seu intra corpus accepta.
Vnde abunde liquet, aperiētium nullam prorsus hic
fieri mentionem à Galeno, quæ tamen Puteanus cum
causæ suæ ita conducere uidisset, adijcere uoluit: sed
qua fide & integritate, iudicent docti. Pergit Putea-
nus, sic colligens: Venarū meatus sanguinē crassum
b 3 incidendo

Galeni lo-
cus explica-
tur.

“

“

“

“

“

“

Incidendo & abstergēdo sua amaritudine aperit aloē,
 igitur et sanguinē elicere potest. Quibus in uerbis ite-
 rum bis peccat Puteanus. Primum, quod aperire idem
 quod extergere significare autumat. Secundo, quod
 perperam sic colligit: Aloē expurgat, igitur sanguinē
 elicit, id enim minime posse Aloē, nisi ex accidente,
 suprà Rubiæ exemplo monstrauius. At cum de fa-
 cultatibus medicamentorū dignoscendis agitur, non
 quid ex accidente, sed potius quid per se & primario,
 ac nullo interueniente, medicamentū efficere ualeat,
 Galeno lib. 1. Cap. 2. & 3. de Simpl. med. facult. teste,
 uari solet. Huius præcepti Puteanus, qui tamen ne-
 scio quos in hunc librum Commentarios parturit, im-
 memor, perpetuo quid ex accidente possit Aloē, pro-
 cul à disputationis scopo aberrans, demonstrare fru-
 stra nititur. Cæterum falsò nos accusat Puteanus,
 quasi Aloē semper adstringere, nec aliam præter ad-
 strictionem facultatem obtinere censuerimus: cum ta-
 men id ipsum nusquam in nostris scriptis nos dixisse
 ostendere possit, ut qui præter adstrictionem & amari-
 tudinem, etiā purgandi facultatem, adstrictioni pror-
 sus aduersam, eam habere sciamus. Id autē dixisse me,
 satis ex ijs quæ tum scripsi constat, Aloē non aperire
 ora uenarum, neque ciere sanguinem: sed eadem aper-
 ta, sanguinemq; promanantē, sua adstrictione & sicc-
 itate potius occludere ac constringere. Quibus tamen
 uerbis, eidem inesse amaritudinem minime negaui-
 mus, utpote quam gustu non semel, sed iterum atq; ite-
 rum deprehēdimus: & quam uulgatū hoc omniumq;
 in ore tritum prouerbium, Plus aloēs quàm mellis, ut
 ignoraremus haud permisit. Quod itaq; amaritudi-
 nis nulla à nobis mentio facta est, non ideo factū, quasi
 Aloē amaritudine carere crederemus: sed quod insti-
 tuto

Aloē nō ad-
 stringendi
 tantū facul-
 tate præ-
 dita.

Amaritudi-
 nis quare
 nulla men-
 tio facta.

tuto nostrò illam nihil obesse posse sciremus. Amara siquidem non nisi meatus expurgât, obstructionesq; tollunt, aperire autē nisi acria sint haud possunt: quod sola acria, ut diximus, aperiendi facultate prædita sint.

Porro iam tandem ex Galenî sententiâ, quæ sint pro-
prierarefacientia, detergentia, aperiëntia, obstructio-
nem soluentia, densantia, et obstructuentia medicamēta,
Montuus definit: quod certe illi inter initia faciendū
erat, potissimum quum intelligeret, his dictionib; con-
fute omnes penē, ut ipsemet scribit, nostræ ætatis me-
dicos uti. Sed mirum est, Puteanum non uidere se esse
ex illorum numero, quos hic accusat. Nam utcunq;
alijs iam nominatis uocibus recte utatur, *Aperire* ta-
men uerbo illum abuti, atque adeò genuinam eius si-
gnificationem confundere, tum ex ijs quæ paulo antè
diximus, tum ex ijs quæ ipse deinceps scribit, euiden-
tissimum est. Nam inter reliqua quæ producit Putea-
nus, in eum loquitur modum, Amara penē cæteris pa-
ribus non solum meatus externos, sed etiam internos
purgare & aperire possunt. Ex quibus uerbis bifariâ
hallucinari Puteanum liquet. Primo, quia in uniuer-
sum uerum non est, quod asserit amara meatus exter-
nos & internos expurgare posse. Si enim adiuncta sit
amaritudinî adstrictio, tū externos meatus amara ex-
purgare nō ualēt. Nam, Galeno li. 5. Ca. 11. de Simp.
med. fac. autore, externorū meatuū exiguitas prius ab
adstrictiōe oclusa, quàm probe queat expurgari, non
etiā inde in altum abstergentē substantiâ recipit, nec
expurgatur. Secūdo, qđ *Aperire*, oblitus definitionis
antea productæ, nihil aliud esse q̃ meatus à crassis hu-
morib; expurgare, atq; adeò ampliores efficere, mani-
feste insinuet: idq; nō dūtaxat in hoc loco, sed in ijs etiā
quæ postea subiūgit, fecisse cōuincit, inq̃t em̃: Ex præ-
missis

Non omnia
amara ex-
ternos mea-
tus expur-
gare ualēt.

missis patet, detergentia & farctu liberantia medica-
 menta, quæ sunt amara, substantiam, quæ in poris &
 meatibus continetur, detergendo uel expurgando sub-
 mouere, idq; primo & per se, & propter id poros &
 meatus aperire. Quomodo enim poris aut meatibus
 impacta seu infarcta educi uel extergendo uel expur-
 gando possunt, nisi prædictis aut poris aut meatibus
 rarefactis aut apertis? Quid enim apertius, quàm hic
 Puteanum Aperire cum Rarefacere uerbo confunde-
 re? Accedit quod manifeste hic fatetur, amara primo
 & per se detergere & expurgare, ex accidente autem
 aperire: ita ut illum plane à causa sua cecidisse, nemo
 non uideat, quando hoc solum à nobis controuersum
 sit, Aloën per se ora uenarum haud posse aperire, ita
 perpetuo à disceptationis scopo temere aberrat Putea-
 nus. Sed instat ille, et locum Galeni ex libro quinto de
 ocularibus passionibus producit: ubi asserit, amara et
 nitrosa, ueluti sunt lupinus, orobus, amygdala, uires
 habere apertiuas, & crassi humoris incisiuas: incensi-
 uas perperam scriptum est. Liber quem citat, mihi non
 dum uisus est, puto autem locum istum typographi in-
 curia esse uitiatum, quum locus ille habeatur lib. 5. de
 Simpl. med. facul. Cap. 11. ubi ita Galenus scriptum reli-
 quit: *τὸ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν τε καὶ θέρμων ἀλεσθῶν, καὶ μάλις δὲ
 τὰν ὥσι τοικροῖ, πρὸς τὸ εὐπῆιν, ἢ δὲ τί καὶ τῶν πόρων ἐκκαθα-
 ρίζον ἔχει. πρὸς πλησίον δὲ καὶ τῆς ἀμυγδαλοῦ συμβέβηκεν, καὶ
 γὰρ καὶ τούτων ὅσα μὲν εἰς τοικρά, καὶ εὐπῆι καὶ διακαθαίρει
 πόρους.* quod est: Eruorum & lupinorum potissimum
 amarorum farina, suprâ quàm quod extergit, non nihil
 quoq; meatus expurgare ualet. Simile quiddam amyg-
 dalis accidit, nam harum ipsarum quæcunq; amara
 sunt, & detergunt, & meatus expurgant. Ex quibus
 nimirum uerbis satis perspicuum fit, Puteanum Ape-
 rire

Puteanus
 aloën ex ac-
 cidente ape-
 rire fatetur.

rire dixisse, id quod Galeno est ἐνλαθαιεῖδῃ, adeò ut hinc
 conijciam, Puteanum Græcæ linguæ non admodum
 peritum esse. Quæ si uera est coniectura, de suis com-
 mentarijs quid diuinandũ sit, facile docti iudicabunt.
 Auicennam, quem citat, nihil moror, ut cui per me li-
 cet loqui ut lubet, nihil uero certius, quàm illum, aut
 eius interpretem, Aperire uerbo pro ἐνλαθαιεῖδῃ impro-
 prie usum esse. Iam puto abunde nos mōstrasse, ape-
 rire dictionē in aliena significatione usurpasse Putea-
 num, reliquũ est, ut planum faciamus, Mesuen, quem
 ille tamen defendendum suscepit, Aperire quoque
 in ea significatione, qua Galenus utitur, hoc in loco,
 ubi de aloẽ agit, usurpasse. Si Aperire (ut Puteanus ar-
 bitratur) esset, amaritudine sua extergere, purgare, &
 fārctũ liberare, Mesue nunquam eam apertionem in-
 ter insignes Aloẽs noxas commemorasset: sed potius
 hanc facultatem, utpote corpori humano admodum
 utilem, & quę obstructiones eius soluere posset, miris
 laudibus extulisset. Inter noxas autem recensere eam
 facultatem Mesuen, uerba eius satis declarant, quæ sic
 habent: Neq; ad aliud nisi ad unũ uidetur noxia, ape-
 rit enim orificia uenarum, apertione sanguinem ma-
 nare faciente. Videat igitur Puteanus, quàm præpo-
 sere, imò quàm infantiliter, Mesues sententię, illo in-
 uito admodum, patrocinari conetur, quandoquidem
 is, de qua perpetuo garrit Puteanus apertione, miní-
 me locutus sit: sed de ea potius, quę sanguinem (ut ille
 ait) manare facit. Quare quũ eandẽ sapius cantilenã
 occinat Puteanus, & Aloẽm amaraq; omnia sua ama-
 ritudine corporis meatus, iecur & lienem expurgare
 posse, uarijs rationib; ostendere studeat: nō est ut dein-
 cept ad eas rationes uerbũ dicturus sim, quandoquidẽ
 & nos fatemur, ut ex prædictis innotuit, amara posse
 expurgare,

Verbo ape-
 rire quomo-
 do usus Me-
 sue.

Aloën esse
de genere
medicamen-
torū purga-
toriorum.

expurgare, obstructionsq; tollere: at non aperire, nisi acria sint. Hic potius immensum Puteani errorem detegemus, qui contra omnium ueterum & recentiorum, adde Mesues etiam, cuius tamen patronum agit, sententiā asserere audet, aloën non esse de genere purgatoriorum per se medicamentorū. Idipsum uero hoc pacto planum facere conatur. Medicamenta proprie purgatoria dicta, omnia familiaritate quadam, si Galeno credatur, & à tota substantia humores purgandos trahunt. At quæ sua amaritudine purgando, & farctu liberando purgant, ea trahendi facultate uacuationem non perficiunt, ut docet Galenus lib. 5. Simpl. medic. Cap. 19. sed potius farctu liberando, & meatus expurgando pro qualitatū uarietate, aliquando cum uirinarum promotione, aliquando sine illa aluum citant, quæ ob id ab excernendo stercore eccoprotica, non proprie medicamenta purgatoria Græcis sunt dicta. huiusmodi sunt fumaria, scylla, absinthium, rhabbarum, & ipsa aloë. Hæc Puteanus. Mirari autē satis hominis temeritatem, ne dicam impudentiam, non possum, quod hunc, etsi apertum admodū, Galeni locum deprauare non sit ueritus. Quod ut rectius intelligant studiosi, animaduertendum, Galenum in hoc loco à Puteano citato, duplicia facere purgatoria medicamenta. Vno enim modo purgatoria dicuntur, communis ratione, quæ quouis modo animalis excrementa expurgant. Alio modo per excellentiam purgatoria uocantur, quæ eadem aut per uomitū, aut per uentris deiectionem purgant. Et ea omnia trahendi facultatem possident, alia unum quempiam humorem, alia duos, aut etiam plures. Vnde satis constat, locū hunc euidenter docere, Aloën esse de genere eorū, quæ proprie, aut per excellentiā purgatoria dicuntur. Si enim ea,

Galeni loci enarratur.

Duplicia medicamenta purgatoria

ea, quæ *διὺ πῶς γὰς πὸς* purgāt, pprie purgatoria
 nominantur, aloë pprie purgatoria sit oportet. ea
 enim, eodem Galeno lib. 6. de Simpl. med. facult. Ca.
 de aloë, teste, *ὕπαι γὰς ἔρα*, hoc est uentrem subdu-
 cit. Et ut rem planius teneant studiosi, aloën esse è nu-
 mero purgatoriorū pprie medicamentorum, *συλ-
 λοριστικὸς* in hunc modum colligemus. Quæcunq; cor-
 poris excrementa per uentris deiectionem purgāt, per
 excellentiā purgatoria sunt: Aloë corporis excremen-
 ta per uentris deiectionem purgāt: igitur per excellen-
 tiā purgatorium medicamentū existit. Maior & mi-
 nor Galeni autoritate firmę manent. Errat itaq; Putea-
 nus, eo quod medicamenta ea quæ farctu liberant, &
 meatus expurgant, cum ijs quæ aluum citant confun-
 dit, nam hoc nusquā Galenus docet: sed ea potius ita
 differre innuit, ut hæc trahendi facultate uacuationē
 perficiāt, illa uero non. Sed præstat uerba Galeni sub-
 scribere, ut omnes sole meridiano clarius uideant, ut
 locum hunc detorserit Puteanus. Sic itaque ait: Quæ-
 cunq; crassos lentosq; humores extenuando, aut uri-
 nam ciere possunt, aut ex thorace & pulmone excrea-
 tionibus auxiliari, ea purgant sanè quidem, uerum an-
 tediētis non similiter nuncupantur. sed alia uocantur
 urinam mouentia, alia bechica, alia menses ducentia:
 hæc à superioribus diuersa, quod non habeant uim
 familiarium humorum attractricem, ut illa. Et paulo
 pōst: Quæ in hoc bibuntur, ut sanguinem extenuent,
 & meatus obstructione liberent aperiantq;, ea trahen-
 di facultate uacuationem non perficiunt. Ex quibus
 sanè Galeni uerbis nemini non est perspicuum, alia
 ratione purgare ea, quæ incidendo & meatus obstru-
 ctione liberando expurgant, & alia quæ pprie pur-
 gatoria nominantur. Haud minus errat Puteanus,

ἑκκοπρωτικὰ
non differūt
ab ijs, quæ
proprie pur-
gatoria di-
cuntur.

quod ea medicamenta, quæ ab excernendo stercore
Græci ἐκκοπρωτικὰ uocant, ab ijs quæ per excellentiam
purgatoria nuncupantur, differre existimat. Eadem
enim esse ita ostendemus. Quicquid excrementū ani-
malis per aluum purgat, est proprie purgatoriū: Aloë
stercus, quod est animalis excrementum, per uentrem
purgat: igitur est proprie purgatoria. Maior Galeni
est: Minor quoque eiusdem autoritate firma ualidaque exi-
stit, quo pacto enim illam inter eccoprotica recense-
ret, nisi stercora excerneret. Sed & Galenus lib. 6. Sim-
plic. Cap. de aloë, manifeste innuit, eccoprotica non
differre à proprie purgatorijs, sic scribens: ὁ πῶς δὲ ἵς
γαστέρα τῶν ἐκκοπρωτικῶν καλσμηδῶν οὐσα φαρμάκων. Qua-
si diceret, quia ex numero medicamentorum quæ ster-
cora excernunt, aloë existit, ideo uentrē subducit. Vt
inde colligere liceat, uentris excrementa & stercora ex-
cernentia medicamenta, Galeno etiam dici proprie
purgatoria, ut sit plane sensus: quia aloë stercora &
uentris excrementa educere potest, igitur uentrem etiā
subducet. Sed hæc, utpote non magni momenti, missa
faciamus: atque aloën proprie purgatoriam esse, uere-
rum & recentiorum testimonijs demonstramus. Gale-
nus siquidem lib. 13. Thera. metho. Ca. 14. manifestis-
sime aloën facultatem uere purgatoriā habere innuit,
sic de ea scribens: τὰντὴ μὲνεται τῆς δυνάμει καθαρτικῆς.
Facultatem autem proprie purgatoriam hic, ut alibi
ferè semper, καθαρτικὴν appellat. Nam quæ per urinā
aliaque euacuationis loca, citra uomitum & uentris de-
iectionem purgant, hæc ἐκκαθαρτικὰ Græcis, & expur-
gantia Latinis proprie nominantur. Præterea Gale-
nus lib. 7. The. metho. Ca. 11. iterū aloën inter ea quæ
per excellentiam purgatoria dicuntur medicamenta,
quæ illi etiam καθαρικοῦς uocantur, recenset: dum eius
facultatem

καθαρτικὴ
facultas.

ἐκκαθαρτικὰ

CONTRA PVTEANVM APOLOGIA. 21
 facultatem purgandi & attrahendi bilem, uentriculi
 & intestinorum loca non transcendere: aut si ultra hec
 peruenit, uasa tantum in mesenterio contingere scri-
 bit. Sed uerba eius adscribemus: *ὑπολοιπορ οὐδὲ διελ-
 θῆν, ὅπως ἀντις ἰῶτο τὰς γὰρ τοῖς χιτῶσι τ' γαστρὸς λαλοχυνίας.
 ἐστὶ δὲ ἐπιτήδεια πρὸς τὰς τοιαύτας διαβήσεις φάρμακα, τῶ
 γένει πλὴν ἐκ τῶν καθαιρόντων μετρίως, ὡς μὴ προῖναι τὴν δύ-
 ναμιν αὐτῶν ἀνωτέρω τ' ἢ τῆς γαστρὸς τε καὶ τὰς γ' τετρα χωρίων,
 ἢ ἐπὶ τῇ ἀρὰ πρὸς τοῖς ἀπ' αὐτῆς τ' κατὰ τ' μεσεντήριον ἀντίων.
 γὰρ εἶδει ὅτι τὰ διὰ τῆς ἀλότης ὄσι καὶ λίσσιν, ὅτι αὐτὰ καὶ αὐτῶν
 ἢ ἀλὸν μὴ παρόντων ἐκείνων.* Quinetiam lib. 6. de Tuen-
 da ualitudine, idem Galenus aloë biliosi humoris tra-
 hendi facultatem inesse, hys uerbis euidentissime docet:
*ὃ μὴ οὐδ' ἀλὸν τῶτοις ὀνίνισιν, ἐλκτικῶ δ' ὡαμιν ἔχουσα,
 χαλῶδ' οὐς χυμοῦ.* Aëtius etiam, quem nuper Veronēsis
 ille, Ianum Cornarium antequam integrum latinita-
 te donasset, infœliciter prœueniens (ut qui haud dubie
 hunc maiori fide & diligentia, quàm Italus ille fecerit,
 absoluisse) conuertit, Lib. 3. Ca. 24. aloë purgare bi-
 lem hys uerbis indicat: Aloë totum quidem corpus nō
 purgat, bilem tamen, quæ in stomacho & uentre &
 intestinis fuerit, unà cum duris excrementis, quietè &
 suauiter educit. His omnib. accedit Mesues, cui pa-
 trocinatur Puteanus ubilibet, atque omnium hodie
 medicantiū consensus: qui uno omnes ore fatentur,
 aloë proprie purgatoriā esse, quod scilicet bilem tra-
 hendi facultatem obtineat. Nec id temere sanè, quan-
 do Galenus lib. 5. de Simpl. med. facult. Cap. 19. uere
 proprie uel purgatoriā ab alijs in hoc potissimum dif-
 ferre tradat, quod illa habeant uim familiarium humo-
 rum attracticem, hæc uero non. Recte itaq; sic colligi-
 tur: Aloë trahit humorem sibi familiarem, igitur est
 proprie & per excellentiam purgatoriā. Antecedens

*Aloë à tota
substantia,
& non suc-
cessione tan-
tum bilem
trahit.*

iam Galeni & aliorū testimonijs probauimus. Atqui
hic elabi cupiens, sic respondet Puteanus: Fateor qui-
dem aloën trahere bilem, at non à tota substantia, sed
successione, quia scilicet reliquis humorib. leuior est.
Adeoq; ad Galeni locum in lib. 3. de Natural. facult.
confugit, ubi ille duo tractionum esse genera docet.
unū, quod successione ad id quod uacuatur, efficitur;
alterum qualitatis familiaritate. Quod uero nulla elabendi uia hac ratione Puteano pateat, primū hinc intelligi potest: quod Galenum in locis antea citatis, in quibus aloë trahendi humoris biliosi facultatem inesse scribit, nullam prorsus eius tractionis, quę successione fit, mentionem facere, euidentissimum sit. Nam si de ea loqueretur, tum etiam illam bilem, quę in ijs uenis est, quę sunt ultra mesenterium & iecur, aloën atrahe rediceret. Quia uero trahendi facultatem aloës, non nisi ad ea uasa quę in mesenterio sunt, pertingere posse asserit: certo certius est, eum de tractione, quę qualitatis familiaritate, et minime de ea quę successione efficitur, loqui. Quinetiam Aëtius aperte innuit, aloën à tota substantia trahere bilem, dum inquit, hanc totum corpus nō purgare; hoc est, bilem non à toto corpore educere, sed duntaxat à stomacho, uentriculo, & intestinis. Si enim aloë sua amaritudine meatus expurgando, & successione eius quod uacuatur, quemadmodum pueriliter admodum imaginatur Puteanus, traheret bilem: tunc illam non tantū ex locis iam memoratis, sed ex uniuerso etiam corpore educeret. Et quid multis moror? si aloën successione traheret, tum non duntaxat biliosos, uerum etiam crassos & pituitosos purgaret humores: quod hæc, ut omnia alia amara, Galeno lib. 4. de Simpl. med. facult. Ca. 17. te-
ste, crassiciem omnem siue pituita, siue pus, siue aliud quippiam

quippiam contineatur in uenis & thorace, incidere &
 expurgare ualeat. Iam dictis accedit, quod Paulus
 Aegineta lib. 7. Cap. 4. aperte aloë bilem à tota sub-
 stantia, uel essentiae similitudine trahere, ijs docet uer-
 bis: Quum omnia purgantia medicamenta stomacho
 aduersentur, sola aloë conducit. Sciendum uero est,
 medicamenta ea non simplici quodam temperamen-
 to, uerbi gratia, caliditate purgare: alioqui omnia cali-
 da, ueluti piper, uacuandi facultatē obtinerent: uerum
 totius essentiae proprietate, quomodo lapis Magnes
 ferrum attrahere demonstratus est. Quid quæso ijs uer-
 bis apertius dici potuisset: adeo ut nisi mentem pror-
 fus, dum hæc cōminisceretur, amisisset Puteanus, con-
 tra omnium & ueterum & recentiorum medicorū sen-
 tentiam atq; consensum, aloë à qualitatē familiarita-
 te trahere bilem flauam nunquam inficiari ausus fuisset.
 Aloë itaq; non amaritudinis ratione, ut falsò sibi
 persuasit Puteanus, bilem per aluū purgat (aliàs enim
 omnia amara idem præstarēt, quod à ueritate esse ali-
 nissimum nemo non intelligit) sed potius qualitatē
 familiaritate. Illud quidem nemo inficias ibit, ama-
 ra attractione, quæ successiōe ad id quod uacuatur fit,
 bilem per urinam uacuare posse: at per aluum nō nisi
 ea, quæ essentiae efficitur similitudine. Cæterum Ga-
 leni locus, quem ex 14. The. meth. profert Puteanus,
 non duntaxat de purgatione, quæ successione eius
 quod uacuatur fit, intelligendus uenit: uerum etiam de
 ea, quæ familiaritate qualitatē efficitur. Nam Hippo-
 crate in libro de Natura humana, & Galeno in com-
 mentarijs, & lib. 2. de Elementis, testibus: quum quis
 medicamentum purgans assumit, primū id quod om-
 nium maxime sibi secundum naturam cognatū atque
 simile est trahit, exinde quod leuius, donec ad id quod
 grauissimum

*Quare ad-
strictionis,
quæ in Aloë
est, tantum
mentio fa-
cta sit.*

grauissimū in humoribus est, peruentum fuerit. Ver-
bi causa: Si quis medicamentum hauriat, quod pitui-
tam moueat, primū pituitā, statim bilem flauam, post
hanc atrā attrahit. Ita ut euidentissimū sit, leuius non
tantū in attractione, quæ sit successione ad id quod ua-
cuatur: imò etiā in ea, quæ qualitatis familiaritate effi-
citur, primū, postquā scilicet familiaris humor est ua-
cuatus, trahi. Quæ subinde producit Puteanus, iterū
clare monstrant, hunc ea quæ meatus expurgant me-
dicamenta, ab aperientibus non separare. Præterea
miratur Puteanus, cur solius qualitatis adstringentis,
præterita penitus amara, quæ tamen in aloë copiosa
est, atq; adeo uincit adstrictionē, meminerimus, supra
diximus, non ea ratione nos omisisse amaram qualita-
tem, quasi eandē in aloë esse negaremus, aut ociosam
& inefficacem omnino putaremus: sed ideò, quod il-
lam sententiæ nostræ nihil officere sciremus, quando-
quidem ratione amaritudinis abstergere tantum, non
aperire, ut abunde demonstratū est, aloën, nobis pro-
bè constaret, Quum itaque Mesue contenderet, aloën
ora uasorum ita aperire posse, ut sanguinem effunde-
rent: placuit tum illi, contrariam quæ in aloë est quali-
tatem, adstrictionem nimirum obtrudere, qua scilicet
ulcera contrahere, cicatricem obducere, atq; adeo ua-
forum oscula aperta ne sanguinem fundant occlude-
re posse intelligeremus. Quare quum amaritudinis
gratia duntaxat abstergere, adstrictione uero sua con-
trahere ulcera, & cicatricem inducere aloën nobis con-
staret: factum est, ut alterā consulto prætermiserimus.
Nec alias, plures uel facultates ratione prædictarū dua-
rum qualitātū, nempe amaritudinis & adstrictionis,
in aloë agnoscit Galenus li. 4. de Compo. medicam.
κατὰ τὴν φύσιν, Cap. de oculorum ulceribus, ubi in hunc
modum

CONTRA PYTEANVM APOLOGIA. 25

modum scribit: *μικτὴς δ' ἔστω δὲ διωάμεως ἢ ἀλὼν, καθά-
περ τὸ ῥόδον. ἔχει μὲν γάρ τι καὶ πικρὸν, τὸ εὖ πρὶν πεφυκὸς.
ἔχει δ' ἐτι καὶ συπτικόν, ὥς σωάγειν τε καὶ σωσουλὸν τὰ ἐλ-
κη.* Quod est: Aloë mixtæ quodammodo est facultatis,
ueluti rosa. Habet enim quiddam etiam amarum, ab-
stergere potens. Habet & adstrictorium quiddam, ut
contrahat, & ad cicatricem ulcera perducatur. Quæ uti-
que Galeni uerba eo libentius produximus, quod uni-
uersas aloës facultates, quas manifestæ qualitatibus ergò
obtinet, quàm breuissimè ob oculos ponere uidean-
tur. Iam itaque causam, cur amaritudinis non memi-
nerimus, succincte admodum diximus. Atqui ut ue-
rum ingenue fatear, nō parum poenituit me eam qua-
litatem omisisse, quod non parum ad confirmandam
nostram de Aloë sententiā conducat. Nam quum im-
modice amara non solum calida, uerumetiam sicca
sint, Galeno lib. 4. de Simpli. med. facul. Ca. 18. et lib.
7. Thera. meth. Ca. 7. teste: satis constat, aloën, utpote
non solum uehementer amaram, uerumetiam adstrin-
gentem, immodice etiam siccam esse. Sicca autem for-
titer quum sit citra mordicationem, ut idem Galenus
lib. 6. Simpl. Ca. de Aloë testatur: uulnera, potissimū
autem uenarum & arteriarum, utpote quæ carnosissimis
partibus longe sicciores sunt, glutinare ualet. Ita ut
utriusque qualitatibus ratione, amaritudinis scilicet &
adstrictionis, aloë uasa perrupta, & uehementer aper-
ta reclusa ue, constringere atque occludere nemo non
intelligat. Atque hinc est, quod Galenus lib. 5. The-
meth. Ca. 5. ubi ex professo de sistendis sanguinis pro-
fluuijs, quæ è profundo erumpunt, agit, aloën ad ua-
sa rupta & reclusa utile esse medicamentū doceat. uer-
ba eius subtexemus: *εἰ δ' ἴποιμι, ἥτοι μικρὸν ἐστὶ τὸ ἐρῶ-
γὸς ἀγγεῖον, ἢ ἀνασώμωται μετρίως, ὥς ἀλίγου εἶναι τὸ φερόμε-
νόν*

νοι αἵμα, καὶ ἀλόν καὶ μέννα δι' οἶνου μέλανος ἀνσθηοῦ χρεώ-
 φαρμακὰ. Hic profecto unicus locus, ad Puteani sen-
 tentiam prorsus explodendam sufficeret. Porro ridi-
 culum est, quod deinceps Puteanus temere asserit, Ga-
 lenum non alia ratione fusiis eas, quas Aloë ab astric-
 ctione facultates, quam quas ab amaritudine habet,
 quæ tamē sunt plures & præstantiores, retulisse: quàm
 quod eius amaritudo ut omnibus notissima est, ita
 quoque eius qualitatis facultates, Contrā enim omnes
 censerent, Galenum copiosius amaritudinis faculta-
 tes, utpote multas, quàm adstrictionis deberere retulisse.
 Sed quid opus est ijs nugis immorari, cum euiden-
 tissimum sit, Galenum saepe qualitates herbarum tan-
 tum indicasse, unde quivis particulares effectus nullo
 labore colligere posset: in Capite vero de aloë non
 duntaxat qualitates, verumetiam earundem faculta-
 tes diligentissime exposuit, ut puerile illud Puteani ef-
 fugium hic locum non habeat. Deinde iniuria affi-
 cit, & falsò nos accusat Puteanus, quasi empiricorum
 more, simplicium medicamentorum facultates uena-
 remur, non à natura aut qualitatibus eorundem, iux-
 ta Galeni doctrinam; sed potius à solius auctoris testi-
 monio, citra rationem. Eam siquidem Galeni de co-
 gnoscendis simplicium medicamentorum facultati-
 bus methodum non domi tantum & defunctorie,
 aut (ut Græci loquuntur) πᾶσι πρῶτος legimus: sed ean-
 dem etiam publicè in Scholis nostris medicis accu-
 ra diligentia magno auditorum nostrorum, ut non dif-
 fidimus, commodò enarrauimus. Cuius rei, sat scio, si-
 delis testis est Gallicæ gentis uir multæ eruditionis
 Ioannes Lipareus Brantiliacensis, qui nos libros hos
 Galeni explicantes assiduo & diligenter audiuit. Qua-
 re præter necessitatem, & temere admodum tot uer-
 bis

bis inculcat Puteanus, speciales medicamentorum facultates non raro ex generalibus discendas esse, quando id optime sciamus: neq; illo post Galenū doctore ad hanc rem: ne sibi impensius placeat, nobis opus erat. Verum quid mirum, Puteanum tam arroganter sibi omnia uendicare, atque tam impudēter iudicare, cuius iudicium prorsus excæcarunt *φιλαυτία*, ambitio, audacia? Satis autem nostra hæc Apologia docebit, quā foeliciter in Galeni methodo uersati simus. Insuper non est ut hæc uerba expresse, ALOE CIT SAN VINEM, in Galeno scripta esse exigamus: Puteanus tantum doceat, Galenum talem aliquam tribuisse Aloë qualitatem, ob quam aperire ora uasorum possit: & nos uictos fatebimur. Hoc tamen nunquam illum præstare posse, certo scimus, neque enim ratione adstrictionis, ut sole clarius est: neque etiam amaritudinis ergo aperire ualet aloë, ut abunde monstratū est. Reliquum est igitur, ut aliam qualitatem, quā illi tribuat Galenus, in medium proferat. Nullam autē poterit, nisi acrimoniam: à qua certe tantum abest aloë, Galeni sententia, ut eam omnis mordicationis esse expertem, id quod etiam experientia confirmat, & puris atq; à sordibus purgatis ulceribus minime molestam esse dicere non sit ueritus. quod tamen asserere nunquam potuisset, si acrē esse cognouisset. Iam arbitror omnibus perspicuum est, quā friuole & nullius momenti argumenta produxerit Puteanus: adeo ut puer etiam intelligere possit, quā ubique Galeni locos in sua sententiam callide torserit. Tertia ratio, qua Aloën aperire ora uenarum ostendere conatur Puteanus, hæc est: Acerba & refrigerantia medicamenta, Galeno lib. 5. The. meth. teste, sanguinis eruptionem ab internis partibus corporis exilientem curant: quia

Aloë acrimonie expers est.

Tertia ratio Putani.

Amara a-
cerbis pro-
priè loquē-
do non sunt
contraria.

scilicet cogunt, densant, & refrigerant. Vt autem illa hac ratione sanguinis fluxum sistere, ita amara expurgantia, prædictis qualitate & facultate contraria, laxare, aperire, calefacere possunt. Aloë igitur, quæ fortiter amara est, & expurgans, laxabit, calefaciet, & ora uenarum aperiet. Hæc est putida quidem Puteani ratio, qua amara omnia aperire, euincere se posse confidit. Sed non uidet homo lippis oculis præditus, hoc quod ipse pro confesso habet; nempe amara acerbis propriè & uere contraria esse, nos minime concessuros. Sunt equidem acerbæ frigiditatis ratione amaræ, quæ calefaciunt, contrariæ: at non quia cogunt, & densant, amara siquidem, ut recte ex Galeno colligit, expurgant, detergunt, & quæ in uenis est crassiciem incidunt, non autem laxant & aperiunt. Hæc enim non *ὑποκαθαρτικὰ* Græcis, sed longè alio nomine appellantur, quippe *χαλαστικά*, id est laxantia ipsæ dicuntur. Et ut hæc humectant, Galeno lib. 5. Simpl. med. facul. testatur: ita amara siccant. Quæ uero aperiunt, ea *ἀνασφαιτικά*, ut diximus, appellantur. Quod autem amara acerbis non sint qualitate in uniuersum contraria, inde abundè liquet, quod eadem utrisque insit qualitas. Sic cant enim acerbæ, ut docet lib. 1. Ca. 37, et lib. 4. Ca. 6, de Simpl. med. facul. Galenus, siccant etiam amara, ut idem lib. 7. Thera. metho. Ca. 7, et lib. 4. Simpl. Ca. 18. testatur. Quum itaque acerbæ & amara in una qualitate conueniant, ut eius qualitatibus quoque ratione easdem habeant facultates necesse erit. Habere autem easdem facultates, hinc euidentissimum fit. Vt enim acerbæ contrahere, atque uulnera glutinare possunt: sic quoque aloë, quæ amara est, ut docet Galenus libro 6, de Simpl. med. facul. eadem glutinare, & ad cicatricem ducere ualet. Videat nunc, quomodo amara

amara acerbis qualitate & facultate contraria sint, Puteanus. Verū instat hoc loci rursum, & Galeni locum ex lib. 4. de Simpl. medica. facul. Ca. 17. producit, ubi in hunc modum scribit: Quod extra corpus in ulceribus nati sunt præstare amari sapes, id ipsum in corpore assumpti efficere valent. abstergunt enim, expurgantq; & quæ in uenis est crassiciem incidunt, quamobrem menses mouent, & ijs qui sanguinem sputant, noxii sunt. Quæ si uera sunt, inquit Puteanus, aloë quæ fortem habet amaritudinem, si non sit lota, menses, sputum quoque sanguinolentum prouocabit. Hoc certe argumento, ueluti muro quodam athenico confusus Puteanus, planè nos expugnasse arbitrat, non animaduertens se pueriliter admodum sic colligere: Amarum sapor ijs, qui sanguinem sputant, noxius est: igitur aloë, quæ amara est, ijsdem noxia erit. Neq; enim, ut initio huius disputationis diximus, unum idemq; est amarum & amarus sapor, seu amaritudo. Nam quod amarum est, non amarum modo est, sed præter amaritudinem alias etiam qualitates recipit non paucas, Galeno lib. 3. de Simpli. medi. facul. Ca. 14. teste: quibus quidem omnibus ager, adeo ut una quoque perpetuo actio eius non sit, amarus uero sapor in natura sua absolutus, seu amaritudo ipsa, unum id solum perpetuo est quod est, ideoq; una quoque perenniter eius actio est. Quum itaq; aloë amara sit, non autem amaritudo: hoc est, permixtam illi habeat adstrictionem, qualitatem ab amaritudine alienam, fieri non potest ut omnes amari saporis, qui minime sibi alienas qualitates permixtas obtinet, facultates ei recte & rationabiliter tribui queant. Hinc est quod sanguinem sputantibus, ut ea quæ exactè amara sunt, noxia non sit, extergendi enim & incidendi eius

Galeni locus expenditur.

Amarum.

Amarus sapor.

Finis exacte amarorum.

Amara, quibus adstrictio coniuncta est, exacte amarorum facultates non obtinent.

Exacte amara quæ.

facultas, per adstrictionem amaritudinis coniunctam, fracta & debilitata est. Si enim terminus seu finis saporis amari, qui scilicet in sua natura absolutus est, Gale-
no lib. 5. de Simpl. medi. facul. Ca. 17. scribente, est ab-
stergere: cur non adstrictio, quo minus finem ama-
consequeretur, amarum impediret? Quæ igitur ama-
ra, quibus adstrictio permixta est, amari saporis finem
atque adeo facultates omnes consequi non possint;
non est quod ora uenarum, quod acria tantum pos-
sunt, aperiant, frangi uero, seu imminui in amaris ex-
tergendi facultatem, ob iunctam illi adstrictionem, a-
loë (de qua nobis potissimum cum Puteano discēpta-
tio est) abunde monstrat. Hæc enim etsi uehementer
amara sit, tamen quia simul etiam astringit, fit ut pau-
lulum extergat, id quod in primis testantur ea, quæ
lib. 6. Simpli. Ca. de Aloë, scripta reliquit Galenus, di-
cens: ὅλως ἀποκρύνει τὰ τε καὶ διαφορεῖν ἀμὰ πικρὰ καὶ
τὰ καὶ τὸ ῥῆγμα ἀπὸ ὀλίγου εἰς ὅσον ἔλκεσι καθαροῖς ἐλ-
πωρ. Quod cum ita sit, euidentissimum est, locum Ga-
leni, ubi ait Amaros sapores his qui sanguinem spūit
noxios esse, nostræ sententiæ nihil aduersari. quum
non de ijs amaris, quibus alia permixta qualitas est, lo-
quatur: sed de ijs, quæ exacte amara sunt. Sic autem
uocat Galenus lib. 4. de Simpl. medi. facul. Ca. 19.
quæ nulla sensu notabili alia participant qualitate.
Hæc uero se ita habere, satis testantur ea, quæ mox
uerbis per eum citatis subiungit Galenus, dicens:
” Quippe quum isti adstringentia & uiscosa, non inci-
” dentia diuidentiaq; exposcunt. His enim uerbis sole-
clarius fit, non de omnibus amaris locutum esse Gale-
num: sed de ijs tantum, quæ exacte amara sunt. Aloë
igitur cum adstringat, & non exacte amara sit, sangui-
nem excreantibus noxia non erit. Nisi enim hoc con-
cesserit,

cesserit, necesse erit ut Galenum erroris insimulet, qui lib. 8. Simpl. Rhabarbarum, quod (ut paulo post etiā faretur Puteanus) amaritudine sua extergit, meatus ex purgat, crassa incidit: adde quod subacre quoque exsit, sanguinem spuentibus, & dysentericis conferre scribit. Cogitet itaque Puteanus, in quas angustias iam detrusus sit, et quò eum ambitio deduxerit. Quod si uero amarum ab amaritudine discernere nouisset, (id quod certe eum, utpote parturientem in hos libros Commentarios maxime decuisset) nunquam tam cōtumeliosa, falsò tamen & impudenter excogitata, in Plinium atque me dicere uoluisset. Vt uero uniuersi intelligant, quàm iniurius Plinio, atque adeò mihi fuerit, age præter iam dicta autorum etiā grauissimorū testimonij doceamus, quàm recte Aloën, quæ nō exacte amara est, sed etiā adstringit, sanguinis excretionibus curare tradiderit Plinius. Habet enim huic suæ sententiæ in primis subscribentem Dioscoridem, qui lib. 3. aloën μετ' ὕδατος συζῇ πινόμενῃ, αἵματος ἀγαγόντος ἐπιχειρῇ scribit, dein Aëtium, qui lib. 8. ca. 63. reiectionis sanguinis curationem ex professo docens, aloën cum aceto permistam, ijs qui sanguinem spuunt exhibendam esse docet. Temperandum igitur Puteano à scurrilibus illis maledictis, & aculeis contumelia plenis erat: ut qui Plinium hoc loco non errātem, sed uera scribentem nullo candore reprehenderit. Neque opus erat, ut me moneret, ut cum Plinio dediscerē impune occidere homines: cum nihil unquam magis in uotis fuerit, quàm ut sinceram illam, & ab omni errore alienissimam medicinam discerem, et exercerem, ut hac ratione agrotis pristina sanitas recuperaretur. Quin potius ipse discat bonis, & rem medicam pro uirili iuare conantibus uiris, non tam impudenter & mendaciter

Plinius à cōtumelia defenditur.

Galenī lo-
cus expen-
ditur.

mendaciter detrahēre. Certe grandæuam ætatem, in
qua iam esse Puteanum audio; ista scurrilitas haud de-
ceret; lenonem autem & histrionem, non parum exor-
naret. De Plinio quid sentiam, post dicam. Locus
quem ex libro de Curandī ratione per sanguinis mis-
sionem citat Puteanus, nihil nobis aduersatur: ut qui
hoc, quod putat, probare non possit. Nam teste Gale-
no lib. 2. de Simpl. med. facul. Ca. 9. medicamentum
quod in iudicium uocatur, non mixtum, sed simplex
& impermixtum, atque ab omni extranea qualitate a-
lienum esse debet. In præsentia uero, quum aloë mul-
ta quæ menses mouent, ut cinamomum, xylobalsa-
mum, asarum, & crocus, commixta sint: non est quo-
aloë tribuatur tantum, quod alijs potius debetur.
Quare sequelam hanc haud agnoscimus: Hiera picra
ex aloë composita menses ducit, igitur aloë idem po-
test. Sed demus, aloë quia crassos incidat humores,
& meatus abstergeat atq; expurgat: (sunt enim hæ fa-
cultates amaritudinis, menses ducere posse) id ipsum
tamen non ea ratione, quod ora uenarum aperiat: sed
quod fluxilem) ac qualitate contemperatum sangui-
nem reddat, Galeno lib. 5. de Simpl. med. facul. Ca.
21. teste, efficiet. Adeoq; aliud est, ducere menses, ab-
eo quod est aperire ora uenarum. Ducunt enim men-
ses proprie, quæ incidunt sanguinē crassum, atq; adeo
fluxilem, & qualitate contemperatum reddunt. sic
enim mensibus abundantem, Galeno loco iam cita-
to teste, copiam suppeditabunt, ut sunt multa è nume-
ro amarorum. Ora autem uenarum aperiunt acria,
quæ scilicet erodunt, utriq; acetabula hac ratione in-
terdum aperiunt, & è uulua sanguinem profluere effi-
ciunt: qui certe profluxus improprie menstruus dici-
tur, ut abunde patet legēti Galenum lib. 5. The. meth.
Ca. 5.

Ducere mē-
ses, & ape-
rire ora ue-
narū nō idē.
Menses du-
centia quæ.
Ora uena-
rum ape-
rientia.

Ca. 5. Neque enim certo mensum circuitu fit, sed durat, quoad uasa reclusa glutinata fuerint. Iam putat omnes cognoscere, quàm bellus futurus sit Galeni enarrator Puteanus, quum nullum adhuc locum ex Galeno, quem recte intellexerit, in medium protulerit. Denique cum rationes illæ tres, tanquam fundamenta quædam, quibus omnes aliæ innitantur, ab eo productæ, tam leues ac frigidæ sint, ut quod maxime conantur euincere haud ualeant: facile æstimabit æquus Lector, quales hæ, quæ ijs superstruuntur, futuræ sint. Posthabitis autem rationibus, deinceps exemplis ex Galeno, si Dñs placet, sumptis, nobiscum agere Puteanus, pergit. Primumq; à bilis flauæ exemplo sic colligit. Bilis amara est, ut multis in locis Galenus docet: hæc autem hæmorrhoides aperit, at sanguinem prouocat: igitur aloë, quæ itidem amara est, hæmorrhoides quoque aperire, et sanguinis profluuium irritare ualebit. Egregium sanè argumentum, quod uel puer, qui primis saltem labris medicinā degustasset, diluere possit. Concedimus certe, bilem flauam amarā esse, & hæmorrhoidas aperire posse: at negamus hanc ideo aperire, quia amara est, bilis enim ratio ne suæ amaritudinis, nisi accederet acrimonia, nunquam hæmorrhoidas aperiret. Acrida autem, & minime amara, aperire posse satis testatur Galenus lib. 5. de Simpl. med. facul. Ca. 13. in eum modum scribens: ἀνασωτικὸς δυνάμειος, ὅσα σφομέα τε ἐσὶν, καὶ γινώσκοντα. κικλάμινος, σκόροδα, κρόμυα, τῶν ταύρων αἰχρόα, & terrena, ut ciclamīnus, allia, cepe, fel taurinū. Et quod bilis non amaritudinis, sed acrimoniæ ratione hæmorrhoidas aperiat, euidentissimum est ex ijs, quæ de bile scripta reliquit Galenus lib. 10. de Simpl.

Puteani argumenta ab exemplo ducta.

I

Bilis hæmorrhoidas, quia acris, aperit.

e med.

med. facul. sic inquit. *εὐδὴλον μὲν οὐτ' ἐνσι καὶ τῷ τὰ
αἰμορραϊδίας ἀνασομοῦν, ὅπως ἔστιν ὁχυρὸς ὄντας, ἀλ-
λὰ ὁ τοῖς χρωμῶνις ἀντοῖς φαίνεται δ' ἀκνῶν.* hoc est: Li-

quet itaque ex eo, quod hæmorrhoidas aperit, quàm
acris sit hic humor, sed & ijs qui utuntur mordicans ef-
se apparet. Non est igitur mirum, si bilis, quæ non so-
lum amara, uerumetiam acris est, uenarum ora ape-
riat. Idem uero aloë, quæ amara quidem est, at non a-
cris, sed potius adstringens, efficere minime potest.
Quàm itaque prorsus dissimile sit hoc primum Putea-
ni exemplum, nemo non, nisi talpa cæcior sit, uidet.
Quod certe turpissimum est, tantum methodi simpli-
cium medicamentorum facultates noscendi magistrū
non animaduertisse: qui tam audacter reliquis omni-

ii. nem exprobrare non ueretur. Secundum exem-
plum, quo Puteanus aperiendi facultatem in Aloë
probare contendit, priori simile est, neque enim sequi-
tur: Elaterium, quod amarum est, menses cit: igitur
ora uenarum aperit. Nam aliud est mouere menses,

iii. ante ex Galeno demonstrauius. Idem ad tertium
exemplum de Irīde respondendum uenit. De Oro-
bo, quod sanguinē per urinas euocet, nō mirandum,
quā id non efficit hoc nomine, quod uenarum ora a-
periat: sed potius quā sua amaritudine meatus oscula
ue ex uena caua urīnam excolantia, plus a quo exter-
git atque expurgat, amplioraq; facit, ita ut non solum
serosi aqueiq; humores, uerumetiam sanguis per ea
excoletur, ueluti supra abunde de Rubia diximus.
Cum igitur aliud sit, urīnam sanguinolentam moue-
re, aliudq; sit ora uenarum aperire, ut ibidem à nobis
ostensum est (primum enim amara omnia copiose in-
gesta

CONTRA PVTEANVM APOLOGIA. 35
gesta possunt: alterum, quæ acria existunt) nemo non
intelligit, hoc quarto exemplo nihil prorsus posse ad-
uersus nos probare Puteanum. Præssum Galenus
non scribit sanguinem euocare, sed menses promoue-
re. Differre autem inter se hæc duo, aperire & menses
ducere, supra etiam satis superq; ostensum est. Exem-
plum capparum corticis, nihil sententiæ nostræ ad-
uersatur. Capparidis enim radicis cortex, ut tradit lib.
7. de Simpl. med. facul. Galenus, non duntaxat ama-
ritudo, quæ omnis acrimoniæ expers existit. Ita per-
petuo amara omnia confundit Puteanus, non aní-
maduertens, num alia amaritudiní copulata sit quali-
tas: atque adeò non raro eas facultates amaritudiní tri-
buit, quæ debentur acrimoniæ, ut in cortice capparidis
fecisse manifesteprehenditur. Quare nobis mo-
nendus uenit, ut paulo quàm hic fuerit circumspe-
rior in suis subinde, quos parturit Commentarijs sit,
Galeniq; locos rectius expendat, intimiusq; introspi-
ciat, quod ni fecerit, non lucem, sed meras tenebras
tanto auctori adferet. Hactenus exempla à Puteano
prolata, qualia sint monstrauimus. Reliquum est, ut
qualem nobis obtrudat de aloë experientiam, expen-
damus. Primam autem ijs uerbis producit. Experien-
tur medici, qui assiduo circa ægros curandos uersan-
tur, glandem alui deſcendiendæ gratiâ suppositam, si ex-
picra, uel ex sola aloë cum melle conficiatur, ut pluri-
mum à uenis hæmorrhoidicis sanguinē prouocare. Ele-
gans sane experimentum, à glande ex aloë confecta
sumptum. Quis est uero, qui nesciat eiusmodi glandi,
ut ferè reliquis omnibus, mel atque salem adiſci? Vi-
deat itaque Puteanus, quàm hic experientiam iactare
ualeat, cum aloë se sola supponi non possit, nisi sibi ad

Experimē-
ta Puteanī
de aloē.

44

22

22

iunctum mel habent. Mel autem, cui manifesta inest acrimonia, Galeno lib. 7. de Simpl. med. facul. teste, cur non hæmorrhoidum ora aperiret? Quid multat quum omnibus glandibus mel adijciatur, nulla potest planè ab ijs in præsentia sumi experientia. Etni rari certe satis non possum, quod hanc medicorum experientiam proferre uoluerit, cum tamen id non perpetuo, sed ut plurimum aloë suppositam posse met ipse asserat. Chirurgorum & Guidonis experientia haud alia est, quàm aliorum medicorū, de qua iam abunde satis dictum est. Neque enim solam, sed mellis mixtam, salè etiam interdum, aloë supponūt. Nos rursus Puteano obijciemus autoritatem & experientiam ueterum: in primis autem Dioscoridis, qui lib. 3. tradit, aloë sanguinis eruptiones ex hæmorrhoidibus factas sistere. Dein Galeni, qui lib. 6. de Simpl. med. facul. ulcera quæ in ano sunt, glutinare & sanare posse scribit. Si ulcera ani, ergo uenarū etiam, quæ illic sunt reclusiones. Non autem uasa tantum, quæ in ano sunt rupta et reclusa, imò etiam reliqua omnia, modo non admodum magna sint, aperta occludere, eodem teste, aloë potest. Aëtius etiam, grauis autor, lib. 14. Ca. 5, sanguinem ex hæmorrhoidibus profluentem, aloë cum posca apposita sistendum cōtra Puteanum Quinetiam Auicenna, cuius testimonio cōtra Puteanum Arabibus addictum uti libuit, Canone secundo, Ca. 67, aloë cum uino hæmorrhoidibus impositam, sanguinem ex eis promanantem compescerete. statuit: & fortassis etiam experientia didicit. Ego quoque infinitis catapotia de aloë deuoranda præbui, & ego ipse iisdem non raro usus sum, nunquam autem ora uenarum aperire comperi. Iam igitur liquet, sententiam suam Puteanum neque rationibus, neque experientia

perientia comprobasse: ita ut planè in eodem quo ante luto Mesue, quem defendendum suscepit, hæsitet.

Quæ sequuntur, ad Manardum peculiariter uidentur pertinere: quæ refellere nolo, ut qui haud dubie meo patrocínio non indigeat, & qui forte aliquando habiturus sit suæ sententiæ propugnatorem me dexterioriorem melioremq̃. Nos nostras potius partes tuebitur, & ea quibus rationes & argumenta nostra confutare conatur Puteanus, diluemus. Primum omnium falsò me inferre eum in modum inquit: Aloë uenarum ora claudit, igitur eadem non aperit. Sicut nõ sequitur: aloë sanguinis fluxum sistit, ergo ipsum non prouocat. Similiter nec si aloë aluum sistit, propterea ipsum non mouet. Nam unum idemque simplex medicamentum, iuxta Galeni doctrinam, non solum uarias, sed & pugnantes sapius in se continet facultates. Hac Puteanus. Non certe ignoramus, interdum in uno eodemq̃ medicamento contrarias esse facultates, quod id ipsum Galenus lib. 3. de Simpl. med. facit. Ca. 13. & 14. aperte innuat, & experientia confirmet: sicut in aloë fatemur esse facultatem adstrictoriam & purgatoriam, adeò ut non necesse fuerit, hoc Puteanum tot uerbis docere. Hoc autem constanter inficiamur, aloë posse ora uenarum aperire, sanguinisq̃ fluxum irritare, quapropter etsi hac forma aut ratione argumenti, quod sciam, nusquam in meis libris usus sim; tamen iam ut bonam, contra Puteanum defendam. Neque enim præposterè sic aliquis colliget: Aloë adstrictionis ratione ora uenarum claudit, igitur eandem non aperit. Consequentia probatur, quod non habeat aliam in se qualitatem, propter quam hac facultate prædita sit. Obtinet quidem aliam præter adstrictionem in se qualitatem, nempe amaritudinem;

Ad Puteani
obiectiones
respondetur.

“
“
“
“
“
“

nem: atqui huius nomine, ut fusissime, imò ad nauseam usque iam demonstratum est, non aperit. Reliquum igitur est, ut Puteanus aliam inesse aloë qualitatem, propter quam ora aperiat uenarum, doceat: acrimoniam nimirum, huius enim effectus est apertio. Verum supra etiam ostensum est abunde, aloë non esse festæ qualitatis ratione ora uenarum aperiat, necesse erit ut Puteanus cum Montuo, quem tamen hoc nomine uehementer reprehendit, ad cecā illam, ut loquitur nostri, proprietatē confugiat. Videat itaq; Puteanus, in quas tricas eum peruersa ratiocinandi libido deduxerit: in eas nimirum, unde se, nisi fateatur errorem, expedire non queat. Age autem doceat Puteanus, aloë inesse acrimoniam, & confestim illitriumphum decernemus. Sed id neque classicorum scriptorum testimonijs, neque experientia ulla ostendetur, ut qui planum fecerimus, aloë amaritudinis ergo per se ora uenarum aperire non posse. Porro non diximus, aloë ideo non aperire, quia clauderet, nam perinde fuisset, ac si dixissem, brassica purgat, igitur non adstringit: sed potius quia adstringeret, nullamq; in se obtineret acrimoniam. Amaritudinis nulla facta est mentio, ut quam instituto nostro nihil officere sciebamus. Quare modestius hic Puteano de Manardo & me pronunciandum erat. Atqui ambitio, & stulta illa philautia, hominem impellunt, ac precipitem quasi agunt, ut passim liuorem & temeritatem suam prodant. Quam probe autem exerciti simus in arte facultatum medicamentorum noscendorum, æquus potius Lector, quam ego impudenter, ut solet Puteanus, iudicet. Pergit posthac Puteanus, ac uerbosissime docet,

cet, non esse mirum, uni medicamento varias & contrarias inesse qualitates. quasi uero id ipsum negaremus, cum potius id docendum esset, alioē posse appetere ora uenarum. Quare nisi mirifice sibi placuisse, & neminem præter ipsum in Galeni scriptis uersatum fuisse sibi constanter persuasisset, potuisset hic chartis parcere: quod iam pridem hæc omnia in scholis nostris medicis alios docuerimus, tantum abest ut doceri à Puteano necesse habuerimus.

Post hæc ab instituto paululum progressus, de Rhabarbaro multo præter necessitatem immiscet. Quod De Rhabarbaro.

enim tres qualitates, amaritudinem nimirum, acrimoniam, & adstrictionem in se habeat, Galenus lib. 8, de Simplic. medi. facul. satis innuit: nec opus erat, tot uerbis ostendere Puteanum. Deinceps quatuor errores in usu Rhabarbari, ut ipse arbitratu committi consuetos colligit: qui cum nihil ad nos adtineant, non necesse erit, ut in ijs confutandis diu immoremur. Primum errorem, quod scilicet Rhabarbarum I.

nostrum uisum in fluxu intestinorum excoxiatiuo sistendi gratia exhibent, iam pridem indicauimus, damnauimusque. quare non est, quod hoc in loco Puteano refragemur. Vnum hoc mirari satis non possum, quare erroris huius causam in Dioscoridem transferre uoluerit: cum tamen non ignoret, quam omnes ferme

medici, quos notat, Dioscoridem contempserint, aut rarissime saltem attigerint: cum certe in Mesuē Mesue, non Dioscorides, primi erroris autor.

potius, quem tamen scienter, ut pote cuius patrociniū suscepit, transferenda erat, ut in eum quem noctes diesque in manibus habuerunt, & quē unū hac in re tantum ducē optimū sectari uoluerunt. Is enim tostum asinum uel rhabarbarum plus, quam non tostum adstringere, apertissimis uerbis docet, ita scribens: Eius quod purum

- „ rum est, infusio competit, quando solum queritur ab-
 „ sterfio & solutio, & oppilationū apertio. Et ipsius cō-
 „ triti exhibitio quando quæritur, ut post illam in usce-
 „ ribus uestigia contractionis remaneant. Verum ex eo
 „ quod assum est, uehementius fit illud, & adhuc uehe-
 „ mentius ex adusto. Hactenus Mesues uerba, quibus
 medicis nonnullis errandi occasionem præbuit, bona
 fide retulimus, quæ tamen peruerse, ut alia multa, Pu-
 II teanus hic dissimulat. Secundum quem uocant
 rorem (quum tamen error minimè sit) quod nimis
 rum omnes hodie medici spicam cum rhabbarbo ex-
 hi beant, iterum eodem quo antea astu, in Galeni ra-
 tionem perperam intellectam transfert: quum tamen
 probe illi constaret, quàm raro aut propè nunquam
 eius scripta legerint, ut hoc nomine non facile illis er-
 randi occasionem præbere potuerit. Igitur illum Me-
 sue, haud aliter quàm priorè, acceptū referre oportuit,
 qui inter reliqua sic de Rhabbarbo scribit: Non præ-
 „ termittatur, quin cadat in societate sua spica. est enim
 „ proprii iuuamenti cū ipso. Hæc Mesue. Quæ sanè uer-
 ba effecerūt, ut hodie omnes ferè medici, potissimum
 autem ij qui in medicamentis propinandis Mesues
 præcepta sequuntur, cum Rhabbarbo spicam con-
 iungant. Id quod non eò commemoro, quasi errare
 hoc in loco Mesuen existimem: sed ideo potius, ut om-
 nes inde Puteani candorem discant, qui eum quem
 defendendum suscepit, manifeste erroris insimulare
 non audent: aut, quod credibilius est, dolo quodam er-
 rare dissimulat, cuius tamè sententiā confutare, imò
 ut ipsi uidetur, prorsus explodere nō ueretur. Porro
 errare præfatos medicos non alia ratione ostendit Pu-
 teanus, quàm quod dicat, eos perperam adijcere Rha-
 barbaro spicam, quia putet eius acrimonia, Rhabbar-
 baro

bari iuuari amaritudinem, quam solam cum adstri-
ctione credant esse in Rhabarbaro, ut nedum serosa
& biliosa, ut cætera amara, uerum etiam crassa & ui-
scosa, acrimonia spicæ incisa & expulsionī præparata
educere queat. Atque adeo decipi eosdem arbitratur,
quod acria Rhabarbaro addant, quod tamen natuā
acrimoniam, & multo maiorem quā spica habet.

Hæ sunt Puteani machinæ, quibus boni sui patris Me-
sues, & medicorum hunc sequentium sententiam op-
pugnare nititur. Quā uero firmæ sint, & quo cando
re productæ, iam ostendemus: hoc præmonentes, nos
hic de spica nostra, seu officinarū, num uera aut adul-
terina sit, non uelle contendere: sed duntaxat, quod
perfide & citra omnem rationem à suo Mesue, quem
tamen numinis instar colit & ueneratur, defecerit Pu-
teanus, demonstrare. Quod ut rectius fiat, animad-

uertendum quod purgantibus medicamentis duplici
de causa medici alia quædam, uerbi gratia mastichen,
cinamomum, zingiber, spicam, & id genus similia, ad-
misceant. Primum quod apta stomacho, gratiq; odo-
ris sint, & medicamento sam uim pharmacorum fran-
gere possint. Iuxta quā rationem Hippocrates lib.
2. de Vict. morb. acut. 11. pleuriticis purgatorium exhi-

bens medicamentum, misceri aliquid ex odoratis præ-
cepit, in eum modum scribens: Si uero sub septo trans-
uerso sit dolor, & ad iugulum non ascendat, ueratro
nigro, aut peplio aluum ducere oportet: ad uertrum
quidem dauco, aut fesselide, aut cumino, aut aniso, aut
alio quopiam odorato addito. Apparet itaque, quod
in his miscendis maxime ad odorē, ut ait Galenus lib.
8. de Compo. medi. τὸ ὡς, Ca. 3. respexerit, quo
medicamento sam uim, quæ hominis naturæ contra-
ria est, mitigaret & obtunderet. Quemadmodū enim

Purgantibus
medicamen-
tis duplici
ratione alia
misceri me-
dicamenta.

grauetolentia omnia stomachum subuertere solent, sic odorata roborare. Hac ratione in picra compositio-
nem mastichen miscuere, ut inquit Ca. 2. iam citati libri
Galenus: tanquam eam, quæ stomacho commoda &
odora sit, & quæ medicamento sam aloës uim frange-
re queat. In cōmentarijs etiam super Hippocratis lo-
cum paulo ante à nobis citatum, Galenus perspicue
causam, cur odorata purgantibus medicamentis addi-

- 22 tur, ijs uerbis indicat: Quum omnia purgantia medi-
 22 camenta uentrem, potissimum os ipsius, quod maxi-
 22 me tum neruofum, tum sensile existit, lædant: ob id eo-
 22 rum, quæ boni sunt odoris, mixtio excogitata est, ne
 22 sola synceraq; purgantium medicamentorum facul-
 22 tas os uentris tangat. Deinde miscuerunt aliqua pur-
 22 gantibus medicamentis, ut extergendi, attenuandiq;
 sua facultate crassos uiscidosq; humores incidunt, &
 meatus per quos humores deducendi sunt recludant.
 Sic Galenus lib. 8. de Compo. med. *τὸ πικρὸν*, Ca. 2.
 cinamomum, quod tenuissimarū partium est, hieræ
 adiectum esse testatur, ut uentris meatus aperire pos-
 sit: extergereq; ac attenuare, si quid uiscosum aut cras-
 sum humoribus inhærescat. Galenus etiam libro De
 ijs quos purgare oporteat, Ca. 8. hac ratione interdū
 addi nonnulla purgantibus medicamentis, ijs testatur
 22 uerbis: Quum omnia medicamenta purgantia uen-
 22 triculo obsint, præsertim huius ori, eo quod neruis &
 22 sensu præditum sit: propterea eorum mixtio, quæ pla-
 22 cido iucundo ue sunt odore, accommodata est, ne scilicet
 22 sola & pura medicamentorum uis os uentris attingat.

Medici iu-
niores recte
spicam Rha-
barbaro
miscent.

Quum igitur duplici nomine medici spicam Rha-
barbaro misceant, nempe ut odoratam, & ut inciden-
di facultate præditam, nullo candore Puteanus unius
duntaxat mentionem faciens, alterum omisit. Vtrog;
autem

autem nomine recte miscent, ueluti iam docuimus, ut uidelicet uentriculum & os eius roboret, ac crassos incidere humores, atque meatus recludere queat, adeo ut immerito hoc loco medicos recentiores ob hoc factum erroris insimulet Puteanus, cum grauissimorum autorum testimonijs, atque adeo rationibus firmissimis sese tueri possint. Cæterum possem hic multa contra erroneam Puteani sententiam producere: sed in rem manifesta nolo uerba temere fundere. De scordio non est quod tantopere gloriatur Puteanus, cum multi antequam hic suus prodiret in publicum libellus, idem de scordio scripserint. Quare ob insignem illam, quæ ipsum transuersum agit superbiam, Thessalum illum impudentissimum & perfrictæ frontis hominem imitari uidetur: qui rabie quadam, ut ait Plinius, in omnis æui medicos perorauit: tantaq; arrogantia præditus fuit, ut monumēto suo *ἰατρονικῆς*, hoc est medicorum uictorem sese inscripserit. Sed ad tertium erratū ueniamus, quod certe incurrere putat eos, qui dilutum, seu (ut illi loquuntur) infusionē solum Rhabbari exhibent. Sic autem uocant, ubi in puluerē redactum, aut in partes minutissimas concisum Rhabbarum, certo quodam tempore in liquore aliquo macerant. Etsi autem cum purgandi tantum & abstergendi illis est intentio, sese ab errore tueri possint, qui solo utuntur diluto: tamen mihi quoq; consultius esse uidetur, ut integra Rhabbari deuoretur substantia, ut uidelicet à purgatione eius adstrictoria uis inter nis uisceribus robur addere queat. In hoc autem nemmo sit qui hæsitet, quod ij toto cœlo errent, qui dysenteria correptis Rhabbari dilutū bibendū exhibent. Nam ut recte Mesue dixit, dilutū seu infusio substantias Rhabbari segregat, adeoq; ut omni adstrictiōe

*Scordium
multis ante
Puteanū no-
tum fuit.*

III.

Infusio.

*Dilutū Rha-
barbari dy-
senteria cor-
reptis ad-
uersissimū.*

uacet, efficit, hæc enim in substantia relinquitur par-
 tium maceratarum, qualitatem uero eiusdem acrem-
 & amaram retinet, hocq; nomine intestinis exulcera-
 tis impendio nocet. Verum ea de re alibi multa dixi-
 mus. Quartum ex Puteani sententia erratū ad nos
 potissimum attinet, ideoq; in eo diluendo paulolon-
 giores erimus. Contendit autem is, Rhabarbarum à
 Rhapontico neque specie, neque facultatibus diuer-
 sum esse. Nos contra differre genere inter se existima-
 mus; & Rhaponticum, uetustiores tantum Græcos;
 Dioscoridem potissimum & Galenum; Rhabarba-
 rum uero posteriores Græcos, & Arabes, cognouisse
 dicimus. Et sic intelleximus, dum ea in erratis per om-
 nia diuersa esse affirmaremus. Diuersa itaque per om-
 nia Rhaponticum & Rhabarbarū sunt, hoc est gene-
 re: non autem, ut Puteanus interpretatur perperā, om-
 nibus qualitatibus & facultatibus differunt. in utroq;
 enim adstrictio est. Hinc ne quis sinistrè hæc uerba,
 nostra interpretaretur, in Paradoxis ea mutauimus,
 ac in plerisque diuersa esse diximus. Admonendum
 autem hoc loco esse commodum uisum est, quod per
 Rhaponticū non intelligamus eam, quam hodie hoc
 nomine appellant radicem: sed quam ueteres sic nomi-
 narunt. Porro cur diuersas esse plantas censeam, non
 parum me natalium diuersitas mouet: quod Rhapon-
 ticum, ut nomen ipsum innuit, in Ponto: Rhabarba-
 rum autem, apud Scenitas Arabas proueniat, adeoq;
 posterioribus Græcis hac ratione Sceniticum dictum
 sit. Quod sanè nisi diuersum esse à Pontico ueterum
 uel intellexissent, nunquā nouo ac antea inaudito no-
 mine appellare uoluissent. Accedit, quod Rhapon-
 ticum sit planè *ῥαποπον*, Rhabarbarum autem uehemē-
 ter odoratum, Denique Rhaponticum habet Centau-
 rio

rio maiori similem radicem, hoc est longam: Rhabarbarum autem, rapæ instar rotundam. Rhaponticum etiam nigram obtinet radicem, Rhabarbarum subcroceam potius habereprehenditur, ita ut etiam ijs notis persuasus Antonius Musa, uir non ineruditus, in suo Examine herbarum, Rhaponticum ueterum Græcorum prorsus esse rem aliam à Rhabarbaro recentiorum & Arabum constanter asserat. Sed ijs iam posthabitis, ex utriusque magis facultatibus diuersas esse plantas ostendemus. Neque enim certior diuersitatis generis coniectura esse potest, quàm ea quæ ex diuersis facultatibus sumitur. Diuersas autem à Rhapontico facultates habere Rhabarbarum, uel inde ab unde colligere licebit, quod hoc purgandi facultate præditum sit: illud uero, ut ex ueterum monumentis constare potest, nullam purgandi facultatem habeat. Neque enim Galenus, neque Dioscorides illi usquâ purgandi uim tribuisse leguntur, quod tamē minime fecissent, si uel semel tantum eam uim Rhapontico inesse experti fuissent. Et ut de Dioscoridetaceam, Galenus certe, qui non rarò Rhapontico, quemadmodum in eius libris uidere licet, usus est, eam facultatē haud dubie obseruasset, & inter alias eius facultates, ut in Aloë fecit, commemorasset. Neq; fieri potuit, ut semper quoties Galenus eo usus fuerit, purgandi uis eius impedita aut fracta sit, quapropter uel semel saltem factas illa Rhabarbari in tam frequenti eius usu sese exeruisse. Verum quum id ipsum nunquam factum sit, euidentissimum est, illi nullam fuisse purgandi facultatem. Quum itaque Rhabarbarum purget, Rhaponticum uero minime, quid manifestius, quàm quod hoc ab illo diuersum genere etiam sit? Rhabarbarum autem à tota substantia purgat: ita ut uehementer etiā

Rhaponticum nulla purgandi uis præditum.

Rhabarbarum à tota substantia purgat.

atque etiam erret Puteanus, qui illud ut Agaricum à tota substantia non esse purgatorium medicamentum asserere audet. Esse uero proprie purgatorium, eadem qua supra Aloën à tota substantia esse purgatorium ostendimus ratione, planum faciemus. Quicquid enim animalis excrementa aut per uomitum, aut per deiectionem uentris purgat, Galeno lib. 5. Ca. 19. de Simpl. medi. facul. autore, per excellentiam, seu à tota substantia purgatorium est: Rhabarbarum excrementa animalis per uentrem purgat: igitur per excellentiam seu uere purgatorium est. Minor experientia satis clara existit, ita ut tergiuersari Puteanus, quin à tota substantia purgare Rhabarbarum fateatur, non possit. Accedit, quod exhibitum Rhabarbarum semper, nisi ex accidente impediatur, uel ut plurimum saltem purget: quod sanè minime, si non purgaret à tota substantia, euenire posset. Nam quæ qualitatis alicuius manifestæ sensui ratione uentrem subducunt, illa non semper uel ut plurimum per inferna deijciunt, sed interdum potius aluum sistant. Sic Brassica, ut ait Galenus lib. 3. Simpl. med. ca. 14. horum interim citare aluum, illorum uero sistere cernitur. Rationem autem eius rei idem Galenus eodem in loco hanc affert: Cum, inquit, præter uentrem subducendi uim, adstrictionem etiam recipiat, semper quidem omnibus illis agat, sed euidentius aliàs per aliam, nempe uincentem: id quod ut ad corporis, cui admotum est, affectionem. Diuersum autem accidunt in medicamentis, quæ totius essentia ratione purgant, in istis enim facultas trahendi nunquam non reliquas facultates, quæ illi à manifestis qualitatibus insunt, nisi ex accidente impediatur, præuenit: ita ut primum sese facultas illa, quæ à tota substantia, uero

uero quæ à qualitatibus insunt, exerant. Sic experientia discimus, Rhabarbarum exhibitum, ut alia etiam eo uehementiora medicamenta, nempe Scamoniā, colocynthida, ueratrum, & similia semper, nisi ex accidente impediatur, purgandi uim exerere primum: ea autem actione sua defuncta, adstrictionem. Hinc est, quod omnes ferè hodie exercētes medicinā, dysenteria affectis non dilutum, sed potius integram Rhabarbari substantiam sumendam præbeant: non alia siquidem causa, quàm quod primū humores intestinorum noxios uacuet: & deinceps, ut Mesue ait, adstrictionis uestigia in intestinis relinquat. Quum igitur nunquam non in agendo Rhabarbari purgatoria facultas primū sese ostendat, hanc uero adstrictio sequatur, euidentissimum est, alteram, puta purgatoriā, nō à qualitate, sed à tota illi inesse substantiā. Præterea, quod dictu mirum est, Mesue (quem tamen Puteanus instar numinis colit & ueneratur, et quem in apertissimis etiam erratis reprehendere non uult, aut ductus religione quadam non audet) manifeste Rhabarbarum purgare à tota substantiā innuit, quum bilem & pituitam purgare scribit. Et quid multis moror? quotquot hodie uiuunt medici, Puteano dempto, omnes uno ore fatentur, Rhabarbarum à tota substantiā purgare. A quo sanè consensu, Puteano nisi firmiter rationibus freto, non tam temere recedendum fuit. Sed ad quid non impellit homines perdidita illa Philautia? Porro non est, quod Puteanus meo testimonio eandem esse rem Rhabarbarum & Rhabarbarum, planum facere possit. Quod enim utriusque quantitatem, qua exhibentur cōtuli, non ideo factum est, quod Dioscoridis et Mesue Rhabarbarum unā esse rem, ut perperam Puteanus interpretatur, putauerim:

Quare Me-
sue Rhabar-
baro quali-
tates Rha-
pontici tri-
buerit.

tauerim: sed ideo potius, ut inde diuersas efferes ostenderem. Nisi enim diuersae fuissent res, certe una quantitate utrunque exhibendum esse statuissem. Quum itaque alia suum Rhaponticum Dioscorides, alia item Mesues Rhabarbarum quantitate sumendum esse censuerit, uel hinc etiam colligi licebit, diuersas res esse, & inter se differre quàm maximè. Ego certe cum uererer, ne quis locum à Puteano productum aliter quàm à me scriptus esset intelligeret, hunc in Paradoxo immutare uolui: quod tamen ille, ut alia multa, astute dissimulat. Quod autem Mesue pleraque Rhabarbaro tribuat, uerbi gratia terream adstrictionem, aëriam raritatem & acrimoniam, quæ à Galeno Rhapontico etiam ascribuntur, abunde nobis constat, uerum inde idem esse Rhaponticum & Rhabarbarum, planum facere haud licebit. Quod enim eadem suo Rhabarbaro qualitates assignat Mesue, errore potius quàm iudicio factum est, falsus enim est haud secus, atque ex posterioribus Græcis Paulus Aegine-
tæ: eo quod arbitrati sint idem esse Galeni ac Dioscoridis Rhaponticum, cum eo quod sub hoc nomine suis temporibus (ut hodie) in frequenti medicorum usu fuit. Atque adeo factum est, ut multa, imò fere omnia, quæ Dioscorides & Galenus in Rhapontici descriptione commemorant, Rhabarbaro tribuerint. Ridiculum denique est, quod Puteanus arbitratur, nos ideo purgandi facultatem adimere Rhapontico, quia adstringat, quasi uero sic ratio cinaremur: Rhaponticum adstringit, igitur non purgat. Non hæc est ratio, cur Rhaponticum purgare negemus: sed ea, quam antea retulimus, quod scilicet nusquam ea ratione usi sint Rhapontico ueteres, neque etiam usquam purgandi facultatem illi tribuisse offendantur. Vbi igitur Rhaponticum

ticum non purgare, sed potius adstringere diximus, non rationem cur non purgaret, sed potius quam nos in eo facultatem agnosceremus insinuare uoluimus. Sed instat Puteanus, dicens: Etsi Dioscorides, etiā Ga-
lenus, non dicant speciatim posse uentrem subdu-
re Rhaponticum, generatim tamen ex eiusdem facul-
tatibus illud ostendunt. Quomodo, per Apollinē pre-
cor, Rhaponticum purgare ex suis qualitatibus depre-
hendimus, quum à tota substantia, & nō ratione qua-
litatis purgetur: ut satis superq; suprā demonstraui-
mus. Sic uno absurdo admissio, ut est tritum in scholis Phi-
losophorum uerbum, multa alia subsequi necesse est.

Quare puerile est, quod Puteanus obiicit, Galenum ideo artem noscendarum simplicium medicamento-
rum scripsisse, quod ipse et Dioscorides singulas tum
qualitates, tum facultates non enarrauerint. Galenus
quidem omnes simplicium medicamentorum, quorū
apud illum mentio fit, qualitates, quæ gustu deprehen-
duntur recensuit: neque ullam prætermisit, ut falsò pu-
tat Puteanus. At non omnes facultates speciatim ex-
posuit, quas enim à manifestis qualitatibus habent,
has non raro penitus silentio præterijt: quod sciret il-
las, methodi artis uē noscendarum medicamentorum
facultatum peritos, ex ipsis qualitatibus facile nosse
posse. Eas uero facultates, quæ à tota insunt medica-
mentis substantia, semper nominatim recensuit, ut
quæ ex qualitatibus dignosci non possunt. Quapro-
pter, si Rhaponticum facultatem purgandi obtinuis-
set, illam utpote à qualitate nulla profectam, Gale-
nus nunquam obtinuisset. Quia uero reticuit, mani-
festum fit, illud purgandi facultatem non habuisse.
Præterea, quia Dioscorides dicit, in Rhapontico ἀνω-
τάτην δυνάμειν συστήνειν εἶναι, ut purgatorium nō sit, ne-
cesse

Galenus om-
nes qualita-
tes simpli-
cium medica-
mentorum, quo-
rum apud il-
lum mentio
fit, cōmemo-
rauit.

Dioscori-
des ab iniu-
ria uindi-
catur.

Summi sa-
pores.

cesse est, aliàs enim purgatoria facultas, utpote quæ à tota substantia inesset, hanc superaret. Hæ sunt ratio-
nes, quæ me mouent, cur Rhaponticum diuersum es-
se à Rhabarbaro credam, neque magnificacio, quæ Pu-
teanus deinceps de Cartusianis Rhaponticum plan-
tantibus profert: quandoquidem & in Germaniæ iam
plerisque locis ea proueniat herba, atqui ut uerum sit
Rhaponticum, aut Rhabarbarum, nondum uideo.
Quapropter ijs alijsq; nonnullis nullius momenti at-
gumētis omissis, Dioscoridem à calumnia potius uin-
dicabimus, eumq; in Rhapontici descriptione pugna-
tia non referre, ut falsò illi adscribit Puteanus, planum
faciemus. Neque enim uerum est, quod modo leuem
adstrictionem, modo maximam ipsum habere scri-
bit: adeoq; si recte uerba eius expendisset, longe di-
uersum docere sensisset, nec illi tam temere & impru-
denter erroris notam inuississet. Verba enim Dioscori-
dis sic habent. *ἑγχερόν τε καὶ τὸ γέυσιν μετὰ ἀρωματῶν*
σύλῳς. Hoc est: Glutinosum gustu cum adstrictione
remissa. Remissam autem hic uocat, quæ non est sum-
ma, id est sola, Summos enim sapores esse eos, qui soli
sunt, nec alios sibi commixtos habent, Galenus abun-
de docet, qui lib. 3. Simpl. medi. Ca. 14. de austero sa-
pore sic scriptum reliquit: Si solus sit austerus sapor,
summus itidem fuerit. At si non summus, sequitur
quod neq; solus. Mixturæ siquidem summitates fran-
gunt. Remissa itaq; in Rhapontico est adstrictio: hoc
est non sola, sed iunctas sibi alias qualitates obtinet,
quæ quidem, ut summa sit, haud permittunt. Nihilominus
tamen hæc eadem *ἀνωτάτη*, id est suprema sum-
ma ue etiā collatione existit, quod scilicet ad reliquas
sibi coniunctas qualitates collata, eas omnes uincat,
etenim actiones adstrictionis in Rhapontico, sunt om-
nium

CONTRA PUTEANVM APOLOGIA, 51
nium aliarum qualitatuum actionibus ualentiores. Id
quod Galenus etiam aperte innuit, dum *συλεις ἐργα*
γεννῶν esse in Rhapontico scribit. Et mirum certe est,
cur maximam dicere uoluerit Puteanus, quum tamē
nullus interpretum Dioscoridis ita conuerterit; sed u-
nus summam, alter uero præcipuam dictionem *ἀνωτά*
την interpretatus sit. Resipisceret igitur, & illam non
dicendam arrogantiam animo suo expueret optare.
ita enim fieret, ne tam facile omnium doctorum uiro-
rum consensu probatissimis autoribus contradiceret.
Non mirum certe, unum aliquem (ut humanū est erra-
re) in prolixo opere inter se pugnātia scribere: hoc au-
tem cæcitatē aut negligentia summæ argumentum
est, in uno eodemq; breui capite sibi ex diametro pu-
gnantia referre, id quod de Dioscoride dicere audet,
non tamen sine maxima temeritatis suspitione, Putea-
nus: ut qui forte non alia uia, quā lacessendis sugil-
landisq; optimorū doctissimorumq; uirorum monu-
mentis, existimation acē laudem aliquā aucupari uolue-
rit. Atqui caueat hortor, ne prosperata gloria Zoili si-
bi præconia contingant. Cæterum satis præpostere
contra nos Galenilocum ex lib. 4. Simpl. medi. Ca.
22. producit Puteanus. Nam eo loci, ex odore & colo-
re de medicamentorum temperatura & facultatibus
non posse iudicare medicum, Galenus docet: id quod
nos etiam fatemur, neq; enim sequitur, Calx alba est,
igitur frigida. Non prohibet autem, quin quispiam
ex colore & odore, ut ex reliquis etiam accidentibus,
de medicamento essentia, sit scilicet aut non sit tale, de
quo questio est, pronunciare possit. Nam nisi hæc duo
ad cognoscendas ipsas plantas conducerēt, temere to-
ties in describendis ijs Dioscorides illorum mentionē
fecisset. Quapropter non contendimus, ex odoris di-

Odor ad me-
dicamēti co-
gnitionem,
quale scili-
cet sit, con-
ducit.

Eupatoriū
nō habet ue-
hementē a-
maritudinē,
tantum ab-
est, ut acre
esse possit.

Eupatoriū
uerum est,
Agrimonia
hodie dicta
herba.

ueritate, medicamentorum facultates uariari: sed id
potius dicimus, herbam quæ natura odorata est, per-
petuo debere esse odoratam: maxime si in eo loco, in
quo semper odore prædita esse deprehensa est, natam
esse compertum sit. Recte itaque sic quispiam colli-
get: Omnes rosæ in Germania natæ sunt odoratæ: hic
flos rosæ speciem habens non est odoratus: igitur non
est rosa. Sed de odore non anxie disputabimus,
ut qui multo firmioribus argumentis Rhaponticum
non esse Rhabarbarum antea ostenderimus. De Eu-
patorio herba nequeo satis mirari, cur Puteanus di-
cat illam non habere hanc amaritudinem & acrimo-
niam, quæ illi ab antiquis adscribitur, aut saltem quæ
satis esse possit facultatibus ei attributis. Doceat quæ-
so, quam illi amaritudinem aut acrimoniam ueteres
ascripserint: Dioscorides certe nullam tribuit, neque
Galenus, qui illum secutus est, & qui perperam ab il-
lo scripta correxit, Eupatorio ullam acrimoniam ascri-
bit: sed incidendi extergendiq; facultatem, citra mani-
festam caliditatē, cū quadā adstrictione habere tradit.
Si itaque nullam in se manifestam caliditatem obtinet
Eupatorium, ut uehementer amarum sit, tantum ab-
est ut acrimoniam habeat, fieri haud potest. Sunt enim
omnia amara, Galeno lib. 4. Ca. 8. Simpl. med. teste,
immodicē calida: acris uero, summē calida, ut idem
Galenus eodē in libro, Ca. 17. manifeste docet. Quid
itaque ut hæc scriberet, Puteanum mouerit, aut impu-
lerit, diuinare non possum: nisi sibi pulchrum uidea-
tur, ita passim citra omnem rationem à ueteribus, ipsiq;
probatissimis dissentire, atque nusquam non Thesla-
li? n. Si enim uerum Eupatorium, quod hodie officii-
næ Agrimoniam Barbaro nomine uocant, gustes: cer-
te singulas, quas illi tribuit Galenus & Dioscorides
qualitates

qualitates inesse manifestissime deprehendes. Quare superbe, ut solet, hoc in loco ueteribus omnibus, atq; adeo ipsissimæ ueritati obstrepit Puteanus: & in Eupatorio requirit, quod illi nemo unquam uel ueterum uel recentiorum Græcorum tribuit. Et posset hic promeritis suis à nobis tractari Puteanus, ut qui audet temere asseuerare, quod nusquam apud ueteres scriptū extat, sed pactis stabimus, & affectibus nostris haud indulgebimus. De Lupulo, & Berberis, Barbaris uocatis alio loco, Deo annuente dicemus, ubi non facultates tantum herbarum exponemus: imò uiuas etiam earundem imagines atque picturas dabimus.

Vehementer autem miror, quid Puteanus usque eò dementiæ progressus sit, ut contra manifestam experientiam, communemq; omnium hodie medicorum consensum, fructum Berberis uocatum Barbaris, ad diarrhoeam sistendam inutilem esse asserere ausus sit. Primum enim Dioscoridis & Galeni autoritas illum terrere debuissent, quorum uterque diarrhoeam, imò omnes fluxionum affectus Oxyacanthi fructum (sic enim Berberim nominant) sistere manifeste tradit.

Sed uideamus, quàm prorsus puerilibus rationibus sententiam suam firmare conetur. Primum, inquit, fructus prædictus acidam qualitatem incensam habet: adstrictionem uero uel minimam, uel nullam, propterea intestinorum deiectioni immoderatæ non parum officit. In quibus sanè uerbis primum errat, quod Berberim unam duntaxat qualitatem habere putat, acidam scilicet, id enim ipsum per intensam qualitatem acidam innuere, ex uerbis sequentibus colligere licebit, ubi differre inter se acidum & acetosum sapor contra Galeni sententiam dicit. Is enim in lib.

4. Simpl. med. Ca. 6. ὀξέα uno nomine omnia, quæ

Oxyacanthi fructus, qui Berberis Barbaris uocatur, ad diarrhoeam sistendam utilis.

Acidus et acetosus sapor non differunt.

acida sunt uocat, sed discernit ea per adiectionem: illa nempe $\acute{\alpha}\omega\lambda\omega\varsigma \delta\acute{\epsilon}\xi\epsilon\alpha$, aut $\mu\acute{o}\nu\omicron\upsilon\mu \delta\acute{\epsilon}\xi\epsilon\alpha$: hec uero quæ mixtas sibi alias qualitates habent, non simpliciter, uel nō exacte, uel non tantum acida appellat, ut in alijs etiam facit saporibus. Intensum itaque acidum uocat Puteanus, quod Galenus simpliciter acidū nominat. Non esse autem fructum hunc exquisitè acidum, Galenus lib. 8. Simpl. med. satis docet, qui $\tau\mu\kappa\tau\iota\kappa\omicron\upsilon\mu \delta\lambda\iota\gamma\omicron\upsilon\mu \acute{\epsilon}\chi\epsilon\alpha$ scribit. Si enim exacte acidus erit, frigidus quoque sit, oportet, Galeno enim lib. 4. Ca. 6. Simpl. teste, acida omnia frigida sunt. Frigidus itaque cum sit, nec ulla calor in se portiones habeat, ut omni incidendi facultate destitutus sit, necesse erit. Deinde errat, quod nullam adstringendi facultatem Berberim fructum habere scribit: cum experientia ipsa abundemō stre, quandoquidem acerbitem etiam nonnullam in gustu præ se ferat, adstrictionem aliquam in se habere. Quod etiam Galenus lib. 8. Simpl. confirmat, qui fructum hunc facultatibus pīro syluestri similem esse tradit. Pira autem syluestria, ut idem lib. 5. Simpl. med. docet, magis quā reliqua pira adstringunt & desiccant: & proinde sanè maiora uulnera glutinant, fluxusq; auertunt. Tertio errat, quod tantam incidendi facultatem obtinere hunc fructum arbitratur, ut etiam mordicationem (sicut alia amara) non infrenuam efficere, atq; adeò ob eandem mordicationem intestina iam denudata à fluxu, & prius abrafa, ad maiorem excretionem incitare possit. Nam (ut antea ex Galeno ostensum est) exiguam duntaxat incidendi uim habet, tantum abest ut mordicationem efficere queat. Neque etiam omnia amara strenue mordicant, ut profecto infantiliter garrīt Puteanus, nam sunt multa amara, uehementer etiam, quæ mordicationis plane

Berberis
quia acer-
bus, ideo ad
stringit.

Non omnia
amara mor-
dicant.

ne expertia sunt, ut suprà de aloë abunde monstratum est. Quare cum fructus hic non sit amarus, neque vehementer incidat, sed potius adstringat atque infri-
 gidet, optimum non solum diarrhœæ, uerum etiam re-
 liquarum fluxionum omnium, ueterum & recentio-
 rum medicorum consensu, remedium erit. Quod
 autem solius oxymelitis usus intestina abradat, non
 est quod miretur Puteanus. hoc enim non tantum a-
 cidum, sed acre etiam existit: idq; non aceti tantum,
 imò etiam mellis ratione. Quare ridiculum admo-
 dum est, quod de qualitatibus medicamentorum tam
 pueriliter differat Puteanus: qui tamen parturit ne-
 scio quos, in hunc Galeni librum commentarios.
 Hactenus ab instituto nostro sumus digressi, Putea-
 no ita urgente: qui eiusmodi multa, nihil ad præsen-
 tem nostram de aloë disputationem attinentia, pro-
 duxit. Quorum quia nonnulla ad nos potissimū spe-
 rare uidebantur, ideo defunctorie obiterq; illa dilue-
 re non absurdum esse duximus. Ad institutum ita-
 que reuersus tandem Puteanus, duplicem esse simpli-
 cium medicamentorum peritiam asserit. Vnam de
 eorum facultatibus, alteram uero de eorundem com-
 positione, preparatione uel: quā nisi quis, ut idem ait,
 probe calleat, non est cur Galenum de Simpliciu me-
 dicamentoru facultatibus differentem intelligere pos-
 sit. Fateor quidem utranq; cognitu esse necessariam,
 quemadmodum etiam Galenus lib. 3. The. meth. do-
 cet: at non ad Simplicium medicamentorum fa-
 cultates recte dignoscendas, nam ad eas cognoscen-
 das altera duntaxat necessaria est: ea siquidem, quæ
 de singulis qualitatibus, quæ medicamenti simpli-
 cibus insunt, inquirat, atque ex ijs subinde eo-
 rundem

Preparatio
& cōpositio
nullum
usum ad no-
scendas sim-
plicium medi-
camentorum
facultates
præbent.

Preparatio
& cōpositio
ad quid
conducant.

rundem facultates colligit. Altera uero, quæ de eo-
rundem compositione agit, ad natiuas facultates no-
scendas nihil prorsus conducit, imò potius obest.
Quippe, ut Galenus ait, lib. 2. Simpl. Ca. 9, experiri so-
lum oportet ea, quæ impermixta sunt, & ab omni extra-
nea qualitate aliena. Verbi gratia: si de Chlacididis fa-
cultatibus recte iudicandum erit, talis sit necesse est
Chalcitis, qualis natura est: hoc est impermixta, & à
præparatione omni aliena. Constat autem hanc
eius qualitates indicant, adstrictionem & acrimoniam
obtinere. Quod si uero præparatio accesserit, nempe
lotura, acrimoniam certe minorem habebit, quæ illi
sus amittet. Sic interdum alia medicamenta, quæ illi
admiscuntur, natiuas eius facultates uel frangent, uel
penitus obscurabunt. Nullum itaque usum cum præ-
paratio, tum compositio in discernendis natiuis medi-
camentorum Simplicium facultatibus præbent, atque
adeò errat Puteanus, qui utranque ad earundem co-
gnitionem necessariam esse dicere audet. Præpara-
tio quidem, & compositio ad commodum medica-
mentorum usum conducunt: atque adeò priorem,
quæ facultates medicamentorum discernit, ordine se-
qui solent, ut nemo non, nisi mente planè captus sit, in-
telligit. Minime igitur opus erat, ut Galenū tot uer-
bis à contradictione uindicaret Puteanus: quum ne-
mo sit qui nesciat, medicamentum simplex syncerum
ue aliud posse in corpore humano efficere, quàm si a-
lijs permixtum fuerit & compositum, certa quæ ratione
præparatum. Neque etiam Galenus, lib. 3. The. me-
tho. Ca. 5. Chalcitin ἐπουλωτικὴν uim, sed ualenter sic-
candi habere tradit. Et mox subiicit: Quod si etiam la-
uabis, utique minus mordens medicamentum habe-
bis. Atqui cur præparationis in præsentia mentionem
fecerit,

fecerit, nulla alia ratio est, quàm quod putat se hoc pacto inuenisse uiam, qua Galeni locum ex 5. The-
meth. libro productum, pro suo arbitratu interpreta-
ri possit. Nunquam autem euincet, Galenum eo loci
de aloë lota loquutum esse. Neque enim ratio eius ua-
let, quæ sic habet: Si nō lotam exhibuisset, tum ea ama-
ritudinis ratione uenas expurgando & extergendo,
maiores sanguinis fluxum concitasset. Satis enim su-
per monstratum est, quæ sint amaritudinis facultates,
& quæ amari, & quod nulla prorsus in aloë sit acrimo-
nia, quæ quidem ad profluvia sanguinis irritanda ne-
cessaria existit. Quare non inficiamur, quin aloë pro-
pter uarietatem præparationis facultates suas natiuas
remittat, aut prorsus perdat; sed hoc haud cōcedimus,
Galenum hoc in loco de lota aloë locutum fuisse. Ne-
que enim ille tam confusa ratione de rebus differe-
re solet, ut non passim indicet, ubi de synceris natiuis
ue, & ubi de præparatis loquatur. Hinc est quod pas-
sim lotam dictionem adiiciat, ubi de præparata aloë
uerba facit, ut patet omnibus Galeni scripta diligēter
perlustrantibus. Eodem errore conatur ostendere
Puteanus, Galenum lib. 6. Simpl. medi. scribentem,
aloë gratam esse stomacho, de lota loquutum esse.
Nam quo pacto, inquit, non lota quæ amara est, gra-
ta stomacho esset: quum manifestissimum sit, amara
omnia infesta esse stomacho? Atqui non animaduer-
tit, hic Galenum de syncera seu natiua aloë loqui: ubi
tamen ex professo, quæ sint eius natiuæ facultates ex-
ponit luculentissime. Quomodo enim de lota hoc in
loco aloë ageret Galenus, cum tamen hic misturam
eius & naturam explicet, dicens hanc non esse simpli-
cem, sed adstringentem & amaram: & deinceps illius
etiam mixture particularia opera ordine recenser. Ga-
lenum

*Aloë præpa-
rationis ra-
tione nati-
uum faculta-
tem aut re-
mittit, aut
perdit.*

*An aloë gra-
ta sit stoma-
cho.*

lenum uero non loquutum esse de aloë lota, præter ea quæ iam diximus, uerba etiam ipsa Galeni quæ produxit Puteanus, aperte docent, quæ sic habent: *ἡ δὲ γὰρ εὐσεμὰχὸν ἐστὶ τὸ φάρμακον, εἰπὼς τὴν ἄλλο.* Quod est:

» Nam & gratum stomacho medicamentum est, ut si quod aliud. Ex quibus sanè uerbis liquido constat, Galenum de aloë loqui, ut est medicamentum purgans, ut sit planè is sensus: Inter omnia medicamenta purgantia, sola aloë grata est stomacho. Hunc autem esse uerborum sensum, ex dictione quam usurpat Ga-

φάρμακον.

lenus satis constat, *φάρμακον* enim hoc in loco non pro miscue quoduis, sed purgans duntaxat medicamentum significat. In qua significatione non raro etiam usus est Hippocrates, potissimum autem lib. 4. Aph.

19. ubi ait, *ὅσοι γὰρ τῶν φαρμακοποσίσιν μὴ διψῶσι καὶ θαρόμενοι δὲ πάνονται, πρὶν ἢ διψήσωσιν.* In qua dictione euidentissimum est, *φαρμακοποσίας* Hippocratem nō cuiusuis medicamenti potiones, sed purgantis duntaxat dixisse.

Quinetiam Galenus in explicatione eius sententiæ, *φάρμακον* sæpissime pro purgante medicamento accepit. Idem etiam Hippo. eodem in loco, Aph.

21. ubi inquit, *ἐν φαρμάκῳ δὲ ἀμεινον*, pro medicamento purgatorio usus est. Sic etiam *φαρμακένειον*, hoc est

φαρμακένειον.

medicari, ut testatur Galenus lib. 4. commen. 1. pro eo quod est medicamento purganti uti, Hippocrates usurpare passim consueuit. Et ne multis morer, de aloë in præsentia, ut medicamēto purgatorio, locutum esse Galenum, abunde liquet ex Aëtio, & Paulo, hæc

Galenī uerba explanantibus. Aëtius enim lib. 3. Ca. 25. sic de aloë scribit: Omnia purgantia medicamenta, præter aloën, infesta sunt stomacho. Et Paulus lib. 7. Ca. 4. Quum omnia, inquit, purgantia medicamenta stomacho aduersentur, sola aloë conducit.

» 25. sic de aloë scribit: Omnia purgantia medicamenta, præter aloën, infesta sunt stomacho. Et Paulus lib. 7. Ca. 4. Quum omnia, inquit, purgantia medicamenta stomacho aduersentur, sola aloë conducit. Oriba-
sius

CONTRA PUTEANVM APOLOGIA. 59

tus etiam in Compendio, in eum scribit modum: Aloë
 uehemens quidem medicamentum, purgans non
 est, stomacho autem aptissimum. Si igitur de aloë ut
 medicamentò purgante Galenus locutus est, ut iam
 planè demonstrauius, quomodo de lota loqui po-
 test, quæ planè parum, aut prorsus nihil, Puteano etiã
 non repugnante, purgat. Sic prorsus non assequitur
 Galeni scripta Puteanus, ut mirari satis non possim,
 quid illum impellat, ut commentarijs eundè illustrare
 cogitet. Quare cum ueteres aloën stomacho gratam
 esse scribunt, de aloë non simpliciter, sed ut est medica-
 mentum purgans loquuntur. Simpliciter enim loquē-
 do, aloë neque utilis, neque noxia stomacho dici po-
 test. Stomachum autem híc intelligimus intempera-
 tum, nam temperatum, seu *ὑγρῶτον*, ut omnia alia qui-
 bus medicamentosa uis, ut aloë inest, lædere manife-
 stius est, quàm ut dici debeat. Neque is etiam robore
 alterius indiget, cum suapte natura satis roboris ha-
 beat. Atque hinc adeò non erat opus, Puteanum to-
 ties nobis occinere, aloën *ὑγρῶτον* stomacho infestam
 esse, quandoquidem puerum etiam illud uix latere ua-
 leat. Non posse autem aloën uentriculo intempera-
 to simpliciter neque utilem neque noxiam dici, hinc
 colligi potest, quia uentriculo, qui ex intēperie, quæ in
 qualitate tantū cōsistit, affligitur, nocere soleat, cum e-
 nim omnes hæ intemperies citra humorē in uētriculo
 cōsistant, nō potest aloë, in pote purgādī uis, ut ostēsum
 est, prædita, illis conferre. Vni tamen, quàm alteri, ue-
 hementius nocet. Hinc est, quod Galenus lib. 8. de
 Compo. med. secundum locos, Ca. 2. in hunc modū
 scribit: Infestissima est aloë, etiam lota, his qui citra pra-
 uos humores calida & sicca intemperie afficiuntur.
 proximum ab ijs noxam percipiunt, qui sicca intem-

Quo sensu
 ueteres a-
 loën stoma-
 cho gratā
 dixerint.

- „ perie cum frigiditate affliguntur, & in uniuersum, qui
 „ ex sola qualitate particulam aliquam affectam habet.
 „ Etenim in humoribus intemperies, medicamentis il-
 „ los uacuantibus indigent. Quæ uero sine his confi-
 „ stunt, penitus in tabem perueniunt, ob medicamen-
 „ tum ex aloë. Hæc Galenus. Sic aloë omni uentri-
 „ lo laboranti ex intemperie cum humoribus, utilis dici
 „ potest: quod scilicet humores, qui intemperiem pro-
 „ creant, ex uentriculo educere queat: ut fusc loco iam
 „ citato, & lib. 8. The. meth. docet Galenus. Quapro-
 „ pter aloë, simpliciter loquendo, neque noxia neq; uti-
 „ lis esse stomacho dici potest: quod uidelicet illi prosit,
 „ huic uero noceat. Quum itaque Græci stomacho gra-
 „ tam esse scribunt, de ea ut medicamento purgante lo-
 „ quuntur, qua certe ratione semper stomachum robo-
 „ rare recte dicitur. Aloë enim ut medicamentum pur-
 „ gans, non datur nisi uentriculo affecto ex intemperie
 „ cum humoribus, quem quidem euacuatis iam mole-
 „ stantibus illum humoribus, nunquam non adstrictio
 „ ne sua roborat. Atque hinc est, quod alibi, & in Pa-
 „ radoxis nostris, Mesuen, qui aloë ut purgans medi-
 „ camentum stomacho nocere scribit, reprehenderim:
 „ cum hac ratione, ut iam demonstrauius, potius illi
 „ robur addat. Mesuen autem hoc in loco, ubi aloë no-
 „ cere stomacho scribit, de ea ut purgatorio medicamen-
 „ to loqui, uerba eius euidentissime monstrant, quæ sic
 „ „ habent: Aloë est aliarum medicinarum rectificatrix
 „ „ bona. Et paulo post oblitus eorum, quæ antea scripse-
 „ „ rat, inter cætera sic inquit: Aloë declinat à proprietati-
 „ „ bus bonis, est enim conturbatiua, faciens uentris dolo-
 „ „ rem, & nocet stomacho & hepati, & soluendo impri-
 „ „ mit laborem in stomacho & uisceribus, & aliquando
 „ „ uirtus eius remanet in eis, & facit in solutione exire
 „ sanguinem.

CONTRÀ PVTEANVM APOLOGIA. 61
sanguinem. Hæc Mesue. Quis uero, nisi talpa cæcior
sit, non uidet, illum de aloë ut medicamento purgante
loqui: nam omnes noxas quas illi non sine detestan-
do mendacio tribuit, solutionis ratione inesse manife-
ste innuit. Et quo pacto uerum esse posset, aloën noce-
re stomacho, cum reliqua etiam omnia quæ in iam ci-
stis uerbis docet, Mesue ipsissima esse mendacia con-
stet: Neque enim conturbatiua esse potest, quando il-
lius etiam testimonio aloë aliorum medicamentorum
maliciam corrigat: & minime noceat, & ut illius uer-
bis utar, ad confortationem debiliū membrorū ad-
dere uideatur. Si itaq; non nocet, & uirtutes partium
corporis robustiores reddit, quomodo ingrata sit sto-
macho non uideo. Quod uero non possit turbare, a-
liac; à Mesue commemorata efficere, ex ijs quæ supra
diximus, cum quale esset medicamentum purgatoriū
demonstrarem, abunde constare potest. Non enim
fortem purgandi uim habere aloën, nec eam supra uē-
tris & intestinorum loca ascendere: aut si ultra, uasa
tantum in mesenterio contingere diximus. Id quod
præter ea quæ produximus, Galenus etiam lib. 8. de
Compo. med. secundum locos, Ca. 2. ijs uerbis testa-
tum reliquit: Euacuatio igitur affligentis humoris per
solam aloën contingit, quæ purgatoriā uim non for-
tem habet, sed ut ea quæ circa uentrem sunt, quæ etiam
tangit, purgare possit. Et si aliquando ampliori ponde-
re exhibeatur, usque ad loca circa iecur conscendit.
Non tamen totius corporis purgatoria existit aloë.
Quæ utique uerba Galeni si uera sunt, ut certe uerissi-
ma sunt, quis nō omnia, quæ refert Mesue de aloë, es-
se mera somnia, imò detestanda mendacia uidet? Qui
enim fieri posset, ut soluendo imprimeret laborem in
stomacho, cum fortem purgandi uim non obtineat?

Quî iecinori noceret, cum facultas eius ad illud non
 perueniat: Quo pacto denique sanguinem purgatio-
 ne sua nimia educeret, cum nō purget totum corpus,
 imō uis eius raro ultra uentriculum se efferat: Hæc si
 paulo altius expendisset Puteanus, me per calumniā
 reprehendere Mesuen, illum (si dijs placet) medicorū
 Euangelistam, cum uix editui nomen mereatur, haud
 dixisset: tantum abfuisse, nisi studio ac dedita opera,
 id quod penè cōiūcio, malus esse uoluisset, ut eius pa-
 trocinium suscipere illi placuisset. Quare cum ratione
 & ueterum testimonijs aloē, ut medicamentum pur-
 gans, stomacho non nocere, cōtra Mesuen docuerim:
 præter omnem candorem, & non sine summa malicię
 suspicione, Puteanus nugas nihil ad rem facientes, ea
 quæ produximus ex probatissimis autoribus testimo-
 nia appellauit. Caterum non uideo, quid etiam sit
 incommodi, si quispiam simpliciter aloē stomacho
 gratam esse dixerit. Quum enim perpetuo habeat in
 se adstringendi facultatem, non potest non hoc nomi-
 ne stomacho esse grata. Neque enim alicuius ponde-
 ris est, quod obtrudit Puteanus, dicēs: Aloē amara est,
 igitur stomacho nocet. Sequelam Galeni autoritate
 probat, qui lib. 6. Simpl. amara omnia infensa esse sto-
 macho tradit. Nam ignorat, duplicia esse Galeno et alijs
 medicis amara, quædam enim exacte amara dicun-
 tur, quæ nulla sensu notabili alia qualitate participāt.
 Hæc certe, ut testatur Galenus lib. 4. Simpl. med. Ca.
 19. omnibus propè animātibus, nedum hominibus,
 elusi inepta sunt, atque adeo uētriculo etiam supra mo-
 dum infesta. Quædam non exacte amara sunt, sed præ-
 ter amaritudinem alias etiam qualitates obtinent: ad-
 strictionem scilicet, aut aliam quandam, ueluti aloē, et
 absinthium.

Duplicia a-
 mara.

Non omnia
 amara sto-
 macho in-
 grata.

CONTRA PUTEANVM APOLOGIA. 63

absinthium. Hæc sanè ut priora, insensa stomacho nō
 sunt. Hinc est quod Galenus lib. 6, Simpli. Ca. de
 Abrotono, gratum & amicum stomacho Absinthiū
 esse scribit. Quia itaque ratione Asinthium, quod ama-
 rum est, à Galeno simpliciter stomacho gratum dici-
 tur, eadem etiā ratione aloë eidem amica dici po-
 test. Quo autem sensu dixerit, uerba eius manifeste de-
 clarant, quæ sic habent: Suprà ostensum est, quod a-
 marum ipsum per se omnifariam insensum sit stoma-
 cho: austerum uero, aut acerbum, aut in summa ad-
 stringens, stomacho amicum. Hoc est: Amarum, qua-
 tenus amarum, stomacho insensum est: quatenus ue-
 ro adstringens, gratum. Sed instat Puteanus: Aloës a-
 maritudo uincit eius adstrictionem, igitur simpliciter
 stomacho inimica est. Sequelam certe hanc non agno-
 scimus, neq; enim in hunc modum ratio cinari Gale-
 nus eum docuit. Nam tamen si, loco paulo ante citato,
 sic scribat: ubi qualitates hæ duæ, nempe amaritudo et
 adstrictio, inuicem permistæ sunt, quæ uehementior
 fuerit, ea utique uicerit: non tamen ob id uicte pro-
 prius nullam esse facultatem docet. Sic nos quidem fate-
 mur, amaritudinem in aloë uincere adstrictionem, at
 nihilominus eandem adstrictionis ratione uentricu-
 lo gratam esse dicimus. Atque hinc est quod Galenus
 in libro, qui inscribitur, quod animi mores corporis
 temperaturam sequatur, substantiæ aloës facultates om-
 nes ex functionibus eius colligens, adstrictionem mi-
 nime, ut inefficacē prætermiserit. Sed præstat uerba il-
 lius subiungere, οἷον τὴν ἀλὸν καθαρκτικὴν τε δύναμιν ἔχειν,
 τὸν πικρὸν σωματικόν, τὴν τραυμάτων ἐναιμωγὴν κολλητικὴν, τὴν
 πικρὰν ἐλκῶν ἐπιδρωτικὴν, τὴν γρότης βλεφάρων ξηραντικὴν,
 τὴν δὲ τῶν εἰρημένων ἐργωμῆκασον ἄλλου πινὸς ποιῶντος
 παρὰ

παρὰ τὴν ἀλόνην. αὐτὴ γάρ ἔστιν ἡ ταῦτα δρᾶσα, καὶ διὰ τὴν
 δυνάμειν ποιεῖν αὐτὰ, ποσὰντας ἐλέχθη δυνάμεις εἶναι, ὅσα τὰ
 ἔργα λέγομεν γοῦν τὴν ἀλόνην καθάρειν δυνάμει, ἢ φωνῶσαι
 σόμαχος, καὶ κολλᾶν φάρμακα, ἢ ἐλκεῖν σωλοῦν, καὶ ὀφθαλ-
 μὸς ὑγρὸς ξηραίνειν. Id est: Verbi gratia, aloë uim pur-
 » gandi, & roborandi stomachum, & uulnera cruenta
 » glutinandi, & cicatricem inducendi planis ulceribus,
 » ac palpebrarum humiditates exiccandi obtinet: dum
 » nullum prorsus sit præter aloën, quod singula modo
 » relata opera faciat. Ipsa enim est, quæ illa efficit, ac
 » quia potest ea efficere, ideo tot habere facultates, quot
 » opera, dicta est. Afferimus itaque, aloën posse purga-
 » re & roborare stomachum, uulnera glutinare, cicatri-
 » cem ulceribus obducere, & oculos humidos exicca-
 » re. Quibus utique uerbis Galenus, aperte & simpli-
 » citer, aloë roborandi stomachum facultatem inesse,
 » idq; adstrictionis ratione, tradit: neque illam propter
 » uincētem amaritudinem inefficacem esse asserit. Qua
 » re hinc adeò abunde liquet, quæ exacte amara sunt, hæc
 » stomacho ingrata prorsus fore. Quæ uero nō exacte a-
 » mara sunt, sed adstrictoriam coniunctam amaritudi-
 » ni qualitatem habent, ut absinthium & aloë, ea grata
 » dici stomacho nihil prohibet. Hæc ab inuicem discer-
 » nere Puteanum amara oportuit, dum tot uerbis inuti-
 » liter & confuse amara esse ingrata stomacho docet.
 » Neque enim de omnibus amaris, sed de ijs quæ exa-
 » cte amara sunt, eò loci Galenum loqui euidentissimū
 » est. Et mirum certe, Puteanum mox ab ista sua senten-
 » tia recedere, et palam dicere, amaritudinem aloës non
 » impedire, cur minus roborare possit uentriculum: imò
 » magis prodesse, quod scilicet adstrictoriam facultatē
 » non solum ad superficiales, sed etiam internas partes
 » uentriculi

uentriculi ducat. Hæc ratione mouetur, ut non ue-
 reatur contra Galenum, atque adeò experientiam ip-
 sam asseuerare, aloën non lotam amaritudinis suæ be-
 neficio plus uentrem, quàm lotam roborare. Quod si
 hoc primum, quod in præsentia, confessus fuisset Pu-
 teanus, potuisset me magna leuare molestia, neque
 enim opus erat tot temere ab amaritudine ducta dilue-
 re argumenta. Nam si aloës amaritudo non impedit,
 ob eam quam producit causam, quo minus roborare
 queat uentriculum; eadem sanè ratione non prohibe-
 bit, quo minus uulnera glutinare, et reclusa uasa occlu-
 dere possit. Luce itaque clarius est, una ista confessio-
 ne Puteani, omnia ea quæ suprà constāter, ne dicam
 imprudenter, asseuerare ausus est, corruiere. Minime
 uero probandum, quod Puteanus asserit, Aloën lo-
 tam minus quàm non lotam stomachum roborare:
 quum planè contrarium doceat multis in locis Gale-
 nus, potissimum autem lib. 7. The. meth. ca. 11, ubi sic
 scriptum reliquit: Aloë non elota ualentius euacuat, *cc*
 elota uacuat quidem minus, sed roborat uentrem ma- *cc*
 gis. Neque etiam concedendum est, ut aloës amari- *Amaritudo*
 tudo eius adstrictioni uiam efficiat, atque eandem per *aloës adstri-*
 totam uentriculi substantiam deducat. Nam ut Gale- *ctioni uiam*
 nus lib. 4. Simpl. med. Ca. 18. & 20. docet, amarorum *non parat.*
 neque aëria est, neque tenuis, neque aqueā consisten- *cc*
 tia: sed terrena, exacte à calore elaborata, ac uelut su- *cc*
 perassata ipsorum est essentia. Vt hoc nomine euiden- *cc*
 tissimum sit, illa, utpote quæ crassa & terrena sint, reli-
 qua ad profunda deducere non posse. Quapropter cū
 aloës amaritudo minime sit tenuis, sed terrena, fieri
 haud potest, ut adstrictionem per totā uentriculi sub-
 stantiam perreptare efficiat. Et quid opus est, ut adstri-
 ctio aloës elotæ in uentriculi partes deducatur: cum

deuorata mox ad eas omnes, internas maxime, perueniat, ac unde quacumque illas contingat. Proinde firma adhuc manet Galeni sententia, quod aloë lota ratione solius adstrictionis, quæ per loturam non aufertur, plus quam non elota, cui haud modica portio amaritudinis & purgatoriae facultatis inest, uentriculum roboraret. Sed obtrudit hic nobis Rhaponticum Puteanus, cuius etiam adstrictio per aliam substantiam in altum perducitur, Sed cogitet hanc substantiam, quæ id ipsum efficit, ut ait Galenus, & metipse fateatur Puteanus, esse aëriam: & tenuem: qualis certe non est eorum, quæ amara sunt, ut iam ex Galeno monstrauimus. Quare ea solum adstringentia, ut etiam testatur Galenus lib. 3. Simpl. med. Ca. 16, quæ plurimum in se continent essentiae cum tenuis, tum tepidae, altius penetrare possunt. Posthæc iniquus est Paulo Aegineta Puteanus, eumque per calumniam notat, ac immerito erroris insinuat: quasi scilicet aloë hoc nomine gratam esse stomacho dixisset, quod digereret, abstergeret, ac stercora educeret, cum hoc ne per somnium quidem Paulus in mentem uenerit. Hunc enim constat Galeni uerba, ut ferè semper, sic hoc loco quoque transcripsisse, qui lib. 6, tradit, aloë gratam stomacho esse, & abstergere paululum, digerereque, & stercora excernere posse. Ita ut euidentissimum sit, Puteanum suo more eius uerba, mala fide citasse, quæ apud Paulum sic leguntur: Aloë grata est stomacho, digerit, & stercora excernit. Quibus nimirum uerbis Galenum, ut diximus, imitatus, breuiter summas, quæ in aloë sunt facultates, adstrictionem scilicet, abstergendi, discutiedi, & stercora excernendi uim, complexus est. Nec aliter, quod sciam, ullus interpretum locum hunc reddidit, quia non causam, cur grata esset stomacho aloë in absterfionem.

Quæ amar-
ra altius pe-
netrare pos-
sint.

Paulus Aegi-
neta ab iniu-
ria defendi-
tur.

absterſionem, digeſtionē, et ſtercoris excretionē Paulus, ut falſo putat Puteanus, reiſcere uoluit: ſed duntaxat indicare, hanc non tantum eſſe gratam ſtomacho, uerum etiam abſtergere, digerere, & ſtercora excernere poſſe. Neque uerum eſt, quod adiecit Puteanus, Paulum in pluriſq; locis peruertere Galenū: cum conſtet illum diligenter omnia ferē ad uerbum ex Galeno tranſcripſiſſe, & niſi ſuprà modum deprauatum eſſet exemplar, multa ex illo haud ſecus quàm Aëtio Galeni loca reſtitui poſſe, maniſeſtius eſt quàm ut à me multis monſtrari debeat. Atqui impendio placeat Puteano, bonos autores deſicere, peſſimos autem contrà ad aſtra uſque euehere. Præterea huic tractationi colophonem imponens Puteanus, ſic ait: Propterea Ioannes Meſue bene dicit, aloē ſimpliciter eſſe uentriculo noxiam. His autem uerbis quid abſurdius, quid incogitantius dici potuiſſet non uideo. Neque enim noxia uentriculo intemperie ex humoribus, potiſſimū bilioſis, affecto eſt, ut ſupra Galeni teſtimonio euicimus. Et certe ipſemet Puteanus fatetur, aloē uentriculo nimia humiditate relaxato, gratam & amicam eſſe. Quod ſi uerum eſt, qua impudentia aſſeuerare audet, Meſuen recte dicere, aloē eſſe ſimpliciter noxiam uentriculo: Et ſi aloē eſt medicamētum, id quod multis rationibus oſtendere conatur temere Puteanus, cū nemo ſit qui id ipſum neſciat, aut neget, (eſt enim non ſimpliciter medicamentum, ſed medicamentum purgans) erit certe hoc nomine ſano & temperato uentriculo noxia. Cum uero relaxato, Puteano etiam teſte, uentriculo utilis ſit aloē, non recte dice re potuit Meſue, aloē ſimpliciter ſtomacho noxiam eſſe, ſed adiſciendum erat ſano. Iam itaque nemo nō uidet, quibus machinis Meſuē ſuum tueri nitatur Puteanus,

cc
cc
Aloē non eſt
uentriculo
ſimpliciter
noxia.

teanus, nullius sanè momenti, et ficulneis; quibus etiã
puer, qui uel primis labris medica gustasset, resistere
posset. Multo igitur consultius est, cū Galeno care-
risq; Græcis dicere, aloë ut medicamentum purgās,
esse amicam stomacho, hac enim lege & temperatus;
& intemperie citra humores affectus uētricus mox
excluditur, utpote quibus medicamentum purgans
minime gratum esse possit. Caterum non posse re-
cte sic colligi; Aloë prouocat menses, igitur aperit ora
uenarum: abunde constat, quod aliud sit ciere menses;
& aliud aperire ora uenarum, ut supra fusius à nobis
demonstratum est. Tandem cum animaduertit, se
prorsus à causa cecidisse Puteanus, sua sponte fateatur,
aloë non per se, sed ex accidente ora uenarum aperi-
re posse. Quod si inter iničia dicere uoluisset, tum ista
disceptatione nihil opus erat, quandoquidem nos, ut
ex Paradoxis satis illi constare potuit, nihil aliud con-
tenderimus, quàm quod aloë per se, & primo, non ua-
leat ora uenarum aperire. Quum itaque palàm mo-
nuerimus, nos non uelle quid per accidens, sed quid
per se hoc in loco efficere queat aloë, inquirere; haud
prudenter fecit Puteanus, quod à scopo illo temere
aberrauerit. Diligenter enim in lib. tertio de Tempe-
ramentis, & lib. 1. Ca. 2. & 3. Simpl. medi. multisq;
alijs locis hortatur Galenus, ut de medicamentorum
facultatibus iudicaturi, studiose dispiciamus, quid ex
accidente, aut primo & ex sua natura efficere medica-
mentum ualeat. Nisi enim hoc ipsum accurata diligen-
tia discreuerimus, fieri non potest, ut de propria nati-
ua ue facultate medicamenti recte iudicemus. Qua-
re ut inutiles disputationes Puteani, aliorumq; euita-
remus, hanc particulam, Per se, adijcere uoluimus.
Denique frustra hoc loco Puteanus suo Mesue expli-
cationem

cationem adiecit, qua illum ab errore se posse vindicare arbitratur, dicens: Simili modo etiam dicit Mesue, aloën uim expurgatoriam uel abstersiuam aliquando imprimere in uisceribus, propter quam sanguis exire potest. Non quidem ut Mesue asserat, aloën trahendo sanguinem educere, sed potius sua abstersione & digestionem ora uenarum aperire posse, adeo ut sanguis exeat. Hæc ille. Quis uero unquam apertionem uenarum per tractionem fieri dixit? Quis denique abstersione & digestionem, ora uenarum recludi affirmauit? Certe pudor est, prouectæ ætatis medicū tam pueriliter de rebus medicis differere. Galenus siquidem lib. 5. The. meth. ubi ex professo causas *ἀσασμωδίας* tradit, tres duntaxat esse scribit: unam uasis imbecillitatem, ob quam sanguinem retinere diutius non ualet; alteram, sanguinis qui ad os eius impetu ruit, copiam; tertiam uero, acrem qualitatem, uerum ne uerbo quidem istarum causarum, quas Puteanus commentus est, meminit. Proinde errat uehementer, quod apertionem opus esse abstersionis putat. Errat etiam, quod tantam abstergerendi facultatem in aloë esse existimat, ut ex accidente aperire ora uenarum ualeat: quod scilicet non exacte amara sit, & ut supra sæpe ex Galeno monuimus, paululum tantum extergeat, adeo ut etiam puris ulceribus non sit molesta. Quare ubi Mesuen ab errore vindicare conatur, hic eum grauioribus implicat. Neque illum Hippocratis aut Galeni auctoritate tueri potest, quando euidentissimum sit utrumque, quando per se, quando ex accidente aliquid efficere dicerent, diligenter explicasse. De Galeno notius est, quam ut ostendi debeat, Hippocratem uero accurata diligentia discreuisse ea quæ per se, ab ijs quæ ex accidente fiunt, uel una hæc sententia, quæ habetur 5.

Apertionis
causæ.

„ Aph. 21. docere potest: Est autem ubi in distensione li
 „ ne ulceratione, iuvene bene carnosio, æstate media, fri
 „ gidaæ aque multa perfusio calorem reuocat. Calor au
 „ tem hæc soluit. Quibus uerbis manifestissime in
 „ nuit, morbum hunc per se curari à calido, ex acciden
 „ te autem à frigido. Quanquam si demus etiam Hippo
 „ cratem interdum, qui antiquæ breuitatis studiosissi
 „ mus fuit, sic loquutum fuisse: non tamẽ ideo sic esse lo
 „ quutum Mesuen concedemus, ut quem constat ab
 „ hac loquendi breuitate longe abfuisse. Non est igitur
 „ quod facultates eas, quæ ex accidente sunt, ut
 „ falsò sibi persuadet Puteanus, aut negemus, aut igno
 „ remus: quum etiam antequam medicinæ nomen dare
 „ mus, multos esse quæ ex accidente fierent effectus, in
 „ philosophorũ Scholis didicerimus. Sed id potius con
 „ tendimus. Vbi de medicamentorum facultatibus agi
 „ tur, ut confusio omnis eritetur, diligenter esse discer
 „ nendum, & diserte explicandum, quid per se, quidq
 „ ex accidente fiat. ut palàm omnes intelligant, illam
 „ natiuam, hanc uero aliquo interueniente productam
 „ esse facultatem. Caterum quod Puteanus Plinium
 „ ne dignum quidem existimat, qui medico nominetur:
 „ omnes docti & boni uiri quàm imprudenter, ne di
 „ cam inscienter dictum sit, iudicabunt. Ego uero con
 „ trà dicere ausim, me Puteanum in nullo profus me
 „ dicorum numero hoc uno nomine habere, quod te
 „ merè & nullo iudicio Plinium à medicorum nume
 „ ro reijciat: quem tamen constat sagacem eorum om
 „ nium fuisse inquisitorem, & multa haud secus atque
 „ Galenũ ex prioribus medicis transcripsisse. Fateor
 „ quidem, nullam medendi methodum Plinium nobis
 „ tradidisse: at minime hoc nomine repudiandus esset,
 „ quum aliàs Dioscorides pari ratione reijciendus esset,
 „ ut qui

Plinius à
 medicis nõ
 reijciendus.

CONTRA PUTEANVM APOLOGIA. 71

ut qui promiscue herbarum aliarumq; rerum facultates docuerit. Quàm uero plurima sint apud Plinium, quæ ijs qui probe medicinam exercent adminiculo esse queant, notius certe est quàm ut à me in præsentia dici debeat. Hoc monuisse sat sit, multas esse sanè herbas, nostro etiam tempore maxime usitatas, quæ à nullo qui hodie extet autore alio quàm Plinio descriptæ sunt ut hoc saltem uno nomine ægre illo uere me dici carere uelint, aut possint. Sed de re notissima temere plura nō dicam. Quare ad postremum, quem nobis obiecit locum Puteanus, sermo noster festinet. Is habetur lib. 5. The. meth. ubi Galenus conficere docet emplastrum, ad omnem sanguinis fluxum sistendum aptissimum; quod sit ex thuris parte una, et aloës dimidiata. Primum autem ex hoc loco nō possem nos ostendere ait, quod aloë ora uenarum aperiat: quod hæc ipsa non sola, sed thuri admixta à Galeno adhibetur, qui certè lib. 2. Simpl. med. Ca. 9. ea medicamenta, quæ ad experientiam uocantur, simplicia & impermixta esse debere aperte docet. Ad quod respondet: uerum esse quod ea medicamenta, quorum facultates explorantur, simplicia & impermixta esse oporteat. Proinde ubi quis in uniuersum de aloës facultatibus exquisitè iudicare uoluerit, necesse est ut id faciat in sola aloë, quæ nulli alteri medicamento permixta sit. Hoc autem in loco Galeni, non quærimus quid in uniuersum possit aloë: sed hoc potius inuestigamus, quapropter aloë hoc in emplastro, quod ad reprimendum sanguinem confectum est, thuri adiecta sit. Quare nunquam in mentem uenit, quod putat Puteanus, ut ita colligerem: Thus & aloë sanguinem sistunt, igitur aloë sanguinem sistere ualet. Perin-

Galenus locus expeditur.

de enim esset, ac si quis in hunc modum ratiocinare-
 tur: Oleum, cera & ærugo simul mixta carnē produce-
 re possunt: igitur oleum se solo carnē producit. Quā-
 enim absurdum esset ita colligere, ex ijs quæ Galenus
 lib. 3. The. meth. tradit, planū sit, Falso itaq; nobis ad-
 scribit Puteanus, quæ ne per somnium unquā in men-
 tem uenerunt, tantum abest ut scriptis mandare uolue-
 rimus. Quum itaq; necessarium esse dixerimus, ut
 qua ratione thuri adiecta sit aloë excutiat: audia-
 mus primum, quam eius rei rationem adferat Putea-
 nus: dein quā hæc uera sit, dispiciamus. Non alia
 causa aloën thuri adiectā inquit, quā quod illud ma-
 gis emplasticum efficiat. Thus enim quia emplasticu-
 ex lenta crassaq; constat essentia, quæ ob id est contu-
 max penetrationi: aloë uero quatenus est amara, eate-
 nus substantiæ est tenuioris atque thus, & facilius sub-
 intrantis. Igitur in parua quātitate thuri admixta, len-
 torem thuris & crassiciem sua qualicunque subtilita-
 te in paruos cutis meatus deducit, & quasi infarcit: un-
 de totum aggregatum ex thure & aloë magis empla-
 sticum efficitur. Hæc Puteani egregia est ratio, qua
 conatur ostendere, aloën non ea ratione ut sanguinis
 profluuium sistat, sed potius ut totum emplastrū ma-
 gis emplasticum efficiat, adiectam esse. Atqui si aloë
 magis emplasticum thus efficit, igitur etiam obturan-
 di facultatem auget, neq; enim differūt inter se *ἐμωλναι*
σιν & *ἐμπαρῆσαι*, Galeno lib. 5. Simpli. medi. Ca. 11.
 teste: sed quæcunque corporis meatibus illita tenaci-
 ter herent, hæc etiam obturant, obstruunt. Si obtu-
 randi facultatem thuris auget aloë, igitur hac ratione
 ut profluuium sanguinis sistat adiecta est. Vide ut
 suo gladio iugulatus sit Puteanus. Vt autem inge-
 nue ueritatē fateamur, nihil magis ridiculum aut pue-
 rile

riledici potuisset, quàm quod aloë magis emplasticū
 thus ipsum ideo efficiat, quod ad profunda deducat.
 Si enim Galeni locum iam citatum à Puteano expen-
 das, nullum prorsus locum habere posse eius rationē
 animaduertes. Galenus enim, ut ex contextu verbo-
 rum manifestissime liquet, eo loci de hoc sanguinis
 profluuiō sistendo agit, quod sit ex ijs partibus, quæ ad
 manū, & in superficie corporis, minimeq; in alto eius
 sunt sitæ. Si itaque uenæ hæ, unde sanguis profluit, ad
 manum sunt: nulla certe ratione asserere potest Putea-
 nus, aloë ideo à Galeno additam esse, ut in profunda
 deducat obturandī facultatem thuris, cum partes, un-
 de sanguis manat, in aperto, & ad manum sint. Sed
 dato, quod necesse sit aloë thuris facultatem ad pro-
 funda deducere: tamen id ipsum haud poterit, utpote
 non aëria substantia ut Rhaponticum, sed terrena po-
 tius, ut paulo antea ostendimus, prædita. Si enim ex-
 acte amara consistentia sua terrena sunt, quanto ma-
 gis ea, quibus iuncta adstrictio est: uelut aloë. Verum
 instat Puteanus, hoc in loco thuris facultatem empla-
 sticam ad profunda pelli ab aloës adstrictione: sicut a-
 lijs multis medicamentis contingit, quorum facultas
 per adstrictionem ad profunda corporis impellitur,
 Galeno lib. 3. Simpli. med. Ca. 16. teste. Hic primum
 respondeo, non opus esse in præsentia ad interna de-
 ductione, cum affectus talis sit, qui manu cōtingi pos-
 sit, adeoq; ad quem mox manus admotiōe medica-
 menta ipsa peruenire ualent. Sed demus, sicut suprà,
 quod opus sit, ut ad alta corporis ducatur thuris facul-
 tas: certe hoc ipsum aloës adstrictio præstare haud po-
 terit, ut cui non multū tenuis essentia insit. Sola enim
 adstringētia, ut testatur Galenus loco iam citato, quæ
 plurimum continent in se essentia tenuis & calidæ,
 corpora

Aloë ad pro-
 funda duce-
 re thus non
 potest.

Quare Ga-
lenus aloën
thuri admi-
scuit.

corpora admota, ut altius ingrediantur, impellunt. Alia igitur subsit ratio, propter quam Galenus aloën admiscuerit thuri, necesse est. Alia autē, si Galeni uerborum contextum intimius introspicias, nulla est, nisi hæc ipsa. Thus etsi emplasticum sit, tamen ut sanguinem ē uenis promanantem prorsus inhibeat, sufficere non potest, ob exiguam scilicet eius adstrictionem & siccitatem. Galeno siquidem lib. 7. Simpl. med. autore, desiccatur in primo ordine, & pusillam adstrictionē obtinet. Quapropter ut illi adiungatur aloë, quæ in tertio ordine, eodem Galeno teste, exiccantium est, magisq; thure glutinat, necesse est. Hanc autem ueram esse rationē mixturæ aloës cum thure, satis ostendunt Galeni uerba, quæ lib. 5. The. meth. habentur, ubi inter alia sic ait: Vt carne munietur uas necesse est, Hoc autem non nisi medicamenti impendio siccitate ut est aloë, fieri potest. Siccitatis uero augendæ ratione adiectam esse à Galeno aloën, eiusdem satis testantur uerba, quæ sic habent: Porro constat in duris corporibus plus aloës esse immiscendum: in mollibus, plus thuris. Dura enim corpora quum sicciora sint, medicamenta etiam quæ carnem producenda causa sicciora requirunt. Et quod carnis generandæ causa addita sit aloë, abunde etiā hæc Galeni uerba demonstrant: Sunt porro, ait, & alia non pauca medicamenta, quæ citra omnem dolorem emplastice uim obtinent: uerum nullum ita carne implet. Carne autē implere thuris ratione non posset, utpote quod siccis corporibus, ut sunt uenæ, Galeno lib. 3. The. meth. autore, paulo humidius est: atque adeo in ijs carnem producere haud ualeat. Quid multa? Aloë non aliam ob causam, nisi propter suam siccitatem & adstrictionē, quibus uulnera glutinare potest, adiecta est. Atque hinc

CONTRA PVTEANVM APOLOGIA. 75
hinc adeò uerissimum est, aloën occludendi, non aperiendi ora uenarum facultatem, contra Mesues sententiam, obtinere. Vnde etiam omnibus iam notum esse arbitror, Puteanum turpiter hallucinari, & præfacto animo falsam Mesues tueri opinionem: ut quæ nõ tantum ueterum testimonijs, imò etiam rationibus firmis simis iam penitus per nos explosa sit. Intelligūt quoque ex ijs quæ produximus in hoc libello, omnes quot quot ueritatis studiosi sunt, quàm peruerse in alienũ sensum complura Galeni loca torserit Puteanus: & quod in hunc disceptandi campum non alia nisi fame aut nominis, laceffendis sugillandisque bonorũ ac doctorum uirorum, Manardi potissimum iam mortui, & de re medica non male meriti monumentis, aucupandi gratia descenderit. Sed faxit deus optimus maximus, ut agnito tandem errore, quem iam præfacto animo defendit, in uiam redeat: & ueritatem, quam iam hostili animo insectatur, ambabus ut dicitur, manibus amplectatur.

APOLOGIAE LEONARDI
Euchsijs contra Puteanum,
FINIS.

APOLOGIA ADVERSUS ALIQVOT

PALAM INSANAS ET CONVITIIS

plenas Sebastiani Montui dialexeis, non-

nulla Paradoxorum capita

temerè perstrin-

gentes.

LEONARDO FVCHSIO
MEDICO AVTORE.

APOLLOLOGIA

ADVERSUS ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

NON

ALIOVOT

ET ALIOS

APOLOGIA ADVERSVS

ALIQVOT PALAM INSANAS ET CONVI-

tijis plenas Sebastiani Montui Dialexeis, nonnulla Parado-

xorum capita temere perstringentes, Leonardo

Euchfio medico autore.

P R A E F A T I O.

NUPER cum aduersus Puteani libellū, quo Mesue suo patrocinator, apologiā parturirem, ecce insperato prodeūt Sebastiani Montui dialexeis multo atrocissimæ, & omni conuiciorum genere cumulatæ. Diceres non senile, sed histrionicū planè scriptum, nisi Montuum autorem esse constaret. Proinde rectius illi *διαβολῶν*, quàm *διαλέξεων* titulum indidisset: quod scilicet in hoc toto scripto nulla prorsus scita & emendata sit sermocinatio, sed omnia inelaborata, & senis hominis ingenio indigna existunt. Deniq; præter conuicia, quæ neq; leuia, sed planè scurrilia sunt, nullam eruditionem aut modestiam, homine saltem ciuili dignam, spirant. Et ut rem in pauca contraham, qualis uir, talis oratio. Has ubi primum perluastrui, sic planè statueram & deliberaueram, ut ad eas ne uerbum quidem ullum respondere uellem: non certe hoc nomine, quod canina illius maledicentia deteritus, cum eo cōgredi pertimescerē, (probè enim constabat, canes timidos, ut est in prouerbio, uehemētius latrare:) sed quod ea ferè omnia quæ producit, in Paradoxis nostris abunde confutata essent: & quod minime mihi arrisisset, maledicta maledictis, cōuicia conuicijs compensare. Verum cum ita mihi deliberatum & constitutum esset, subito aliud consilium cœpi, et in

Occasio A-
pologiae.

diuersam partem distractus animus est: in eam nem-
pe, ut Montuo non tam responderem, quam Parado-
xis per illum notatis explicationem adderem. Quod
eò etiam libentius consilium amplexus sum, quia cum
deinceps nemini me uelle respondere in animū pror-
sus induxerim, putavi hac ratione cōmodè ac oppor-
tunè fieri posse, ut reliquis etiā Paradoxīs in tribus ijs
Apologijs nō tractatis, explicationes suas adijcerem,
& hac lege plerisque alijs temere nos calumniandi in se-
ctandiq; occasionem præscinderem. Proinde etsi ea
apud nos uicerit sententia, sic tamen stylum tempera-
bimus, ut nemo in nobis modestiam desiderare, tan-
tum abest ut conuictijs potius quam rationib; nos egis-
se meritò dicere queat. Quare utcunq; ea in re animi
sui affectibus indulserit Montuus, ac maledici conui-
ciatoris nomen meruerit, tamen nos ad conuicti^o eius
nihil respicientes, rem ipsam potius, de qua nobis con-
trouersia est, disertè ac breuiter explicabimus, atq; ut
toto cœlo erret Montuus planū faciemus. Nolo enim

Lectori inutilibus aut uerbis aut disceptationibus
molestus esse, id quod nusquā non fecisse

Montuum uideo, Sed iam ad confu-
tationem eorum quæ contra
nos profert Montuus,
oratio nostra
uertatur.

PRAEFATIONIS

81
PRAEFATIONIS IN
 PRIMVM DIALEXEON S. MONTVI
 Librum Confutatio.

VO animo libellum, cui titulum indidī
 ERRATA RECENTIORVM ME-
 DICORVM, inuulgauerim, abunde in
 nuncupatoria epistola, quā Paradoxo
 rum operi praefixi, testatus sum. Neque
 enim ut ista in inscriptione recentiorum medicorum di-
 gnitatem labefactarem, quemadmodū sinistrē inter-
 pretatur Montuius, in publicum prodire scriptū hoc
 uolui: sed ut potius eosdem ad ueritatis inquisitionē,
 & rectoris solidiorisq; medicinae studia inuitarem. Po-
 tissimum autem Germaniā nostrae medicos, quos uni-
 Auicennae, & paucis alijs non admodum eruditis au-
 toribus, contemptis Galeno ac reliquis optimis scri-
 ptoribus, idq; magno supercilio, addictos esse uide-
 bam, hoc scripti genere excitare uolui: ut scilicet tan-
 dem resipiscerent, & neglectis turbidis illis lacunis, ex
 ipsis potius fontibus haurirent medicinam. Quod cer-
 te dum magno animi ardore efficere conor, motus in-
 dignitate rei, & iuuenili etiam calore, quo tum flagra-
 bam, ductus (annum enim cum Errata scriberem, ui-
 cesimum nonum agebam) feruentior ac uehementior
 sum forte, quā expediat: ut qui tum per etatem hunc
 animi impetum reprimere ac restringere haud potue-
 rim. Nunc uero ubi is animi ardor resedit, ut ingenue
 fatear quod res est, si ad haec respicio, non nihil displi-
 cent. Quamuis non desit, quo me tueri possim: saecul-
 um nimirum, quo haec exarabam, corruptissimum, ut
 quod uehementem & pugnacem orationem require-
 bat.

*Errata re-
 centiorum
 medicorum
 cur diuul-
 gata.*

bat, quando aliàs uix fieri potuisset, ut à cōcepto semel errore in uiam reduceretur. Huic accedit, quod hoc tempore nihil minus sperauerim, quàm quod hoc meum scriptum ad Italos aut Gallos (apud quos multos esse, qui solidioris medicinæ studio delectarentur, non ignorabam) esset peruenturum, utpote ad quos nihil pertinere putabam: quandoquidem Germanorum duntaxat gratia, apud quos prorsus labefacta esse solidioris Medicinæ dignitatem perspectum habebam, hoc ipsum edidissim. Atq; adeò factum etiam, ut interdum acerbius Auicennam aliosq; eius farinae autores insectatus sim, ut nimirum acri hac obiurgatione animos illorum ad meliores rei medicæ scriptores pertraherem. Non est itaque cur, ueluti Montuus somniat, me animo calumniandi medicos hanc pro- uinciam suscepisse quis suspicetur: sed ut eosdem potius ab erroribus ad ueritatis inquisitionem, patriæ salutis amore ductus, reuocarem.

Cæterum quod me ne à uestibulo quidem salutasse medicinam ait Montuus, id suo ipsius testimonio falsum esse docebimus. In epistola enim ad Symphorianum Campegiū, annotatiunculis suis præfixa, sic scribit: Leonardus Fuchsius, uir, quantum opinor, utraq; peritus lingua, & medicinalium rerum sciētia non indoctus. Proinde qua cōstantia iā diuersum dixerit, facile docti æstimabunt. Sed liuoris stimulis agitatus, priorum uerborum meminisse non potuit.

Porro quod obiicit, me omnia ex recentissimis scriptoribus medicis suffuratum esse, non est cur diluam: quando ingenue semper testatus sim, me errores eos magna ex parte è Leonici, Manardi, & Brissoti monumentis collegisse, paucos tamen antea à nullo indicatos adieciisse. Accedit, quod passim etiam honorifi-
cam

camistorum doctissimorum hominum mentionem fecerim, & me multa ex ijs in meum usum transtulisse nunquam negauerim: quemadmodum satis superque in Paradoxis diximus, ut mirari satis non queam, cur hic repetere uoluerit Montuus, cum abunde antea refellerim. Quod asperioribus uerbis Montuum perstrinxerim, id sibi imputet, ut qui prior me lacessere uoluerit. Quare si modum aliquem conuiciorum statuisset, atque modestię specimen de se prebuisset, haud durum me placidum atque mollem reddidisset. In presentia tamen, utcumque ille scurrili dicacitate, graui uiro indigna, usus sit, ut illū modestia uincamus, strenuam operam nauabimus.

Denique senectutem apud omnes tum Christianos, tum Ethnicos uenerandam me uituperasse, tanquam à Montuo temere excogitatum, constanter negamus. Absit enim, ut in eam prolabamur dementiam, ut senectutem, quam Salomon coronam dignitatis appellat, deformem. Sed placuit Montuo fingere omnia, modo in odium multorum rapiat Fuchsiū.

Senectus corona dignitatis.

DIALEXEOS PRIMAE CONFUTATIO.

Quod aloë per se non possit ora uenarum aperire, manifestæ cuiusdā qualitatis ratione abunde in Apologia contra Puteanū demonstratū est. Quare hic nihil eorū quæ illic diximus repetemus, sed breuiter ad Montui tantum obiectiones respondebimus.

Primum quidem fateor ingenue, me in Auicennæ monumentis non diligenter esse uersatum: quod semper cauerim, ne bonas horas malè collocarem. Quare nihil mirum, si Montuum in Auicenna citando reprehenderim. Ego siquidē cum uniuersum caput de aloë in secundo Canone studiose perlustrassem, nec quicquam de

de eius apertione inuenissem, arbitratus sum illū alijs etiā in locis sui similem fore. Sed planē falsus sum. nā Tract. 1. cap. 5. Canonis secūdi, planē haud secus atq; Mesue, aloēn ora uenarū aperire tradit. Quapropter cum non hoc solum in loco, uerum alijs etiam multis sibi pugnantia doceat Auicenna, per me iam tuto libit Montuo, ut in Mesues errorem, utcunq; antea repugnauerim, Auicennam pertrahat. Quod ad Mosis testimoniū attinet, non magnificatio quid compilator ille dixerit, aut non dixerit. Nihil enim mirum, si ille cum factione sua Arabica in recensendis aloēs facultatibus errauerit.

*Aloē essentia
ratione
non aperi-
re ora uena-
rum.*

Argumentum quo colligo aloēn essentiaē suae proprietate non posse ora uenarū aperire, Montuus contra consuetum ac communem loquendi medicorum morem intellexit. Neq; enim id contendo, quod nihil possit esse impedimento, quin semper aloē ora uenarū aperiat. quid enim absurdius? quando nec scāmonia, quae itidem essentiaē familiaritate bilem trahit, semper eandem per inferna ducere uideatur: quod scilicet sint, quae actionem hanc eius interdum remouentur. Sed id potius uolo, quod aloē si essentiaē proprietate, seu (ut loquitur Montuus) abdita ceca ue proprietate, ora uenarum aperiret, tum idem quatenus ex ipsa est semper efficeret: haud aliter quam purgatoria medica menta, quae nunquam non intrō corpus sumpta, quod utiq; ex ipsis est, humores sibi familiares trahunt, nisi aliquid accedat, quod actionem illorum impediāt. Sic non raro propter corporis affectionem, cui adhibita sunt, suis actionibus frustrantur, quae à tota substantia aliquid agunt. Quare non est quod simpliciter dixerimus, aloēn perpetuo aperire ora uenarū, si insita proprietate aperiret: ut Montuum perperam interpretari

liuor

lior docuit. sed hoc ipsum quouis modo deuoratam posse efficere, nisi sit quod naturam eius ex accidente, ut saepe etiam purgatorijs accidit medicamentis, impediatur. Proinde quum necesse sit, quod utiq; ex ipsa est, ut perpetuo, uel saltem ut plurimum, si impedimenta spectes, aloë ora uenarum aperiat, si essentia familiaritate id ipsum efficit, diuersum tamen euenire hodie experientia (quæ sola, Galeno teste, effectus eos qui à tota substantia fiunt, cognoscit) abunde doceat: (multos enim, imò ferè omnes, aloë sumpta purgat: paucissimis autē, idē non per se, sed ex accidente, ora uenarum aperit:) euidentissimū est, ipsam à tota substantia, seu ab occulta proprietate id ipsum efficere haud posse.

Cæterum admodum ridiculum est, quod Montuius ad tertiam obiectionem respondet. Nam Galenū per multas simplicium medicamentorū noxas sibi cognitatas reticuisse, & literis non mādasse: uere dicitur de ijs, unde si prodantur, aliquid uitę mortalium periculi imminet: ut sunt omnium uenenorū, & eorum medicamentorum quæ grauidis abortum afferunt, atq; ut ne unquam deinceps concipiant, efficiunt, & quæcunq; eius sunt generis, atque à Galeno ipso in præfatione libri decimi de Simplicium medicamentorum facultatibus commemorantur. Minime uero de ijs noxis, quas scire medicis alijsq; omnibus utile est. Hinc est, quod nonnulli has noxas peculiaribus in hoc editis libellis prodiderint. Quapropter cum nihil sit periculi, scire aloë facultatem aperiendi ora uenarum habere, imò inde commodum non leue medici consequatur, quod scilicet hac lege eius usum in hæmorrhoidum profluvio cauendū esse omnibus innotescat: certe minime credibile est, Galenum eam reticere uoluisse.

Non omnia cognouisse simplicia medicamenta,

Quorū medicamentorum noxas Galenus reticuit.

Galenus nō quorum omnia sim-

*plicia medi-
camenta co-
gnita ha-
buit.*

quorum hodie frequēs usus est, Galenum, iubens con-
cedo, at eorum, quæ cognouit, quibusq; frequentior
usus est, ut est aloë, facultates omnes non agnouisse,
hoc constanter negamus. Quî enim per Deû immor-
talem fieri potuisset, ut hanc aperiendî ora uenarû fa-
cultatem in aloë, qua millies usus est, non aliquando,
uel semel saltem, deprehendisset: potissimum cum om-
nibus constet, illum simplicium medicamentorum fa-
cultates omnium diligentissime rimatum esse.

Quod uero eam aloës facultatem Galenum igno-
rasse, Apij exemplo probare nititur Montuius, nō alia
facit ratione, quā quod Arabû decretis prorsus addi-
ctus, quicquid illi finxerunt, tanquā Apollinis oracu-
lum suspicit & amplectitur. Nam somniū esse, quod
de Apio prodiderunt Auicenna & hunc per omnia
sequeutus Mesue, ut pleraque alia eiusmodi, notius est
quā ut à me demonstrari debeat. Nam nemo recen-
tiorum medicorum id tuto de Apio se expertum esse,
quod tradunt Arabes, affirmare audet, ut quibus ue-
rum & genuinum Apium prorsus incognitū sit. Huc
accedit, quod si etiā ijs notum fuisset, aut hodie etiam
agnosceretur, tamen deterriti numinis sui Auicennæ
horrenda autoritate, morbo comitiali correptis exhi-
bere nunquam ausi fuissent, neque etiam hodie aude-
rent. Quare nihil te moueant frigidissimæ hæ Mon-
tui rationes, ut credas Galenum perperam puero co-
mitiali morbo affecto apij usum præscripsisse: quin po-
tius hoc Arabum præceptum, ut ipsissimū nugamen-
tum, audacter contemnito, Hactenus quæ Montuius
contra nos produxit, irrita & parum firma esse demō-
strauimus. Quæ sequuntur, ad Puteanum attinent
cuius interest, ut illa diluat, id quod nullo prorsus la-
bore, quandoquidem nullius momenti sunt quibus
Montuius

*Verū apii
barbarā se-
ctantib. me-
dicinā inco-
gnitum.*

Montuus utitur argumentis, efficiet. Porro argumenta ea quibus demonstrare conatur, aloën manifestam qualitate uenarum oscula referare posse, omnia ex Puteani libello desumpta sunt, atque adeò in Apologia nostra aduersus hunc scripta abunde confutata.

Secundū nostrū de aloë Paradoxū, quod scilicet hec mellis admixta plus purget, Hippocratis, Dioscoridis et Galeni testimonijs, nihil ad id qd' propositū est faciētibz nos probasse Montuus inquit, quod tantum id, quod mel aluum ad excretionem proritet, demonstrare uideantur; id quod nec Auicēna, nec Mesue inficiatur. Sed quo candore hæc dixerit Montuus, facile aestimabūt, qui Paradoxa nostra legerint, manifeste enim deprehendent, primum nos prænominatorum autorum testimonijs, quod mel se solo aluū subducere possit, docuisse. Dein etiam, quod additum alijs, quibus proritandi aluum facultas inest, idem possit, Dioscoridis, Plinij, Galeni, Psellijq; autoritate planū fecimus: id quod tamen callide admodū dissimulat Montuus.

Præterea pergit, & uerba hæc nostra: Si mel se solo uentrem subducere potest, quid non idem plus efficeret additum alteri, quod similem obtinet uim: suo more, hoc est falso, & contra animi nostri sententiā interpretatur, atq; adeò ex ijs bis nos errasse colligit. Primum, quia non similis omnino, sed maior est aloës quam mellis purgandi uirtus, quasi uerò omnino mel li aloën simile dixerimus. Et sanè uerba hæc, quod similem uim obtinet, satis indicāt, nos tale nihil quod commētus est Montuus, nepe qd' æqualis esset utriusq; purgandi facultas, uoluisse. Quis enim est tā iners, tamq; sine mente, ut nesciat maiorem purgandi uim esse aloës quam mellis? Et nos sanè anteq; hic Dialexeon liber

Aloë admixta mellis magis purgat.

Quo pacto intelligendū sit, aloën mellis esse similem.

Mel manifesta
qualitate uentrem
subducit.

ad nos peruenisset, aduersus Puteani erroneam sententiam aloë esse uere & per excellentiam purgans medicamentum, hoc est familiaritate qualitatis seu essentiae biliosum humorem trahere, planū fecimus. Quum itaq; mel tale non sit, imò manifesta qualitate, acrimonia nimirum, uentrem subducit, omnino simile aloë, quoad purgandi facultatem, esse haud potest. Quare alia ratione simile obtinere uim diximus: hac scilicet, quod uentrem haud secus quā aloë subduceret, licet diuersa ratione & efficacia. Sic omnia medicamenta uere purgatoria similia sunt, quia familiares succos attrahunt, nō obstante quod hoc bilem, illud pituitam, aut atrā bilem, hoc ualentius, illud imbecillius trahat. Satis igitur liquet, nos non omnino similem aloë fecisse mellis: hoc enim ne per somnium quidem in mentem uenerat: sed similem uim obtinere potius dixisse, hoc est, utriq; facultatem subducendi uentrem inesse, nihil laborantes, num æquali efficacia id possent.

An simile
additū simili
magis effi-
caciūq; a-
gat.

Secundo me errasse colligit, eo quod dixerim, idem additum alteri, quod similem uim obtinet, magis efficere, neq; enim hoc uerum esse, nisi illa in forma & gradu similia fuerint. Hic iterum Montuius, ut calumniandi habeat occasionē, ex particulari uniuersalem facit, & dictionem nostram prorsus peruertit: id quod ex ipsis uerbis facile deprehendi potest. Nullo enim sensu effertur idem additum alteri, aut simili magis efficere: sed dicendum potius erat, simile additum simili ipsum maius seu efficacius efficit. Quare alio à me sensu dictū sit, necesse erit: eo nēpe, quod mel, quod subducere uentrem potest, additum aloë, quæ etiam subducendi uentrem facultatem obtinet, magis subducere uentrem queat. Hoc autem sensu nos protulisse, uerba nostra pulchre docent, quæ sic habent: Simel se so
lo

lo ventrem subducere potest, quur non idem plus, id
 est efficacius, efficeret additum alteri, aloë nimirum,
 quod similem uim obtinet? Verum iam instat Mon
 tuus dicens, simile additum simili non semper effica-
 cius reddit, nisi utraq; in forma et gradu, ut philosophi
 loquuntur, similia fuerint. Respondeo: simile addi-
 tum simili non efficacius fieri, nisi in gradu & forma
 simile sit. Veritatem habet de ijs, quæ primis qua-
 litatibus, caliditate, frigiditate, siccitate & humidi-
 tate agunt. Sic enim Galenus lib. 3. Cap. 6. Simpli-
 ijs uerbis docuit: Quippe datis duabus aquis calidis,
 quarum altera plus, altera minus caleat, misceas mi-
 nus calentem magis calenti, huius certe feruorē extin-
 xeris. Verum de ijs quæ aluum subducūt, minime ue-
 rum est, nam si duo aluum citātia, efficacia etiam ipsa
 imparia, cōiunxeris, ut plus aluum citent haud dubie
 efficies. Testis in primis est Galenus, qui lib. 2. de Ali-
 mentorum facultatibus, pruna Damascena in melicra-
 to mellitiore decocta, magis mollire aluum asserit.
 Pellius deniq; prunis Damascenis, ut aluum magis
 deijciant, mel esse adiiciendum scribit. Præterea nisi
 hoc concesserit Mōtuus, omnes quotquot hodie me-
 dicinā exercent, erroris insimulet necesse erit, hi enim
 leuia cathartica fortioribus, & contra fortiora leuibus
 adiungunt: non alia sanè ratione, quàm quod satis est
 purgare possint. Sic nō raro medullæ casiaë fistulaceæ
 ecligma diaphœnicōn adiicitur: nullo alio certe nomi-
 ne, quàm ut fortius purget, quod equidem nunquam
 fieret, si magis purgans minus purgantis uim obtun-
 deret. Quum itaq; unum alterius efficaciam promo-
 ueat, & adiuuet, non in uniuersum uerum esse potest
 quod Montuus ait, non semper simile additum simili
 magis agere, nisi utraq; in forma & gradu fuerint simi-

lia. Sed quid attinet nos ijs minutijs temere perdere chartas: neque enim Arnoldi aut Gentilis autoritas tanta est, ut manifestam experientiam subuertere possint. Porro puerile est quod Montuus inquit, picram non mellis, sed aliorum potius quę in se habet ratione magis purgare, quorum acrimonia & calore mel tenuius atque acrius efficitur. Nam si hæc ratio locum haberet, tum mel frigidis medicamentis aluum citantibus adiectum, efficacius reddere eorundē uim subducendi haud posset, cuius tamen contrarium experientia, & loca paulò ante ex Galeno & Psellio citata docent, Damascena siquidem frigida sunt: nihilominus tamen mel illis additum efficit, ut magis molliant aluum, idq; nō ideo, quia acrius et tenuius reddant mel: frigida enim sunt, ut diximus, & lentore aliquo participāt, atq; adeò ab ea actione remotissima. Quàm igitur friuola atque imbellis prædicta Montui sit ratio, ex ijs quæ diximus abunde omnibus constare puto.

Aloë stomacho grata.

Ad tertij Paradoxi confutationē, quod scilicet aloë stomacho grata sit, nihil in præsentia respondemus: quod illi in Apologia contra Puteanum plenissime satisfecerimus. In ea itaq; requirat Lector, quæ ad Montui cauillationes diluendas necessaria sunt.

Libri de Simplicibus ad Paterni nium.

Quod librum de Simplicibus medicamentis ad Paternianum, ad Galenum autorem retulerim, non alio factum est nomine, quàm quod communē multis sententiam secutus fuerim. Ego enim cum intelligerem hunc librum non esse Galeni, tamē cum nescirem cui adscriberem, sub ueteri titulo ex eo libro deprompta citare uolui. An autem Oribasij sit, ut putat Montuus, certo scire, quod mihi Oribasius integer nunquam uisus sit, non possum.

DIALE-

QUæ huc spectant, in Apologia contra Puteanũ (à quo singula quæ aduersus nos producit, sup-
presso tamen astutè nomine, transcripsit Montuus) fu-
lissime perscripta offendes. Nos enim & chartis &
tempori parcentes, de una & eadem re sapius disse-
rere noluimus.

DIALEXEOS TERTIÆ CONFVTATIO.

M Annam nouisse Galenum, nihil refragamur: at nequaquam sub Mannæ, sed mellis aerij nomi-
ne, id quod multis argumētis in Paradoxis nostris de-
monstrauimus. Quare cum ueteres Græci sub mānæ
uoce rem diuersam ab ea, quam Arabes eodem nomi-
ne appellant, intelligant, studiose cauendum, ne utro-
rumq; autorum mannam, unam & eandem rem esse
putemus.

Cæterum Mesuen, imò reliquos etiam Arabes, mul-
ta citasse ex Græcis autoribus, quæ in ijs nusquam in-
ueniatur, notius est quàm ut à me demonstrari debeat.
Neq; eius rei causa alia est, quàm quod multa per in-
terpretes Arabes adiecta sunt, quorum nulla in aucto-
rum exemplari mentio fit. Sed instat Montuus,
isthuc nō esse uerisimile, quod cōmentarijs quidpiam
addere ad falsarij potius, quàm fidi interpretis offi-
cium pertineat. Recte sanè, nam nullo alio nomine
accusamus Arabes interpretes, quàm quod Græcis,
quorum tamen monumenta minus quàm nos de-
prauata habuisse credibile est, sua somnia passim
assuere non ueriti sint. Adiecisse autem multa, at-
que adeò falsariorum crimine recte notatos esse Ara-
bes, multa Galeni scripta ab ijs uersa palam declarant
potissimum

Mannā Ara-
bum Gale-
nus cognouit.

Cur Arabes
multa ex
Græcis au-
torib. citēt,
quæ nusquā
in ijs inueniuntur.

potissimū uero libri ad Glauconem inscripti, in quibus quā multa ex illorum sentētia accesserint, nemo non, qui uel conuersionem illam Arabicam cum Greco, aut si id haud licuerit, cum Latina Leonicensi interpretatione conferre uoluerit, deprehendet. Hinc est quod multi boni & docti uiri, ante me etiam, hoc ut tū in Arabibus reprehenderint.

Qualis uir
Montuus.

Fatetur tandem Montuus, plurima inueniri in Arabum monumētis, quę ὁ βελισκός & miniatulis ceteris digna sint; quę promulgare satius esset, quā more meo actum agere, id est ab alijs doctē tractata transcribere. Ex quibus sanē uerbis, qualis uir sit Montuus, omnium euidentissimū fit. Agnoscit plurima esse Arabum errata, quę tamen ipse magna impudentia tueri conatur. Quum itaq; agnitę & manifestę ueritati repugnare non uerecundetur Montuus, quid de illo sentiendum sit, quisq; facile æstimare poterit. Denique si ego ea, quę alij doctē tractarunt, duntaxat transcripsi, ut ipse ait: quare ut mea reprehendit, quum ut aliorū sunt, docta esse fateatur? Liuior ut id faciat hunc impellit; cuius stimulis per totum illum libellum mirifice agitatus, nihil ueretur ijs, quę antea scripsit, manifeste contradicere. Quapropter nemo deinceps magnificet, siue laudetur, siue uituperetur à Montuo, summę inconstantie homine.

Porrò mirari subit, cur tertiā hanc dialexin non prætermiserit Montuus: quando affatim omnia, quę contra nos profert, in Paradoxis antea confutata sint. Ad hac itaq; ut recurrat, qui plura desiderat, hortamur.

DIALEXEOS QVARTAE CONFUTATIO.

QUæ in hac Dialexi profert Montuus, tam futura, imò palàm euentura sunt, ut pudeat ad illa uerbum

uerbum respondere. Nam nihil aliud conatur doce-
re, quàm quod herbarū descriptiones fallaces sint, atq;
adeo Galenū hoc nomine earundem figuras non de-
pinxisse. Reijciendus itaque uenit Dioscorides, Theo-
phrastus, Plinius, & quotquot herbarum descriptio-
nes post se reliquerunt, quod præter fallacias posterita-
ti nihil tradiderint. Quod tamen nemo unquam men-
tis compos dixisse deprehēditur, ut uel hoc uno argu-
mento planum fiat, Montuum uel insanire, uel quod
magis credibile est, desipere senectute. Quàm uero te-
mere Galeno adscribat, quod illi nunquā in mentem
uenit, notius est quàm ut refelli à me debeat, potissimū
cum in Paradoxo id ipsum abunde fecerim. Non
inficiamur tamen, plerasq; plantarū descriptiones esse
tales, ut facile queant fallere: idq; nullo alio nomine,
quàm quod non omnia accidentia ad plenū comple-
ctantur. Quæ uero singulas earundem notas accurate
exprimunt, hæc tutæ & ab omni fallacia alienæ sunt, ut
sanè omnibus picturis præferri merito debeant.

Sed instat Montuus, argumēta ab herbarum descri-
ptionibus ducta, non semper uel hoc nomine uali-
da esse, quod in plantis etiam consimilis figuræ plura
sint, specie nihilominus discrepantia: quod cum in mul-
tis palam est, tum in Iberide herba patescit, quam Na-
sturcij folia habere scribit Dioscorides. Hæc ille. E-
gregia certe ratio, quis unquam ignorauit, multa esse
in plantis genere etiam diuersis accidentia, quæ inter
se nihil discrepent: Atq; hinc adeo fit, ut Dioscorides
non raro dicat, hanc herbam illius habere folia, ut hoc
in loco Iberida folia Nasturcij obtinere ait. Atqui nō
sequitur, Iberis habet Nasturcij folia, igitur est Nastur-
cium, sunt enim aliæ quædā præter hanc notæ, quibus
duæ hæc plantæ discernantur. Nunquā enim inuenies

herbas duas, eiusdem etiam generis, tam similes, quin aliquo modo inter se differant. Argumento sunt duae Anagallides: quae si folia, caulem, fructum, radicemque species, unā ab altera discernere haud poteris. Vtque autem in ijs communicent accidentibus, est tamē prae-ter hanc unum quod eas ita absolute segregat, ut nemo non nisi cæcus sit, illas differre uideat, nempe florum color, qui in mascula puniceus, in foemina autem cæruleus est: id quod ex herbarum illarum picturis, quas Deo dante in studiosorum gratiam aliquando inuulgabimus, palam cognoscetur.

Herbarum
formas in-
terdū ex ac-
cidente im-
mutari.

Definitio
accidentis.

Præterea non later, herbarum formam interdum im-
mutari posse, sed id ex accidente fit. Quod si uero fate-
simpliciter, & nullo impediēte sua sponte prouene-
rint, natiuam formā seruare nemo non uidet. Sed istas
minutias ac nullius momenti obiectiones, missas fa-
ciamus, & ad accidentis definitionem accedamus.

Porphyrus accidens in hunc modum finiens: Acci-
dens est, quod adest & abest citra subiecti corruptio-
nem: uel accidens est, quod accidit eidem inesse aut nō
inesse: omnia accidentia tam separabilia quā in sepa-
rabilia complexus est. Inseparabilia enim etsi ita hæ-
reant in substantijs, ut natura separari inde nō queant,
intellectu tamen & cogitatione ipsa separantur. Hinc
est, quod alij dicant, has finitiones de accidentibus fa-
ctas esse potestate, non actus: intelligentia, nō ueritate.
In summa, quod dicitur adesse & abesse, nō re, sed ani-
mo intelligendum est, ratio enim ipsa separat, & peni-
det nō esse substantiæ partes accidentia. Proinde ue-
rissime à nobis dictum est, quoddā esse accidentia, quæ
sæpe ita hærent in substantijs, ut re ipsa nunquā sepa-
rentur: ut est calor in igne, duricies in lapide. Recte igitur,
& non indocte, ut Montuus nugatur, dialectici
eiusmodi

eiusmodi accidentia Natia nominant, quod scilicet ita subiecto insint, ut natura separari non possint. Sic itaq; appellata, quod mutari nulla uí aut arte queant, ijs utiq; nature legibus, non ut Montuus delírat, quod natura insint, ut est albor in cygno, & nigricies in Aethiope, hæc enim etsi perpetua sint, tamen mutari possunt. Sic albi corui nasci possunt, medicatis ouis. Quare cum inseparabilia accidentia bifariã ita nuncupentur, aut quod difficulter, aut nullis nature legibus separantur à suis substantijs, postrema tantum natia diximus, quæ Rodolphus Agricola, Germaniæ nostræ decus et ornamentum, adiacentia natia appellare uoluit. Vt hinc euidentissimum sit, Montui totam hanc Dialexin ex apertissimis mendacijs confutam & contextam esse: quæ quisq; ex ijs quæ in Paradoxis nostris produximus, sua sponte diluere poterit. Et nisi immensis inuidiæ stimulis agitatus fuisset Montuus, pueri scet haud dubie illur, tam absurda & incogitanter dicta protulisse.

*Accidentia
natia.*

*Adiacentia
natia.*

DIALEXEOS QUINTAE CONFUTATIO.

Quam friuola sint, quamq; prorsus nihil ad institutum faciãt, quæ hoc in loco profert Montuus, facile animaduertent, qui ea quæ in Paradoxis scripsimus, expendere uoluerint. Nã quid absurdius, quàm dicere Dioscoridis testimonia ideo esse in uniuersum irrita, quod plurib. in locis à Galeno notatus sit: quasi uero necesse sit, eũ qui uno aut altero loco aberrauit, perpetuo mendacem fore. Absurdissimũ uero ac prorsus puerile, quod Dioscoridem hunc, qui nobis de materia medica libros sex reliquit, Hippocratis libros de prauasse asserit Montuus: quũ tamen constat, Diosco

*Plures Dio
scorides.*

ridem illum Artemidori cognatū ab hoc nostro alium,
& tempore priorem fuisse. Quare ueterē hanc, & om-
nium in ore tritam parœmiā, *δὲ παλαιὰ οἱ γέγοντες*,
non esse uanam Montuus confirmat. Cæterum quæ
laus posset esse maior, quā ubi Galenus inquit, tra-
ctatum de materia medicamentorum omnium perfe-
ctissime Dioscoridem confecisse. Si enim perfectissi-
mi sunt eiusdē libri, nihil est quod illis recte adijci, neq;
quod in illis desiderari possit. Sed pudet ineptijs Mon-
tui prolixius respondere, utpote quas etiam puer pe-
nitus explodere posset.

Sideritidis autem herbæ succum non esse sanguinē
Draconis, in Paradoxis nostris argumentis euidētis-
simis monstrauius; quæ ueterator ille dissimulat, ui-
dendum sese potius theologum quā medicum exhi-
bere uolens. Porro quod *μωρός μαθησόμενος* & hereti-
cus, ah dicere uolui Morinus theologus, hereticorum
censor, Paradoxorum librum Vulcano cōsecrauerit,
nihil moror; ut qui laruas illas Sorbonicas, stolidissi-
mos Sophistas, multis & doctis etiam in Gallia uiris
temere obstrepentes, nihil pertimescam, fulmina q;
lorum nihil ferientia animā, (Veioues enim non esse,
perspectissimum est.) tanquā bruta imperterritus con-
temnam. Neq; diffido, quin Christianissimus rex Gal-
liæ, cuius nunc abutuntur potestate, pro sua immensa
qua studiosos prosequitur humanitate, & in literas nō
uulgari amore, aliquando in istos nebulones seuerissi-
me animaduertet; quando illorū pestilentissimis con-
silijs fiat, ut cōplures & uitæ integritate, & eruditione
conspicui uiri, præter omnem culpam miserrimē tru-
cidentur.

Deniq; non ueretur Montuus quæstionem, quæ fere
totum orbem concutit, si dijs placet, post tot tantosq;
uiros

Morinus, re-
ctius Morus
appellabi-
tur.
Sorbonicæ
laruæ.

uiros uerè theologos dissoluere. Quod dum facit, ridendum se non Germanis tantum, sed suis etià Gal-
lis pulchre exponit, Lutheranos operibus nec quicq̃
tribuere impudentissime blaterans. Quàm enim inu-
stet hoc nomine illos accuset, libri eorum palàm testan-
tur. Quapropter omissis ijs Montui nugis, utpote à
professione nostra alienis, ad reliquas eiusdem farinae
Dialexeis diluendas festinemus.

DIALEXEOS SEXTAE CONFUTATIO.

H Armel non esse cicutā, ut Conciliator aliq̃ eius
farinae autores tradunt, abunde satis in Parado-
xis demonstrauimus. Et in nostrā descendisse senten-
tiam Montuum, uerba eius palàm ferè declarant. ait
enim: Forſan uerum est, uel ſaltem nō ocioſum. Vnde
non parum de Conciliatoris interpretatione iam du-
bitare Montuum, nemo non intelligit.

Non ignoramus, Cicutam interdum miſceri medi-
camentis, quæ deuorantur. Galenus enim lib. 7. Cap.
2. de Compo. medi. κατὰ τόπους, catapotia cum Cicu-
tæ decocto formare ex Antoni Mufæ ſentētia docet.
Alexander Trallianus lib. 3. Cap. 34. & Ca. 36. ex ſe-
mine Cicutæ paſtillos conficit. Aëtius quoq̃ li. 11. Ca.
29. Aſclepiadę paſtillum proferit, cuius compositionē
ſemen cicutæ ingreditur. Verum id non fit, niſi ubi ue-
hemens dolor urget, quem eiufmodi medicamētis fri-
gidis ſedare cogimur. Sic etiā mandragoræ ſemen ex-
hibemus: ſed quanto interdum cum uitæ discrimine,
nemo non nouit. Quare adhuc uerū eſt, neminem ex
ueteribus ſolam Cicutam intra corpus exhibuiſſe: hac
ſcilicet ratione, ut nihil malī data adferret. Quod uero
interdum deuorandam ueteres præbuerūt, id ſumma

Cicutā in-
terdum me-
dicamentis
quæ deuorā-
tur miſce-
ri.

cogente necessitate, ut diximus, fecerūt, in qua reliqua etiam uenena exhibere solent. His accedit, quod non solam, sed alijs quæ maliciā illius frangerent adiectis, propinandam esse duxerint. Nemo autem unquam medicamentis purgatorijs illam, quod sciam, permiscere uoluit. Galenus lib. 10, de Comp. med. secundū locos, Cap. 3. semine cicutæ quidem utitur, sed nō nisi in epithematis & malagmatis. Quid multa? Cicutæ usum nō carere maximo discrimine, asseueramus: atq; hoc nomine illam ueteres intra corpus deuorandam, nisi in maxima necessitate & ultimo uitæ discrimine, non præbuisse.

Commentū de duplici cicuta non accipimus, utpote quod à ratione ueterumq; scriptis alienissimum sit. Nec idoneum aliquem autorem, qui id tradat, proferre poterit Montuius. Eos enim quos citat, quales sint, omnes uerè docti perspectum habent.

Porro Celsum lib. 5. Cap. 6. semen Rutæ inter ea quæ rodunt, commemorare non inficiamur. Verum cum alia etiam complura, ut est galla (nisi exustam intelligat) lentiscus, myrrha, & omphacium, quæ rosionis expertia sunt, inter ea quæ rodant connumeret, parum autoritati illius hoc in loco tribuendum erit. Et me Hercule, qui fieri posset, ut Cicuta, quæ summè frigida est, atque adeò letifera, ullam rodendi facultatem obtineret? Sed in re manifesta plurib. uerbis cū Montuo contendere, necesse non est. Per me itaque illi licet, ut pro sua stoliditate barbaros ac nullius momenti autores eleuet, atq; adeò uere doctis strenue se ridendum præbeat. Nos contra studiosos monebimus, ut ijs cōtemptis, optimos probatissimosq; scriptores sibi potius legendos proponant.

DIALEXEOS SEPTIMAE CONFUTATIO.

E T si singula quę in hac Dialexi profert Montuus, ut reliqua ferē omnia, sint prorsus Sophistica, & indigna ad quę respondeas: tamen quia semel nos illius ineptiis uelle respondere recepimus, perfunctorie eiusdem obiectiones diluemus. Fusius enim ut id agamus minimē opus est, quod hoc ipsum in Paradoxis fecerimus.

Neque etiam aliquis expectet à nobis, ut in Montuum uicissim prouerbia regeramus, in quibus sanē citādis impendio Græcus uideri cupit, utpote cui eadē Erasmus, Germaniæ nostræ perpetuum ornāmētum, affatim suppeditet: aliās in producendis Græcis locis ex Galeno & Hippocrate, ut quos forte non legit; aut si legit nō intelligit, parcissimus. Volo enim rixosi illius conuiciatoris iniurias æquo ferre animo: quod perspectū habeam, quā iniquę sint, omnes uere doctos cognoscere. Ad primā itaq; obiectionem ueniamus.

Nusquam Galenus, aut qui illum imitantur, asserere uolunt, similitudinē causam esse attractionis, nam hac ratione ferrum traheret ferrum: absinthium, absinthium, est enim ferrum non tantum simile, uerum etiā idem ferro, sicut etiā absinthium absinthio: sed tantum hoc contēdunt, quod inter trahens & tractum sit similitudo quædā. Ideoq; ut aliquid sibi simile trahat, necesse est, ut primum trahendi illi insit facultas: quæ certe destituta, nunquam quicquam simillimū etiā attrahet. Hac ratione ferrum, quia nullam insitam habet trahendi facultatem, ferrum, quod sibi tamen simile est, trahere non potest. Pari modo abrotanum non trahit abrotanum, quod simile est, quod nimirum trahendi facultate careat. Cnicus autem cartamus uē trahit

Erasmus
Rotcroda.

De attra-
ctione medi-
camentorum
purgantiū.

*Similia quæ
dicuntur.*

hit quidem humores, at non omnes: verum eos duntaxat, qui cum eius substantia similitudinem quandam obtinent, nempe pituitosos. Trahi itaque non nisi simile, non autem similitudinē causam tractionis, ut Montuius nos putare cōminiscitur, dicimus. Sunt itaque similia multa, quæ eadem non sunt. Secundum enim qualitatē aliqua similia aut dissimilia, ut in Predicamentis tradit Aristoteles, non substantiam, dicuntur. *ὅμοια δὲ καὶ μόνες τὰς ποιότητας λέγεται. ὅμοιοι γὰρ ἕτερον οὐκ ὄσι, inquit, καὶ ἄλλο οὐδὲν, ἢ καθὼ ποιότης ἐστιν.* Nō est itaque ut me Dialectices rudē putet Montuius, in qua perdiscenda ferē totum iuuentutis tempus triui. Atque utinā in ijs discēdis non tantum temporis, quod melioribus etiam rebus impartendū erat, absumpsissem. Sed ad institutum reuertamur. Vt cunctique igitur alterum alteri simile sit, nisi trahendū illis insit facultas, atque uni quā alteri efficacior ac uehementior, tunc nunquam alterum trahet alterum.

*An actio à
contrario
fiat.*

Quod mihi moralis philosophiæ, utpote iuueni, imperitiā adscribit, nihil mirum, ea enim philosophiæ parte nemo magis Montuo, iam octogenario etiā, destitutus est. Quis enim unquā histrionem æque, utilium, cauillis tam scurrilibus ludere uidit? Quare cum eius philosophiæ cognitionē nullam prorsus habeat, non mirum, de me tam inhumaniter pronunciare. Cæterum actionem à contrario fieri, simpliciter ad Montui modum loquendo, adhuc constanter negamus: sed dicimus, ea quæ agunt & patiuntur quodammodo similia, & quodammodo dissimilia esse. Nec enim aliter Aristoteles sentit: cuius uerba ex primo de Generatione & corruptione adscribemus, quæ sic habent: *ἀνάγκη καὶ τὸ ποιῶν καὶ τὸ πάσχον τῷ γένει μὲν ὅμοιοι εἶναι, καὶ τὰν τὸ, τῷ δὲ εἶδει ἀνόμοιοι ἑναντίοι.* Et iterum: *ὅσοι*

ὅς τε ἀνάγκη πῶς μὲν εἶν ταυτὰ, τότε ποιοῦν καὶ τὸ πάχος, πῶς δ' ἕτερα καὶ ἀνόμοια ἀλλήλοις. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πάχος καὶ τὸ ποιοῦν τῷ μὲν γένει ταυτὰ καὶ ὁμοία, τῷ δ' εἶδει ἀνόμοια.

Quid multa: ut ab omnino simili nō fit actio, ita neq; ab omnino contrario: adeo ut Montuum non fideliter & apposite citasse Aristotelem euidentius sit, quā ut pluribus ostendi debeat. Ad Aristotelis itaque locum studiosos remitto, ut ipsi certo cognoscāt, quā furore & inuidia insaniat Montuus. Partim itaque à contrario, partimq; simili actionem fieri non inficiamur. Etsi autem nobiscū iam sentiat Montuus, ut ex uerbis eius palam colligitur, tamen fateri errorem iam octogenarius uerecundatur.

Quod attinet ad id quod diximus, attractionem alimentorum à simili, non contrario fieri: sciant studiosi, nos ex Galeni, imò omniū medicorum sententia sic loqui uoluisse, qui passim toti nutrientis substantię cum tota nutriti natura cōmunionem aliquam, similitudinemq; esse tradunt. Quum enim nutritis facultatis actio ad simulationem sit, teste Galeno li. 1. de Natur. facul. ut assimilentur, mutanturq; inter se aliqua, nisi societas nonnullam cognationemq; in qualitatib. habeāt, fieri non potest. De alimento autem hic loquitur Galenus, quod proprie sic nominatur, tale autem est, quod iam nutrit, ut idem lib. 3. de Temp. testatur: & corpori adiungitur, nec amplius futurum est. Trifariam enim alimentum ex Hippocratis in libro περὶ τροφῆς sententia, ut ibidem, et lib. 1. de Natur. facul. docet Galenus, dicitur: quod nutrit, quod uelut nutrimentū, & quod nutriturum est. De primo itaq; loquimur, quod planè simile, & non contrarium nutrito existit. Alia autem duo, de quibus neq; Galenus neq; ego loquutus sum, contraria dici nutrito non aduersamur. Erde illo certe

Attractio
alimentorū
an à simili.

Alimentum
proprie
quid.

Philosophi
quomō in-
telligēdi dū
contrarijs
nos ali di-
cunt.

philosophi intelligendi ueniunt, dum contrarijs nos
ali scribunt: ut testantur ea, quæ lib. 1. de Anima, cap.
16. Themistius in hunc scribit modum: Suae utriq; sen-
tentiae cōsentienter, nobis ratio media placet, utrunq;
dici alimentum posse censemus, ita tamen, ut hoc cru-
dum incōfectumq;, hoc concoctū dicatur. Ita euenit,
ut parte aliqua utriusque recte uiderint. Quatenus enim
rude crudumq; est, uerissime dici potest, à cōtrarijs ali-
contraria, Contrā, quatenus pro confecto & uerso ac-
cipitur, fateri necesse est, similia esse esui & cibo simili-
bus. Hæc Themistius. Quare toto cœlo aberrauit
Montuus, quod scholam medicam relinquens, philo-
sophicam potius, neq; tamen genuinā, sed barbaram
sectari uoluit: adeo ut ipsi quā rectissime obtrudi
possit, quod mihi mēdaciter obiecit, nempe illum Ari-
stotelem ne pictū quidem uidisse, quod scilicet ex bar-
barorum tantum cōmentarijs suam philosophiā hau-
serit. Ego lingua sua mihi loquentem, & uideo & au-
dio quotidie, Montuus huius potius interpretes, & in-
sulsos commentarios euoluit, id quod scripta eius pa-
lām testantur. Sed ad Sophisticas obiectiones plura,
quā constituerimus, respondimus.

DIALEXEOS OCTAVAE CONFUTATIO.

Multa esse à recentioribus Græcis prodita, quæ
ueteres latuerunt, nunquā ignorauimus: eaq;
dere in Apologia aduersus Puteanum complura retu-
limus. Quare non erat cur pluribus id uerbis monstra-
ret Montuus, cum potius illi docendum erat, quod li-
chen herba, quam barbari Hepaticam nomināt, ieco-
ri conferret, atque adeo recte sic à Plateario appellata
esset. Sed solet passim, quæ ad rem nihil attinent, affer-
re Montuus.

Cæterum

*Lichen non
prodest sim-
pliciter lo-
quendo ioc-
inori.*

Cæterum lichenen herbam non prodesse iecinori, hinc satis constat, quod frigidā esse in confesso sit, atq; adeo facile obstructions in eo efficere possit. Sed instat Montuus, id ipsum minime, eo quod abstergendi quoq; facultatem obtineat, cōtingere posse. Cui ita respondum uolo. Galenus quidem lichenen inter ea medicamenta recenset, quæ *ῥυπτικὰ* Græcis, extergentia autem Latinis uocantur. Hæc uero eodem lib. 5. Cap. n. Simpl. teste, in superficie tantum sordes auferunt. Hinc est, quod Dioscorides extrinsecus illitam lichenen, regio morbo mederi dixerit. Qua nimirū ratione palam declarare uoluit, lichenen non ideo huic conferre morbo, quod iecoris obstructionem, ex qua plurimum is nascitur, solueret: sed potius quod cutis foeditatem, ab eo genere morbi contractam, sua uī extergendi abigeret. Ea enim medicamenta, quæ farctu & obstructione liberant, non *ῥυπτικὰ*, sed *εκφρακτικὰ* & *εκκαθαρτικὰ* Græcis, ut loco iam citato Galenus docet, dicuntur, ex quorum sanè numero lichenen esse, nemo ueterum aut probatissimorum autorum unquam asseuerauit. Ita ut perspicuum sit, Montuum in priore luto hæreret: hoc est, contra omnium tum ueterum, tum recentiorum, eorumq; doctissimorum medicorum sententiam, magno errore Platearij nugas tueri.

Nihil equidem mirum, Platearium hic deceptū esse: quando in confesso sit, nostræ ætatis medicos in longe grauioribus, ob non satis cognitās herbas, ac earundem facultates, uersari erroribus. Sic accidit, ut hodie adulterinis utantur Aristolochijs, neque enim longa, neque etiam rotunda, qua utuntur, ea est quam autores pingunt. Eodem errore ducti, lactucā syluestrem pro Endiuia, & aquaticam herbam quandam pro genuino Eupatorio usurpant, ueluti suo loco perspicue docebimus.

Quum itaque de facultatibus lichenes herbae, ex eiusdem qualitatibus pronunciandum erat Montuo, temere & præter rationem quas facultates rosa & alia, quæ commemorat, obtineant, hoc in loco in quaestionem uocat, Proinde quamuis parum in præsentia referat, quas uires apium, rhaponticum, & reliqua quæ à Montuo recensentur habeant, breuiter tamen de ijs etiam differemus.

De Apij & Rhapontici facultatib. supra, & in Apologia aduersus Puteanum abunde dictum est, nihil itaque opus est illa denuo referre.

Galenum cognouisse in Rosis, recentibus potissimum, subducendi uentrem facultatem, ex ijs quæ scribit lib. 8. Simp. palam apparet. Ibidem enim ex aquea substantia calida, adstrictoria & amara mista, compositam esse scribit. Si igitur ex aquea substantia calida composita existit Rosa, nihil mirum si uentrem subducant, neque enim alia ratione Pruna, ut idem testatur lib. 2. de Alimen. facult. aluum subducunt, quam humiditatis suæ gratia. Non solet itaque Galenus passim, ut temere somniat Montuus, particulares facultates herbarum nominatim percensere, sed ut plurimum qualitatibus commemoratione tantum contentus est. Pistacia uentrem subducere nusquam scribit Galenus, uerum quia experientia nondum cognouerat, num id ipsum possent nec ne, nihil certi de hac re testari uoluit: ut qui antea pollicitus sit, sese nihil quod non ipse expertus sit, de simplicium medicamentorum facultatibus docere uelle.

De Hydrargyri facultatibus, idem dicendum uenit: à cuius usu lubens semper abstinuit, utpote supra modum noxiò, Galenus. Atque utinam illius perniciosissimi ueneni hodie usus non tam frequens esset.

Galenus

*Allium in
cibus nō ex
citāt sitim.*

Galenus deniq; non simpliciter, ut falsò illi adscribit Montuus, allium non excitare sitim; sed esse ex eorum ciborum genere, qui minime sitim inferant, scribit. Quibus sanè uerbis palàm innuit, se nō de crudo, sed in aqua decocto allio loqui. Quod enim crudū est, (ut idem testatur lib. 2. Cap. ult. de alimentis) nullam prorsus alendi corporis facultatem obtinet, atq; adeò in ciborum genere connumerari haud potest. Quo enim pacto aleret, quum ex eiusdem Galeni sententia in excessu quarto calefaciat & exiccet? Cur autem decoctum allium in ciborū genere censeatur, nulla alia causa est, quàm quod per decoctionē acrimonia eius, eodem Galeno teste, auferatur. Sed præstat eius uerba ex lib. de Alimē, ascribere. σκόροδον ἐν θερμῷ τοι δίδω, ἢ ἐν τριῖς, ἀποτίθεται μὲν τῷ δριμύτητι, λεπτύνει δ' ὁμῶς ἐτι, καὶ τροφὴν βραχυτάτῃ δίδωσι τῷ σώματι. τίως δὲ οὐδ' ὅλως δίδω, πρὶν ἐνθεῖναι. Hoc est: Alliū bis aut ter in aqua decoctum, acrimoniam deponit: extenuat tamen adhuc, & paucissimum corpori alimentum præbet. Antea uero quàm decoqueretur, nullum prorsus dabat. Si igitur post secundam aut tertiam decoctionē non potest nisi modice alere corpus allium, euidentissimū omnibus esse puto, crudum prorsus nutrire nō posse. De eo itaq; in 12. The. meth. Galenus non loquutus est, sed potius de cocto: quod quia in alimentorum numero habetur, necesse est ut corpus humectet, atque adeò sitim nō faciat. Dioscorides uero, Plinius, & alij, cum sitim efficere tradunt, de crudo, & non cocto loquuntur: quod ob suam acrimoniā excitare sitim, experientia etiam ipsa docet. Quare Montuo, non mihi, ueratro opus esset, ut mentis oculorum aciem expurgaret, quo intimius diuina Galeni scripta intueri & expendere posset. Sed uanum hoc meum uotum esse

intelligo, cum ignorantie immensique liuoris mucus ita animo eius infederint, ut ad hunc eximendum ne duo aut tres quidem Anticyræ sufficere ualeant.

De Sericis in sequenti confutatione plura dicemus.

DIALEXEOS NONAE CONFUTATIO.

DE Ziziphis, quæ à Galeno Serica, ab Arabum uero schola, Iuiube nominantur, nihil præter ea quæ olim annotauit Montuus affert, quare cum illa in Paradoxis abunde confutata sint, non est quare nunc actum agamus. De hoc tamen mirari satis non possum, cur ad ea quæ ex Auicenna contra suam sententiam produximus, ne uerbum quidē responderit. Sed placuit ueteratori silere potius, quàm erroris insimulare Auicennam; ut hinc palàm se Montui, et sui similibus hominum obstinata malicia prodat, qui certe nihil uentur Galeno optimisque alijs autoribus aperte, non tamen sine magna impudentia, contradicere: peissimis uero, hoc est Arabibus, eum certe honorem habent, ut ab illis ne quidem cum præfatione honoris dissentire uelint, putantes hac ratione auctoritatem eorum se conseruare illabefactatam posse. Verum quod tanto studio conantur efficere, nunquā, utcumque se semacerent, assequuntur. Quare cum ex Auicenna docuerimus, Iuiubas non eas quas illi Rhazes, alijque nonnulli tribuunt facultates habere; Montui certe partes erant, eā Auicennæ opinionem argumentis conuellere. Cum itaque nihil tale præstiterit, sententia nostra constans stabilisque permanet: nempe Serica nullū profus neque ad tuendam ualitudinē, neque morbos profligandos usum habere. Quum uero non Arabes modo, uerum etiam posteriores aliquot Græci, nonnullum ijs usum

Montuus cur
ab Arabi-
bus dissenti-
re non au-
det.

usum esse in medicina tradant, id certe non de pomis, quæ tamen rectius bacce dicuntur: sed potius de folijs, radicibus, & corticibus arboris baccas has proferentis, ut ex Plinio Valeriano, autore minime cõtēnendo, ostendimus, intelligendum uenit.

Age uero, demus pomis etiam aliquẽ esse usum, eum tamen quem illi Mesue, et hunc pertinacius sectantes hodie medici adscribũt, minime habebunt: neq; enim attenuant humores, ut illi tradunt, sed eosdem potius incrassant. Id quod ex Aetio satis liquet, qui ziziphæ in calore & humore temperata esse, atq; adeo sanguinis acrimoniã edomare tradit. Ideo magno errore receptum est ab ignavis medicis, ut in suo etiam examinis simplicium Antonius Musa scribit, quod omnib; thoracis decoctis Zizipha addant.

De myxorum, quæ Arabibus Sebesten appellãtur, temperamento inter se non conueniunt autorum sententiæ. Aueroes enim calida, Auicenna temperata, haud dubie ex posteriorũ Græcorum Actuarij & Pseli sententia, esse statuit. Paulus confimiles Pruno facultates habere tradit, ut sanẽ hoc nomine Galeno lib. 2. de Alimẽtis teste, frigida et humida esse necesse sit. Idẽ in facultatibus accidit. Arabes enim uentrem subducere, Plinius Valerianus cohibere tradit. Ego itaque cum uiderem discrepantes prædictorum autorum sententias, rem disputandam eruditis proponere uolui: neq; enim in aliũ usum à nobis conscripta sunt Paradoxa, quàm ut ueritas ipsa hac disceptandi ratione eruatur. Et placuit certe tum mihi Plinij, ut quem ferẽ omnia sua è Græcis transcripsisse intelligerẽ, magis quàm Arabum, quorum mihi nunquã non suspecta fuit doctrina, sequi sententiam. Hodie uero nihil putet in Montui concedere sententiam, & Plinium de non

maube nulla attenuandi uim obtinent.

De Sebesten auctorũ sententiæ uariant.

Paradoxa quare conscripta.

non maturis, aut certe (quod uerisimilius est) de anti-
 quis supra modum & siccis locutum fuisse fateri. Idq̃
 non ideo, quod Montuus suis nos huc pertraxisset at-
 gumentis: leuiora enim sunt, quàm ut hoc potuerint;
 sed quia uideo posteriores Græcos, de quorū scriptis
 cum Paradoxa cōscriberem nihil prorsus constabat,
 itidem docere, quod uentrē febricitātib. ciēre queant.

Quod autem hos fructus non gustauerim, non alio
 factum est nomine, quàm quod raro in Germaniam
 uirides, imò squalidi iā ac prorsus aridi deportati sint,
 & quòd in diuersitate tāta autorum uti illis noluerim.
 Proinde cum illorū usus semper displicuerit, factū est
 ut ex gustu etiā eorundem temperamentum inue-
 stigare neglexerim.

DIALEXEOS DECIMAE CONFUTATIO.

*Napellum
 nō esse Aco-
 nitum.*

NApellum non esse Aconitum, in Paradoxis pa-
 lam confessi sumus, neq̃ hoc intellexisset Mon-
 tuus, nisi id ipsum ex nostra confessione didicisset. In
 suis enim ad Symphorianum Campegium annotationi-
 bus, Napellum haud secus atq̃ nos Aconitum esse
 credidit. Cur autem Aconitum esse putauerim, non
 Pandectarum autor, ut falsò diuinauit Montuus, sed
 Leoniceus in causa fuit, quē tum sequi placuit. Qua-
 re hoc in loco, ut aliàs ferè semper, in Montuo cando-
 rem requiro, ut qui probè nouerit, nunc me nō crede-
 re Napellum esse Aconitum.

Quod ad Plinij locum de Aconito attinet, non satis
 mirari possum de immēsa Montui malitiā. Nam cum
 illi respondendum erat ad interpretationem meam,
 quam huic loco adhibueram: ipse nescio quā stulta, et
 ad institutum nihil faciētia producit, nimirū, bonum
 uirum

uirum præstare debere ne mentiatur, & huic similia; quasi uero ipse Plinij uerba mihi aduersari confessus, in sententiâ tamen perstiterim. Fateor sanè Pliniũ scribere, Aconitum potum in uino Scorpionum ictibus aduersari; at minime ad leucen delendam idem potũ ualere cõcedo. Quæ quæso hæc est malicia, fateri quod uerum est, sic tamen ut nobis confessa ueritas nihil aduersetur: Controuersia enim scopus is fuit, quod Napellus potus nõ deleteret albaras: Montuus Aconitum potum Scorpionum ictibus aduersari, ex Plinio obijcit, quid uero hoc ipsum sententiæ nostræ officere possit non uideo: cum contendamus, ad leuces amolitionem neminẽ unquam Napellum, qui tamen Aconitum non est, in potu dedisse. Vt merito omnia quæ in nos torquere conatus est Montuus, in illum potius dici & possint, & merito etiam debeant.

Cætera quæ Montuus pducit, talia sunt, quæ quisq; ridere iuste queat. Nemo enim est qui nesciat, uenena interdum modica in quantitate, & cum ijs quæ malitiam eorum corrigunt sumpta nihil nocere, sed usum potius aliquem corporibus nostris præbere posse. Sed tamẽ necesse est, illa suis nominibus appellari, ut hinc intelligant omnes esse uenena: idq; potissimum, si toto genere, & nõ qualitate deleteria seu uenena fuerint. quale certe Aconitum est, quod Galeno lib. 6. de Simplic. med. facult. teste, *σηπτικὸς ἢ δηλητηρίου*, hoc est putrefaciẽtis & uenenosæ facultatis est. Neq; tamen in uniuersum uerum est, omnia uenena in modica quantitate sumpta, nihil nocere hominĩ: sed de ijs duntaxat recte dicitur, Galeno lib. 3. Simpl. cap. 17. & 18. teste, quæ qualitate deleteria sunt. Quæ enim toto genere talia sunt, ea etiã, eodem Galeno cap. 21. eiusdem libri autore, si quantitate minima sumantur, omnino tamen

Non omnia
uenena in
modica quã
titate sum-
pta nihil no-
cent.

corrumpunt, Præstitisset itaq; hæc ipsa Montium diffi-
genter discreuisse, ne miseris mortalibus cum suo nu-
mine Auicenna in sperati interitus causa esset.

Paradoxa mea nunquam uehementer, ut mihi ob-
trudit Montius, admiratus sum: quid tamen profue-
rint, nolo Montius, ut qui inuidia mei planè flagrat,
decernati iudicent potius ea de re boni & candidi uiri,
quibus ueritatis studiū magis quàm Mōtuo cordi est.

Porrò quàm uerum sit, quod toties mihi obiicit, me
uiros doctos, ex quibus nonnulla transcripserim, & in
usum meum transtulerim, sua laude defraudasse, sciūt
quotquot scripta nostra legerunt, ut quos haud dubie
non latet, quàm semper honorificam Leonicieni, Ma-
nardi, Brissoti, & aliorum mentionem admiscuerim.
Quod uero in singulis locis Paradoxorū, nomina il-
lorum non adhibuerim, nulla alia causa accidit, quàm
quod in Erratis diligenter hoc à me factum esset. Sed
puerilia ista missa faciamus.

DIALEXEOS VNDECIMAE CONFUTATIO.

De usu Can-
tharidum.

NON ignoramus, nonnullos uentribus Canthari-
dum, abiectis prorsus alis & pedibus, usos esse.
Sic auctor libri quarti de Vict. acut. morborū, (quem
Hippocratem non esse, palàm Galenus innuit, Apho-
rismo 14.) Cantharides tres, abiectis pedibus & capi-
te & alis, in tribus aque cyathis tritos potui dādos esse
tradit, Galenus etiam lib. 5. Cap. 7. κατὰ τὸν αἰῶνα
camentum excoriatorium lichenum, quo Pamphilus
medicus Romæ usus est, in quod Cantharidū uentres
ingrediuntur, commemorat, Arabes quoq; in uniuersum
ferè omnes, in Cantharidum usu caput atque alas
proijciendas

proijciendas esse docent. Contrà alij, Dioscorides uidelicet, Galenus, & Plinius, quorum uerba in Paradoxis ea de re produximus, alas minime abijciendas esse, sed integras potius Cantharidas in medicamenta iniijciendas esse contendunt. Quibus certe Aëtius quoque lib. 13. Cap. 49. subscribit, ijs uerbis: Cantharidibus haustis contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud auxiliantur Cantharidum alæ & pedes, cum passo potata. Huic præter illud quod antea protulimus, hoc etiam Plinij ex lib. 11. Cap. 35. testimonium accedit, ibi enim sic ait: Venenum hoc remedia secum habet, alæ medentur, quibus demptis letale est. Quis itaque in tanta diuersitate sententiarum, hanc cantharidum exhibitionem non merito inter Paradoxa relata esse dicet? Nemo profecto, nisi qui Montuum imitatus, ueritatis inquisitioni, eiusmodi uelitationibus honestis & utilibus non esse studendum existimabit. Nobis tamen placuit Galeni amplecti sententiam, utpote tutiorem, & minus periculi ægrotantibus intentantem, quam & hodie sequimur.

Nunc ad Montui obiectiones breuiter respondebimus. Locum quem ex libro quarto de ratione uictus acutorum citat, prorsus nobis repudiare liceret: quandoquidem is liber ad Hippocratē, ut antea diximus, referri haud debeat. Verum cum in lib. πβι γυναικείας φύσεως, & alijs etiam in locis, pedes, alas, & caput abijcienda esse doceat, diligēti animaduersione opus erit, ut nimirum intelligamus quando prædicta abijcere, et quando minus expediat. Quum extrinsecus adhibentur Cantharides, ad scabros nimirum ungues, psoras, lepras, atque impetigines auferendas, tum corpora sola accipere in medicamenta oportet. Quum enim hæc ipsa, ut erodant atque adurant admisceantur, necesse est

Galenī sententia tutior.

De Cantharidum usu exteriori.

ut singula hæc quæ erosionem ac uisionem impedire possunt, ut sunt pedes & potissimum alæ, prorsus abijciantur. Hac ratione Aëtius & Galenus locis paulo ante citatis, alas & pedes abijcere docent.

De interio-
re usu Can-
tharidum.

Cæterū in interiore usu non conueniunt inter se autores. Complures enim sunt, qui & alas & pedes amputandos esse tradant; neq; id quantum opinor alia ratione, quàm quod timebāt ne simul cum corpore mixta illius uenenum perimerent, atq; adeo minus efficax & inualidum redderent. Atqui certe multo consultius est, ut parum erodant corpora, atque adeo uis illorum uenenosa nonnihil obtundatur, quàm ut ex integro facultatem suam magno cum periculo, imò non raro presenti agrotantis interitu exerāt. Hinc euidentissimū est, mixturā totorum cantharidum, in interiore potissimū usu, iuxta Galeni sententiam esse minoris periculi. Si enim integrè exhibeātur, tum non indigent ijs quæ uim illarum corrigant, cum secū habeant, quæ ueneno mederi possint. Quare si etiam ea ab imperitis, minimeq; curiosis medicis negligātur, quæ corrigere noxam corporum possunt, tamen integræ haustæ minoris periculi erunt. Iam itaq; uideat, quàm præter omne meritum me cauillatorem Montuus, ipse cauillatorum omnium maximus, appelleret: cum nihil aliud hoc Paradoxo, quàm ut parum eruditis, aut non admodum curiosis medicis, temereq; omnia adhibentibus consulerem, quæsiuerim. Deus enim nouit, quod uanæ gloriæ aucupandæ, aut popularis auræ emendandæ studio ista non diuulgauerim, ut saepe mihi mendaciter impingit Montuus, sed studiosos iuuandi tantum gratia.

DIALE.

DIALEXEOS DVODECIMAE CONFVTATIO.

DVplicem esse Mumiam Arabibus, in Paradoxis abunde monstrauius. Alia enim est Serapionis & Auicennæ, alia autem Rhazis, priorem naturalem & uerā esse, Græcis $\pi\iota\omicron\varsigma\acute{\alpha}\sigma\phi\alpha\lambda\tau\omicron\upsilon$ uocari: alteram quæ factitia est, atq; adeò non uera, ex aloë, myrrha, & id genus alijs, si res rectè cedat, cum pinguedine humana compositam esse diximus. Quare iniuria nos afficit summa Montuus, eo quod asserit nos statuere omnem mumiam, nisi de uera loquatur, esse Pissasphaltum. Non ueram, atq; adeò Rhazis mumiam, ut uerum ingenue fatear, nō magnifacio, quod timor sit, raro genuinā ad nos peruenire: & citra etiam magnum dispendium carere illa possumus. Quid uero proprie sit mumia Rhazis, & quod duplex sit, affatim in suo Examine simplicium tradit eruditione insignis uir Antonius Musa, adeò ut nihil opus sit hæc de nouo hic referre.

Duplex mu-
mia Arabū.

Quod Euritius Cordus, homo ob singularem eruditionem & mirificam in disquirēdis simplicibus medicamentis diligentiam longiore uita dignus, nobiscū sentit, honorificum esse puto. Neque etiam uitio nobis uertere posset Montuus, si nonnulla ex illius Botanologico in usum meū transtulisset: cum idipsum, ut alibi indicaui, multorum bonorum & doctissimorum uirorum exemplo facere licuisset. Sed dispeream, si non de Mumia constiterint hæc nobis, antequam is Cordi libellus in publicum prodiret, atque adeò à nobis uisus esset. Gaudisus autem sum mirifice, postquam inuulgatus est, quod haberem illum sententiæ meæ subscribentem. Cæterum si furta sunt singula ea, quæ

Euritius
Cordus.

114 AD LIB. I. DIAL. RESPON.
antea ab alijs dicta sunt, fateor certe omnia mea scri-
pta esse furta: cum nihil prorsus dixerim, quod antea a
probatissimis autoribus non sit dictum. Et miror sane
uehementer, cur Montuo hoc Comici dictum non oc-
currat: Nullum est iam dictum, quod non dictum sit
prius. proinde quanto plura furta indicauerit Mon-
tuus, tanto magis nostra roborabit. Hac enim ratio-
ne omnibus innotescet, me non temere & ex mea, ut
dicitur, officina hæc quæ scribo deprompsisse: sed hu-
ius meæ sententiæ non ueteres tantum, sed etiam
recentiores non pœnitendæ eruditionis medi-
cos autores habere. Sed hæc obiter
ad fatuas Montui libri primi
Dialexeis, respon-
disse sat sit.

FINIS CONFUTATIONVM

Libri primi Dialexeon.

DIALEXEON

DIALEXEON SECVNDI

LIBRI CONFVTATIONES.

DIALEXEOS PRIMAE CONFVTATIO.

LX VNA hac Dialexei abunde omnib.
constare potest, Montuum uel Græc
linguæ non admodum esse periit, uel
saltem negligenter aut nunquam Gale
num sua loquentem lingua legere. Si
enim uel obiter tantū ad hunc respexisset, facile quā
puerilia & erronea essent hæc, quæ de plenitudine bla
terat, intellexisset. Neq; enim ut hic putat, Latinorum
forte interpretum innixus auctoritati, repletio cum ple
nitudine confundenda erit: cum illa generis, hæc uero
speciei rationem habeat. Quibus accedit, quod una
quæuis harum dictionum græcam habeat uocem pe
culiarem, quæ illi respondeat: id quod ex locis à Mon
tuo contra nos citatis, nec tamen intellectis, palam
euincemus.

Primus itaq; locus, quo idem significare repletionē
& plenitudinem ostendere contendit Montuus, ex se
cundo Aphorismorum libro, Cōmentario 17. profer
tur ijs uerbis: Repletio siue plenitudo est, plus humo-
ris uel cibi, quā modo naturæ conueniat. Atque id
quod plus est, semper ad aliquid dicitur. Verū in cor-
poribus nostris duplex est unum, quantū ad uasorum
capacitatem: alterum, quantum ad illam quæ nos gu-
bernat naturā. Hæc Montuus. In quibus certe citan-
dis uerbis, primū interpretem sequutus peccat, quod
cibi abundantiam repletionem & plenitudinē uocat,
cum tamen ea non sit Græcis πληθος, sed potius πλησ-
μων,

μονή, ut ex Galeni uerbis satis constabit, quæ huiusmo-
 di sunt. ἢ γὰρ πλείων τροφή τ' τοῦ σώματος φύσεως, ὁνομα-
 ζεται πλεσιμονή. Quorum sanè uerborum Galeni is sen-
 sus est: Plus enim cibi, quàm modo nature conueniat,
 satietas nominatur, sic enim uertendum est, & non re-
 pletio, ut interpres cōuertit. Quem miror hoc loco sic
 uoluisse uertere πλεσιμονήν, cum tamen in eodem Hip-
 pocratis lib. Aphor. 4. ubi sic habet Hippocrates, οὐ
 πλεσιμονή, οὐ λιμός, &c. recte ita interpretatus sit, Nō sa-
 tietas, nō fames. Quod ideo cōmemorare uolui, ut stu-
 diosi locū in Paradoxis nostris per typographū depra-
 uatum, emēdare possint. In capite enim 2. lib. 2. sic scri-
 ptum est: quam Galenus πλῆθος καὶ πλεθώρα Hip-
 pocrati, & Galeno πλεονεξία dicitur. Expungendæ au-
 tem tres dictiones, quæ in margine notatæ, temere in
 contextum raptæ sunt: πλεσιμονή Hippocrati & atq;
 legendum erit hūc in modum, Cum eo quod Galeno
 πλεονεξία dicitur. Neq; enim πλεσιμονή tam generale uo-
 cabulum, quàm πλεονεξία est: sed duntaxat ciborum sa-
 tietatem, ut ex Galeni uerbis iam citatis planum feci-
 mus, significat: quemadmodum πλῆθος καὶ πλεθώρα,
 πλῆθος humorum. Errat itaq; toto cœlo Montuus, quod re-
 pletionem siue abundantiam cum plenitudine temere
 confundit: quod hæc speciei, illa uero generis, ut in se-
 quentibus palam ostendemus, rationem habeat. Hinc
 est quod etiam Greci peculiarib; uocibus utranq; effe-
 rant, hanc in cibis quidem πλεσιμονήν, in humoribus
 πλῆθος καὶ πλεθώρα, ut iam diximus, illam uero πλε-
 νεξίαν nominātes. Vnde iterum alius se Montui error
 prodit, is nimirum, quod cibi abundantiam plenitudi-
 nem nominat: cum tamen Latini interpretes dictionē
 plenitudinem, & πλεσιμονήν, de abundantia humorū:
 perinde

Locus in Pa-
 radoxis e-
 mendandus.

πλεσιμονή.

πλῆθος.

perinde atq; satietatem & πλησμονὴν de ciborum copia enuncient.

His cognitis, facile quæ ex Galeno producit intelligi possunt. Concedimus enim, satietatem esse duplicem, unam ad uasa, alterā ad uirtutem. Fatemur etiā, duplicem esse plenitudinē, unam ad uasa, alteram ad uires. At negamus, idem significare repletionē & plenitudinem, seu ut Græcè dicam, πλησμονήν, πληθύνειν, cum hoc genus, illa uero species sint, ut iam ostendimus, & in progressu confutationis fusi⁹ docebimus.

Porro plenitudinem ad uires non prædicari de cacochymia, ut non sine manifesto errore docet Montuus, unus certe Galenus palām ostendit, qui in libro de Plenitudine sic scriptum reliquit: μόνη εἶποτε πλεονάζειν ἢ ὥρᾳ καὶ ξανθῇ προσαγορευομένη χολή, καθὰ πρὸς τὴν ὑπερβολὴν οὐκ ἔστι πληθύνειν, οὐδὲ πληθωρικὴ διάθεσις, ἀλλὰ κακοχυμία τοιοῦτον δὲ πάθος. ἢ ταῦτα δὲ εἰς τὴν μελαίνην χολήν, καὶ τοῦ φλέγματος, id est: Si quando sola pallida & flaua nominata bilis superauerit, ut in ijs qui regio morbolaborant, neq; plenitudo, neq; plethorica dispositio, sed Cacochymia huiusmodi pathema est. Hoc pacto etiam in atra bile & pituita. Et paulo post, in eodem libro Galenus ita scribit: ἀλλ' οὐ νυνὶ καιρὸς ὑπὲρ τῶν ταῖς κακοχυμίας διαφέρουσιν διαφορᾶς, ὅτι μηδὲ πληθύνειν ποιοῦν ὀνομάζειν αὐτάς. Verum eorum uerborum sententiā Latine etiam, in gratiā eorum qui Græca non assequuntur, adscribemus: Atqui de Cacochymias differentijs, quod nec plenitudinē eas uocare liceat, differere nunc tempus nō est. Et rursus eodem in loco, ubi sic tradit: ὅ μὲν οὖν αἵμα παμπόλιν ὑπεροχὴν δυνάσκει λαβεῖν ὅς ταῖς πληθωρικαῖς διαθέσει, τῶν δὲ ἄλλων χυμῶν οὐδεὶς κακοχυμία γινώσκει τοιοῦτον, οὐκ ἔστι πληθύνειν, οὐδὲ πλεονάζειν.

Cacochymia non est plenitudo ad uires.

θώρα καλῦται. quod est: Igitur sanguis in plethoricis
 dispositionibus uehemēter potest præcellere, aliorum
 uero humorū nullus. Etenim Cacochymia nunc hu-
 iusmodi, neque plenitudo, neq; plethora uocatur. Ex
 quibus uerbis sole clarius fit, Cacochymiam ex Gale-
 ni sententiā plenitudinem appellari non posse. Quare
 autem plenitudinis nomine Cacochymia uocari non
 queat, Galenus etiā in eo libro quem de Plenitudine
 inscripsit, his uerbis indicat: *μόνη χολὰ τῶν ἀχρῆστων τοῦ*
πλήθους συμπτώματ' ὃνδ' ἕτερον ἐργάσαδι δυνάται, οὐτ'
οὐὶ τὸν ὄγκον, οὐτε τὸ βάρ'. id est: Sola bilis nullum ple-
 nitudinis inseparabile symptoma efficere ualet, neque
 certe tumorem, neq; grauitatem. Quid multa? Plenu-
 do omnium humorū est abundantia: Cacochymia au-
 tem unius duntaxat. hinc est quod unum de altero
 enunciari haud possit. Quum itaq; plenitudinis tanq̃
 generis appellatio Cacochymia non competat, mul-
 to minus plenitudinis ad uirtutem tanq̃ speciei com-
 petere ualet. Ita ut puer etiā iam intelligat, quā tur-
 piter hic hallucinetur Montuus.

Post hæc multa inutiliter cōmemorans Montuus, ex
 his tandem infert, me primo errare, quod repletionem
 à plenitudine, tanquā hæc species sit, illa uero genus,
 differre faciam: quum eadem, & non diuersa Galeno
 res, repletio & plenitudo sit. Sed uideamus, quā
 iniquus non mihi tantum, uerumetiam Galeno sit. Si
 enim eadem res est repletio seu abundantia & plenitu-
 do, tum necesse est fateatur, Galenū idem per seipsum
 definisse: quod certe de eo qui Dialectices peritissi-
 mus fuit, suspicari piaculum est. Sic enim in libro iam
 sæpius citato plenitudinem definit. Plenitudo est hu-
 morum in animantis corpore abundantia. Quod cer-
 te iuxta sententiā Montui idem esset, ac si diceret: ple-
 nitudo

Plenitudo
 quid.

nitudo est humorum in animantis corpore plenitudo. Sed si recte expendisset Montuus, in qua significatione ego hac dictione Repletio usus fuisset, nunquā tam absurda proferre uoluisset. Scripsimus enim aperte in Paradoxis, repletionem hoc in loco magis generatim inaudiendam esse, quā ut cum plenitudine coincidere possit, ut nimirum idem significet cum eo, quod Galeno *πλεονεξία*, Latinis autem abundantia dicitur. Vel ut paucis expediā, ut repletio seu abundantia sit genus, plenitudo autē species. Quod uero abundantia seu *πλεονεξία* sit genus, plenitudo autem siue *πλήθος* species, ex ijs Galeni uerbis quibus plenitudinem definit, euidentissimū sit, *πλήθος ἢ πλεονεξία ὅτι, τὸ κατ' ὅλον τὸ σῶμα τοῦ ζώου χυμῶν*, hoc est: Plenitudo est humorum in uniuerso animalis corpore abundantia. Vbi nemo non nisi talpa cæcior sit, uidet abundantiam seu repletionem esse genus, plenitudinē uero speciem. Quare cum repletionis uocabulo pro *πλεονεξία* usus sim, idēq; ut facerem recentiores quidam medici coegerunt, quos Cacochymiam unanimi consensu inter repletionis species connumerare uidebam, falsō asserit Montuus idem cum plenitudine significare. Quod si uero repletio idem sibi significat quod Græcis *πλήθος*, tum certe de nomine nobis tantum contentio est. Vt itaq; omnis ambiguitas euitari possit, sciant studiosi, nos deinceps *πλήθος* latine plenitudinem, multitudinem uel uelle interpretari, *πλησμονή* satietatem, *πλεονεξία* autem abundantiam. Per me autē licebit, ut qui *πρία* etiam *πλήθος* repletionē appellet, modo Cacochymiam hac ratione repletionem non esse, inq; Paradoxis nos hoc uocabulo aliter magisq; generatim usos esse sciat. Caterum in erratis dum nullus nobis esset Græcus Galenus, repletionem ad uasa in plethoram & Caco-

πλεονεξία genus
πλήθος species
 uero species.

chymiam dissecuimus; sed ubi paulo post cum Galeni placitis pugnare animaduertemus, locum in Paradoxis emendauimus. Quare decuit Montuum, ut potius ea quæ in Paradoxis, quàm quæ in Erratis scriptimus proferret; quod constaret illi, nos quædam illic, utpote posterioribus, immutasse; sed calumniandi ansam ubicunq; potuit, arripuit.

Tertio nos reprehendit Montuus, quod abundantiam repletionem uel quantitatis in plethoram & cacochymiam secuimus; quâdo utraq; cum quâtitatis tum qualitatis repletio ad plenitudinē, quæ ad uasa comparatur, referenda sit. Qua autem eruditione id fecerit, facile ex ijs quæ antea dicta sunt, colligi potest. Neque enim omnis repletio seu abundantia in quantitate est plenitudo, tantum abest ut ad uasa dici queat. Nam cacochymia est abundantia in quantitate, non tamen est plenitudo. Plenitudinem uero non esse, iam abunde monstrauimus. Esse autem abundantiam in quantitate, uel definitio cacochymia palam docet, quæ talis est, quemadmodum 13. The. method. tradit Galenus:

Non omnis
abundantia
in quâtitate
est plenitu-
do.
Cacochy-
mia est abun-
dantia in
quantitate.

ὅταν ἢ δ' ἡ ξανθὴς χολῆς ἢ μέλανος, ἢ φλέγματός, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ὑγρῶν μέσων γένηται τὸ σῶμα, κακοχυμία καλοῦσι τῶν τοιάντων διάδοσις. Quibus sanè uerbis Galenus aper-

Abundantia
in qualitate
nō est pleni-
tudo cū ad-
iectione.

te innuit, in Cacochymia copiam seu quantitatem humoris augeri, ut non possit non dici hoc nomine abundantia in quantitate. At in re omnib. perspicua nolo uerbosior esse. Cum itaque tam in plenitudine quàm in Cacochymia humorum quantitas augeatur, recte utraq; abundantia in quâtitate à nobis dicta est. Quid uero magis puerile, quàm abundantiam in qualitate dicere plenitudinem cum adiectione; cum plenitudo ad humores, abundantia autē in qualitate ad nudas qualitates referatur. Nam cum dico, qualitas bilis aucta

aucta est: non aliud dico, nisi bilis plus æquo calidior, atq; adeò tenuior etiam facta est. Nisi enim ita statuemus, nulli prorsus erunt morbi, qui in sola qualitatum intemperie consistunt: quod est planè cōtra Galeni in lib. de Diff. morb. alijsq; complurib; locis, adde omnium etiam medicorū sententiam. Quod uero Galenus eum qualitatum excessum inter *πλεονεξίας*, hoc est abundantiae seu repletionis species cōnumeret, palàm declarant ea, quæ lib. 8. The. meth. Cap. 1. in hunc modum scribit. *ἔστι δὲ ἡ ἀμετρία τῶν πυρεπόντων δυσκρασίας γὰρ πλεονεξία θερμότητος*. quod est: Excessus intemperiei febricitantium in caloris abundantia consistit. In quibus siquidem uerbis intemperiei excessum manifestissime *πλεονεξίαν*, hoc est abundantiam uel repletionem nominauit. Quare prorsus insanire hoc loco Montuum est euidentissimū, qui ad humores referre audet magna ignorantiae suæ proditione, quod ad nudas duntaxat qualitates referri debet.

Ex ijs iam patet, recte nos taxasse iuniores medicos, qui cacochymiā, quæ certe in quantitate est abundantia, ut monstratum est, ad repletionem in qualitate referunt; hallucinariq; impendio Montuum, quod Galenus per qualitatis repletionē cacochymiā indicat: quando hæc humoris, illa uero qualitatis solius sit abundantia. Quod uero Galenus lib. 2. de Cōpo. medi. *ἡ τὸ πῶς* dixit: *εἰ δὲ μάλλον ποιότης, καθαρτικῶν χρησόμεθα φαρμάκῳ*, quod est: Si qualitas magis inualuerit, purgatorio pharmaco utemur, qualitatis uoce in alia usus est significatione, in ea nimirū, in qua etiam lib. 1. Aph. Cōm. 2. utitur, ubi nimirū de qualitate humorum euacuandorū agit. Ibi enim qualitas idem ualeat, quod humor qualis euacuandus est, id quod ex Galeni uerbis satis liquet, dum ait: Sermo quidem nunc

ipse est de qualitate eorum quæ euacuantur, hoc est de humoribus quales uacuandi sunt. Vbi itaque de qualitate eorum quæ uacuantur agitur, tum maxime considerandum qualis humor uacuandus sit, ne scilicet pro uno omnes, aut unus pro altero uacuetur. uerbi gratia, nebile flaua abundante & molestante, pituitam uacuemus, & contrà.

*Abundantia
qualitatis
per sola al-
terantia cu-
ratur.*

Vnde iterum recte nos docuisse consequitur, abundantiam in qualitate per sola alterantia curandâ esse, cum in ea solius qualitatis excessus sit, quæ non eget nisi ijs quæ illum supprimunt. De Cacochymia autem nunquâ ignorauimus, quod purgatorijs medicamentis sananda esset: id quod manifestis etiam uerbis in Erratis medicorum docuimus. Quare & hoc loco parcere chartis potuisset Montuius. neque enim opus erat ut pluribus uerbis probaret, Cacochymiam curandam esse euacuatione, quum id ipsum nunquam negauerimus.

Reliqua quæ producit Montuius, non merentur responsum. si enim fatura nostra sunt Paradoxa, maximus sit fatuus Montuius, qui in ijs conuellendis tantum operæ locare uoluit, necesse erit. Nos potius hic in studiosorum gratiam species abundantia (libet enim hoc nunc uti nomine pro repletione, qua cõfuse interpretes utuntur, iam πλεονεξία, iam uero πλεονεξία per eam interpretâtes:) quasi in tabulam quandam digestas recensebimus, in hunc planè qui sequitur modum:

Cibi, & hæc Græcè *αλιμονία*, Latine uero proprie
 satietas nominatur. Curatur Hippo. 2. Aph. 22. te-
 ste, *αλιμονία*, id est, uacuatione.

Humorum, *Omniū ex æquo, & dicitur *πλήθος*, id est, plenitudo,*
 id est, *πλήθος*, id est, plenitudo, uel multitudo. Estq; duplex

Ad uasa }
 Aduires } Curatur ne
 sectione
 potissimum.

id est, uel
 vnius tantum, & appellatur *Cacochymia*, id est,
 uitium humoris. Curatur purgatione.

Qualitatis nude. Curatur alterantibus.

DIALEXEOS SECVNDÆ CONFVTATIO.

MOrbum Gallicum, quem alij Hispanicum no-
 minant, nouū esse morbum, omniq; æuo prio-
 re incognitum, multi eruditissimi uiri, quibus ne ma-
 tulam quidem porrigere Montuus dignus esset, nobi-
 scum sentiunt. Si enim nouus non est, rogo nobis ali-
 quem ex ueteribus proferat, qui illum descripserit, &
 suis notis posteritati indicauerit. Neque enim fieri po-
 tuit, si unquam antea homines is morbus utpote saui-
 simus infestauit, quin diligentissime illum uel historie
 scriptores, uel medici saltem literis mandauerint. Sed
 producit hic Montuus Hippocratis ex lib. 3. Epide. te-
 stimoniū, qui ferè similem morbo Gallico affectum ipsi
 uerbis describit: Plerisq; itaq; horum in suppurationes
 abscessus conciderunt, carnumq; & ossium neruo-
 rumq; multum decidit. Erat autem illa fluxio, quæ illic
 constitit, non ad similes puri: sed quædam alia putre-
 do, ipsaq; fluxio multa & uaria. Quibus ergo in capi-
 te quid illorum fieri contigit, his caput totū glabresce-
 bat, mentumq; ac ossa denudabantur, decidebantq;
 multæ

Morbus
 Gallicus, no-
 uus mor-
 bus.

“
 “
 “
 “
 “
 “
 “
 “

„ multæ fuerunt fluxiones. Hæc quidem cum febribus,
 „ aliquando etiam sine febribus. Erant autē hæc formi-
 „ dabiliora & deteriora. Hactenus Hippocratis uerba
 recensuimus: in quibus quidem similem, ut metipse fa-
 tetur Montuus, at non eundem describit morbū. Esi
 enim aliqua hic connumerentur, quæ itidem in Gal-
 lico morbo appareant: tamen ea quæ in hoc præcipua
 sunt, omittuntur. Ex multis autem unum aut alterum
 saltem recensebo, immēsum scilicet artuum dolorem.
 qui certe etsi interdum mitior sit, tamen ut plurimū ita
 sauit, ut mors quæcunq; preferenda sit, quā hac lue
 diutius torqueri. Pustulæ deniq; etsi in pube et alijs par-
 tib. pilo cōtectis erumpant, tamē eas partes nō statim
 pilis denudant. Quid multa? expendatur tota morbi
 Gallici forma atq; fœditas, quā elegātissime atq; exquī-
 sitissime descripsit Vlrīcus Huttenus, germanus nobi-
 litate & eruditione insignis, tum certo constabit nouū
 esse morbū. Quod ut plurib. ostendam, minime opus
 erit, quando id ipsum ante nos abunde in suis Episto-
 lis fecerit Manardus, & parum certe refert, nouū quis
 an ueterem morbum dicat: modo qualis, undeq; pro-
 genitus sit, non ignoret.

Huttenus.

Reliqua ad eorū quæ in Paradoxis diximus cōfuta-
 tionem nihil faciunt, quare non est cur quicq; ad ea re-
 spondeamus. Neque enim consiliū est, in ijs omnibus
 Montui nugis diluendis multum operæ & temporis
 perdere.

DIALEXEOS TERTIAE CONFUTATIO.

Græci me-
 dici lepra
 uoce aliter
 ufi quā
 Arabes.

Quæ in hac Dialexi profert Montuus, ut ferē in
 omnib. alijs, sunt planē ἀπορροῖον καὶ ἀμύονα.
 Quū enim nos aperte in Paradoxis dixerimus, leprā
 aliter apud Arabes medicos, aliter apud Græcos acci-
 pi,

pi, atque adeò diuersam esse Græcorum medicorum lepram ab Arabum lepra: ipse quid Hebræi, alijq; non ex professo medici hoc nomine significauerint ostendere conatur, cum tamē id ipsum nemo ab eo requireret: sed potius ut doceret, Græcos eodē, quo Arabes medicos modo, lepræ uoce usos esse. Et si autē hoc ipsum in prioris annotationis suæ confutatione obiecerimus, tamen impostor ille, ut habeat ansam perden di bonas chartas, hoc ipsum pulchrē dissimulat. Proinde cum ab eo producta nihil nobis aduersentur, aut si etiam aliqua ex parte nobiscū pugnant, tamen cum ita sint in Paradoxis explosa, ut ne unum uerbū quod sententiā nostram euerteret, contrā proferre potuerit, nō est cur diutius in ijs diluendis temere immoremur.

DIALEXEOS QVARTAE CONFVTATIO.

E T si Galenum nullam in morbis causam statuere coniunctam manifestissimum sit, ijs potissimum qui scripta illius diligenter euoluunt, ita ut ea de re uerba facere quasi superuacaneum sit: tamē ne Montuius friuolis suis & nullius momenti argumētis nos uicisse sibi persuadeat, paucis ad ea respondebimus.

Primum itaq; omniū constanter negamus, causam internam à Galeno diuidi in Antecedentem & Coniunctam. Neq; enim illa causa, inter quam & morbū nullæ interiacet causæ, ut Mōtuius garrīt, cōiuncta Galeno, sed præcedens siue antecedēs appellat, ueluti ex eius uerbis quæ ca. 88. artis medicinalis habent, euidentissimū sit. ubi inter alia sic inquit: τὸ μὲν γὰρ ἥδη γεγενημένον καὶ ἐν τῇ ὥσταν νόσῳ ἰαδὲν καὶ. τὸ δὲ ἔτι μὲν οὐσάν, ἐσομένην δὲ τῇ τῷ σώματι διαθέσει κωλύσαι γενέσθαι. τὸ γινόμενης ἢ, τὸ μὲν ἥδη γεγονὸς ἰαδὲν, τὸ γενησομένου δὲ κωλύσαι γενέσθαι, κωλυθῆσθαι ἢ τῆς διαθέσεως, ἐφ' ἣ γίνεσθαι πέφυκεν.

Galeno nulla in morbis est causa coniuncta.

Causa interna nō diuiditur in antecedentem & coniunctam.

ἀναρρεθίσσεως. ὀνομάζεται ἡ τοιαύτη διάθεσις, αἰτία προηγούμενη, γεγονυῖα ἡ νόσος ἥδην θεραπευθήσεται. ἡ διαθέσις, ἡ φησὶ πρόωτος ἡ ἡ φύσιν ἐνέργεια βλάπεται λυθείσης, ὅπως δὲ καὶ φαρμὴ αὐτῷ ἐν τῇ νόσῳ τῷ ὄντι. Quæ uerba recte in eum modū interpretatus est Leoniceus: Iam enim factum atq; existentē morbum curare oportet; sed qui nondum quidem est, at futurus est, eum ne fiat, ab illo qui in corpore est affectu prohibere conuenit. Eius autem qui adhuc sit, quod quidem factū est curare: quod autem futurum est, ne fiat prohibere oportet. Prohibebitur autem sublato affectu, à quo fieri consuevit. Talis uero affectus causa præcedens, siue antecedens nominatur. Factus uero iam morbus curabitur soluto eo affectu, à quo primum ea quæ secundum naturā est actio læditur, quem quidem & ipsum morbi essentiam dicimus esse. In quibus utiq; uerbis Galenus disserte quid causam antecedentem, quidq; morbum appellet, exponit. Eum enim affectū, à quo fit morbus, qui nihil aliud est nisi affectus à quo primum læditur actio, Galeno lib. 1. & 2. The. meth. et lib. de Diff. sympto. teste, causam uocat antecedentē. Igitur inter morbum et causam præcedentē antecedentem uē nihil est, quod interueniat, quemadmodum abunde hæc Galeni uerba ex lib. de Diff. Symp. deprompta declarant. ἐπειδὴ ἡ νόσος διαθείσῃ τις τῇ παρὰ φύσιν, τῇ ἐνέργειᾳ βλάπθουσα, ἡ νόσος δὲ αὐτῆς γινώσκειται τινὰ προγεῖναι θεσιν ἐτέρων, πρὶν φύσιν ἢ καὶ ταύτῃ, ὁμῶς κατὰ τὸν αὐτὸν τῆς λόγον βλάπθουσα τῇ ἐνέργειᾳ, ἀλλὰ διὰ μέσον τοῦ νοσήματός, τῇ τοιαύτῃ διαθείσῃ ὅν νόσος καλεῖσθαι, ἀλλὰ αἰτίαν προγεμῶν νόσος. quod est: Quū morbus affectus quidam sit præter naturā uitians actionē, fieri possit, ut morbum ipsum alter præcedat affectus, qui & ipse quidem sit præter naturā, neq; tamen per se

Causa antecedens; Morbus.

supra ue

suapte ueratione, sed interueniente morbo actionem
 ledat, hunc affectū non morbum, sed causam antece-
 dentem uocabimus. Ex quo Galeni loco iterū perspi-
 cum est, inter causam antecedentem & morbum nul-
 las alias interiacere causas, ueluti Montuius putat. Et
 quid multis moror? Galenū causam internam & ante-
 cedentem perpetuo facere unā & eandem, satis liquet
 ex ijs quæ scribit li. 1. The. meth. in hunc modū: αἰτίαι
 τῶν μὲν γὰρ αὐτῶ τοῦ ζώου τῷ σώματι συνιστάμεναι προηγούμεναι
 καὶ αἰτίαι, id est: Causarū quæ quidem in ipso animalis
 corpore cōsistunt, antecedentes nominet. Et apertius
 lib. de Causis morborū, ubi sic scribit: τὰς μὲν δὲ κατ'
 αὐτὸ τὸ ζῶον αἰτίας ὀνομάζουσι προηγούμεναι νοσημάτων, hoc
 est: Eas quæ in animali ipso consistunt, causas nomi-
 nant morbum præcedentes. Iam puto sole clarius
 monstrauius, Galenū per causam internam nullam
 aliam, nisi quam alio nomine præcedentem uocat in-
 tellexisse. Quid philosophi appellauerint causam præ-
 cedentem, non laboro, nobis certe, qui ex Galeni sen-
 tentia fatemur, morbum esse affectū, qui primo actio-
 nem lædit, non licet causam internam uocare coniun-
 ctam. Contrā Methodici, quia morbum esse actionē
 læsam, quam nos inter symptomata connumeramus,
 statuunt, necessario causam coniunctam in morbis
 esse dicunt.

Causa inter-
 na & ante-
 cedens una
 & eadem.

Methodici
 necessario
 causam con-
 iunctam in
 morbis sta-
 tuunt.

Quod uero Galenus nullam in morbis causam con-
 iunctam posuerit, unus is locus qui habetur li. 1. The.
 meth. palam ostendit, ubi sic scriptū reliquit: Eius affe-
 ctus qui actionē impedit, causæ possunt quidem non
 etiam esse, possunt autem & adhuc manere. Quibus
 uerbis innuit, causam morbi interdū abesse posse, præ-
 sente nihilominus morbo, quod certe cōtra causæ con-
 iunctæ naturam est, utpote quæ cum abest, abest etiam

*Galenus
quare cau-
sam cōiun-
ctā in mor-
bis tollat.
Putredo nō
est causamē
diata, sed im-
mediata fe-
bris.*

morbus. Cur uero tollat causam coniunctam in mor-
bis Galenus, nulla alia causa est, quā quod alās fa-
ri cogeretur, actionem uitiatā esse morbum: quod ma-
xime ab illius decretis abhorreret. Ceterū quid aequē
ridiculum, atq; à Galeni placitis remotū, ac dicere pu-
trescentem humorē esse causam mediatam febris, quā
tamen inter putredinem & febrem nihil interueniat?
quacūq; enim in animantis corpore putrescunt, ut
testatur Galenus lib. de Cau. morb. cap. 1. calorē quen-
dam immodicū in ijs partibus, in quibus putrent, effi-
ciunt. Hic quia per totum corpus dispergitur, ideo fe-
bris appellatur. Proinde fumus, qui à putri humorē
spirat, ut infantiliter nugatur Montuus, non est causa
continens febris putridae, nam materia in febre putri-
da, in qua accenditur calor, est humor, non fumus ua-
porq;. is enim ephemeræ febris materia est, ut docet
Galenus lib. 1. cap. 1. de Diff. feb. & li. 8. The. 9. & 10.
ubi disertè fumos, fuliginesq; acres et mordaces, ob cu-
tem stipatā retentas, febrem diariam accendere tradit.
Quod si uero huic obstructioni in tempore nō prospe-
ctum fuerit, in alias febres diariam hanc transire idem
docet Galenus. Et quid opus est proluxa disputatione,
cum constet longe alia ratione Galenū de febrīū cau-
sis, quā Montuum, eiusq; farinae medicos loqui.

Sed instat Montuus, & locum ex lib. 1. de Sympto.
causis profert, ubi Galenus uidet statueret causam con-
iunctam, ijs uerbis: Molesta quidem est pupilla, præter
naturam exigua. Quæ uero suapte natura talis est, ut
lis esse censetur. Rursus amplitudo natiua quidem ui-
tiosa est, neque uitio caret non naturalis, sed angustia
malum minus est. Quippe cōtinens causa, ut ita dixe-
rim, quæ ipsam inducit, uueg tunicæ tentio est. Hactē-
nus Galenus. Ex quibus certe uerbis non intellectis,
Montuus

Montuus causam coniunctā statuiffe Galenū sic probare conatur. Pupillæ amplitudo angustiaq̃ morbus est, nam oculi actionem seu uisionem primo lædit.

Prætereo, inquit Montuus, quod stuporis etiā causam continentem declarat Galenus loco nuper adducto. Prò pudor, quis unquā credidisset octogenarium medicū tam imperite de rebus medicis loqui potuisse. Amplitudo ne pupillæ & angustia, stupor etiā, morbi sunt; an symptomata Montue? Symptomata sanē, nā amplitudo extensionē, angustia uero laxitatem uueæ sequitur. Est itaq̃ extensio uueæ morbus, quia lædit pupillæ actionē: amplitudo uero, quæ sequitur actio læsa. Sic stupor symptoma est, & minime morbus: quia actio læsa est, sequitur autem ut plurimū obstructionē & refrigerationē: quæ utraque, quia actionem uitare possunt, morbi sunt. Et certe potuisset uel libri titulus Montuū eius rei cōmonescere, qui aperte significat Galenum eo in libro de Causis symptomatū, quæ in actionis offendiculo consistunt, qualia amplitudo & angustia pupillæ, stuporq̃ existūt, agere. Proinde cum hæc ipsa symptomata, & actiones læsæ sint, minime autem morbi, nihil reluctamur quin causas coniunctas habeant. Nam Galeno lib. 1. The. meth. teste, affectus cum actione unā consistit, nec potest usquā aut proba actio esse sine corporis naturali affectu: aut uitiosa, nisi corpus sit uitio affectum. Quare fatemur morbum eius symptomatis, quod in actionis offendiculo consistit, esse causam coniunctā, ut de amplitudine pupillæ et stupore iam docuimus, atqui morbi esse causam cōiunctam, id est quod negamus: quia non actionem læsam, sed affectū lædentem actionē, morbum esse affirmamus. Quod certe idem nisi cū Galeno asserere uoluisset Auicenna, nihil in statuenda causa coniuncta,

*Mōtuus nō
sine summa
imperitia
symptoma-
tamorbos
appellat.*

*Morbus
symptoma-
tis est causa
coniuncta.*

quam omnes actiones læse obtinēt, deliquisset. Ideoq̃ uehemēter miror, Montuum hic disputationis statum non tenere. Nos enim morbi nullam esse causam coniunctā dicimus: ille symptomata habere, id quod nunquam negauimus, contendit ostendere. Sic rigor non est morbus, sed symptoma, Galeno etiā lib. 2. de Sympto, causis autore, non itaque mirum, si causam coniunctam habeat.

*Montuus
principia
medicinæ
ignorat.*

Pituita deniq̃ habet causam continentē cur spumosa fiat, (quis enim inficiaretur?) sed hoc quid ad probationem causæ cōiunctæ in morbis? Pituitam enim esse morbum, quis unquam præter Montuum dixit? Causæ quidem morborū sunt humores, at minime morbi: id quod ne ille quidem, qui primoribus labris medicinam degustauit, ignorare potest aut debet. Vnde omnibus perspicuum fit, Montuum, utcunq̃ iam capularem senem, principia medicinæ ignorare: id quod illi, senectutem in illo ueneratus, nō obiecissem, nisi prior nobis eā principiorū ignorationē falsò exprobrasset.

Causæ coniunctæ definitionē nunquam improbabimus, ut nobis sep̃ impingit Montuus: sed ijs rebus, quarū Auicenna & Introductorij autor exempla afferunt, minime conuenire affirmauimus. Neq̃ enim putredo causa cōiuncta est febris putridæ, quod illa amota sæpe febris adhuc maneat. Pari ratione telum & spina non sunt causæ coniunctę uulneris, quod ijs euulsis maneat uulnus. Sic neque lapis in uesica causa est, sed morbus, quod scilicet actionē uitiet. Sed instat hic Montuus, dicens, putredine quidem amota manere etiamnum febrē factam, at minime eā, quæ adhuc fit. illa enim unā cum putredine finitur. Non dissimiliter euulso telo manet quidem uulnus factum, at desinit tamen quod fit. Hinc coniectare licet, eius qui fit, ac iam facti

facti morbi discrimen, quod uel medicū tyronem turpiter lateret, Fuchsiū ignorasse. Hęc Montuius magna cum summæ suæ ignoratiæ proditiōe effutiuit. His enim uerbis palam declarauit, in eum esse regerendum, quod mihi uitiū exprobrauit; nempe ea illum ignorare, quæ tyronē medicinæ latere turpe est. Neq; enim discrimen inter morbum fientem & factum, ut idem putat, ignoro, sed Galeno etiā lib. 1. de Affe. lo. manente, multū discriminis inter hos esse probè scio. Morbus enim qui adhuc fit, non est morbus, iuxta Galeni traditionē: quod scilicet morbus eodem li. 2. The. meth. autore, ex permanentiū constantiumq; numero fit. Quod fusiū etiam lib. de Differentiis sympto. demonstrat, in hunc modum: Morbus est affectus, affectus uero in subiecto corpore & permanet & seruetur: igitur morbus est res permanens. Si itaq; morbus est res permanēs, consequitur morbum, qui adhuc fit, cum essentiā suā in fieri habeat, & minime ex numero permanentiū sit, non esse morbum, sed pathos. Sic enim Galenus lib. 2. The. metho. & lib. de Diff. sympto. statuit, ubi pathos nihil aliud esse scribit, quā motum circa materiā ab efficiente procedentem: uel motū rei, quæ afficitur. Proinde quemadmodū actio, quæ nihil aliud est nisi motus efficientis, est ex eorū numero quæ adhuc fiunt, & nō permanent; sic etiā morbus fiens, qui pathos recte loquentibus appellatur. Et ut actio habet causam coniunctam, affectū uidelicet, qui unā cum illa consistit perpetuo: sic etiam morbus fiens, qui pathos est. Atqui cum nos morbum, qui adhuc fit, quandoquidem ex permanentiū numero non sit, minime morbum appellemus: sed eum solum, qui iam factus sit, utpote cuius essentiā iam non ex causa aliqua dependeat, sed se solo possit constare & permanere:

*Morbus
fiens nō est
morbus, sed
pathos.*

*Morbus
fiens habet
causam con
iunctam.*

nere: euidentissimū omnibus est, morbum ex Galeni sententia non habere causam coniunctam. Atq; adeo hinc etiam perspicuum est, Montuū nihil eorum quæ tradit Galenus intelligere: quod nimirū ignorat, morbum fientem non dici morbum à Galeno, sed pathos. Quapropter ubi de morbo incidit disputatio, de eo loquitur, qui factus est, & uere morbus dicitur: nō de eo, qui adhuc fit.

Posthæc pergit Montuus sic scribendo: Fuchsius adeo rudis est in ipsis medicinæ principijs, ut rerū præter naturam diuisionē non capiat. quod ex tertio eius argumento claret, in quo id quod morbus est, in causarum numero collocari non posse contendit. Atqui sæpe contingit, ut eadem res, diuersis tamen rationib. morbus, causa, symptomaq; sit. Hactenus Montuus, qui iterum à disputationis nostræ scopo aberrat. Nobis enim de morbificis causis contentio est, quarū nullam causam esse coniunctam dicimus: ille symptomatum causas profert, quas coniunctas esse, & morbos etiam dici nihil refragamur. Hoc autem cōstanter negamus, idem posse esse causam morbificam & morbum: quod scilicet morbus ipse primum & per se lædat actionem, causa uero minime. Sic interdum symptoma symptomatis causa est, quod sæpenumero ita inter se in ordinem quendam digerantur symptomata, ut primū symptoma morbum sequatur, dein à primo dependeat secundum, rursus ab hoc tertium, ut uidere licet apud Galenū libro de Sympt. diff. ubi fusiissime hanc rem tractat. Perpetuo igitur proprie & recte loquendo calculus, quia actionem primo lædit, morbus erit.

Porro causam coniunctam esse affectum primo lædentem actionē, satis in Paradoxis demonstrauius. ideo

Nulla causa morbifica est coniuncta.

ideo cur repetamus nihil opus esse uideo.

De fumo autem à putrescente humore orto, quem causam coniunctam febris facit Montuus, antea diximus. Neque enim ullum ostendere locum poterit, in quo fumum esse febrium putridarum causam docuerit Galenus. Diariorum quidem febrium materiam esse, cum Galeno nostro fumum seu uaporem fatemur, at minime putridarum. Quare cum inter febrem putridam & ipsam putredinem nihil interuenire intelligeremus, per fumum in Paradoxis calorem ipsum interpretati sumus. Neque hodie aliter interpretari possumus, utcumque ringatur ac latret canis ille Montuus, qui hoc uno nomine nebulonem me appellare ausus est, ipse nebulonum omnium pessimus, quod apertæ ueritati, ac multorum eruditissimorum nostræ ætatis medicorum consensui reclamare non uerecundetur.

Librum Definitionum atque Introductorij nos non agnoscere pro Galeni commentarijs, satis testantur libri à nobis editi. Quod autem aliquando sub Galeni nomine citauerimus, id nulla alia ratione factum est, quam quod tum communem multis sententiam sequi placuit, præsertim cum nondum nobis Græcus uisus esset Galenus.

*Lib. Defi
nitionū &
Introducto-
rij non est
Galeni.*

DIALEXEOS QUINTAE CONFUTATIO.

Quod ad hanc partem de uenæ sectione in pleuritide attinet, commentitium est quod Montuus ait, me sola autoritatum congerie fretum, Arabum sententie repugnare: cum omnibus qui nostra legerunt perspicuum sit, nos multo melioribus ac firmitioribus rationibus, quam Montuum, illumque sectantes medicos, uti.

Dein quod inquit me uanum esse existimare, quod præsci in uictus ratione non sicut hodie fit deliquerint,

*Seculū Hip-
pocratis in
uictus ratio*

ne non sic
deliquit, ut
Galenī aut
nostrum.

apertissimum est mendacium. Neque enim simpliciter falsum esse, sed si ad Hippocratis tempora retuleris verissimum esse dixi. Quare non erat quur nobis Socratem, & alios quosdam philosophos antiquissimos & abstemios, obtruderet. Sin ad Galeni seculum respereris, falsissimum: ut qui multis in locis suorum monumentorum, in computationis studiosos acerrime inuehatur. Sic non ueretur alios falso insimulare mendacii Montuus, ipse nugacissimus.

Quod uero attinet ad locum ex lib. Hippo. de Natura humana & ossium productum, rogo equus Lector ea quæ in Paradoxis à nobis scripta sunt cōsulat, & ut debet nos nihil conniuentibus præterisse oculis.

Quæ sequuntur, ad Puteanum pertinent, uno tantum excepto: quod nimirum putat me cōfinxisse, omnes qui hodie medicinam exercent, purgare ante uenesectionem. Sed ego ad Germaniæ nostræ consuetudinem prouoco: nam quid in Gallia fiat nō laboro. hæc mihi, certo scio, hoc in loco patrocīnabitur.

Alia quæ ad huius Dialexeos confutationem spectant, ex Apologia, quam aduersus Brachelium scripsimus, petant studiosi.

DIALEXEOS SEXTAE CONFUTATIO.

QUum non in uniuersum omnem, sed immodicum ac intempestiuum clysterium in renum calculo usum in Paradoxis damnauerim, non erat cur Montuus ex autorib, locos, quibus doceret illos interdum conferre, produceret. Proinde cum ea quæ profert nihil nobis aduersentur, ut ad ea respōdeamus necesse non est. Quare qui penitus sententiā nostram cognoscere uoluerit, is Paradoxa petat, & quod Montuo respondeat in promptu habebit.

Quod

Quod Græcis Latina semper subiunxerim, nō ideo ut in immensum Paradoxorū opus excresceret, quem admodum maliciose Montuius interpretatur, factum est: sed ut ex æquo omnibus consuleretur, tam ijs scilicet qui Græcis magis quàm Latinis delectarentur, quàm ijs quibus ea lingua prorsus incognita esset. Nā quem fructum ex lectione Paradoxorum caperent, qui Græca non assequerentur, non uideo. Et quia semper ex Græcis certius quàm ex Latinis Galeni mens erui potest, ideo illa ut nostris maiorem fidem faceremus, omittere cōsultum non erat. Quam fideliter enim omnia ab interpretibus uersa sint, sciūt qui Græca cum Latinis cōferre possunt. Quare non magnopere laboro, ut hoc nostrum consiliū placeat Mōtuo & Villanouano: modo hoc constet, me hac ratione omnib. prodesse uoluisse.

DIALEXEOS SEPTIMAE CONFUTATIO.

Hic iterū neglecto disputationis scopo, Montuius plura de alui profluuiio garrit, cum tamen nobis cū illo de dysenteria duntaxat contentio sit. Quare ijs in presentia neglectis, ad rem ipsam de qua nobis con- trouersia est ueniamus: uno hoc tantū adiecto, callide fecisse Montuiū, dum Antyli uerba ex lib. 3. ca. 23. Aētij producit, quod eos etiam qui inepti ad purgationē sunt, inter quos eos quoque qui dysenteria facile corripiuntur recenset, non commemorauerit.

Pliniū, Dioscoridem, Galenumq; Rhaponticū in dysenteria propinasse non miretur Montuius, quādo hoc ipsum a nostro Rhabarbaro & forma & facultati- bus diuersum fuerit. Id qd̄ suprà, & ad plenū in Apo- logia aduersus Puteanū monstrauius. Quare prædi- cti autores, suæ sententiæ nihil patrocinari possunt.

Deinde Montuius insignis Sophista, cū animaduer

*Veterum
Rhaponti-
cum a no-
stro Rha-
barbaro dif-
fert.*

Rhabarba-

*rum assum dy
senteria af-
fectis haud
dandum.*

teret acrimoniam, quæ est in medicamentis, imò pur-
gandi etiã facultatem, non posse ustione, sed potius lo-
tione auferri, ut Mesues tueretur sententiã, inquit ue-
rum esse quod Rhabarbarũ uehementer assum, atque
adeò ustum, intestinis ulceratione affectis obsit: assum
tamẽ modice, & (ut ille ait) torrefactum, nihil nocere,
imò quia igne eius partes assatione resoluunt, impen-
dio conferre. Sed nõ animaduertit ueterator ille, erra-
tum suũ hoc pacto excusari non posse: quãdoquidem
euidētissimũ sit, ut Galenus lib. 2. de Compo. med.
ἡ γένεσις scribit, omne medicamentũ ἐκ τοῦ πυρὸς ὁμα-
λίας διασώζει τι διακινῶδες. Cum igit̃ Galenus dicat com-
mercio ignis euenire, ut mordacia seu erodentia fiant
omnia medicamẽta, atq; ipsa assatio sine ignis cõmer-
cio fieri non possit, sole clarius est hæc, utpote motum
ad ustionem, mordicationẽ ac erosionẽ augere, tantũ
abest ut igneas eorundẽ partes resolvere queat. Qua-
re errare in uniuersum omnes qui Montui amplectun-
tur sententiã medicos recentiores necesse est: cum assa-
tioni adscribunt, quod Galeno & experientia ipsa te-
stante lotioni debetur. Hęc enim est, quæ etiã ea quæ
usta sunt moderatiora, minusq; mordacia reddit.

*Lotio mor-
dicationẽ et
erosionẽ au-
fert, non
ustio.*

In citatione nominis Marci Gatinarie erratum esse,
sed nescio quo pacto, ingenue fateor. Studio certe nõ
factũ esse, probẽ constat. Neq; enim multũ honoris ex
eius uiri reprehensione sperandum nobis erat, ut qui
in eorum numero fuerit, qui Arabum decreta sectati
sunt. Vt enim Græcorum sequeretur, temporis iniu-
ria illi non licuit.

DIALEXEOS OCTAVAE CONFVTATIO.

HOc in loco, ut aliàs ferẽ semper, immemor illius
uulgatissimi δὲ ἡ ἀμύβη δάνατο Montuus, anno
tationem

stationem suam in Paradoxis abunde confutatam, ad uerbū repetit: sic tamen, ut ad argumēta nostra, quib. illius sententiā oppugnavimus, nihil prorsus respondeat. Quapropter cum, quod ad priorem annotationē attinet, singulæ eius copiæ satis superq; à nobis antea expugnate sint, non est cur in præsentia actū agamus.

Locus ex li. 3. ca. 23. Aëtij productus, nobis nihil aduersatur: ut qui etiā fateamur, in acutis morbis, quādo materiæ exuberaverint, in principio esse purgandum. Et est hæc sententiā ad uerbū ex Galeno descripta, qui li. 1. Aph. Cōmen. 24. in hūc modum scriptū reliquit: *ὅτι μὲν γὰρ τοῖς χρονίοις αἰεὶ καὶ τὸ πεπασμὸν ἀναμύειν. καὶ δὲ τοῖς ὀξείαις, ὅταν ὀξυῖ, καὶ ἀεὶ καὶ ὀξυῖ οἶοντε φαρμακένειν, καὶ αὐτὸ ὀξυῖ μετὰ πολλῆς εὐλαβείας καὶ περισκέψεως.* Hæc primum uerba Antylus ex Galeno trāscripsit, deinde ex illo in sua transtulit Aëtius, sicut ex Interprete (Græcus enim Aëtius nobis nōdum uisus est) manifeste colligimus, qui eam Galeni sententiā sic conuertit: In omnibus diuturnis morbis, ante maturationem minime euacuandum. In acutis uero, quādo materiæ exuberaverint, in principio purgandū, quod tamē cautissimè faciendum. Ex quibus sanè uerbis euidentissimū est, interpretem pro eo quod habet Galenus, *ὅταν ὀξυῖ*, dixisse, quādo materiæ exuberaverint. Quum itaq; nihil refragemur, quā turgentibus humoribus inter initia purgatione utiliceat, omnibus perspicuum est, hanc Antyli sententiā nobiscum nihil pugnare.

Cætera quæ profert Montuus, ex Manardi epistolis suffuratus est, ad quæ obiter & ordine respōdebimus. Quod Galenus inter initia Alopecię nulla præcedente concoctione aut præparatione purgauerit, lib. 1. de Cōpo. med. *καὶ τὸ πρῶτον*, ca. 1. sententiā nostrā non euer-

De uacuatione, ut uocant, minorante.

Galeni locus explicatur.

parte aliqua corporis fixi atq; firmati sunt, ante coctio-
nem minime purgandos esse dicamus. Galenus autem
non eos qui iam in capite firmati fuerunt, purgationib.
ijs tribus eduxit: sed alios potius, qui sanguinem uitia-
runt. Id quod eiusdē uerba palam docent, cum paulo
post dicit: Quum igit post has tres purgationes homi-
ni pituitam ē capite deducere per apophlegmatismos
uellem. Quid multa? Quādo humores crassi admodū
fuerint, & tenaces, atque adeo crudi, inq; aliqua parte
corporis fixi, tum nisi cocti fuerint euacuādi non sunt.
Quare cum in laterali morbo, & oculorū inflāmatio-
nibus, utcumq; in unā partem corporis decumbāt, hu-
mores crassi et tenaces minime sint, nec ita infixi ut nō
nisi summa difficultate educi queant, nihil prohibet

*Humores
efficiētes in
flāmationē
uere tur-
gent.*

quin ab initio uacuare eosdem liceat. Quib. accedit,
quod humores illi qui inflāmationē efficiunt, quādo-
quidem hominē molestant et dolore afficiūt, turbātq;
nec quiescere permittunt, uerē turgere, iuxta Galeni
interpretationē, quam lib. 1. Aph. Cōm. 22. affert, di-
cunt. Quū igit turgēt, ut inter initia morbi uacuentur
nihil impedit. Quare omnib. iam perspicuū esse arbi-
tror, loca per Montuū ex Manardi epistolis suffurata,
nostre, imō Hipp. & Galeni sentētię nihil aduersari.
Porro quod ridiculū esse uidetur Montuo, qd' dixi-
mus medicamentū materiā diminuens esse tam imbe-
cille, ut crudos humores tantū moueat, nec educat, ni-
hil mirū, facile enim stulto hominī ea etiā quę pruden-
tissime dicta sunt, ridicula esse apparent. Sciat autem,
idem etiā dixisse magnū illum Hippocratem, lib. 4. de
Vict. ratiōe acut. morb. ibidem enim inter alia sic scri-
bit: Quicūq; ea quę inflāmationē patiuntur, statim
inter morborū initia medicamēto purgatorio soluere
conantur, ij à dislenta inflāmataq; parte nihil auferūt.
neque

neq; enim affectus, utpote crudus, cedit obsequiturq;. Hæc ille. Non ne idem quod nos dicit; nempe crudos humores reluctari atq; resistere medicamentis, ne educiqueant.

Deniq; non latet, Barbaros medicos hac uti loquendi formula, ut dicant medicamentū forte, debile: intelligentes tale, quod actione sua uehemēs, quāritate autē modicū sit. Verum hoc quid ad institutum nostrū, qui planē cōtendamus humores crudos medicamentis ne mouendos quidem esse: tantū abest, ut uehementiori aliquo educendos esse putemus, quādo id ipsum propter rationes Galeni in Paradoxis adductas fieri non posse, satis nobis constet.

DIALEXEOS NONAE CONFUTATIO.

NEque hic alia, nisi ea quæ olim, profert Mōtuus: adeo ut non opus sit quicq; ad hæc respondere, quando satis superq; de ijs omnib. in Paradoxis quid sentiamus exposuerimus. Ea igitur petat, qui præsentis Dialexeos confutationem desiderat. Hactenus obiter ac defunctoriē ad Montui Dialexeis respōdimus. neq; enim necesse erat, ut multum operæ seriæ in ijs diluendis, quando frigida admodum sint, poneremus: quo nomine ut rideantur potius, quā anxie confutentur, merentur. Nos bonas horas potius in ijs rebus, quæ studiosis profutura sunt, subinde consumemus, strenue quicquid erit istarum nugarum contempturi.

F I N I S.

 APOLOGIA
ADVERSVS HIEREMIAM
THRIVERVM BRACHELIVM, MEDICVM
Louanienſem : qua docetur, in internis inflam-
mationibus, pleuritide præſertim, è directo
affectedæ partis ſanguinem mittendum
eſſe : locis compluribus emen-
data, & aucta.

LEONARDO FVCHSIO
MEDICO AVTORE.

APPOLOGIA

ADVERSUS HIEREMIAM

UNIVERSVM BRACHILLVM, MEDICVM

Leonardus: qui docetur in multis illis

manibus plenius per se ipsum

affectu pariter languinis inueniuntur

esse: locis compluribus et

etiam de auctoritate

LEONARDO FERNESIO
MEDICO AVTORE

OS APOLOGIA ADVERSVS

HIEREMIAM THRIVERVM BRACHELIVM,

medicum Louanienſem: qua docetur, in internis inflamma-
tionibus, pleuritide præſertim, è directo partis

affectedæ ſanguinem mittendum eſſe,

Leonardo Fuchſio medico

autore.

ON SATIS mirari poſſum qui fiat, ut dum alios pertinaciæ accuſat Hieremias, quod nimirum animaduерſo errore nondum reſipiſcãt, nec recta monentes audiant, ſeipſum accuſari non intelligat, ut qui ſanè haud ſecus atq; illi cognitæ iam ueritati repugnare pergat. Niſi enim huic obſtinatè reluctaretur, iſta ſua diſceptatione facile abſtinuiſſet, quum uel ex uno Galeno diuerſum cognoscere potuiſſet, modo eius ſcripta intimius introſpicere, & paulo magis expendere, neq; perditæ in ſuam ſententiam detorquere uoluſſet. Proinde non tam acriter accuſandi erunt illi, quibus prioris ſæculi infelicitas, aut præceptorum ignorantia, quo minus hodie ueritatem aſſequi poſſint, obſtitit, atq; Brachelius ipſe. Hi enim cum ab ineunte ætate ſic inſtituti atq; imbuti ſint, ut elegantiores ac meliores medicinæ ſcriptores ne deguſtare quidem, atq; adeò ueritatem ipſam, quam illi poſteris tradiderunt, haud cognoscere potuerint, cur non ſecus docentibus atq; ipſi didicerint refragarentur? Brachelio uero, qui elegantiores literas non in tranſcurſu attigit, ueteresq; medicinæ ſcriptores non nihil deguſtauit, quid patrocinari queat non uideo. Si multorum conſenſum, ac longo tempore receptam in medicorum ſcholis conſuetudinẽ ſibi patrocinari putat, ſciat non ſatis

iustam esse causam ad delinquendum, cum multis errare: neq; prauam ac non sine magno multorum malo introductam consuetudinē diutius ferendam, multominus imitandam esse. Atqui instat Brachelius, dicens: Consuetudinē nihil moror, cur enim à tua sententia discedam, me non parum mouet rationū quas habes tenuitas: quæ mea quidem sententia irritæ sunt, & nihilo secius meam quàm tuam adstruunt opinionem, te sapius quàm me conficiunt. Hæc ille: Audio quidem hunc strenue nostras cōtemnerationes, sed quàm falsò istud ut faceret sibi persuaserit, quàmq; multorum de se expectationem eluserit, pulchre in disputationis progressu ostendemus. Tantū enim abest ut clauum clauo truserit, autorumq; à nobis contra illum eiusq; sequaces citata testimonia in nos retorserit, ut nemo deinceps futurus sit, qui non uanissima illum pollicitum esse palam dicet. Quare non erat, cur temere cristas erigeret Brachelius, atq; ante uictoriam caneret encomiū. Sed omisisis ijs omnibus, ad obiecta eius diluenda potius accedamus. Cum uero Cicero non sine magno consilio monuerit, ut omnis quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, à definitione proficisci debeat, ut intelligatur quid sit id, de quo disputatur: operæ præciū nos facturos arbitramur, ne ab ignotis, (quod Brachelio cōtigisse manifestis cōuincemus argumētis) nostra procedat oratio, si primum quid sit auersio, quæ eius species, quid deniq; per longinqua, quidq; per contraria intelligendū ueniat explicemus. Nisi enim initio disputationis præstaueris, ne qua uox ambigua negotium faciat, sepe numero de uerbis tota cōtentio erit. Quod certe consiliū si Brachelius seq uoluisset, nunq; tam infantiliter in reuulsionis ac deriuationis uocibus, eas mirifice confundendo, lapsus esset.

Auersio

Auersio itaq; nihil aliud est, quàm humorum ad alia *Auersio*
 loca conuersio; atq; adeò genus est ad reuulsionem & *quid.*
 deriuationem, quarum illam Græci ἀντίπασις, hæc ue-
 ro παροχέτευσις nominant. Cuius rei testis est Galenus
 lib. 5. The. metho. ubi de sanguinis potissimè humoris
 auersione in hunc modum scribit: Sanguis auertitur, *cc*
 atq; ad alias partes conuertitur tum deriuatione, tum *cc*
 reuulsionem, nam hæc quoq; Hippocratis inuenta sunt, *cc*
 omnis immodicæ uacuationis cōmunia remedia. De *cc*
 riuatur quidem ad uicina loca, reuellitur autē ad con- *cc*
 traria. Has uero auersionis species tum aliàs sepe, tum *cc*
 potissimū Aph. 3. par. 2. li. 6. Epide. Hippocrates ex-
 pressit, ubi sic scriptum reliquit: παροχέτευσις, ὑπέρβασις
 ἀντίπασις ἀντίπασις, ἀντιτένασις ὑπέρβασις, quod est: Deriua-
 re oportet, obsecundantia quidem cōfestim reuellere, *Reuulsio*
 resistētia autem uincere. Vnde iam perspicuum fit, *quid.*
 reuulsionem retractionem ue, seu ἀντίπασις Græcis
 nihil aliud esse quàm humorum in contrariam, quàm
 antea fluebant partem tractus, uel breuissimè: uacua-
 tio, quæ ad contraria fit. Deriuatio autem seu παροχέ- *Deriuatio.*
 τευσις est, uacuatio, quæ fit ex proxima partis affectæ *Quando re-*
 particula. Quando uero sit reuellendum, & quan- *uellendū*
 do deriuandum, breuiter docet Galenus lib. 4. The. *quando de-*
 meth. sic scribens: Quum maxime influit, tum ad con- *riuandum.*
 traria reuellere oportet. At si iam fluxio cessauerit, atq; *cc*
 in membro inhæserit, deriuare per uicina magis expe- *cc*
 dit. Præter tamen reuulsionē & deriuationem alia
 quædā uacuationis species est, dum scilicet per ipsam
 affectam particulam, ea scilicet secta aut scarificata, ua-
 cuamus. Hæc certe humori, qui in affecta particula sic
 fixus est, ut neq; reuulsionem ad contraria, neque deriua-
 tionem ad uicina, latus ue queat uacuari; debetur. Cæ- *Contraria.*
 terum contraria sunt omnia, quæ è contrario fluxionis

Longinqua.

sita sunt. Longinqua autem non tantum ea quæ maxime ab afflictâ parte distant, uerum etiam quæ è contrario defluxionis posita sunt, dicuntur. Atque adeò longinqua à contrarijs nihil differunt, deq; distantia naturæ potius, quæ album à nigro distat, quàm positionis intelligendū erit, cum longinqua uocamus. Hinc Galenus reuulsionem iam ad longinqua, iam ad contraria fieri debere indiscriminatim ait. Differunt tamen non nihil etiam proprie loquendo contraria à longinquis: quod scilicet contraria quasi genus ad longinqua & longissima seu maxime longinqua sint, longinqua uero species. Hinc omnis quidem reuulsio ad contraria fit, non tamen ad maxime longinqua, ut paulo post docebimus. Id quod Galenus lib. 5. The. meth. palam ostendit, qui duplicem in sanguinis ex naribus profusione *ἀντίρροπον* seu reuulsionem facit. Vnam, quæ fit ad totius corporis inferna: alterâ, quæ ad capitibus posteriora. Si enim reuulsio semper ad eas quæ maxime distant partes fieri deberet, puero etiam perspicuum esset, eam quæ ad capitis fit posteriora tractationem non esse reuulsionem. Quapropter ut longinqua sunt non quæ maxime ab affectâ parte distant, sed quæ aliquo modo distant, atq; adeò è contrario fluxionis sunt sita: ita contraria non tantum quæ longissime ab afflictâ parte absunt, uerum etiam quæ utcumq; è contrario fluxionis sita sunt dicuntur. Contrarium autem hæc omnia significare Galenus in libello de Reuulsione edito satis testatur: ubi reuulsionis species enarrans, contrarium inquit esse sursum, deorsum: intro, foras: dextrum, sinistrum: antrorsum, retrorsum. Ex quibus omnibus satis liquet, errare eos toto cœlo, qui suspicantur reuulsionem non fieri nisi ubi humor influens retractione ab affectâ parte perueniat in oppositam,

*Contrariū
genus ad lō
ginqua et lō
gissima.*

*Reuulsiois
quæ ad con
trarium fit
species.*

*Reuulsione
non semper*

positam, aut longissime distantem. Si enim sanguinis aut alterius humoris reuulsio nunquam fieret ad contraria, nisi ad distantissimas partes perueniret; tum eadem ratione neq; lapis diceretur descendere, aut ad inferiora moueri, ut prolxius etiā Brissotus (uir eximie eruditionis) colligit, nisi ad infima, & ad mundi medium pertingeret, quod tamen dictu absurdissimū esset. Dicitur enim aliquid moueri deorsum, quoniam uersus inferiora ac mundi medium tendat, non quod illic perueniat. Proinde in reuulsione non necesse est, ut humor ad maxime distantes partes perueniat, sed satis erit si huc tendat. Quod nisi concedat Brachelius, fatendum certe erit, in pleuritide uacuationem ex opposito brachio non esse reuulsionem: quando ea pars corporis non maxime distet à parte affecta, cum crus oppositum multo magis distet. Accedit quod Galenum erroris insimulari oporteret, eo quod in libro de Curatione per sanguinis missionem, euulsionem ē directo factam, ut eam quæ utilitatem efficacem & celerem ostendat, illi quæ ex opposito sit anteponat. Porro etsi reuulsio nō perpetuo ad maxime distantes partes fiat, nihilominus tamen ad hanc certa quædam distantia requiritur, quod ex nimia uicinitate tollatur retractionis commoditas: atq; adeò non relinquatur spacium, ut in contrarium uertatur excretoriæ facultatis impetus. Quamuis quorsum attinet ista monere: cum euacuatio quæ ex proxima fit laboranti particula, non reuulsio, ut diximus, sed deriuatio: sicut ea quæ ex affecta parte fit, neque reuulsio, neque deriuatio dicitur. His ueluti ad totum disceptationis scopum recte intelligendum summè necessarijs, in hunc modum prælibatis, reliquum est ut ad ea quæ nobis à Brachelio sunt obiecta, ordine respondeamus.

Incipie-

ad maxime
longinquæ
fieri.

Ad reuulsio-
nem certa
quædam di-
stantia re-
quiritur.

Incipiemus autem à loco Galeni, quem ex decimoter-
tio Therapeutices libro producit, ubi ille sic scriptum
Galenus reliquit: Siquidem si iam febricitet æger, nec exercita-
locus. tione iracuare plenitudinē licet, nec unctione quæ ex-
,, calfaciat: sed nec multa frictione, nec balneo, imò sati-
,, guinis missione unā cum inedia, uel purgatione ali-
,, qua. At si nondum febricitat, omnibus iam dictis uta-
,, re, optimum quodq; ad id quod instat diligens. Illud
,, enim patere, uel me tacente arbitror, eum cui crura
,, phlegmone laborāt, non esse uel ambulatione, uel cur-
,, su exercitandum, sed nec stare illi melius esse, imò hūc
,, sedentem plurimū fricari oportet, mox manuum mo-
,, tu exercitari illi est satius. At si cui in supernis coeperit
,, pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inam-
,, bulatione, aut cursu, est salutaris. Similiter & frictio,
,, his quidem ea potior est, quæ cruribus adhibetur: illis
,, quibus crura inflammatione laborant, quæ in super-
,, nis partibus administratur. Quippe præceptū in con-
,, trarium reuulsionis, in omnibus talibus cōmune est.
,, Neque igitur quum uel circa sedem, uel aliquam huic
,, uicinam partem initium phlegmonis incidit, aluum dei-
,, cies: neq; quum in uesica, uel cole, uel renibus coepta,
,, pharmaca quæ urinas prouocēt, bibenda dabis. Nec
,, si mulieri in utero uel pudendo insedit, menses huic
,, prouocabis: sed ad partes quæ maxime longinquæ
,, sint, semper reuulsionem facies, æstimata scilicet tum
,, phlegmones magnitudine, tum corporis totius statu.
Galenus lo- Hactenus Galeni uerba optima fide recitauimus, ut
cus expli- scilicet æquus Lector ex ijs planè genuinum sensum
catur. discere possit. Si autem exacte eorundem contextum
expendas, liquido cōstat Galenum ijs uerbis aliud ni-
hil uoluisse, quàm quod monuerit, ut diligenter admo-
dum medicus caueat, ne in phlegmonū initio exerci-
tjjs

tijs, frictionibus, aut medicamentis ad laborantē phlegmone particulam humorum præter naturam fluxum atq; impetum trahat, quod scilicet singula hæc phlegmonē ipsam, atq; adeo calorem, dolorem, tensionē, ac defluxionem augere nata sint. Id quod euidentissime etiam ex uerbis paulo post sequentibus colligere licebit, ubi in eum modum scribit: Non ratio solum, uerum etiam experientia ipsa indicat, aliam alij partem uacuacionem congruere. Siquidem ex ijs quibus oculi phlegmone tentari cœperant, nonnullos sola purgatione per aluum uno die sanatos uidisti. Quam rem si quis in iecinore quā phlegmone laborare incipit, tentet, maximam efficiet phlegmonem: æquē ut si quum in renibus aut uesica incipit, quæ urinas cient exhibeat; aut si quum uterus phlegmone laborat, menses deuocet. Siquidem longissime ab ijs partibus, quæ fluxione tentari incipiunt, reuellere superuacua, nequaquam ad eas trahere conuenit. Quibus utiq; uerbis haud secus atq; prioribus accurata diligentia monet, ne medicamentis ad partem phlegmone ac fluxione tentatam superuacua trahamus. Atq; adeo mirari satis non queo, cur iam citatis Galeni uerbis nostrā sententiam oppugnari posse Bracheliuse existimet: cum tamen & nos ingenuè fateamur, à tentata phlegmone parte quā longissimè reuellendum, & nequaquā ad eam trahendam esse. Quare cum nobiscum hæc Galeni uerba nihil pugnēt, minime opus erit, ut uarias euadendi uias quæramus, aut ad nescio quas distinctiones confugiamus: quando aperte dicamus omnia ea quæ affectam phlegmone partem uel calefaciēdo, uel irritādo lædere possunt, longissime abesse debere. Ceterum nō necesse est, ut in præsentia, num uena opposita sit ea quæ ē directio lateris affecti est semotior, digladiemur.

Ab afflicta
phlegmone
parte reuel
lendum.

Petrus Bris
sotus.

Venæ se-
ctio, è dire-
cto partis
affectæ sita
est reuulsio.

diemur, nam eandem esse distantiam ab affecto loco ad utraq; uenas, reconditæ eruditionis uir Petrus Brissotus abunde iam monstraui. Illud igitur potius excutiendum erit, si præceptum hoc Galeni de auersione in maxime longinqua ad sanguinis missionem trāsferri posse demus, num ideo nostram sententiam explosum iri contingat. Nos certe firmissimis rationibus nihil nobis inde incommodi accedere posse demonstrabimus; idcū ubi fecerimus, sentiet Brachelius, quā probe præceptorum Galeni sensum assequamur, quāq; toto ipse aberret cœlo, siculnoq; clauo nos tentauerit. Quod ut commodè ac ordine fiat, primum omnium uenæ sectionem, quæ è directo partis affectæ fit, esse reuulsionem docebimus hunc in modum: Omnis euacuatio quæ ad contraria fit, est reuulsio: uenæ sectio quæ è directo partis affectæ adhibetur, ad contraria fit: igitur reuulsio existit. Maior Galeni autoritate firma est, ut qui reuulsionem dicat esse uacuationē, quæ ad contraria fit. Minor, nimirū Venæ sectionem quæ è directo partis affectæ fit in contrarium trahere, notior ferè est quā ut demonstrari debeat. Nemo enim est qui nesciat, quod humores planè in contrarium quā antea fluebant trahat. Nam sanguinē in uenam cauiam ex minorib; reuellit, & ab internis ad externa euocat. Reuulsionem uero esse, dum ea quæ intrò tendunt foras trahuntur, Galenus palàm in libro de Reuulsione ijs uerbis declarat: In summa reuulsio molienda est humoribus sursum fluentibus, deorsum: deorsum uero, in contrarium: intrò autem uergentibus, foras. Et lib. 5. The. meth. ubi sic ait: Reuulsio in ijs quæ suprà sunt omnibus, deorsum semper agitur, sursum in ijs quæ sunt infrà. Præterea à dextris ad sinistra, sicut ab his rursum ad illa. Similiter ex ijs quæ intus habentur, ad ea quæ

que foris sunt, contraq; ab his ad illa. Deniq; retrahitur per prædictam venæ sectionem humor ab ea parte, ad quam præter naturā fluit, ad eum locū ad quem quandoquidem per illum uacuetur, cōmodissime tendit. Atqui obtrudet fortē nobis Galenum Brachelius, qui in expositione 68. Aphorismi, libri quinti, eam quæ ē directio fit reuulsionē cum cæteris eiusdem speciebus non expressit, atq; adeo in reuulsionū numero non habuit. Ad quam quidem obiectionē sic respondemus: Quamuis Galenus eam hoc in loco omiserit, nec nominatim expresserit, non tamē propterea sequitur, quod eandem in reuulsionū numero non habuerit, cum nihil sermoni suo quod illā excluderet adiecerit, sed potius sub generali reuulsionis descriptione complexus sit: reuulsionem esse dicens, uacuationem, quæ ad contraria fit. Quod si tamen contendat, id quod minime poterit, omnem reuulsionem sub triplici illa diuisione Galenum comprehēdisse, dicemus hanc de qua loquimur, uel ad eam quæ à dextro ad sinistrū, si in sinistra parte fuerit phlegmone: pars enim sinistra brachio eiusdem lateris comparata, ad dextrā partem uergit: uel ad eam quæ à sinistro ad dextrū fit, atq; adeo ad secundum genus inibi recitatum, hoc est ad reuulsionem, quæ secundum latitudinem fit, esse reuducendam. Quamuis quorsum attinet sic respōdere, cum idem Galenus in libro de Reuulsione, & quinto The. meth. longē plura quā tria reuulsionis genera cōmemoret, inter quæ etiam illa quæ ab intro uergentibus foras fit, nominatim refertur. Sed instabit iterum quispiam: Venæ sectio quæ ē directio partis affectę fit, sanguinem in inflammationis loco uel uenis illi proximis contentum euacuat: igitur reuulsio dici nō potest. Sequelam certe hanc non agnosco, neque enim inui-

Obiectio.

Responsio.

Obiectio altera.

Responsio.

Reuulsio et
uacuatione nō
pugnant.
Obiectio.

Responsio.

cem pugnant reuulsio & uacuatione: id quod uel reuulsionis definitio abunde docere potest, quæ hæc esse uacuationem quæ ad contraria fit innuit. Verū rursus instabit alius dicens, fateor quidem reuulsionē esse uacuationem, quis enim nisi planē mente captus sit id ipsum negare posset: atqui non eam quæ ex phlegmonē patiente particula, sed potius ex maxime distante uacuat. Huic sanē pro me Galenus respōdebit, qui manifestissimis uerbis eam quæ ex affecta particula uacuat uenæ sectionem, nominat reuulsionem multis in locis, potissimum autem lib. 13. The. ubi in eum modum scribit: Quoniā uero, ut semper dicimus, non satis est ipsa tantum uniuersalia nouisse, nisi quis etiā in particularibus se exerceat, ita utiq; & nos nunc faciemus: non tamen omnia particularia percurrentes, sed ea tantum quæ nobis necessaria Lectori uidebuntur. Ponatur itaq; iecur iam phlegmonem contrahere cœpisse, & quæ nam mali eius commodissima sit curatio quærat. Omnium ergo primū ab ijs quæ retuli incipiens, an totum corpus uacuatione indigeat considerato. Quod si indigere inueneris, dein agri uirtutem æstimato, possit ne confertim factam uacuationem tollerare. Primū ergo ualida uirtus esto. Ab hac contemplare ætatem: nam si puer sit, quæ per uenæ sectionem sit uacuationem non feret. Verum quum pubertatis tempus attigerint, pueri iam per missionem sanguinis uacuationem tolerant. Ergo pariter & reuellendus & uacuandus qui ad iecur fluit sanguis est, interna in dextro cubito secta uena: propterea quod et ē directio, & per latam uiam cum uena quæ caua dicitur societate habet. Hic certe unus locus sufficeret, ex quo aperte ostendere liceret inter initia inflammationū, statim & reuellendum & uacuandum esse per sectionē uenæ quæ

quæ è directo est. Loqui enim Galenum hic de principio inflammationis hæc uerba, Quæ nā eius mali commodissima sit curatio, planum faciūt. In Græco enim sic habet, *ἡ καὶ εὐχέλων τις ἀρίστη θεραπεία γινώσεται ἢ πάθος*. Quis uero est qui nesciat Galeno pathos esse, dum aliquid conuertitur, mutatur, alteratur, mouetur? Loquitur itaque de inflammatione ea quæ adhuc fit, nam illa pathos dicitur: & minime de ea quæ iam facta est. Id quod etiam præcedentia uerba, *ὑποκείσθω τοίνυν ἡ πᾶρ ἀρχόμενον φλεγμαίνον*, abunde euincunt. Accedit quod dicit, sanguinem *φερόμενον ἐπὶ τῷ ἥπαρ*, hoc est sanguinē qui fluit, nō qui fluxit ad iecur, esse pariter & reuellendum & uacuandum. Videant iam aduersarij, an non euidentissime demonstraauerimus, Galenum in principio inflammationum uenam quæ è directo est secandam esse docuisse. Atq; obiiciet forte Brachelius, diuersum accidere in alijs inflammationibus, præsertim autem pleuritide. Ego tamen diuersitatē hanc non agnosco, neq; intelligo. Nullam autem prorsus esse diuersitatē, idem Galenus alio in loco ostendit: ubi eam uenæ sectionem quæ in pleuritide è directo secatur, & reuellere & euacuare simul euidentissime asserit. Locus est in li. 2. de Ratione uictus in morbis acutis, commentario decimo, ubi sic scriptum reliquit: Pro eorum qui inflammationē efficiunt humorum inclinatione, Hippocrates uacuationes facit, hoc enim: Quod natura tendit, per loca conferentia ducere oportet: uerissimum existit. Contingit autem interdum id pro uarietate partium membranę, quę costas cingit, Superioribus enim eius partibus inflammatione affectis, ad iugulum, brachium & mām illam cōsensum extendunt. Inferiorib. uero, ad septum transversum & hypochondrium. Quum igitur superiora cōsensum significauerint,

Obiectio.

Responsio.

„rint, uenam in cubito secare eam oportet, quæ sangui-
 „nem ab affecta parte & magis & uelocius tum reuelle-
 „re, tum uacuare possit. Hæc Galenus, Nō uero de alia
 quàm ea quæ è directio est uena loquutum esse Gale-
 num, manifestius est quàm ut à me doceri debeat. Op-
 posite namq; uenæ sectio reuellit quidem, at à loco affe-
 cto nihil uacuat, id quod Brachelius etiam non inficia-
 bitur. Et quid multis opus est uerbis? Galenū non in-
 ternam oppositi brachij uenam intellexisse, ex lib. 4.
 Vict. acut. morb. Aph. 67. satis constabit: ubi & Hip-
 pocrates, & ibidem in commentarijs Galenus internā
 uenam brachij eius lateris, quod dolore fuerit affectū,

Obiectio. secandam esse aperte fatent. Sed dicet aliquis: Si una
 & eadem uenæ sectio uacuat simul & reuellit, sequitur
 quod idem respectu eiusdem sit propinquū & distans,

Responsio. id quod impossibile existit. Respondeo, minime, nā
 uenæ sectio quæ è directio fit cum ad contraria, atque
 adeo ad longinqua trahat, reuulsio est, & minime deri-
 uatio, ideoq; propinqua dici non potest. non minus
 enim à loco affecto distat cubitus brachij è directio po-
 sita, quàm illius qui ex opposito est, ut supra etiam retu-
 limus. Proinde cum hæc uenæ sectio, de qua nunc agi-
 mus, reuulsio duntaxat sit, & non deriuatio: neque
 enim fieri potest ut eadem uenæ sectio simul reuulsio
 & deriuatio sit, ut non sine pudendo errore Brache-
 lius putat: consequi haud potest, ut ea propinqua & di-
 stans remota uē simul dici queat. Iam itaque euidentis-
 simis argumentis ostensum est, uenæ sectionem quæ
 in brachio è directio posita fit, in reuulsionis numero
 merito habendam esse, adeo ut nisi planè stupidus aut
 saxeus sit Brachelius, in sententiam nostram descen-
 dat necesse est. Verum ut prorsus rem hanc demon-
 stremus, age ex ipsius Hieremiæ uerbis esse reuulsio-
 nem

nem euincemus hoc modo. Venæ sectio ē directo par-
tis affectæ facta ad contraria fit, igitur ad maxime lon-
ginqua. Antecedens in præcedentib, abunde demon-
strauimus. Consequens Brachelij uerbis, qui maxime
longinqua Galenum libro quinto Ther. meth, lon-
ginqua & contraria nominare fatetur, satis firmum
erit. Sed eiusdem uerba, quæ huiusmodi sunt, subijcie-
mus. Atque ita considerantibus hoc facile in mentem
illis uenisset, quod ea hic maxime longinqua uocauit,
quæ in quinto The. metho, sursum deorsum, dextror-
sum sinistrorsum dixit: quæ ibidem etiam longinqua
appellauit, eisdem exemplis explicauit, & contraria
nominauit. Hæc Brachelius. Ex quibus equidem
uerbis sole clarius fit, reuulsionem, quæ per uenæ se-
ctionem factam ē directo fit, atque ab interioribus ad
exteriora trahit, inter maxime longinqua, Hieremiæ
etiam sententiâ, connumerandam esse. Si enim Gale-
nus sursum deorsum, dextrorsum sinistrorsum, lon-
ginqua dixit: negare non poterit, quin & ea uenæ se-
ctio, quæ ab interioribus ad exteriora trahit, inter lon-
ginqua sit numeranda, quando omnibus constet, Ga-
lenum, ut ex uerbis eiusdem quæ supra ex 5. The. me-
tho, produximus, satis liquet, eam etiam reuulsionem
quæ fit ab ijs quæ intus habentur, ad ea quæ foris sunt,
iam dictis cōiungere. Et ne multis morer, quid me her-
cle longinquius dici potest, quàm id qd' extra corpus
trahit, nō uideo. Manifestissimū igitur est, reuulsionē
quæ ē directo fit, æquē atq; illā quæ ex opposito, ad lon-
ginqua fieri. Atq; dicet Brachelius, fateor utranq; ad
longinqua fieri: attamē ea quæ à dextris ad sinistra, uel
cōtrā à sinistris ad dextra fit, ei quæ ē directo præponē-
da erit. Id certe ille ostēdere debebat: neq; frustra in re
cōfessa, uerba et tēpus p̄dere. Non esse aut in interiorū
uiscerum

Obiectio.

Responsio.

*Reuulsio ē
directo par
tis affectæ
facta, ei
quæ ex op
posito fit
præferenda.*

*Tractus &
expulsio,
per quas ue
nas expedi
te fiant.*

*Venæ sectio
in distātissi
mis facta
quid effi
ciat.*

*Venæ sectio
ex opposi
to quid
possit.*

uiscerum inflammationibus eam quæ ex opposito fit reuulsionem, illi quæ ē directo agitur preferendam, sic monstrabimus. Suprà ostensum est, naturæ potius distantiam quàm positionis ad reuulsionem requiri: quamuis etiam hanc non omnino negligendam esse dixerimus. Non oportet itaq; omnē reuulsionem ad partes maxime distantes peruenire, sed satis est eandē cōtrario quàm fiat defluxio fieri modo. Hinc accidit, quod etsi nō semper ad ea quæ maxime distant, sed ad media quæ illis sunt propinquiora, fiat reuulsio, nihilominus tamen semper uersus cōtrarium fieri dicitur: quod nimirum ad eas, quæ ē cōtrario fluxionis sitæ sunt, partes trahat. Sic sanè in sanguinis ex narib. profluuiο incisa cubiti qui ē directo est uena, adhibitisq; hypochōdrijs ē regione sitis cucurbitulis, retractio fit uersus inferiora, non tamen ad infima usque. Ceterum cum tractus & expulsio humorum à natura optime & expedite fiant per eas uenas, quæ cum loco affecto societatem cōmunitatem ue obtinent, ut experientia & Galenus multis in locis paulo pōst producendis docent; sequitur, ut hoc nomine reuulsio quæ ē directo fit, ei quæ ex opposito agitur, in internis inflammationibus sit modis omnibus præponenda, quandoquidem in ijs retractio, quæ ex opposito aut distātissimis fit partibus, satis esse non possit. Nam quæ ex distātissimis fit, ea sanguinem uitiosum neq; uacuat, neq; etiā à loco affecto, nisi imbecilliter & tardissime, inq; partes sanas trahit, uicinus enim tantum sectioni sanguis uacuatur, humorum prauitate, calore, doloreq; quæ postea iterum ad defluxionem mouendam insurgunt, remanentibus. Venæ autem sectio quæ ex opposito fit latere, proximum, atq; adeo optimum solum sanguinem, haud secus atq; prior, uacuat; in cuius locum

cum paulatim succedit uitiosus, & uires deijciuntur,
 agerq; a morbo nihil leuatur, ac ita periculum transi-
 tionis morbi in alterum latus imminet. Et quod om-
 nium maximum est, si altera sanguinis missio quę è di-
 recto fit subsequatur, tum iterum pars sanguinis uitiosi
 aliò translata ad inflammationis locum partemq; affe-
 ctam retrahitur, nec tamen euacuatur: quemadmodum
 fufius etiã ante me Briffotus, (uir, ne multa dicam, *Briffotus.*
 longiora uita dignus) demonstrauit. Hinc est quod Ga-
 lenus in Cõmentario decimo secundi libri de Victus
 ratione in morbis acutis, sic scriptum reliquerit: Va-
 cuationes quidem undecunq; fiant, ab uniuerso ani-
 malis corpore uacuare nosti, quanq; neque celeriter,
 neque similiter ex omnibus uenis. Nos uero partem
 eam quę phlegmone laborat, tum celeriter, tum plus
 quàm cæteras partes, præsertim in morbis acutis, ua-
 cuare studemus. quod sanè interna cubiti uena effi-
 tit. Quibus uerbis palam declarat, in internis inflā-
 mationibus eam quę è directo fit uenę sectionem, ei
 quę ex opposito agitur præferendam esse, utpote quę
 a phlegmone laborante loco celeriter, & magis quàm
 a reliquis partibus reuellatac uacuet. Id quod clarius
 in libro de Curandi ratione per sanguinis missionem,
 in hunc modum scribens docuit: Quibuscunq; secun-
 dum rectum eruptio sanguinis accidit, hæc summum
 egrotantibus commodum affert. Quod uero κατ' ἴξιν,
 pro eo quod est secundum rectum dicat, omnibus in
 confesso est, cum aperte hac uoce κατ' ἴξιν in hoc signi-
 ficatu sæpenumero utatur. Quibus autem contra san-
 guis erumpit, nihil iuuat, aut etiam interdum nocet,
 quod uires scilicet citra mali leuamē deijciat atq; exol-
 uat. Neq; enim in liene tumido ex dextra nare erum-
 pens sanguis, nec in iecore ex sinistra aliquā affert uti-
 litatem,

litatem: sed reuulsio in directum adhibita, euidentem
utilitatem celeriter ostendit: quæ autem contrà, nequa-
quam. Dextra igitur nare sanguinẽ erumpentem, ad
dextrum hypochondrium fixa cucurbitula clarè celer-
terq̃ sistit: sicut ad sinistrum, ex sinistra erumpentem.
Porro reuulsionis causa si uenam seces in ijs, quæ è di-
recto fiunt sanguinis eruptionibus, uelociter conspi-
cuam uidebis utilitatẽ. At si contrà seces, nullam pror-
sus. Sic igitur & liene affecto, eius quæ circa medium
digitum sinistrae manus uenæ sectio, aequè atque si in-
ternam cubiti uenam secueris prodest. Multum enim
iuuat male affectum lienem, sanguinis ex sinistro bra-
chio detractio. Hacenus Galenus. His autem uer-
bis palàm docet atque monet, ut medicus in suis reuul-
sionibus ac euacuationibus naturã imitetur, quæ sem-
per motum ac impetum suũ, si bonus est, in directum
facit. Atq̃ adeò hoc potissimum nomine uenę sectio-
nem, quæ è directo loci affecti fit commendat, quia sci-
licet celeriter & reuellt & uacuet. Eam autem, quæ ex
opposito fit damnat, quod nimirum uires, quãdoqui-
dem sanguinem optimum (qui ueluti thesaurus natu-
ræ corporis est) uacuet, citra morbi leuamen deiciat.
Id aut uelle Galenum, uerba quæ statim subiungit ma-
nifeste confirmant, dum sic ait: Quin & in pleuriticis,
quæ è directo laborantis lateris sanguinis missio, effi-
cacissimam sepe numero utilitatem ostendit. Ex oppo-
sita autem manu, aut omnino obscuram, aut post tem-
poris interuallum. Ad hæc oculorũ persæpe uehemen-
tissimos dolores è directo uenæ & humeralis nomina-
tæ sectio intra horæ unius spacium compescuit. Et
deinceps: Sic efficacem celeremq̃ interdum utilitatẽ,
quæ è directo affectis partibus uenæ secantur afferit,
ut & qui patiuntur, & familiares ipsorum sæpe obstu-
pescant.

pescant. Ex ijs omnibus nemo non sole clarius intel-
 ligit, Galenum statim etiam inter morbi initia, uenam
 quæ è directo est, ei quæ fit ex opposito præferre. Neq; *Obiectio.*
 nobis obstat, quod Brachelius Galenum in priore lo-
 co à nobis producto, dicat de sanguinis eruptione nō
 tanquā reuulsorio, sed iudicatorio auxilio loquutum
 fuisse: imò sententiam nostrā potius confirmat. Cum *Responsio.*
 enim naturam in morborum iudicationib; sanguinis
 excretiones utiles semper è directo fieri uideamus, cur
 nos eiusdē ministri in uitioso reuellendo atq; uacuan-
 do sanguine hanc non imitaremur? Hoc iterū in lo-
 co mirum in modum hallucinatur Hieremias, quod
 reuulsionem aliquando cum deriuatione incidere pu-
 tet, ut enim idem eiusdem respectu remotū & propin-
 quum esse non potest, ita nec eadem uenę sectio, reuul-
 sio & deriuatio dici potest: quod hæc (ut diximus) ad
 uicina, illa uero ad longinqua fiat. Sic perpetuo Bra-
 chelius & alij quoq; eius Galeni sententiæ aduersarij,
 in reuulsionis & deriuationis uocibus misere cæcu-
 tiunt. Iterum instat Brachelius, dicens Galenū eua-
 cuantem à lienē potius uenam quā reuellentem in-
 quisuisse. Atqui sciat, nō uacuantē solum, imò eam
 potius quæ utrunq; hoc est à loco affecto & reuellere
 & uacuare possit, inquisuisse. Quare ridiculum est,
 quod Hieremias uacuationem eam solam uocat, quæ
 ex secta parte laborante fit. Ridiculum etiā, quod ua-
 cuationem cum reuulsione pugnare arbitratur: cum
 tamen omnis reuulsio, quæ fit per uenæ sectionem, ut
 pueris etiam perspicuum est, uacuatio sit. Et quam-
 uis antea abunde nobis monstratum sit, uenæ sectio-
 nem, quæ ex latere è directo posito fit, esse reuulsionē,
 tamē ut res fiat omnium maxime perspicua, ad priora
 unum locū Galeni adiiciemus, in quo ipsa sanē exem-

*Reuulsio
 nō coincidit
 cum deriua-
 tione.*

Obiectio.

Responsio.

pla, quæ ille affert, palam testantur reuulsionem in internis inflammationibus semper esse è directio faciendam, Is habetur in lib. 2. ad Glauconem, ubi sic scriptum reliquit: Influentium adhuc humorum reuulsio, sic enim Hippocrates nominat; earum autem fluxionum quæ iam partem obsederunt, deriuatio medela est. Vtrumque autem euacuationis genus per communes uenas fieri præcipit. Ex quibus equidem uerbis palam fit, tam reuulsionem quam deriuationem per uenas eas quæ societatem cum loco affecto habent, fieri debere. Id quod sequentibus etiam uerbis & exemplis declarat, dicens: Et si quidem dextra uteri pars affecta fuerit, ex dextra manu, aut crure sanguinem detrahes. Si uero sinistra, à membris quæ illi in rectum sunt. Quod enim ab ipso Hippocrate *κῆρ ἰσὺ* dicitur, hoc ipsum est secundum rectitudinem. Interiores autem uenas incidere oportet, hæ enim uiciniores, & magis è directio sunt affectis partibus. Nam si liene inflammationem patiente sanguinem uis uacuare, interiores in manu sinistra uenas secato; & si iocinore, eadem ratione in dextra. Si quid uero ex superioribus inflammatione affectum fuerit, ueluti in anginis & ophthalmiis, & quæcunque circa caput sunt, eas quæ extrinsecus sunt atque è directio. Membris autem patientibus à coniunctis euacuatio fienda, siue reuellere, siue deriuare uelis. Ex ijs Galeni uerbis omnibus innotescit, eum reuulsionem illam quæ fit ex coniunctis, societatemque cum loco affecto habentibus uenis, quæ non sunt aliæ nisi quæ è directio sunt positæ, huic quæ ex oppositis aut distantissimis fit, modis omnib. antepondere: idque ob nullas alias causas, quàm eas quas antea commemorauimus, quod nimirum ea quæ ex oppositis fit, uires citra ullum leuamen mali dericiat & exoluat, sanguinem bonum

num & vitio carentem euacuādo. Quare cum hoc nomine nihil egrotantibus conferat, sed potissimū si post eam ex affecto latere sanguis detractus fuerit, quod scilicet ita vitiosus sanguis, (ut supra diximus,) iterum in affectam partem trahatur, omnium maximè oblit: merito ea quæ è directo fit reuulsio, magis deligenda erit.

Sed hic iterum instat Brachelius, eam uenæ sectionem quæ è directo fit, esse affectæ parti uicinam: igitur non esse præferendam. Neque enim è uicino purgatio tantum, sed & incisio aliunde materiā ad locum affectum rapit, quo nullum est præsentius, neque aliud malum exitiosius.

Respondeo: hanc obiectionē locum esse habituram, si constaret nos fateri, uenæ sectionem cubiti è directo positi esse incisionem quæ è uicino fit. Verum id neutiquam concedemus, quando in hac incisione tantum distantia esse omnibus perspicuum sit, ut in contrarium planè quàm antea fluebant humores trahi queant. Quum itaq; nos neq; in ipsa parte do lente, neq; in ea quæ illi contigua aut proxima est, sed in cubito qui è directo est incisionem moliamur, nō est cur hæc ratio Hieremiæ locū hic habere possit. Quod si tamen iterum maiorem distantia requirat, atq; adeo longius à loco affecto esse retrahendum clāmet, nos contra dicemus hanc uenæ sectionem ad longinquissima auersionem moliri, cum foras & extra corpus uitiosum sanguinē trahat: qua certe tractione nihil esse potest magis longinquum.

Porro quod haud satis fideliter à Brissoto. Cornelij Celsi locum citatum esse Brachelius asserit, id præter æquum facit. Neq; enim uerum est quod scribit, Celsum antiquorum de reuulsione in maximè longinquum præceptiones à phlebotomia minime separasse, sed tantum non recepisse. Nam quomodo non separat, qui non solum non reci-

Obiectio.

Responsio.

Venæ sectio quæ è directo fit, non fit è proximo.

Cornelij Celsi locus expeditur.

pit, imò etiam falsum esse idipsum palàm affirmat.
Errat denique, quod antiquorum præceptiones uo-
cat, quæ sunt potius chirurgorum, & eorum medico-
rum qui usum potius quàm rationem sequuntur. Cel-
sum enim non antiquos, ut perperam affirmat Bra-
chelijs, sed indoctos potius, & eos qui semper in di-
stantissimis à loco affecto partibus sanguinem mitten-
dum esse contendebant perstringere, ex illius uerbis,
quæ ob id subiiciemus, manifestissimum erit. Sic enim

- » inter cætera inquit: Neque ignoro quosdam dicere,
» quàm longissimè sanguinē inde ubi lēdit esse mitten-
» dum. Sic enim auerti materiæ cursum, at illo modo in
» idipsum quod grauat euocari. Sed idipsum falsum est.
» proximum enim locum primo exhaurit: ex ulteriori-
» bus autem eatenus sanguis sequitur, quatenus emitti-
» tur. Vbi is suppressus est, quia non trahitur, ne uenit
» quidem. Videtur tamen usus ipse docuisse, si caput fra-
» ctum est, ex brachio potius sanguinem mittendum.
» Si quod in humero uitium est, ex altero brachio: cre-
» do quia si quid parum cesserit, opportuniore hæc par-
» tes iniuriæ sunt, quæ iam male habent. Hactenus

Celsi locum ex cap. 9. libri secundi integrum retuli-
mus: ut scilicet omnes uideant, non antiquos omnes
à Cello notatos esse, sed quosdam tantum medicos,
usum sectantes potius quàm rationem: & ut intellige-
rent studiosi, Brachelij, non nostram de reuulsione ab
eodem damnari sententiam, ut qui nihil habeat, quod
illi suffragari possit, præter usum: quem hoc potissi-
mum sæculo à ratione atq; adeò ueritate ipsa plurimū
deuiare, uel testimonio ipsius Brachelij euincemus.

Hactenus usus apud omnes ferè medicos obtinuit, ut
podagra affectis quauis hebdomada, imò alternis pro-
pè diebus catapotia purgandi uentrē gratia deuoranda
exhibeant.

*usus ferè
semper no-
stro hoc tē-
pore à ueri-
tate deui-
re solet.*

exhibeant. Hunc tamen usum, utcunq; multi sequantur, ut perniciosum damnat Hieremias. Pari ratione hucusq; omnium barbarorum medicorum libri nobis tantumquam infallibile decretum prescripserunt, ut coena prandio minor esset; hoc tamen in uniuersum minime uerum esse, nobiscum recte contendit Brachelius. Proinde non satis mirari possum, cur hoc loco ad usum tantum ad facram ancoram confugere uoluerit Brachelius: cum tamen alias hunc tantum perniciosum damnare nihil metuerit. Atqui ad quauis potius inuia deflectere solent, qui recta ire nolunt. Ceterum neq; sibi patrocinari putet Celsus Hieremias, eo quod ex altero brachio, si quod in humero uitium est, sanguinem mittendum esse dicat. Nam ut omittamus, nobis in praesentia nullam de externis inflammationibus esse cum Brachelio disceptationem, tamen maxime illius sententiam, quod statim post haec Celsi uerba sequitur, impugnare uidetur: id scilicet ideo tentasse quosdam, quod si quid parum cesserit, has partes quae iam male habent iniuriae opportuno-
 rum etiam uiscerum inflammationem detorseris, quid quaceso absurdius dici aut fieri posset? cum haec quam-
 primum ab iniuria uindicare oporteat, quod scilicet iniuriae inopportunissima sint, diuersa certe ratione quam externa, quae illas ferre citra uitae humanae periculum queant. Non est itaque ut eandem esse differentiam inter hepar & latus, seu, ut apertius dicam, costas subcingentem membranam existimet Hieremias: quod utraque pars interna sit, neque altera illarum, ut humerus externa. Quapropter si inflammatione tententur, ambe quam primum medico ab iniuria per sectionem uenae internae, quae est directio est, uindicandae ueniunt. Atque haec factio est, quare dextra costa potius quam humerus dexter,

Interne partes statim ab iniuria uindicandae.

Quo sensu
uerum sit
reuulsio-
nem ad ma-
xime longin-
qua fieri
debere.

dexter, ad dextram reuulsionem requirat. Præterea
non est quod impensius gloriatur Brachelius, se non
solum autoritate, sed & ratione omnem in maxime
longinquum fieri debere reuulsionem monstrasse. Si
enim per maxime longinqua, non quæ maxime à lo-
co affecto distant, sed contraria intelligit, tum idem
quod nos sentit. Quum itaque hoc sensu illi donemus,
omnem reuulsionem fieri debere ad maxime longin-
qua, non habet de quo merito gloriari possit aut de-
beat. Sciat tamen, recte loquenti contraria non idem
significare, quod maxime longinqua: quod illa gene-
ris, hæc uero speciei rationē, ut supra etiam diximus,
habeat. Hinc est quod omnia maxime longinqua sint
contraria, non tamē contrā omnia contraria sunt ma-
xime longinqua. Aliqua enim contrariorū sunt, quæ
longinqua simpliciter dicuntur. Deniq; ridiculum
est, quod non æquam esse costæ hepaticæ cum superio-
ribus contrarietatem, ex lib. 5. Galeni de Tuend. uale.
ostendere conatur: cum tamē Galenus ibidem ne uer-
bo quidem missionis sanguinis meminerit, sed tantū
quod imbecillioribus corporis partibus exercitia non
sint iniungenda docuerit. Et ut paucis dicam, cum om-
nimoda quies corpori non parum incōmodi afferat,
quæ partes, alijs iam affectis, exercitandæ sint, atq; ad
quas earundem superuacua reuellenda sint, eo loci in-
dicauit. Quare si is Galeni locus recte expendatur,
Brachelio unice aduersabitur. Si enim partes quæ cir-
ca thoracem sunt, magis inferiorum exercitatione iu-
uantur, quod illis contrariæ sint: igitur etiam uenarū,
quæ in partibus inferioribus sunt sectio, ubi ea quæ cir-
ca thoracem existunt phlegmone laborant, proderit.
Atque adeo in pleuritide crus potius quàm brachium
oppositum incidendum erit. Videat itaque Brache-
lius,

Contraria et
maxime longin-
qua quæ

Galenī lo-
cus enar-
ratur.

lius, in quas angustias seipsum cōiecerit. Quapropter
 consultius multo fuisset, si ex qua parte sanguis mitten-
 dus esset, inflammatione affectis partib. corporis, de-
 monstrare uoluisset, ut id ipsum non ex libro de Tuen-
 da ualitudine exemplo exercitationum, sed potius ex
 libro de Curandi ratione per sanguinis missionē, ubi
 Galenus hāc rem ex professo tractauit, docuisset. Hic
 enim ubi omnem uenae sectionem ē directo laboran-
 tium partium fieri debere planū fecisset, mox quæ ue-
 nae affectis partibus thorace superioribus incidendae
 sint, ijs uerbis apertissime monstraui. Dolentibus *Quæ uenae*
 oculis humeralis uocata, aut quæ ex ea deriuata est in *affectis par-*
 cubitum uena incisa, luculentum celeriter cōmodum *tibus thora-*
 adfert. Latere uero affecto, aut pulmone, aut septo trās *ce superiori-*
 uerso, aut liene, aut iecore, aut uentriculo, ea quæ per *bus inciden-*
 alas ad cubiti iuncturam pertingit. Hoc autē casu inte- *da.*
 riorem maxime secare oportet: quod si non, certe ea
 quæ ab ipsa diducta in iuncturā apparet flexura. No-
 uistis sanē paulo ante ab humerali uena prædictam di-
 duci, connectentem ipsam. Nam hi tres sunt loci mit-
 tendi ex cubito sanguinis, interior, exterior, medius.
 Igitur interior utilis est in ijs, quibus partes inferiores
 collo patiuntur. Exterior uero in ijs, quibus quæ his
 sunt superiores, ut facies, aut caput. Medius locus in-
 terdum utraq; habet diductas uenas, in ulteriorē ma-
 nus partē tendentes, ac deinde hic cōeūntes: interim
 uero celeriter in unum mutuo in ipso iuncturæ flexu
 congregientes, ac nonnunquam claram earum alte-
 ram, obscuram uero alteram. Itaq; ubi uena quæ parti
 affectæ propria est obscurior fuerit, ad mediarum ali-
 quam accedas, eam quæ à propria diducitur incidere
 magis conator. Est uero ubi & quæ inferiores sunt cu-
 biti iunctura, eas quæ in ulna scilicet existunt, nihil se-

*Quæ uenæ
partib. tho-
race inferio-
ribus secan-
dæ.*

„ care prohibeat, ubi nimirum quæ in cubito sunt non
 „ appareant, sed eas certe quæ in rectum sunt affectis.
 „ Porro tam perspicuam celeremq; utilitatem aliquan-
 „ do quæ è directio affectis partibus uenæ secantur affe-
 „ runt, ut & qui patiantur, & familiares ipsorum sape-
 „ numero obstupeſcant. Paulo deinde poſt, quæ in
 „ inferioribus thorace partibus uenæ incidendæ ſint, iſs
 „ uerbis docet: Hæc itaq; narratio utriuſq; indicatio-
 „ nem habet, tum quod in eiſmodi affectib. uenam ſe-
 „ care oporteat, tum quod è directo laborantiũ partiũ:
 „ præterea humerales uenas ſecādas, ubi ſuperiores tho-
 „ race partes laborant. Porro quemadmodum prædictæ
 „ in cubito ſecta uena iuuantur, ſic quęcunq; hiſ inferio-
 „ res, illis quæ in poplite aut malleol'is ſunt. Prædictis au-
 „ tem inferiores coxendix, ueſica, & uterus. At renes in
 „ utranq; partem uergunt, ambiguntq; ue. Siquidem infe-
 „ riores ſunt iſs quas prius recēſuimus: ſuperiores, quā-
 „ eæ quas ſecundo loco. Itaq; miſſo ex cubito ſanguini
 „ interdum auſcultant, ubi uidelicet recēs fuerit phleg-
 „ mone, & ſanguinis multitudo affuerit. Quibus uero
 „ affectio ineſt quam propriè nephritin nominant, eam
 „ quæ in poplite eſt ſecare expedit, aut omnino eas quæ
 „ in malleolis ſunt. Vteri autem inflammationes magis
 „ etiam quā renum à uenīs in cruribus ſectis iuuātur.
 „ Nam iſs quę ex cubito fiunt uacuationibus, aliud etiā
 „ accedit malum, menſtruas enim purgationes retinēt,
 „ ſanguinemq; ad ſuperiores corporis partes reuellunt.
 „ Quæ uero ex cruribus fiunt, non ſolum reuellere, ue-
 „ rum etiam menſes mouere ſolent. Hos certe Galeni
 „ locos producere Brachelium decebat. Atqui cum ſuę
 „ ſententiæ ex diametro pugnare uideret, uoluit potiùs
 „ aliũ adferre, quo parum eruditis fucum faceret. Nam
 „ ex animo omnia protuliſſe in hac diſceptatione Hiere-
 „ miam,

miam, non facile mihi persuadeo: quum audiam hominem in primis ob singularem humanitatem, deinde etiam studium quo in legendis Galeni monumētis feruet, à multis prædicari, adeò, ut hoc nomine credam à nonnullis, quo in hunc disceptandi nobiscū campum descenderet, impulsū: aut potius maleuolorū Sophistarum eius humanitate abutentium, importunis precibus uictum aut expugnatum esse. Porro ex iam adductis Galeni uerbis, quæ uena in cuiusq; particule corporis phlegmone inter initia incidenda esset, docere potuisset Brachelius: neque ut aliò diuerteret, atque adeò quod ad institutum non facit produceret, opus erat. Quod si fecisset, haud tam imprudenter aberrasset, præcipiendo in recenti uteri nō secus quàm renum phlegmone, ad superiora esse reuellendum: cum diuersum planè in iam citata Galeni sentētia doceatur, nempe, uteri inflammationes magis etiam quàm renum à uenis in crure sectis iuuari. Insuper mirari subit, quū iecinoris & lienis incipientes affectus recte ad suum brachium reuelli dicat, cur eandem reuulsionem in costæ inflammationibus non posse sufficere inficias eat, quum tamē eadem in utrisq; sit distantia, potissimum si in inferioribus costis fuerit phlegmone. Deniq; si in angina satis est, contrarium morbo motum moliri, ut ipse fatetur, non multum naturali requisita locorum contrarietate: quapropter idem moliri in pleuritide non satis erit, in qua scilicet per uenæ quæ è directo est sectionem, non solum ab affecta parte euacuare, uerum etiam humorum fluxionis uē impetum in contrarium uertere studemus. Errat præterea, quod reuulsionem in quibusdam capitis affectibus, sapissime cum deriuatione coincidere asserit: quum, ut iam sepe diximus, reuulsio ad contraria atque adeò longinqua, deri-

In uteri inflammationibus uena in cruribus incidenda.

Reuulsio cū deriuatione non coincidit.

Fluoris po-
tissimū con-
trarietas
perpēdēda.

Obiectio.

Responsio.

Anxie in-
quirendum
nō est, an ē
supernis uel
infernīs flu-
xio fiat.

uatio autem ad proxima fiat, nequit uero idem eiusdē respectu & remotum & propinquū esse. Recte autem sentit, quod non tam loci, quā fluoris sit perpendenda cōtrarietas, & hoc ipsum est, quod nos etiā docemus; neque (ut ille arbitrat) nimis de locorum contraria oppositione certamus, quod aliās secum ex aduerso potius brachio, aut cum nōnullis magis Brachelio aberrantibus, ex opposito crure sanguinē mittendum esse contenderemus. Atqui ait, instans iuguli dolor, incumbens brachij grauitas, materiam ab inferiorib, ad superiora rapī, & non ē contrario monstrant; ideoq; per uenā cubiti interioris qui ē directio est sectionem, humorum motus in contrariū fieri non potest. Respondeo: hoc argumento seipsum iugulare Hieremiam. Si enim humoribus sursum fluentibus semper reuulsionem deorsum debere fieri cōtendit, in pleuritide certe, in qua iuguli dolor est, brachijq; grauitas, ex crure potius in rectum posito, quā brachio aduerso reuellendum erit; quod ita in contrariū, deorsum scilicet, humorum impetus uertetur. Videat itaq; ut rhetoricetur Hieremias, iam enim illi potius quā nobis reddenda est ratio, cur contrario postulato fluxu, crus quod ē directio est incidi haud debeat. Quare nō anxie inquirendum, num ab infernis uel supernis in affectam partem humores contra naturam procumbant; sed hoc potius conandū erit, ut quā ocyssime illos à parte phlegmone affecta & reuellamus & uacuemus. Proinde rectius in hunc modum Hieremias institisset: dolor iuguli, grauitasq; brachij sanguinem sursum tendere, & illic eiusdem copiam colligi demonstrant; igitur collecta sanguinis copia à particula laborante in contrariū trahenda, & celeriter uacuanda erit. In hanc enim sententiā ratiocinatur ex Hippocratis

pocratis uerbis Galenus, Cōm. 10. lib. 2. de Ratione uictus in morbis acutis, inquiens: Vacuationes quidem undecumq; fiant, ab uniuerso animalis corpore uacua re nostri. Nos uero partem eam quæ phlegmone laborat, tum celeriter, tum plus quàm reliquas partes, præsertim in acutis morbis, uacuare studemus. Quod sanè interna cubiti uena efficit, multoq; magis quādo re dundans sanguis ad superiora uergat, aut superiores thoracis partes affectæ sint, tum enim in brachio & mamma grauitas magis sentitur. Ex ijs satis innotescit causa, cur è directo positum crus secandum esse re nuamus: quod scilicet unicum hoc nobis studium sit, ut iuxta Galeni consiliū, celeriter & plus à parte phlegmone affecta quàm ceteris reuellamus & uacuemus: quod tantū abest ut ex cruris quod è directo est sectione assequamur, ut potius bonū sanguinem qui in crure est, ut suprà fusiis retulimus, euacuemus, atque ut paulatim in huius locū succedat uitiōsus efficiamus. Proinde cum ob nimiam distantiam uena in crure secta, sanguinem à phlegmone laborante particula neq; celeriter, neque plus quàm à reliquis partibus euacuare & retrahere possit, sit ut illā abhorreamus. Instat iterum Hieremias, dicens: Distantiam causari non potestis, nam dum Galenus per cubitum podagram retrahit, remotior est: dum etiā in uertigine & morbo comitiali ex malleolo aut poplite reuulsionē molitur, multo protractior. Respondeo: me mirari satis non posse, qui fiat ut toties à præscripto sibi disputationis scopo aberret Hieremias, quum nobis secum, ut iterū atque iterum dicam, de internorum uiscerum inflammationibus disceptatio est: in quibus sanè ab initio statim, cum nobis non reuellendū tantū, sed & euacuandi intentio sit, uenam quæ è directo est secandam esse

Cur è directo situm
crus in pleur
ritide incidē
haud de-
beat.

Obiectio.

Responsio.

*Anteuertens
do morbo à
remotissi-
mis etiã re-
uellere li-
cet.*

*In podagra
uenã in cru-
re secare nõ
expedit.*

contendimus. Et hoc etiam Galenus loco paulo ante citato per hæc uerba, Præsertim in acutis morbis, innuare uoluit. In morbis siquidem comitali & uertigine, Galenus reuulsionem molitur, ut hos anteuertat, atq; adeo ne fiant subinde prospiciat: quæ profecto reuulsio à remotissimis etiam fieri potest. Longe itaque alia ratione in internorum uiscerum inflammationibus, quàm in dictis capitû affectib, reuellimus. Nam in illis nõ reuulsione tantum, imò etiam euacuatione, eaq; non simplici, sed celeri, & quæ plus ab affecta parte quàm alijs uacuet, opus erit, in his sola reuulsio, quæ impetum humorû qui aliquando ad caput deferri possent auertat, sufficiet. Idem ad id quod de podagra obijcit, respondendum uenit, hæc enim inflammatio interna dici haud poterit. Et Galeno certe hoc in loco non nisi per cubitum humorum defluxum reuellere licuit. In pede enim, utpote affecto membro, uenam secare non potuit: & si potuisset, tamen quia in uicina parte fuisset, deriuatio, & minime reuulsio erat. Nullû autẽ esse deriuationis in inflammationû initijs usum, Galenus in lib. de Curandî ratione per sanguinis missionem docet, dum incipientibus phlegmonibus medico non tantum uacuandum, uerum etiam reuellendum esse scribit. Secta enim uena, quæ in parte affecta, aut illi proxima est, non solum nõ relinquitur spaciũ ut auerti queat facultatis excretricis impetus, imò etiã plus ratioẽ excitati per sectionẽ doloris ad affectũ locũ trahitur. Hinc prudenter admodum Galenus ca. 95. Artis medicæ, in eum modum scriptũ reliquit: Si
 „ uniuersum corpus plus equo plenũ fuerit, per affectũ
 „ locum uacuare non oportet. Nam si scarificationibus
 „ et sectionib, sensibilibiter dolore affectos euacuabimus,
 „ plus ratione doloris attrahemus, Si uero calefacientibus

bus discutere tentabimus, plus ad partem uī caloris tra-
hemus, quā discutiemus. Quod si elaborabimus ut
id quod influxit retrocedat, corpus quod plenum est
non admittet. Ad hæc igitur ambo totum corpus eua-
cuare oportet, aut omnino ad alia loca reuellere, quod
patientī particulæ influit. Hæc Galenus: à quo sanè
non ab re præceptum esse iam puto intelliget Hiere-
mias, cur in podagra cubiti, & non cruris uena inci-
denda sit. Sed rursus obijcit Brachelius pleura seu
costa, utrinq; maximis patet confluxus iniurijs, eorū
scilicet qui in caua uena sursum, deorsum mouētur hu-
mores; quare siue deorsum, siue sursum retrahere uul-
tis ex confusa in caua uena humorū mole, aliud indu-
cetis si aliud reuellatis. Optime igit ac sagacissime na-
tura oppositam uenam reliquam fecit, ut quod undiq;
in alterū latus procumberet, ipsa sat retrahere posset.

Obiectio.

Atqui sciaturatiocinationem hanc suam prorsus in-
firmam, ac nullius momenti esse, nam non necesse est,
ut semper in euacuatorum locum alij humores succe-
dant & inducantur. Si enim excessus duntaxat aufer-
tur, tum in euacuati sanguinis locū alius minime suc-
cedit, quod scilicet analogia quædam & proportio hu-
morum sit iam in uenis, ita ut neutra pars ab alia trahe-
re possit aut indigeat. Sanæ enim partes, ut fortiores,
bonum sanguinem retinebunt. Aegra autem alimen-
to uberiori non indiget; neq; etiam si indigeret, trahe-
re hoc in casu posset, qui enim fieret, ut imbecillior à
fortioribus, id quo ipsæ ad sui alimoniam indigerent, tra-
here posset? Dato autem, quod plus quàm excedat san-
guinis detrahatur: tamē tunc partes uacuata tantū so-
lummodo exigent, quantū ad tenuem refectionē satis
erit. Proinde quauis in euacuatorū locū alij inducātur
humores, hi tamē, quādoquidē id qd' deficit suppleāt,
minime

Responso.
Nō semper
in euacuato-
rum humo-
rū locū alij
succeedunt.

minime præter naturā erunt. Et certe multo præstātius est, in partibus morbo affectis, aut illi uicinis, tam modicū esse alimētū, ut aliunde trahant: quā esse tā multum, ut uel in alias pellant, uel trahentibus concedant. Quare nō obsistendum est, ne in partem affectā fluat

Opposita uena id quod in alterum latum procumbit non retrahit.

sanguis, sed ne copiosior quā hæc ipsa exigat. Cæterum oppositam uenam id quod undiq; in latus affectum procumbit, sat retrahere posse constanter negamus: quod scilicet, ut antea ostensum est, nullam cum eo societatem habeat, atq; adeò ex affecta parte uel omnino nihil, uel non nisi post temporis interuallum trahere possit. Galenus autem ut non solum celeriter à loco affecto retrahamus, uerum etiā uacuemus monet: ita ut retractionem, quæ ab opposita sit uena, expecta-

Obiectio.

re, periculo maximo haud careat. Dicit Brachelius: fateor quidem oppositam uenā ab affecta parte nihil trahere aut euacuare posse: humorum tamen fluxum, qui in eam decumbere potest anticipando, intercipit.

Responsio. Humorū de fluxus in pleuritide in rectū fit.

Sed neque hoc illi donamus, nam cum in inflammationibus, pleuritide potissimum, humorum impetus, defluxio uel secundū rectū fiat, necesse est ut per eandē uiam, per quā in partem affectā decumbūt, rursus ab ea reuellant, atq; in contrariū planè trahant: quod certe per uenæ, quæ in cubito opposito est, sectionē fieri nō potest. Sanguis enim, ut ex iam dictis constat, per cauā uenā ad partem affectā defluens, eandē differentia positionis, dextri scilicet & sinistri, seruat: ideoq; uel dextri brachij incisa, dextri solū lateris sanguis intercipitur, & expedite in contrariū trahitur atq; uacuat, non autem sinistri, & contrā. Sic omnes elabendi uiae Brachelio occlusæ sunt. Quod uero humorum defluxus in pleuritide fiat secundum rectum, satis testantur ea quælib, 6. Epidem. par. 2. Aph. 7. scribit Hippo-

Hippocrates: In rectum, dicens, fit laterū dolor, hypochondriorum distentiones, lienis tumores, sanguinis ex naribus eruptiones. Atqui instabit hic Brachelius, uel alius quispiam Arabicæ uesanię patronus, citato loco Hippocratem de morbi iudicatione aut permutatione loqui asserens, non de humoribus à partibus, uel uniuerso corpore ad partem aliquā protrusis. Atq; hac elusione in libro suo magis certe uasto quam docto, quē de Curatione pleuritidis edidit, puerisam Arabum sententiam tueri conatur Andreas Turinus. De quo sanè quid sentiam, uel ex iam dictis quisq; esti mare poterit. Videtur sanè tam ipse quàm aduersarius suus, quisquis ille fuerit, clausis (quod dicitur) oculis Andabatarum more pugnare: atq; adeò fit ut disputationis scopo neglecto, uocumq; reuulsionis & deriuationis genuino significato nō intellecto, misere impingant. Sed ad obiectionem respondeamus. Fatemur quidem Hippocratem in præfata sententia de morbi iudicatione loqui: at nō sola, uerumetiam de eiusdem generatiōe, id quod ex eius uerbis planū fit, ait enim: Anginæ rubores, & laterum dolores fiunt secundum rectitudinem. Quibus equidem uerbis non de iudicatione, sed de generatione pleuritidis loqui Hippocratem, nemo non uidet. Quid multa? Hippocrates in producta à nobis sententia duplici ratione sanguinem è directo esse mittendum insinuat. Primū quia humorum defluxus in partem affectam secundum rectum fiat, atq; adeò per eandem uiam in contrarium trahi facillime queant. Dein quod natura, cuius minister est medicus, in suis etiam expulsionibus rectitudinē obseruet. Quemadmodum igitur huius expulsionēs, quę non in rectum fiunt, malę, aut non admodum utiles sunt: ita etiā medici uacuationes, siue reuellat siue deri-

y uet,

“
“
Obiectio.

Andreas Turini
liber de
Curatione
pleuritidis.

Responsio.
Hippocratis
locus explicatur.

“
“

uet, nullius momēti utilitatem, nisi ē directo fiant, afferent. Porro ridiculum est, quod Brachelius iterum ad cubiti in podagra sectionem reuertitur: cum, ut supra retulimus, nobis de internis, & non externis inflammationibus in presentia disceptatio sit. Et certe incisio poplitis in podagra deriuatio est, & non reuulsio: id eoq; inter initia morbi adhiberi non debet, neq; enim tum in uicinam partem, sed potius contrariā reuellendum erit. Errat itaq; uehementer Hieremias, quod putat idem esse latere affecto per coniunctam illi uenam sanguinem detrahare, & utero laborante aluum ducere, podagraq; cruciante poplitem secare. Nā dum utero affecto aluū ducimus, & in podagra poplitem incidimus, nihil aliud agimus quā quod per maxime uicinum affectę parti locum uacuamus, quę sanē uacuatō, ut iam diximus, non est reuulsio, sed deriuatio, quę in principio phlegmonū locum non habet, quum Galeno lib. 2. ad Glauconem teste, eorum tantum humorum quę membrū iam obsederunt medela sit. In pleuritide autem dum sanguinē ex uena cubiti, qui ē directo est mittimus, neq; per partem affectam, neq; proximam uacuamus, id quod planē faceremus, si uenam quę costas alit incideremus; aut costę affectę, aut parti illi proximę adiacentię scarificationes aut cucurbitulas adhiberemus. Sectio igitur eius uenę quę ē directo est, reuulsio, nequaquā deriuatio existit, ut pueriliter admodum Hieremias, et cum eo maxima hodie medicorū pars contendit. Neq; enim tum per partem affectam, neq; proximam loco laboranti uacuamus: quis enim est qui cubitum nō satis magno & iusto intervallo à costa distare uideat? Proinde iam omnibus perspicuum est, aliud esse ex cubito qui ē directo lateris est affecti sanguinē detrahare; et aliud, affecto utero aluum

Deriuatio
in principio
phlegmonis
adhiberi
nō debet.

aliud ducere, aut in podagra popliteum incidere, hoc enim deriuatio, illud uero reuulsio existit. Id quod eò diligentius monendum esse duxi, quod uideam non Hieremiam tantum, uerumetiam alios prope omnes, qui de uenæ sectione in pleuritide scripserunt, omnium autem maxime Andreæ Turinū (qui Principem suam editione sua deturbatū, magnis multisq; sed imbecillib; ac ficulnis prorsus præsidij ac copijs, & quas uno hoc milite profligare queas, uindicare ac restituere suis honoribus conatur) in deriuationis & reuulsionis nominibus turpiter impingere. Præterea non obstat, quo minus præfata uenæ sectio è numero reuulsionum sit, quia affectæ parti coniunctam esse constet: quando Galeno lib. 2. ad Glauconem autore, utraq; euacuatio, tam ea scilicet quæ reuulsio, quam ea quæ deriuatio est, per cõiunctas uenas fieri debeat. Sed præstat eiusdem subscribere uerba: Influentium humorum reuulsio, sic enim Hippocrates nominat, earum autem quæ partem iam occuparunt defluxionum, deriuatio medela est. Vtrumq; autem euacuationis genus per communes uenas præcipit. Hec ille. Communes autem uenas uocare Galenum eas, quæ loco affecto cõiunctæ sunt, societatem uic cum illo habent, eumq; è directo respiciunt, notius est quam ut ostendi à me debeat. Iterum instat Hieremias, uenæ è directo sectio reuulsio esse non potest, quia nec in contrarium locum, nec in contrarium motum sit. Ad quam sanè obiectionem ut multis respondeam, minime opus est: quod antea abunde satis ostensum sit, hanc uenæ sectionem esse reuulsionem, quia nimirum ad contrarium trahat. Sanguinem enim qui ad locum pleuritide affectum procumbit, in uenam cauam remeare facit, contrariocq; quam antea defllexerat motu, per eandem uenam extra cor-

Andreas
Turinus.

Tam reuulsio quam deriuatio per communes uenas fieri debet.

cc
Communes uenæ quæ?

Obiectio.

Responsio.

*Galenus in
internis in-
flammatio-
nib. nunquā
ex opposi-
tō. latere re-
uulsione
usus est.*

*Auerroës:
impius. &
maledicus
Sophista.*

pus in partem, haud dubie maxime longinquam atq;
contrariam educit. Inſœlix itaq; Hieremias, qui hoc ip-
ſum animaduertere non potuit, & deriuatſonē potius
quā reuulſionē eſſe arbitratuſ eſt. Cogitet itaq; atq;
ſecum expendat, quanta temeritate dixerit ſe luce cla-
rius monſtraſſe, eandem uenā ab iocinore influxum
reuocare, ad latus uero magis prouocare. Maioriſ cer-
te momenti ac multo efficacioriſ, illum uti oportuiſ-
ſet argumentiſ, ſi id de quo impenſius gloriatur, clare
oſtendere uoluiffet. Præterea Galenum in interiorū
uiſcerum inflammationib; ſanguinem à dextro late-
re in ſiniſtrum reuulſiſſe, adhuc conſtanter negamus.
neq; enim unum ſaltem locum, etiamſi ad extremum
uſque ſe excruciet Hieremias, in quo diuerſum docue-
rit, pducere poterit. Loci enim duo quos citat, noſtræ
ſententię, ut ſuprà abunde monſtrauiſmus, nihil aduer-
ſantur. In externiſ quidē inflammationib; reuulſio-
nem quæ à dextro latere ad ſiniſtrum ſit, non in uniuer-
ſum damnamus. Atqui cum in pleuritide aliſq; inflā-
mationib; internorum uiſcerum unicū hoc medi-
ci ſtudiū, Galeno ſuadente, eſſe debeat, ut celeriter
ac plus à loco affecto, quā ab aliſ partib; reuellat &
euacuet, ſit ut inter eiſ initia oppoſitæ uenę ſectioniſ
nulluſ eſſe uſuſ queat, niſi indiſcriminatim reuulſio-
niſ ſpeciebus utendū eſſe cōtendat Hieremias: quo
tamē nihil abſurdūſ, nec Galeni præceptiſ magiſ con-
trariū dici poſſet. Quod ad Auerroē, hominē il-
lū impiū & boniſ omnibuſ execrandū attinet,
non magnopere laboramus quid ille dixerit, aut non
dixerit: ut quem conſtat Galenum nullo iudicio, ſed
tantum maledicendi ac Sophiſtico rixandi ſtudio re-
prehendiſſe. Qui enim fieri potuiſſet, ut nebulo ille Ga-
leni ſcripta recte expēderet, qui græcitatīſ omniſ igna-
ruſ

rus fuit. Valeat igitur perditissima illa bestia, utpote quam impudenter mendacē fuisse, & Sophisticis suis cauillis multis imposuisse docti omnes uno ore fatentur. Ceterū iniuriam nobis facit Brachelius, quod asserit nos non uereri quauis indiscriminatim mēbra scarificare, neq; enim ullum locum in quo id docuerimus proferre poterit. Nam probē nobis constat, pro affectarum partium uarietate, diuersimodē etiam scarificationes & cucurbitulas adhibendas esse: nec ea in re Brachelio monitore opus erat. Vrget iterum, ac nobis tanquam nodum, sua sententia insolubilem obtrudit Hieremias, Galeni locū ex 13. Thera. meth. libro: ubi ille oppositi cruris scarificationem, altero laborante, tanquam præsidiū quod oppositam phlegmonē reuellere queat, atq; adeo oppositæ etiam uenæ sectionem, ut quæ non solum sufficiēter exoneret, imò tanto efficacius, quāto ipsa scarificatione potentior, probat. Quapropter qui disputationis nostrę scopum recte tenet, is facīle animaduertit, hunc Hieremiæ sententiā nodum insolubilem non semel, sed iterum atq; iterū à nobis esse dissolutum. Non esse enim eandem uelocis ac plurimæ tractionis & euacuationis necessitatē in externorum membrorū & internorum uiscerum inflammationibus demonstrauimus, quod in illis satis sit quouis modo humorum in partem affectam decumbentium impetū ac defluxum sistere, inq; alias partes equè ignobiles traducere. Reprimētia deniq; medicamenta, quæ humorum defluxum auertunt, atq; digerentiā etiam, quæ suppurationē prohibēt, adhiberi possunt: quāuis ex suppuratione ipsa, etiamsi supervenerit nulum periculum quod ratione dignum sit imminēat. In his uero contrā, non quouis modo humorū defluxum atq; impetum sistere, neq; affectæ particulę reprimētia

Nō quæuis partes in morbis indiscriminatim scarificandæ. Galeni locus explicatur.

Non eadem in omnibus affectib. uelocis ac plurimæ tractionis & euacuationis necessitas.

aut discutientia medicamenta adhibere licet: quod illa humores in partes nobiliores detrudat, hæc uero plus ratione caloris ad affectam partem attrahant, quam discutiant, sed ocysissime humorum in partem laborantem præter naturam defluxum non solum retrahere, uerum-

Quare in internis inflammationibus oppositæ partis uenæ sectio aut scarificatio non proficit.

etiam euacuare necesse est. Atque hæc, ut iterum atque iterum dicamus, ratio est, quare in internis inflammationibus neque uenæ sectionem, neque scarificationem oppositi lateris prodesse contendamus. neutra enim illarum ex ipsa laborante particula celeriter & plus quam ab alijs reuellere & uacuare, sed humorum duntaxat in corpore exundantem molem minuere queat. Hanc sanè curandi diuersam rationem nobis suggerit indicatio, quæ partim ex situ partium, partim etiā ex morbi magnitudine sumitur, neque enim eadem ratione interiores & exteriores corporis partes, neque etiā eodem modo magni & parui morbi à medico tractandi ueniunt. Eam autem quam diximus esse Galeni mentem, satis ex uerborum serie, & iecoris exemplo, quod paulo post subiungit, euinci potest. Nam phlegmone laborare incipiente iecore, tum reuellendū, tum uacuandum esse qui ad illud fluit sanguinem, interna in cubito secta uena, aperte scribit: propterea quod è directio & ampla uia cum uena, quæ caua dicitur, societate habeat. Et ne quis eum de iecoris solum inflammatione locutum esse cauillari posset, mox continuo quodam dicendi ordine aliorum etiā interiorum uiscerum exempla subnectit, atque in ijs omnibus inter initia uenæ sectionem è directo fieri præcipit, dicens: Perpetuo quidem in omnibus, eas quæ è directo sunt. Sed hic rur-

Obiectio.

sus instat Hieremias, dicens, nos præter Galeni mentem reuulsionem in eam quæ in longinquū, & in eam quæ in uicinum sit, diuississe. Quam uero recte hæc dicat,

Responsio.

cat, satis ex ijs quæ suprà retulimus, omnibus constare puto: ubi contrariū in id quod est maxime longinquum, & longinquum simpliciter digessimus. Hac enim ratione uenam, quæ ē directo fit, reuulsionem esse demonstrauimus: nō sanē quia ad maxime distantia, sed quia ad longinqua, atque adeo contraria reuelat. Trahere enim sanguinem, qui per cauam uenam ad eam quæ costas alit, atque ab ea ad locum affectum fluit, contraria planē ratione quā antea fluebat per locum satis à parte affecta distantem, nempe à uena costas alente in cauam, atque ab ea extra corpus, quo nihil longinquitus, antea satis superq̃ docuimus. Brachelij itaque partes erant ostendere, prædictam uenæ sectionem inter reuulsionis genera non esse connumerandam: nisi sic temere futilibus argutis & chartas ac tempus perdere maluisset. Cæterum dicat nobis

Vtero inflāmato poplitis uena incidenda.

Hieremias, quo in loco Galenus utero inflāmato cubitum potius quā poplitem incidere præceperit? Nos sanē diuersum illi ex libro de Curandī ratione per sanguinis missionem demonstrauimus. Diuersum etiam à Hieremiæ sententia Galenus lib. 13. The- meth. docet, ubi de curatione inflāmatōnū interno rum uiscerū agens, sic scriptum reliquit: Renib. uero, & uelica, pudendo & utero inflāmate affectis, eas quæ in cruribus sunt, ac potissimū quæ circa poplitem sunt, Sin minus, eas quæ iuxta malleolum. αἱ δ' ἐπὶ πέντων τῆς κατ' ἐνθὺ. τοῦ μὲν ἡπατος ἀρχομενίου φλεγμάνειν, τὰς γὰρ τῆ δεξιᾶ χειρὶ. τοῦ δὲ ἀπλῶος, ἐμπαλιν. Quod est: Perpetuo autem in omnibus eas quæ è directo sunt, ubi iecur phlegmone laborare incipit, quæ in dextra sunt manui: ubi lien, contrā. Quæ postrema uerba adijcere nobis placuit, ne aduersarij obtrudere possent, Galenū non de principio inflāmatōnū

In principio inflāmatōnū secunda uena quæ

hic

directo
est.

Obiectio.

Galenus lo-
cus narra-
tur.

hic loqui, sed de ijs in quib, humores partem affectam iam obsederunt. Et hic quoque locus eiusmodi est, ut possit funditus Brachelij & aduersariorum sententiam explodere. Verum dicet locum Galeni, in quo docet utero inflammato cubitum esse incidendum, haberi
 „ in lib. 2. ad Glauco. ubi in eum scribit modum: Siqui-
 „ dem dextra uteri pars affecta fuerit, à dextra manu &
 „ crure sanguinem detrahes. Sinistra uero laborante, à
 Galeni lo- membris quæ illi è directo sunt. Respondeo: Gale-
 cus narra- num hoc in loco non tantum de uteri inflammationi-
 tur. bus, sed indiscriminatim etiã alijs eiusdem affectibus loqui. Cum itaq; in uteri affectibus interdum è manu, interdum etiam à crure sanguis detrahendus ueniat, inquirendum diligenter admodum erit, quando hoc uel illud faciendum, id quod tamen hoc in loco Galenus non explicuit. Quapropter ne sibi pugnantem faciamus Galenum, naturæ summum miraculum, ex alio potius eiusdem loco, ubi uteri affectus exquisita quadam ratione discernit, quando è manu, & quando à cruribus detrahendus sit sanguis, nobis discendum erit. Is autem est in libro de Curandi ratione per sanguinis missionem, ubi in mensium immodico profluuiò sanguinem ab utero ad brachium cõmode retrahi docet: in eiusdem autem inflammationibus, ad crura. Sed uerba eiusdem subiiciemus: Porro, inquit, uteri inflammationes magis etiã quàm renum à uenis in cruribus sectis iurantur. Nam ijs quæ ex cubito fiunt uacuatio nibus, aliud etiã accedit malum, menstruas enim purgationes retinent, sanguinemq; ad superiores corporis partes reuellunt. Quæ uero ex cruribus fiunt, non solum reuellere, sed & menses mouere solent. Et iterum eodẽ in libro: Plenitudines, ait, quæ à suppressis mensibus ortæ sunt, omnino per crura uacuabis, siue uenam

uenam secare oportet, siue scarificare. Sectæ enim in cubito uenæ, mulierum reuellere purgationē solent.

Ex ijs certe locis discendum Brachelio fuit, quæ in quouis uteri affectu uena incidenda esset, hac enim ratione effecisset, ut nō ita pāssim in suam sententiā Galeni scripta torquere coactus fuisset. Præterea non

An in externis inflammationibus uenæ ex opposito sectioni possit probari.

penitus probamus, in externis inflammationibus uenæ oppositæ sectionem, ut falso putat Hieremias: sed id potius dicimus, si quis ex longissimis & situ distansissimis ac oppositis etiam partibus, in his ipsis per sectionem uenæ reuellere tentet, non tantū noxæ, quantum si idem in internis tentet afferet, quod, quemadmodum etiam Brachelius fatetur, nō tam molesta aut noxia sit earum partium affectio, nec tam grauis exitus instet. Adijcit deniq; quod propter atrociorē ferē atq; intimiorem partiū internarum dolorem, humorū fluxus in eas magis quā externas superfluat, atque adeo ab interna quā externa particula, nobili quā ignobili potius esse reuellendum. Recte sanē, nam & hæc causa est, cur per eam quæ ē directio est uenæ sectionem reuellamus magis quā oppositam, quod scilicet illa plus quā à ceteris partibus, & ocysissime à parte affecta non tantum reuallat, uerum etiam euacuet. Sic perpetuo suo Brachelius iugulatur gladio.

Porro uenæ sectionē, quæ ab eodem latere fit, non esse reuulsionem, nunquā persuadebit nobis Hieremias ijs rationibus, & nos etiā diuersum supra multis ac firmis argumētis demonstrauimus. Videat deinceps, ut deliret Brachelius, cum inquit: Altera causa quare in bubone pestifero non multum studemus reuellere, quod huc quasi in sentinam quandam natura totum contagium coepit deponere. Nam hoc nomine illi magis reuellendum erit; & nō reuellendum solum,

In bubone pestifero Brachelius reuulsionem quæ ē directio fit utitur.

Reuulsio
pro morbi
diuersitate
uariatur.

imò etiã euacuandum ex corpore contagium, id cer-
te quod facit per uenæ quæ è directo bubonis pestiferi
est sectionem. quamuis tanta illum cæcitas corripue-
rit, ut id ipsum uidere aut intelligere haud possit. Hinc
qua ratione in interiorum uiscerum inflammationib.
non solum reuellimus, sed & uacuamus, eadem etiã
in bubone pestifero: nec aliqua subest, ut nugatur Hie-
remias, diuersitas. Cæterum impendio errat, quod
reuulsionem non pro inflammationis diuersitate, sed
influxionis potius modo uariari arbitrat. Nam cur
alioqui Galenus phlegmonis magnitudinem æstimã-
dam esse præcepisset? Quare deniq; Comment. 10. li-
bri secundi de Victus ra. in morb. acutis docuisset, à lo-
co phlegmone laborante celeriter & plus quàm reli-
quis partibus, præsertim in morbis acutis, esse uacuan-
dum? Non ne idem Galenus in lib. de Curandi ratio-
ne per sanguinis missionem, primos mittendi sangui-
nis scopos morbi magnitudinem, & uirium robur esse
scribit? Atqui demus, reuulsionem pro diuersitate in-
flammationis minime uariari: nam hac lege Brachelij
prorsus expugnabitur sententia, Siquidem Galeno in
libro iam citato autore, in uniuersum omnes phlegmo-
nas incipientes cum reuulsione uacuare oportet, uer-
ba eius hæc sunt: σπειλόντι γε μὴν εἰπεῖν, τὰς μὲν ἀρχόμε-
νας φλεγμονὰς ἀντιπαραστικῶς καὶ κενώει. Et ibidem: τὰς μὲν
γὰρ ἀντιπαραστικὰς ἀμα τῇ κενώσει ποιεῖς καὶ μάλλον ἐπὶ τῇ
ἀρχομένῳ ρευμάτων. Quod est: Reuulsionem cum eua-
cuatione adhibere oportet fluxionibus iam incipien-
tibus. Si itaque omnes inflammationes inter initia re-
quirunt talem uenæ sectionem, quæ simul reuellat &
euacuet, sole meridiano clarius est, opposita uenæ se-
ctionem tum locum minime habere, ut quæ utrunq;
præstare nō possit. Videt iam puto Hieremias, nullas
sibi

sibi elabendi vias patere. Mirari autē satis non possum, cur influxionis modum ab inflammationis modo separauerit, cum diuersitas in his ipsis quo ad iudicationem, ut ipse etiā fatetur, nulla sit. Quid enim ualens inflammatio aliud efficeret, nisi magnam inflammationem; atq; adeò ab utrisq; una eademq; iudicatio sumenda erit. Quare quemadmodum in uehementi inflammatione & reuellendum & euacuandum celeriter esse dicimus: ita etiam ubi ualenter humores in aliquam partem influūt, ut ex Galeno iam ostendimus, faciendum esse cōtendimus. Falsò igitur nobis impingit Hieremias, quasi in molliori influxu reuulsione, in uehementiori autem deriuatione utendum esse doceamus. Nam ut ex ijs quæ iam dicta sunt, omnibus perspicuum est, nos omnem influxum & inflammationē incipientē reuulsione, ea tamen quæ simul à parte affecta euacuet, curandam esse aperte affirmamus. Deriuationis autem nullum esse usum, nisi postquam humores iam parti affectæ impacti atque infixi fuerint dicimus. Sed cur hæc falsò nobis adscripserit Hieremias, nullo alio nomine factum est, quàm quod reuulsionis & deriuationis discrimen atque adeò significationes non satis tenuerit. Ea quæ de contrarij cruris scarificatione, incisione poplitis, & malleoli in capitis affectibus, & cubiti in podagra producit, satis superq; suprā à nobis confutata sunt. Eradicationis uocabulum tanquam tyrannicum, ac probatissimis medicis incognitum, & à barbaris duntaxat præter omnem rationem & necessitatem excogitatum reiſcimus. Reliqua quæ in Hieremię disceptatione sequuntur, nihil aliud demonstrare cōtendunt, nisi quod in inflammationib; inter initia reuulsione, et non deriuatione utendum sit: id quod & nos docemus. Neq; enim uenæ se-

*Influxionis
& inflama
tionis modū
quoad iudi
cationē non
differre.*

Eradicatio.

ctionem, quæ è directio fit, esse derivationem, ex ijs quæ antea dicta sunt satis constat: id quod puer etiã qui definitionem illius uel semel audiuit, deprehendere potest. Ea quæ subinde in opposita uenæ sectionis probationem adducit Hieremias, puerilia & nullius momenti sunt, atq; suprà satis confutata, superuacaneum itaq; puto, quod iam abunde explosum est, iterum refellere. Falso præterea nos accusat, quasi internas inflammationes præcoci educatione egere magis quam reuulsione doceremus: cum tamẽ non educatione seu uacuatione tantum, imò etiam reuulsione à loco affecto egere palàm doceamus. Nì enim idipsum addat, derivationem, quæ itidem à parte affecta euacuat atq; educit, sufficere dixerit: quo nihil certe absurdius dici posset. Ridiculum deniq; quod euacuationẽ eandem cum derivatione facit, perinde ac si reuulsio quæ fit per uenæ sectionem, euacuatio non esset: cum tamen omnis uenæ sectio, ut pueris etiã perspicuũ est, sit uacuatio. Hinc est quod nobis Galeni locũ ex lib. 13. The. meth. tanquam sententiæ nostræ reluctantem obtrudat: in quo in inflammationib. quæ adhuc in generatione sunt, priorem euacuatione confluentis ad affectum locum sanguinis inhibitionem esse tradit. Audio quidem hæc proferre Hieremiã, sed non præcisẽ ex Galeni sententiã dicta sunt quæ producit. Is enim loco iam citato triplicẽ facit phlegmonẽ, ac iuxta illius diuersitatẽ curationis quoq; indicationẽ uariã scribit. Phlegmones enim quæ iam facta est, una curationis indicatio est, uacuatio redundantis in particula phlegmone obsessa sanguinis. Eius autem quæ adhuc in generatione est, duplex indicatio est. Vna quæ sumitur ab eo quod iam generatum est: altera, quæ ab eo quod adhuc in generatione est, Atq; adeò gemina.

Galenilocus expeditur.

&

& composita est tum medentis sollicitudo, ex ea scilicet quæ prouidet, & ea quæ curat. Quando uero omnino phlegmone laborare adhuc pars nō cœperit, sed tamen apparet iam subesse in corpore genus aliquod eorum quæ phlegmonem excitare possunt, in talibus omnib. una prouisio indicatur. Paulo autem post Galenus sic inquit: His igitur omnibus æstimatis, quæ phlegmonæ adhuc in generatione sunt, earum causas prius abscindes. Quæ uero iam factæ sunt, has utiq; curabis solas. Quæ singula iā citata Galeni uerba, quomodo sententiæ nostræ aduersentur non uideo. Nam & nos fatemur, earum inflammationum quæ adhuc in generatione sunt, primū causas esse abscindendas, atq; adeo sanguinis ad locum affectū confluxum inhibendum esse. Id autem in internis inflammationibus cōmodiori ratione fieri non potest, quā per uenæ sectionem, quæ ē directo est. Hæc enim confluxum ad locum affectum in contrarium auertit, et extra corpus ducit, ut supra sæpius retulimus. Quamuis quorsum attinet Galeni mentem tam exquisitè rimari, cum etiā iuxta Hieremię uerba nostra cōstet sentētia. Ait enim, priorem euacuatione esse debere confluentis ad affectum locum sanguinis inhibitionem: hoc est, reuulsio nem debere precedere deriuationē, neq; enim euacuationem à deriuatione separat, ut ex paulo antè dictis liquet: id quod & nos in phlegmone, quæ adhuc in generatione est, fieri debere affirmamus. Non est uero quod arbitretur Hieremias, uenæ sectionē quæ ex opposito fit latere, causam phlegmones abscindere posse. Retrahit enim, at non ex latere affecto, nisi longo temporis interuallo. Accedit quod ex egra parte, utpote cum qua societatem nullam habet, nihil euacuare possit. Si itaque à latere affecto nihil retrahit aut eua-

*Venæ sectio
ex opposi-
to latere
causā phle-
gmones ab-
scindere nō
potest.*

cuat, igitur nec phlegmones causam abscindit: quādo humorum defluxum, ut suprà Hippocratis autoritate demonstrauius, in pleuritide potissimum, iuxta rectitudinem fieri constet. Merito itaq; Hieremiā hoc

- „ Hippocratis dictum obtruditur: Quæ ducere oportet
 „ quò maxime natura uergit, per conferentia loca ducere.
 „ re. Si enim in pleuritide dextra humores noxi per dextrum latus in partem affectam decumbunt, erant etiam per idem latus retrahendi & euacuandi. Medicum enim naturæ motum ac impetum, tam in depouendis in particulas, quàm in expellendis ex ijs humoribus, ut antea fusiis docuimus, obseruare tam in reuellendo quàm uacuando oportet. At dicit Hieremias, nos reuulsioni tantum, & non uacuationi intendimus, Hippocrates autem de euacuatione duntaxat loquutus est. Respondeo: non potestis uni reuulsioni intendere. Galenus enim celeriter & reuellendum & uacuandum esse in internis inflammationibus precipit. Quamuis hic iterum euacuationem pro deriuatione perperam ac infantiliter admodum usurpauerit Hieremias, Præterea Hippocratem hic non de deriuatione, sed reuulsionem potius, quæ simul etiam à parte affecta uacuat, locutum esse, testatur in primis Galenus lib. 2. de Victu morborum acutorum, Cōm. 10. ubi

- Obiectio.*
Responsio.
 „ in eum scribit modum: Pro eorum qui inflammatio-
 „ nem efficiunt humorum inclinatione, Hippocrates uacuationes facit. Hoc enim: Quò natura uergit, per loca conferentia ducere oportet: uerissimū existit. Contingit autem id interdum pro uarietate partium membranæ, quæ costas succingit. Superioribus enim eius partib; inflammatione affectis, ad iugulum, brachium, & mammillam condolentiā consensum uel extendunt. Inferiorib; uero, ad septum transuersum & hypochondrium,

drium. Quum igitur superiora consensum significauerint, uenam in cubito secare eam oportet, quæ sanguinem ab affecta parte & magis & uelocius tum reuellere, tum uacuare possit. Ex ijs siquidē Galeni uerbis sole clarius fit, Hippocratem in præfata sententia de reuulsione, quæ è directo fit, locutum esse, atq; adeo arbitror nobis iam permittet Brachelius, quod Galenus fecit, ut eam de reuulsione usurpemus. Nunc nemo non uidet, quàm irritus sit omnis Hieremiæ conatus; idq; potissimum, quod neq; reuulsionis neque deriuationis rationem probè teneat, ita ut ipse potius quàm nos Andabatarum more clausis, ut aiunt, oculis pugnare audeat. Sed instat hic Hieremias, dicens, quod si de reuulsione hic datus sit Aphorismus, non tantum inferre debebant contra Neotericos & Galenū, quod dextrorsum uergit dextrorsum esse reuellendum: sed quod sursum, sursum: quod deorsum, deorsum: ac uniuersaliter omnē reuulsionem in idem molendam esse, non autem in contrarium, quod hactenus omnes medicorum scholæ tenuerunt, & alioquin nomenclatura ea in contrarium reuulsio clarissime, nisi quis surdus fuerit, loquitur. Atque ita illis enuntit, quod diximus, nedum ab internis, sed & externis omnem ubique auferre reuulsionem. Hæc Hieremias. Quid uero magis hac obiectione sit ridiculum, non uideo. quomodo enim sequeretur ex hac concessione, id quod dextrorsum uergit dextrorsum esse reuellendum: aut quod sursum, sursum: quod deorsum, deorsum: cum nos etiā per eam reuulsionem quæ è directo fit, hoc quod dextrorsum uergit contraria planè uia sinistrorsum: aut ut apertius dicam, quod intrò tendit, foras retrahamus. Habent autem se interiora ad exteriora, id quod antea

Obiectio.

Responsio.

Interiora
ad exteriora.

*rase habet,
sicut dex-
tra ad sini-
stra, & cō-
trā.*

*Reuulso
perpetuo in
contrarium
molienda.*

*Per uenę
oppositę se-
ctionē beni-
gnus san-
guis uacua-
tur.*

etiam retulimus, sicut dextra ad sinistra, & contrā. Nō est itaque ut dicamus, reuulsionē in idem moliendam esse: imò cum Galeno in cōtrarium perpetuo moliendam contendimus, sursum scilicet repentibus humori bus deorsum: deorsum, sursum: intrō, foras. Quare ne que ab internis, neq; ab externis, ut falsō nobis impin- git Brachelius, illam auferimus. Porro falsum est, quod dicit per uenę quę ex opposito sit brachio sectio nem, non benignum, imò superfluum sanguinem qui ad affectam partem inclinabat educi. Nam superflui sanguinis & calidi in pleuritide decubitus & inclina- tio in rectum fit, ut iam sapius diximus: adeo ut in op- posito latere superfluus & calidus nō sit sanguis: alias non secus quā in altero latere phlegmonē efficeret. neq; enim phlegmonis alia est generatio, Galeno lib. 10. & 13. The. meth. teste, quā ubi sanguis calidus & copiosus in aliquam animalis partem procumbit. Ex quo euentissimū fit, sanguinem uitiosum per uenę sectionē oppositi lateris paulatim à dextris in sinistra, & contrā rapī. Cum enim in opposito latere nullus sit superfluus & calidus sanguis, ut iam demonstrauimus, necesse est ut uacuato bono & utili sanguine, alius in illius locum succedat. Succedere uero alius non pote- rit, quā is qui est in affecto latere: utpote qui & su- perfluus est, & proximus, quem etiam partes sang iam inanitę trahent: affectę autem libenter cōcedent, imò sua sponte tanquam grauantem à se trudent.

Obiectio. Sed inquit Hieremias, quid si superfluus duntaxat sit sanguis, qui est in opposito latere, & non calidus, ut in plethora accidere potest: non ne tunc primū is ua- cuandus aut retrahendus erit?

Responsio. Respondeo, minime. Nam cum medicī munus sit, ut semper huic affe- ctui qui magis urget primum occurrat, euentissimū esse

esse puto, quod inter initia sanguis in affecto latere, *magis ur-*
 qui non solum copiosus & calidus, uerum etiā iam ui- *get primū*
 tiari atque adeo phlegmonem efficere incipit, sit & re- *succurren-*
 uellendus & educendus. Id quod Galenus etiā innue- *dum.*
 re uoluit, dum scripsit, à laborāte loco celerius, & plus
 quā ab alijs partib. & reuellendum & uacuandum
 esse. Accedit quod iam in latus affectum tanquam par-
 ticulam imbecillam, Galeno lib. 3. de Natur. facul. te-
 ste, partes aliæ ueluti fortiores quicquid in his est super-
 uacuum reponant, fortiores enim ad uiciniores, harū
 autem unaquæq; ad alias detrudit, donec ad imbecil-
 liorem ceterisq; plus dolentem peruentum sit. Cum
 itaq; in affectam partem tanquam in sentinam quan-
 dam omnia superuacua confluant, tentandum omni-
 bus modis medico erit, ut illa & auertat & uacuet: id
 quod alia ratione non poterit, præterquam uenæ quæ
 e directo est sectione. Quod si uero eam quæ in oppo-
 sito est uenam secueris, reuelles quidem, at paulatim et
 non celeriter, retrahesq; iam superuacuum atq; adeo
 uitiosum sanguinem ex affecto latere in oppositum.

Verum instat Brachelius dicens, si quid forte fortu- *Obiectio.*
 na & præter opinionem à dextro auellatur, nondum
 fortassis omnino uitiatum erit, quod recēs ualde phle-
 gmone, uixq; concepta, nec admodum diu decubuit.

Quomodo autem non sit uitiatum id quod iam supra *Responsio.*
 modum calidum est, & ueluti superuacuum & inutile
 ab alijs partib. expulsum, non uideo. Calidum autem
 supra modum ut sit, ex prædictis satis constat, ubi ex
 Galeni sententia phlegmonem ex calido & superua-
 cuo sanguine generari indicauimus. Iterum instat: po-
 ne, inquit, uitiatum sit, non tamen in multum lon-
 ginquū, aut etiam oppositum latus statim reuelletur,
 in proximum forte adducetur, quare uel rursum à na-

A a tura

tura in eundem locum expelletur. Hæc ille: Ergo oppositæ uenę sectio certo quidem nō reuellit à loco affecto: cur igitur hæc incidit, & non potius cauetur phlegmone, quæ iam cœpit, magis atq; magis augeatur? Certe hac unica obiectione Hieremias errorem suum omnibus detegere uoluit, uerissimum enim est, quod id quod in proximum locum abductum est, rursus à natura partium in affectum locum expellatur, fortiores enim hæc cum sint, necessario superuacua & inutilia uitiosaq; à se in affectas partes reponent, atq; adeo eadem quantitas superuacuorū quæ antea fuit, in affecto latere permanebit, augebiturq; interea tensio, dolor & phlegmone. Hæc sanè potest egregia illa Hieremias & aliorū aduersariorū, quę per oppositæ uenę sectionem fit, curatio. Sed hic errori cōmuni patrocinarī cupiens Hieremias, inquit: si quid iterum reponitur, id per proximā deriuationem non difficile expeditur. In quibus uerbis, ut aliàs sæpe, hallucinatur. Primum, quod uenæ sectionem quæ ex brachio lateris affecti fit, deriuationē nominat, hanc enim cum ex proxima particula non fiat, & in contrariū humorum impetum uertere queat, reuulsionem, & minime deriuationem esse demonstrauimus. Secundo, quod deriuatione se id quod iam in parte laborante fixum est, ac fermè immotum persistit, uacuare posse putet: quum id non deriuatione, sed ut suprā retulimus, uacuatione quæ per patientem fit particulam expediatur. Fixum autem ut sit iam atque immotum, hinc conijcere licebit, quod (ut ipse etiā fatetur) totius corporis adsit plenitudo, hac enim non existente, Rhazis sequutus consiliū, ex eodem etiam latere mittendum esse sanguinem concedit. In hac autē plenitudine uehemens, ut ex Brachelij uerbis liquet, qui fluxus impetum pro corporis

Quod in
particula la-
borante fi-
xum est, de-
riuatione ua-
cuari non
potest.

corporis plenitudine fieri ait, fit humorum ad locum affectum decumbentium defluxio. Ea uero uehementiore existente, semper aliquid ad affectam partem exudat, quod in illa figitur, et subinde per uenę sectionem retrahi ex eadem non potest. Quando enim sanguis à propria cauitate excidens, in aliam peruenerit, necessario corrumpitur, atq; adeò ut sanguis permaneat est impossibile, iuxta hoc Hippocratis 6. Aph. 20. dictū: Si in cauitatem aliquam sanguis præter naturā effunditur, necesse est ut corrumpatur. Quapropter cum illud quod iam in particula affecta fixum est, neq; deriuatione neq; reuulsione moueri aut educi possit, tamen hoc per uenę sectionem quæ è directo est efficere conabitur Hieremias. Quanto igitur consultius est, statim inter initia phlegmones cauere, ne quid subinde in parte affecta figatur per uenæ lateris affecti sectionem, quæ celeriter & plus ab affecta parte quàm ab alijs & retrahit & euacuat, atq; adeò impetum humorum in contrarium ocysime auertit, Quod hoc etiam nomine magis faciendum erit, si illa quæ antea retulimus nihil eum mouent, quod magna ægotantiū pars crebras uenæ sectiones agrè admittat. Proinde optimum est, initio statim inflammationis, uenæ quæ è directo est sectione uti: quæ uitiosum sanguinem non solum à loco affecto reuellere, uerum etiā euacuare, atq; adeò ne quid figatur illic prohibere potest. Sed inquit Hieremias, nos frustra putare tam sincere unicam euacuatione quicquid est uitiosum educi posse, ut nihil maneat putridarum reliquiarum. Atqui posse nos, grauissimis testibus monstrabimus. Non ne Hippocrat. lib. 2. de Vict. rat. in morbis acutis, Aph. 10. de pleuriticorum curatione ita scriptū reliquit? Ne cunctis copiose auferre sanguinē, donec utiq; rubicun-

Optimū est
statim inter
initia inflā-
mationis ue-
nam quæ è
directo est
incidere.
Obiectio.
Responsio.

22 dior multo, aut pro puro rubidoq; liuidus fluxerit :
 22 utrunq; enim accidit. Quibus utiq; uerbis manifesta
 22 indicia, per quæ dignoscere licet, num uitiosus in uni-
 & in colore, et in consistentia mutationem. Huic itaq;
 intendens medicus, confestim ubi sanguinem immu-
 tatum esse conspexerit, uitiosum quicquid est extra-
 ctum esse perspectum habet. neque enim immutatio
 22 ulla fieret, si nō uitioso penitus educto bonus sequere
 22 tur. Hinc est quod Galenus præfatam sententiā Hip-
 22 pocratis enarrans, in hunc modum scribat: Quicquid
 22 sanguinis in phlegmone est, id caloris multitudine in
 22 colore permutatur. Reliquus uero sanguis in omnib.
 22 partibus similis manet. Proinde sanguine in toto cor-
 22 pore pituitosiore existente, rubicundior sanè erit qui
 22 in eo quod phlegmone obsidetur latere continetur.
 22 Quod si uero rubicundus fuerit, haud dubie is qui ad
 22 phlegmonem est assatus erit, & in nigrum permutabi-
 22 tur. Liuidus autem in ea quæ fit à rubicundo ad ni-
 22 grum trāsmutatione, medium obtinet. Coloris igitur
 22 mutatio, sanguinis ex phlegmone laborante particula
 22 translationis sufficiens signū existit. Idem etiā quod
 22 asserimus in lib. de Curandis rat, per sanguinis missio-
 22 nem, ijs confirmat uerbis: In quibus iuxta sectam ue-
 22 nam phlegmone aliqua est ingens, optimū est sangui-
 22 nis & in colore & in consistentia mutationē expecta-
 22 re, sicut indicauit Hippocrates in lib. de Acut. morb.
 22 uictu, ubi de pleuritide uerba facit. Alius enim est qui
 22 in phlegmone est sanguis, quàm qui secundum natu-
 22 ram, utpote plusexcalfactus. Nā si antea crudior erat,
 22 rubicundior et flauior efficit; sin eiusmodi prius fuerat,
 Obiectio. in nigrū assatus conuertitur. Hec Galenus. Verum
 instat Hieremias, ijs uerbis; Ponamus nihil reliqui fa-
 ciatis,

ciatis, periculum tamen est, ut is qui quantitate, qualitate, saepe utroq; molestus est huc decidens humor, loci vitiosa qualitate adhuc fumida, necdū omnino extincta corrumpatur, atque ita uno euictō malo, alterū paratum est non minus rebelle. Respondeo: non posse tum remanere loci vitiosam qualitatem adhuc fumidam, necdum omnino extinctam, quod scilicet vitiosi humores, à quibus ea qualitas propagata est, omnes sint uacuati. Vacuatos autem esse, non solū ex sanguinis mutatione, uerumetiam ex eo colligi potest, quod vitiosi humores phlegmone adhuc recente existente, atq; necdum completa, in particula affecta nondum fixi aut impacti fuerint, ideoq; nulla prorsus difficultate per uenae sectionem quæ est directio est & reuulsi & educi sint: quod scilicet cum uena quæ affecta partem alit coniuncta sit, & societatem habeat. Sed fac qualitatem fumidam in parte affecta remanere, tamen consultius est qualitatem solam remanere, quam simul etiam humores calidos & vitiosos, hanc fouentes & augētes. Neq; puto tam immodica erit, quin alterantibus cōmode adhibitis possit corrigi. Quod si uero tam copiosa fuerit, ut iterū phlegmonis ansam præbere queat, altera uenae sectione id totum quod denuo uitiatum est tollere licebit. Verū quorsum attinet istis Brachelij obiectionib; tam exquisitè respondere, quā imaginaria planè sint, neq; unquam reuera quæ tantisper metuūt eueniāt? Neq; enim sola qualitas, nisi copia accesserit, phlegmonem procreare potest. Ceterum falsò nobis impingit Brachelius, quasi contenderemus affectum latus non admittere superuacua, quæ in alijs sunt partibus, quod altero imbecillius, nusquā enim hoc ipsum diximus: sed secum, imò cum Galeno fatemur, in affectam partem, tanquam omnib; imbe-

Responsio.

*Consultius
qualitatē so-
lam rema-
nere, quā
simul humo-
res.*

cilliozem, reponi quicquid est in alijs superfluit. Si tamen in ijs non sit quod sua sponte deponant superuacuum, fieri non posse ut ab illis trahant contendimus, quod imbecillius à fortiori trahere alimentum haud queat. Neq; enim ut Galeni uerbis utar, duobus equaliter esurientib. subtrahet manu panem alter alteri, nisi ualentior. Porro non ignoramus, multo minus dissimulamus, inflammatam partem quamuis alijs sit debilior, tamen tantum alia excedere attrahendi facultate, quantum flammeo calore. Excedit autem attrahendi facultate, nō quidem utilis, sed superuacui sanguinis.

Cur uena lateris affecti in inflammationib. incidenda.

Atq; hinc est, cur primum eam uenam, quę ē directio lateris est affecti, incidamus. Hac enim ratione fit, ut flammeus ille calor, qui ut ex omnibus corporis partibus in affectum locum superuacua, si qua in illis sunt, trahantur in causa est, mitigetur, atq; prorsus sanguine calido & uitioso reuulso & uacuato extingatur. Id certe quod oppositę uenę sectio prestare non potest. Nam utcumq; inter initia succum eum qui in opposito latere male constat, uel etiam in caua uena uacillat, extrahat; tamen nihilominus in affecto latere flammeus calor ac tensio adhuc remanent, quę ut ualenter trahantur superuacua efficiunt. Proinde cum calor, dolor et tensio in affecto latere ut celeriter tollantur nos urgeant, sit ut illis etiam primum ex Galeni nostri doctrina occurramus. Dein si necessitas ipsa exigat in plenitudine corporis, ut post unam aut alteram horam ex opposita etiam uena sanguis mittatur, non repugnamus, modo maiori malo primū occurratur. prestat enim redundans quid in opposito latere, quā in affecto relinquere. Hic iterum non sine magno errore Hieremias uenę sectionem, quę ē directio est, deriuationē appellat; quum sit reuulsio, ut iam sapius diximus.

diximus. Quod ad Galeni ex lib. 4. de Tuend. uale. locum attinet, nihil refert, etiam si de phlegmonosa lassitudine loquatur. Satis enim est quod fateat hic esse reuulsionē Hieremias, quæ ab interioribus ad exteriora fit: quam supra obtinendo negasse uidetur. Et mirū profecto est, quomodo in hac lassitudine non sursum, non deorsum, non dextrorsum, non sinistrorsum reuellendum esse uiderit: & non in pleuritide etiam, in qua tamen quæ id ipsum requirat maior necessitas est.

Hoc in loco non sine pudendo errore iterum asserit Hieremias, eandem uenæ sectionem eiusdē respectu esse reuulsionem & deriuationē: quod non modo absurdum, uerum etiam impossibile est, ut abunde supra demonstrauimus. Non minus errat, dum ex eodem latere fieri posse reuulsionē negat, id quod antea etiam monuimus. Neq; igitur ratione uincit, neq; autoritatum numero, ut temere gloriatur, superat Brachelius: quando nec unam rationē quæ ad conuincendos nos sufficiens fuisset, nullum deniq; euidentis alicuius recepti autoris testimoniū, quo nostram improbarer sententiam, producere potuerit. Sed iterū instat, non esse dubium inquit, quin antea actis temporibus & modestissimi et doctissimi complures fuerint, qui eius phlebotomiæ incōmodum animaduertissent. Respondeo, hac lege prioris seculi medicos ab omnibus erroribus uindicare licebit: id quod neque Brachelius ipse admittet, cum illos etiam non raro impegisse in libello suæ disceptationi annexo fateatur, errorisq; manifesto insimulet. Atqui dicit, secretiores aliquot errores hos latuisse negare non possum, sed tam manifestum, tam noxium omnes potuisse subterfugere, non puto. Non tantum secretiores aliquot errores hos latuerunt, sed et manifestissimi. Nam quot in simplicib.

*Eadē uenæ
sectio eius-
dē respectu
reuulsio &
deriuatio di-
ci nō potest.*

Obiectio.

Responsio.

*Non tantū
secretiores,
sed & mani-*

medi-

*festissimi er-
rores prio-
ris seculi
medicos la-
tuerunt.*

*Ex subie-
cto crure,
aut opposi-
to in pleuri-
tide non re-
uellendum
esse.*

*Quare neo-
terici uenæ
è directo se-
ctione tan-
to tempore
distulerint.*

medicamentis errata manifesta illos latuerint, non ne-
cesse habeo in præsentia referre, quum nemo nō sciat.
Quot deniq; in medendi methodo, quot in anatomi-
cis manifesta errata commiserint, notius est quàm ut à
me demonstrari debeat. Præterea nemo est qui om-
nes ex opposita reuulsione perijsse dicat: plures tamen
perijsse ex eadem euidentissimū est. Si qui tamen con-
ualuerunt, in his certe humorum impetus neq; multus
neq; uehemens fuit, & non nisi longiore temporis in-
teruallo sanitati restituti sunt. Quod tandem repre-
hendit eos Hieremias, qui uel ex subiecto crure aut
opposito reuellunt, uel ex opposito brachio usque ad
sanguinis mutationem uacuandum esse statuunt: re-
cte quidem facit, eo quod capitalis uterque sit error.

Quir autē Guainerius, & alij propè omnes neoteri-
ci, uenæ quæ è directo est partis affectæ sectionem tan-
to tempore distulerint, ratio alia nulla est, nisi quod eā
uenæ sectionem, id quod etiam Hieremias facit, deri-
uationē esse putauerint: cuius certe nullum esse usum,
ex Galeno didicerunt, nisi ubi iam particulam affectā
obsederunt humores. Sic enim ille lib. 2. ad Glauconē
,, ex Hippocratis sententiā tradit: Humorū adhuc con-
,, fluentium reuulsio, sic enim Hippocrates nominat:
,, earum autem fluxionum quæ iam partem obsederūt,
,, deriuatio medela est. Parcius tamen illi boni uiri à
Hieremia coarguendi erant, ut qui in eodem cum ijs
uersetur errore. Nam haud secus quàm illi, uenæ è di-
recto sectionem deriuationem esse censet: in hoc uno
diuersus, quod eam citius quàm illi adhibeat. Quo no-
mine necesse est ut fateatur, se contra Hippocratis &
Galenī decretum citius quàm oporteat aut expediat
deriuatione uti: uel eam quæ è directo est uenæ sectio-
nem, non deriuationē, sed reuulsionem esse. Si enim
deriuatio

deriuatio est præfata uenæ sectio, ea ante tertium aut quartum diem, uel ut paucis dicam, antequam fluxio partem affectam iam obsedit, uti recte haud poterit. Quapropter si hanc citius adhibet, uel se errare, uel non esse deriuationem dicat necesse est. Perpendant iam quantum conferat, in disceptationibus genuinam uocem uim & significationem perspectam habere, qui confusim quauis uoce nos uti posse ineptissimè garrunt. Si enim eam uenæ sectionem quæ è directo fit, non deriuationem, sed reuulsionem potius esse demonstrauerimus, tum omnes Hieremiæ copias profligari necesse erit. Quum uero id ipsum abunde in præcedenti sermone præstauerimus, iam uelit nolit in sententiâ nostram manib. & pedibus eat oportet. Cæterum consultius erat Hieremiæ, non obiecisse Guaynerio, ex lib. 3. Epide. Hippocratis Anaxionem pleuriticum, quum sic nobis data sit occasio etiâ hac Hippocratis curandi ratione nostram confirmare sententiâ. Si enim Anaxioni uena, quæ è directo fuit lateris affecti, in octauo die secta est, id quod Hippocratis uerba planè docent; euincemus, illi non deriuationis, sed reuulsionis potius gratia eam uenam secuisse Hippocratem. In morbi siquidem principio reuulsio, & minime deriuatio competit, id quod omnibus in confesso est. Principium autem morbi esse totum illud tempus, in quo omnino crudus est morbus, satis testantur ea quæ scribit Galenus lib. 1. de Crisib. cap. 8. dicens: Proprium uniuscuiusq; morbi principium coctionis signis definitur. Tum autem cessat, ubi coctionis signa apparuerint. Et cap. sequenti: Quod Hippocrates uocet principium totum hoc tempus morbi, in quo omnino est crudus, iam liquet. Cum itaq; principium morbi sit, quam diu crudus fuerit, manifestissimum erit, in octauo

Anaxion
pleuriticus.

In morbi
principio re
uulsio et mi
nime deri
uatio com
petit.
Principium
morbi
quod.

die Anaxionis morbum adhuc fuisse in principio: hoc enim tempore nihil expuit. Crudissimus enim morbus est, Galeno in Cōm. 11. par. 2. Aphorismorum teste, in quo nihil omnino expuitur. Nihil autem expuisse omnino usque ad undecimum diem, crudissimoque morbo laborasse Anaxionem, Galeni in eius aphorismi explanatione uerba satis declarant, dum in eum scribit modum: Anaxion hic dum semper tussiret, & nihil plane expueret, crudissimo conflictabatur lateris dolore. Qui cum die undecimo expuere coepisset, morbum significauit concoqui. Quam itaque uenę sectio Anaxioni in octauo die sit adhibita, dum adhuc crudus morbus fuit, sequitur tum morbi fuisse principium, quod certe iuxta Hieremiam & eum sequentium sententiam non deriuationem, sed reuulsionem requirit.

*Principium
pleuritidis
ad plures
dies produ-
citur.*

Neque est cur aliquis miretur, pleuritidis principium ad tot posse produci dies, cum Galenus lib. 1. de Crisibus, cap. 18. ubi hanc Hippocratis sententiam enarrat, eiusdem principium perdurare scribat quoad pauca & concocta egrotans expuere coeperit. Quod quia Anaxioni non in undecimo, sed tandem decimo septimo contigit, sequitur ad hunc usque diem morbi principium fuisse protensum. Mentionem autem fecit sanguinis missionis Hippocrates, alioqui assuetus in eolibro tacere præsidia quibus usus est: quia tum medici, ut in explicatione huius sententię ait Galenus, quasi certa lege sancitum obseruabant, ne post quartum diem uenam inciderent. Censendum uero, ut idem inquit, quod alios sanguinis missione egentes secundo, tertio, quarto uel die hoc auxilio curauerit. Cur autem tanto tempore uenę sectionem in hoc Anaxione distulerit, haud dubie nulla alia causa factum est, quam quia Hippocrates, antequam deliraret, & difficulter spiraret,

ret, materiæ motum non satis perspectum habuit: atque adeò num secanda uena esset, an alius purgatorio aliquo medicamento subducenda, hæsitauit. Vbi uero sexto die calorifica nihil prodesse, & quæ prædicta sunt symptomata uehementiora fieri animaduertisset, octauo die reuulsionis & uacuationis gratia uenâ quæ è directo lateris affectu fuit, secuit. Quare Hippocratis exemplum sequentes, nihil uerebimur eius uenæ sectione inter initia uti, utpote quæ ab affecto loco & ce leriter, & plus quàm ab alijs partibus, id quod maxime in acutis morbis requiritur, reuellere & uacuare queat.

Reliquum est ut demonstremus, quo pacto obtusos sibi Galeni locos Hieremias torserit, & in suam sententiam falsa interpretatione pertraxerit. Alia enim quæ producit, ad nos nihil attinent. Primum autem omnium Hippocratem sibi æquiores facere conatur, qui lib. 2. de Victu acut. morborum, Aph. 10. sic scriptum reliquit: Quum ad iugulum dolor extenditur, aut grauitas uel brachium, uel mammas, uel partes quæ supra transuersum septum sunt infestat, interna cubiti uena secanda est. Neque cunctis copiosum detrahare sanguinem, donec uel rubicundior multo, uel pro puro rubidoque liuidus effluxerit. utrumque enim accidere solet. At si eas partes quæ sub septo transuerso sunt dolor infestat, nec ad iugulum ascendit, tum uel nigro ueratro, uel peplio alius ducenda est.

His enim uerbis, inquit, quibus conijcere potest, Hippocratem deriuasse, & non reuulsisse. Si enim retrahere uoluisset, nequaquam materia deorsum declinâre, atque ad illa decedente, purgatione deorsum per aluum, sed sursum potius per uomitionem reuellere studuisset. Multo minus ubi nedum iugulum, sed & brachium fluxus impeteret, ad ipsum amplius brachium

Hippocratis locus explicatur.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

adducere uoluisset. Hæc Brachelius. Sed eius coniecturas esse falsas atque mendaces, uel hoc uno argumento ostendi potest, quod euidentissimum sit, ut supra diximus, hanc internæ uenæ in pleuritide sectionem non esse deriuationem, sed reuulsionem: neque etiam talem quæ duntaxat in contrarium trahere, ue-

Hippocrates in internis inflammationibus non solum reuellit, sed & euacuat. rumetiam à parte affecta uacuare queat. Neque enim in internis inflammationibus Hippocrates reuellere solum, sed & euacuare à parte affecta solet. Hinc cum inferioribus costis laborantibus nihil se posse ab illis per præfatam uenæ sectionem uacuare Hippocrates putaret, præsertim naturæ motu sursum minime tendente, sed deorsum potius inclinante, uenæ internæ sectioni purgationem prætulit, ut quæ ab affecto loco non tantum reuellere, sed & uacuare posset. Superioribus autem costis affectis, consentit condoletque clauicula, brachium, & mammilla: minime tamen, ut Hieremias putat, eas partes fluxus impetit, ideoque cubiti internam lateris affecti uenam secat, ut quæ copiose ac celeriter à laborante particula & reuellere & uacuare queat. Quinetiam Galenus in Commentarijs suis hanc sententiam enarrans, disertè docet Hippocratem pro humorum qui inflammationem efficiunt inclinatione, uacuationem moliri: cuius etiam uerba subiungerem, nisi paulo antè à nobis producta fuissent.

Simplex reuulsio in inflammationibus non sufficit. Vnde iterum omnibus perspicuum fit, simplicem reuulsionem in internorum uiscerum inflammationibus inter initia non sufficere: sed requiritur planè ea, quæ simul etiam uacuare possit. Atque hinc est quod Hippocrates educendum esse sanguinem copiosum, & ad coloris usque mutationem præcipiat, ut scilicet his uerbis cum reuulsione euacuationis etiam modum exprimeret. Videat iam Hieremias, quàm pulchre suæ

suæ coniecturæ ad Hippocratis & Galeni mentem quadrent. Si enim celeriter hæc laborantis lateris uena, quemadmodum uterq; monet, incidenda erit: perspicuum est, illam inter initia morbi, atque adeo ante omnes alias uenæ sectiones adhibendam esse. Si ante alias adhibetur, necesse est, ut nulla præcedat. Quod si uero nulla alia præcedit, ut & contextus uerborum, et paulo ante recitata Anaxionis historia manifeste euincit, euidentissimum erit, hanc uenæ sectionem reuulsionis, & non deriuationis gratia ab Hippocrate factam esse. Falsò deniq; ex iuguli brachijq; dolore conijcit Brachelius, non solum materiæ motum sursum fieri, uerumetiam phlegmonem confectam esse. Nam, ut diximus, proximarum partium grauitas non simpliciter motum sursum, ad eas præsertim partes quæ grauitate afficiuntur, fieri indicant: sed quia per consensum afficiuntur, ideo motum seu impetum humorum ad superiores costarum partes fieri monstrant. Phlegmonem autem esse iam confectam, non significare prædictarum partium grauitatem, notius est quam ut ostendi à me debeat. Siquidem Hippocrates ut ex Galeni Cōmentarijs constat, sanguinem in phlegmone si paucus sit, per calida fomenta, quæ cutim ipsam ad difficiles perspirationes rariorē efficere, phlegmonisq; sanguinem tum tenuare, tum per halitum digerere consueuerunt, diminuere conatur. Quum autem ijs ipsis diminui sanguis non potest, id quod accidit quando in toto corpore est humorum redundantia, à calidis fomentis abstinet, ut quæ tum plus eius quod redundat ex propinquis trahunt, quam digerant, & potius insigni aliqua uacuatione, nimirum uenæ internæ sectione, totum corpus præuacuat. Quæ iterum Galeni uerba Hieremiam prorsus conficiunt, ut quæ in

Dolor iuguli, brachijq;
phlegmonis
confectæ nō
sunt signa.

πλεσνία, hoc est humorum abundantia, inter initia etiam uenā eam quæ è directo lateris est affectū, secundam esse perspicue doceant. Quid multa? quemadmodum Hippocrates pauco existente sanguine, statim & celeriter dolorem calidis fomentis mitigare & sanare studet; ita ubi copiosus sit, mox & inter initia statim inflammationis per uenę sectionem quæ è directo est reuellere & uacuare conatur. Cur autem in pleuritide id quod in dextro est latere, ad sinistrum reuellere abhorreamus, in superiorib. abunde satis dictum est.

Cæterum falsissimum est quod Hieremias asserit, Galenus in libello de Curandi ratione per uenę sectionem, deriuationis duntaxat, & minime reuulsionis uniuscuiusq; particulæ loca inquisiuisse. Si enim deriuationis tantum loca inuenire eo in libro studuit Galenus, qui fit ut reuulsionem illuc tam crebro nominatim etiam exprimat? Inter cætera enim sic ait: Porro summatim dicendo, incipientes phlegmonas reuulsu uacuare oportet; quæ uero inueteratæ iam sunt, ex ipsis, si fieri potest, affectis partibus: sin minus, ex ijs uicinis. Etenim in incipientibus, auertere quod influit oportet; in inueteratis autem, ipsum solum quod affectæ parti infixum est uacuare. Et iterum: Reuulsiones cum euacuatione adhibere magis conuenit fluxionibus incipientibus. Quæ uero ex ipsis affectis partibus, aut ex ipsis uicinis fiunt, ubi phlegmones ueluti scirrhi naturam contraxerunt. Quæ utique Galeni uerba non solum eum de reuulsione simpliciter, sed de ea etiam quæ simul à loco affecto euacuat, locutum esse aperte docent. Sententiam denique nostram, nempe in phlegmonibus inter initia nō solum reuellendum, uerum etiam uacuandum esse, mirifice confirmant: Hieremiæ autem, qui reuellendum duntaxat esse contendit,

tendit, prorsus conuellunt atque explodunt, Quapropter rectissime Galenus in affectibus, qui supra collum sunt, humeralem siue externam: in ijs qui in inferioribus sunt, poplitem aut malleolum: qui uero in medijs sunt, internam secandam esse præcipit, quod quælibet earum ab affecto loco & reuellere & uacuare queat. Errat itaque tota uia Hieremias, quod dictas iam uenas ea facultate non esse præditas putat, quando ex ijs quæ supra retulimus constat, quamuis earum in contrarium humorum motum atque impetum uertere posse. Cæterum nemo sanæ mentis est, qui inficias eat Galenum à dextro in sinistram, & contrà à sinistro in dextrum reuulsionē docuisse. Hunc autem in internis inflammationibus à dextro latere in latus sinistram esse reuellendum præcepisse, id est quod constanter negamus. Quum enim is inter initia illarum non simpliciter reuellendum, sed etiam uacuandum esse à loco affecto doceat, hunc nulla istarum usum esse omnibus perspicuum est, quando neutra simul reuellere & uacuare ab affecto latere possit. Sed de ijs in superioribus multa diximus: quare ad alium Galeni locum, qui ex libello de Reuulsionē inscripto citatur, explicandum accedamus, qui sic habet: Remedia reuulsoria sunt, incumbente in pectus aut uentrem humore, ad manus retractio. Hunc locum suæ sententiæ nihil pugnare, ijs uerbis ostendere conatur Hieremias. Non, inquit, statim sequitur in dextrum brachium reuellendum esse, quod in dextrum latus decurrit, si id quod in uentrem pectusque irruit, ad manus retractui uoluit. Rectè sanè; nam ex hoc quidem loco id euincere statim non licebit. Verum cum sit uniuersalis, necesse est ut ex alio loco, ubi particulatim quod hic uniuersaliter docet Galenus, quo pacto in internis inflammationibus

Galenus in phlegmone reuulsio in oppositū latus nō usus est.

“
“
“

Obiectio.

Responsio.
Uniuersalis locus per particulare explicandus.

flammationibus intelligendus sit, discamus. Is autem est libro 13. The. meth. ubi sic scriptum reliquit: Si iecur, thorax, pulmo, aut cor phlegmone laborare incœperint, internam uenam incidere oportet. Quibus uerbis inter initia, ne deriuationem hic præcipere Hieremias cauillare possit, quæ tum (ut omnibus in confesso est) locum non habet, internâ uenam secandam statim ubi hæ partes laborare cœperint, aperte docet. Sed dicet Hieremias: fateor incidendam esse internâ, atqui in opposito brachio. Respondeo: minime, nam Galenus statim seipsum interpretans, hæc subiunxit uerba: αὐτὸ δ' ἐπὶ πάντων τὰς καὶ ἐνθὺ. Id est,

» Perpetuo uero in omnibus eas quæ è directo sunt.

Obiectio. Verum, inquit Hieremias, hoc pacto incōstantiæ ac-
cusandus uenit Galenus: qui statim postea in libello de Reuulsione, id quod in dextrum it, ad sinistrū esse

Responsio. reuellendum monet. Respondeo: Galenum in eo quidem libello docuisse, ut id quod in dextrum inclinatur, ad sinistrum reuellatur: at minime, quod in latus dextrum decumbit, in sinistrum brachium esse reuellendum. Sic nos quidem fatemur, in pleuritide humorum impetum in dextrum latus decumbentem, in sinistrum esse reuellendum: hoc est intrò inclinantes, foras, & in contrarium, idēq; per brachium è directo positum. Nam idipsum, ut antea etiam diximus, ad dextrum latus dextrī, ad sinistrum autem sinistri rationem habebit. At non concedimus, ad sinistrum brachium esse reuellendū, quod in dextro est latere, propter causas quas sæpius iam retulimus. Non est itaque quod incōstantiæ insimulari possit Galenus, ut qui perpetuo reuulsionem in contrarium fieri doceat. Humores siquidem in dextrum inclinantes ad sinistrum, & contra: hoc est intrò fluentes ad exteriora retrahit.

Non

Non posse autem Galenum, potissimum in internis inflammationibus, sic intelligi ut putat Hieremias, nempe quod à sinistro latere per dextrum brachiū sit reuellendum, & contrā, ex ijs quæ paulo antè diximus satis manifestum est. Nam reuulsiones omnes, partibus internis affectis, è directo fieri debere, præcepisse Galenum ostendimus. Quare cum is etiam Galeni locus ambiguus sit, necesse erat ut illum per alium magis particularem atque perspicuum locum Hieremias interpretaretur, sic enim planè mentem Galeni intellexisset longe aliam, quàm ipse existimauerit, fuisse.

Postremum locum quem affert Hieremias, ex libro de Curādi ratione per uenæ sectionē producit, quem suo more tractat: hoc est, huc & illuc torquet & flectit. Is uero sic habet: Quæcunq; sanguinis eruptiones secundum rectum eueniunt, maximum agrotantibus commodum adferunt. Quod autem *uær isq* in rectū dicat Hippocrates, omnibus in confesso est. Quæ uero contrā sanguinis eruptiones fiunt, nihil iuuant, aut etiam interdum nocēt, quod uires citra mali leuamen exoluant. Non enim in liene magno ex dextra nare sanguis erumpens, neq; in iecinore ex sinistra, ullam utilitatem adfert. Hactenus Galenus. His uerbis si bi nequaquam aduersari Galenū ait Hieremias, quod de sanguinis eruptione non tanquam reuulsorio, sed iudicatorio auxilio locutus sit. Demus igitur hæc se ita habere, non ne uero hoc iudicatorio auxilio natura non solum reuellit, imò etiam euacuat: Reuellit enim à liene & iecore ad nares, atque per easdem quoque uacuat. Si itaque hæc reuulsio, quæ simul etiam uacuat, ubi per naturam è directo fit optima existit: cur in inflammationibus etiam internis, in quibus eadem est necessitas reuellendi & uacuandi, medicus natura, *Medicus in reuellēdo et uacuādo na*

tura suo mu-
nere probe
fungentem
imitetur.

turam, cuius minister est, non imitaretur? Neque enim temere sic i. Aphor. 21. monet Hippocrates: Quæ durcere oportet, quod maxime natura tendit, per conferentia loca ducere confert. Quemadmodum igitur natura noxia per reuulsionem ac euacuationem quæ in rectum fit, in bonis iudicationibus à loco affectio expellit: sic naturam imitatus etiam medicus, ea quæ in inflammationibus uitiosa sunt, per uenæ sectionem quæ è directo fit reuellere & uacuare conetur. Reuulsionem autem è directo factam ibidem etiam præferre illi quæ fit ex opposito Galenum, satis uerba eiusdem quæ iam citatis statim subiicit testantur: ἀλλὰ ἢ κατ' ἐνθὺ ἀντίσπασις, πλὴν ὠφέλειαν ἐνεργῇ γὰρ τάχει δεικνύει· ἐπὶ δὲ τοῖς ἀνάπαλιμ, οὐκ ἐστὶ. δεξιῶν μὲν οὖν αἰμορραγοῦντων μὲν κτῆς, ἢ κατὰ τὸ ὑποχόνδριον τὸ δεξιὸν ἐρεῖδον μὲν συνία σαφῶς ἴσῃσι γὰρ τάχει πλὴν αἰμορραγίαν, ὥσπερ καὶ ἢ κατὰ τὸν ἀριστερόν, αἰμορραγοῦντων ἀριστερόν. ἢ φλεβοτομίας δὲ χολῆν ἀντισπάσεως, ἐπὶ μὲν ταῖς κατ' ἐνθάδε αἰμορραγίαις, γὰρ τάχει θεάσει σαφῆ πλὴν ὠφέλειαν. Id est: Sed & quæ in rectum adhibetur reuulsio, euidentem utilitatem celeriter ostendit: quæ autem contra, nequaquam. Dextra igitur è nare sanguinem erumpentem, ad dextrum hypochondrium fixa cucurbitula clare celeriterq; sistit: sicut quæ ad sinistrum adhibetur, ex sinistra erumpentem. Quinetiam reuulsionis gratia si uenam seces, in ijs quæ è directo fiunt sanguinis eruptionibus, uelociter conspicuam uidebis utilitatem. Proinde utcunque hunc locum mutilum esse Hieremias dicat, tamen aperte reuulsionem quæ in rectum agitur, ei quæ ex opposito fit præfert. Id quod exemplis pleuriticorū & dolentium oculorum statim postea diserte docet. Quum uero uerba hæc supra à nobis producta sint, in præsentia referre non opus

opus esse arbitramur. Præterea quod millies ferè iam monuimus, non coincidit cum deriuatione reuulsio, ut pueriliter errat Brachelius, quod idem non possit esse proximum & longinquum. Reliqua quæ à Hieremia proferuntur, nullius sunt planè momenti, quod in ijs omnib; deriuationis uoce in peruersa significatione utat. Quapropter facile ex ijs quæ dicta sunt, confutabuntur. Postremo quasi seipsum iugulare uidetur Hieremias, dum ait, Galenum non reuulsionis, sed euacuationis ab opposita uena tulisse foelicitatem. Nam id ipsum est cur illam in inflammationibus internis nō incidamus, reuellit enim duntaxat, nec tamen simul à parte affecta euacuat. Hinc potius eam quæ è directo lateris affecti est secamus, ut quæ celeriter & copiose, quod maxime exigitur, reuellere atque uacuare queat. Proinde errat toto cælo Hieremias, quod unam eamq; simplicem reuulsionem in prædictis inflammationibus sufficere contendit: cum contra Galenus atque Hippocrates etiam eam uenæ sectionem, quæ utrunq; possit, nempe à loco affecto reuellere ac uacuare, requirant. Nec minus hallucinatur, quod deriuationē cum uacuatione perpetuo confundit: cum tamen multæ sint euacuationes, quæ deriuationes non sint. Quare etsi omnis deriuiatio sit euacuatio, non tamen contra omnis euacuatio erit deriuiatio. Venæ enim sectio quæ è directo fit, uacuatio quidem est: at reuulsio, ut abunde monstrauius, nō deriuiatio. Sic uacuatio aliqua est, quæ per patientem fit particulam: at illa neque reuulsio, neque deriuiatio, proprie loquendo, dici potest. Fallitur itaque Hieremias, quod passim Galenū deriuasse, ubi euacuauit, arbitretur. Nam fac hic euacuationem etiam eam intelligat, quæ ex affecta particula euacuare potest: ta-

Summa totius discipulationis.

Multæ sunt uacuationes, quæ deriuationes non sunt.

men minime uerum erit, omnem illam uacuationem
 deriuatiōē esse. Venæ enim sectio quæ ē directo est,
 uacuat quidem celeriter & copiose à parte affecta: at
 deriuatio non est, neque enim ex proxima fit particu-
 la, sed deriuatio. Inutiliter in fine disceptationis lo-
 cos omnes in superioribus productos repetit Hiere-
 mias, cum perperam singulos ab illo intellectos, ac pla-
 nē cōtra Galeni mentem in suam detortos esse senten-
 tiam demonstrauerimus. In qua quidem locorum re-
 petitione hoc dissimulandum minime erit: nempe ini-
 quum supra modum Galeno esse Hieremiam, quod
 scribit, cubiti uenam sectam ex illius sententia menses
 citare posse, quando omnibus perspicuum sit, contra-
 rium in libro quem de Curandiratione per sanguinis
 missionem inscripsit ab eo doceri, sic enim ibidem scri-
 ptum reliquit: Vteri inflammationes magis etiam
 quàm renum, à uenis in crurib. sectis iuuantur. Nam
 ijs quæ ex cubito fiunt euacuationibus aliud etiam
 accedit malum, menstruas enim purgationes retinēt,
 sanguinemq; ad superiores corporis partes reuellunt.
 Quæ uero ex cruribus fiunt, non solum reuellere, ue-
 rum etiam menses mouere solent. Hæc ille. Quid ijs
 uerbis apertius esse possit non uideo, adeò ut mirari
 satis non queam, nisi memoriæ hic lapsus tribuendus
 sit, cur tam manifestis uerbis abuti tam impudenter
 uoluerit Hieremias. Atqui ut finem tandem dicendi
 faciamus, cum honestissimam esse hanc contentio-
 nem fateatur, quæ ueritatis amore suscipitur, non æ-
 gre feret puto Hieremias, si quando acerbius aut con-
 tentiosius cum illo disceptauerim, nam eò me uerita-
 tis, qua nihil bono uiro antiquius ac charius esse de-
 bet, amor pertraxit. Quamuis arbitrer me modestis-
 sime cum illo egisse, quod sperem eum hodie à ueteri
 sententia.

*Cubiti uena
 secta menses
 citat, sed
 cohibet.*

sententiâ prorsus defecisse, ac paulo diligētius interea
temporis in Galeni monumentis uersatum fuisse, pla-
neq; didicisse quàm aliena à ueritate sit illa quam olim
magno conatu defendere nitebatur sententia. Quid
multa? Cum hic nobiscum magna modestiâ congres-
sus sit, summo studio conatus sum, ut eadem illum mo-
destiâ, qua ipse nos, referirem. Utinam autem om-
nes eadem qua Hieremias animi moderatione de con-
trouersis in arte medica rebus disceptare in animum
inducât. Sic enî fiet, ut conuitijs posthabitis, ueritas
ipsa certius eruatur. Deus optimus maximus
faxit, ut eum omnibus nobis animum lar-
giatur, qui neglectis uniuersis ad
unicam ueritatem aspi-
rare uelit.

F I N I S.

Cc 3

VIA inter excudendum tumultuaria ope-
rarum, ut solet, incuria exemplum quam-
uis autographū assequi ubiq; non potuit,
factū est, ut errata hinc inde nonnulla, sed
quib; tamē æquus Lector ignoscere facile
possit, irrepsent: quæ tamen parte libri absoluta ab ip-
so quidē autore recognosci in tempore curauimus, reli-
qua ipsi partim facta ad illud collatione, partim conie-
ctura usi restituimus, ad eum qui sequitur modum.

EX APOLOGIA ADVERSVS
Puteanum.

Pag. 1. uersu 14. lege, in idem crimen. 3. 25. beletzici. 7. 26. ἰσοψη-
10. 4. ἀντιστοιχίαν. 12. 10. nominantur. Ead. uers. ult. Et cogitet, se-
cumq; &c. 13. 20. etiam acris. 15. 8. Puteanus definit. 16. 19. apert-
tius. & 24. ἀλυσίαν. 21. 9. ἀγρίαν. & 24. ubi libet. 25. 26. ἀλοένυστα.
32. 19. (Sunt enim hæ facultates amaritudinis) menses ducere posse, idip-
sum, &c. & 21. dele) post fluxilem. 33. 15. ac sanguinem. & 20. posset. et
in margine, quia acris. 37. 30. igitur eadem. 51. 19. exstimationem ac
laudem. 53. 24. qualitatem intensam. 59. 2. medicamentum purgans.
Expungenda enim est interposita, 68. 1. ficulnis. 70. 28. sagacem re-
rum omnium, &c.

EX APOLOGIA ADVERSVS
Montuum.

Pag. 89. 8. simile sit: ueritatem. & 25. uidetur legend. quàm ut quod satis
est. 90. 27. forte melius legatur, Ego enim quanquam intelligerem. 98.
25. adeò letifera. 101. 20. adsimulatio. 106. 7. dele punctum post scho-
la. 115. 25. duplex est: unum, &c. 116. 33. plenitudinem, quemadmodū
Græci πλὴθος, de abundantia humorum: 125. 28. euidentissimum sit. 126.
33. præter naturam: neque 130. 21. improbauimus. 131. 9. monente.
137. 13. παρὰ φύσιν.

EX APOLOGIA ADVERSUS
Brachelium.

Pag. 146. 20. tractionem. 147. 18. reuulsione. 148. 8. quodq; ad id.
149. 26. legendū uidetur, trahendū esse. 158. 29. uenæ & humeralis, uide
tur abundare copula &c. 159. 8. legendū uidetur, Cū enim natura, &c. 164.
1. forte legi debet, requiratur. 165. 17. certe eam. 175. 27. motum fit.
208. s. forte legend. sed reuulsio.

F I N I S.

EXPLICATIONES ALIQUOT PA-

RADOXORVM, IN HOC EDITAE,

ut maleuolis illa subinde calum-

niandi nulla occasio reliqua

esse possit.

EODEM LEONARDO FVCHSIO

MEDICO AVTORE.

EXPLICATA

TIONIS ALIQUOT PA-

RADOXORVM, IN HOC EDITAE,

in maiusculis illis subinde capitum

nisi in nulla occurrerit

esse potest.

LEONARDO FACHSIO

MEDICO AVTORE.

SO EXPLICATIONES ALI-

QVOT PARADOXORVM, IN HOC

editæ, ut maleuolis illa subinde calumniandi nulla occasio

reliqua esse possit. Eodem Leonardo Fuchſio

medico autore.

EXPLICATIO PRIMA.

IN CAPITE quinto libri primi nostro-
rum Paradoxorū diximus, Casiam Ara-
bum à Græcorum Casia diuersam esse,
quod sanè nō ita accipiendum erit, quasi
Casiam Mauritanorū, quam fistularem
nominant, in uniuersum omnibus Græcis incogni-
tam fuisse putemus, eosq; illam tantū agnouisse, quæ
hodie officinis lignea uocatur. Neq; enim latet, ex re-
centioribus Græcis fuisse, qui utraq; cognouerint ac
descripserint, haud secus atq; Arabes. Actuarius enim
grauis apud Græcos autor, & alij quoque recentiores
Græci, eam quæ Plinij, Dioscoridis & Galeni ætatib.
prorsus ignota fuit, pròbe cognitam habuerunt, illisq;
id est fistulacea dicta fuit. Quamuis
Actuarius priuatim nigram Casiam appellauerit. Ca-
lidam etiam & humidam primo abscessu statuunt.
Atram eius medullam, in candescentem torridamq; bi-
lem aluo citra molestiā educere tradunt. Hinc cum
recentiores Græci Casiam fistularem haud aliter quàm
Arabes cognouerint, necessum erit ut de ueterib. Græ-
cis, quod à nobis dictum est intelligas, horū enim Ca-
sia à Mauritanorum Casia prorsus alia est, quādo om-
nibus perspicuum sit illos unam tantum, nempe eam
quam ligneam hodie uocant, agnouisse. Id quod nos
insinuare uolentes, significāter in Paradoxis diximus,

Casia uete-
rum Græco-
rum à Casia
Arabum
differt.

*Veteres me
dici qui?*

Casiam Arabum & recentiorum à ueterum & Græcorum Casia aliam esse. Per ueteres autem medicos accipe, ex Latinis Plinium; ex Græcis Hippocratem, Galenum, & Dioscoridem, Reliquos Græcos, quotquot fuerunt, qui Galenum secuti sunt, recentiores nominatos esse à nobis scias, ut alibi etiam diximus.

EXPLICATIO SECUNDA.

*Volubilis
maior.*

*Smilax
leuis.*

*Herbarij
pollicetur
editionem.*

IN capite XVIII libri primi Paradoxorū scripsimus, uolubilem maiorem Dioscoridi esse Helxinen, & Cissampelon, id quod non sic intelligendum uenit, quasi eam herbam, quam hodie uulgus medicorū Volubilem maiorem nominat, esse Dioscoridis Helxinen & Cissampelon existimarem. Nam quæ ab herbarijs nostræ ætatis uolubilis maior appellatur, est certe ea quæ Dioscoridi Smilax leuis uocatur. Cissampelos autem eidem est, quam hodie Volubilem mediam & uitealem nuncupant; ut in Herbario nostro, quæ Deo annuente nō ita multo post edemus, multis argumentis demonstraui. Quapropter ad Auicennæ potius uolubilem maiorem uerba nostra referenda erūt, quæ sanè ab ea quam Dioscorides Cissampelon, eo quod in uineis hederæ nascatur specie, nominat, nihil differre uidetur.

EXPLICATIO TERTIA.

*Saccharum
ueterum.*

CApite XXXV primi Paradoxorū libri, Saccharum ueterum à uulgari hoc, quod hodie uoce parum deflexa Barbaro uocabulo Zuccarum appellant, diuersum esse diximus. Siquidem ueterū melleus ros est, supra arundines salis instar concretus. Hinc à nonnullis

nonnullis mel arundineum, quod scilicet supra arūdi-
nes concreſcat, & Sal Indus uocatur. Deniq; in foelici
tantum Arabia & India prouenit. Vulgare, cuius
hodie frequentiffimus uſus eſt, plantæ ſeu arundinis
ſuccus eſt. Proinde à quibuſdam mel cannæ, quod ni-
mirū ex cannis exprimat, dici cœpit. Ex Aegypto,
Cypro, Creta, Rhodo, Siciliaq; deſertur: ut inde eu-
identiſſimum ſit, ueterum Saccharum ab hoc noſtro
diuerſum fuiſſe. Sed inſtabit forte quiſpiam, & idem
eſſe Zuccarum noſtrum cum eo quod Dioſcorides
& Galenus depingunt demonſtrare conabitur, quod
ſcilicet conſtet ante Galeni tempora è ſucco ex cannis
expreſſo Saccharum conſectum eſſe. Nam idipſum
monſtrare palam M. Varronis, qui tum ubi Cæſar im-
periū occupauit uixit, uerſiculos, qui ſic habent:

Saccharum
uulgare.

Obiectiones.

Indica non magna nimis arbore creſcit arundo,
Illius & lentis premitur radicibus humor,
Dulcia cui nequeunt ſucco contendere mella.
Lucanus etiam, quem C. Cæſare & L. Cæſiano con-
ſulibus natum eſſe conſtat, tertio Pharſaliæ ſic ſcri-
ptum reliquit:

Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine ſuccos.
Quibus ſanè uerbis ſuo etiam tempore notum fuiſſe
Zuccarum noſtræ ætatis monſtrat, quod non aliud
eſt niſi ſuccus concretus, qui ex arundinibus expreſ-
ſus eſt. Stاتیus etiam Papinius, qui Neruæ impera-
toris temporibus clarus fuit, lib. 1. ſuarum Syluarum
ſatis monſtrat, Zuccarum noſtrū tum cognitum fuiſ-
ſe, dum inquit:

Et quas præcoquit Hypaſita cannas.
Strabo quoque, qui ſub Octauiano celebris fuit, lib.
15. utriuſque Sacchari mentionem feciſſe uidetur, no-
ſtri quidem, dum ait: Eratoſthenes arborum radices,

praesertim magnarum arundinum, & natura & decoctione dulces esse tradit. veterum uero, dum sic de eodem Eratosthene scribit: Dixit etiam, arundinem mel sine apibus gignere. Solinus denique, qui Plinii contemporaneus fuit, cap. 65. de India scribens, inter cetera sic inquit: Quae palustria sunt, arundinem creant ita crassam, ut fissis internodijs lembi uice uecteternauiantes. E radicibus eius exprimitur humor dulcis, ad melleam suauitatem. Quae certe omnia iam a nobis producta loca manifeste docent, Saccharum nostrum ueteribus etiam fuisse cognitum: adeo ut temere quis dicat, illud a ueterum Saccharo diuersum esse.

Responsio.
Saccharum nostrum ante Dioscoridis & Galeni tempora quidem notum, sed medicis inusitatum fuit.

Obiectio.
solutio.

Veterum Saccharum quod nominamus.

Cui quidem obiectioni sic respondemus. Fuisse quidem Saccharum nostrum & uulgare notum multis ante Dioscoridis, Galeni, & Plinii secula annis: uerum eius tum nullus prorsus in medicina usus fuit. Primus enim inter Graecos, quod sciam, in suis compositionibus mellis usum ad Saccharum transtulit, ut nimirum uoluptati agrotantium hac in parte subscriberet ac gratificaretur. Hinc illa sunt medicamentorum apud eundem nomina, Iosacchar, Nymphaeosacchar, & Oxosacchar: quasi hodie dicas Saccharum uiolarum, nenupharis, & acetosae. Quare Serapioni Mauritiano, qui annos fere supra sexcentos Galenum secutus est, Saccharum nostrum incognitum fuit. Neque obstat, quod Dioscoridem & Galenum de Zuccaro loquens producat: non enim de nostro, quod succus est ex plantis aut arundinibus expressus, sed de ueterum saccharo, quod mellis est species supra arundines cretiloquuntur, id quod utriusque uerba plane euincunt. Quare sciendum, nos in Paradoxis dum ueterum Saccharum nominauimus, de eo quod ueteribus medicis inusitatum fuit, non de eo quod reliquis ueteribus

bus, poetis, oratoribus, & in summa ijs qui nō ex professio medici fuerūt, notum fuit, locutos esse. Sole enim clarius est, nullum unquam veterum medicorum Saccharo illo cuius hodie & in culinis & officinis frequentissimus usus est, in compositionibus suis usum fuisse.

Saccharum nostrū Gale no notū suis se uidetur.

Non puto autem, Galeno Saccharum nostri temporis penitus ignotum fuisse. Quī enim fieri potuisset, ut tam diligens rerum indagator, rem Domitiani, imō Varronis ætate, ut ex prædictis constat, notissimam ignorauerit? Cognouisse autem, ex ijs quæ idem scribit libro 4. de Simpl. medicament. facult. cap. 14. facile colligi potest. Ibidem enim radicū arundinum, maxime earum quæ in Aegypto provenire solent, meminit, quas dulces esse tradit. Quem certe locum interpretes mirum in modum deprauavit. Pro eo enim quod habet Galenus, καὶ τῶν καλὰ μωρ αἱ μαλαγαῖσιζαι, & μαλιστα τῶν κατ' αἶγυπτον. Ille sic conuertit: Et molles maluarum radices, maxime quæ in Aegypto proveniunt. Expungenda itaque maluarum dictio, ac pro ea reponendum arundinum, legendumque hūc in modum erit: Et molles arundinum radices, Cætera recte se habent.

Galenī locus emaculatur.

EXPLICATIO QVARTA.

IN capite quadragesimo libri primi asseruimus, Mumiam uocatam non esse humanorum cadauerum tabidam sanie, sed id quod Pissasphalton Dioscorides nominat. Hæc autem de natia Mumia dicta esse intelligas, quæ certe non est alia quàm Dioscoridis Pissasphaltes, ut ibidem firmissimis argumentis & rationibus probauimus. Est enim alia Mumia factitia, cuius aliquot ex Arabibus meminereūt, quæ sanè compositio

Mumia natia.

Mumia factitia.

positio quędam est ex quibusdam medicamentis cum pinguedine humana commixtis. Syriaci enim Hebræorum morem sectantes, mortuos suos re quę illos à putrefactione tutos seruare possit complēt. Hęc autem iuxta diuersam mortuorum condituram triplex est. Prædiuites enim aloë, myrrha, croco, & balsamo implentur. Mediocriter diuitibus balsamus adimitur. E duabus ijs mumijs nihil ad nos affertur. Infimę autem sortis homines ac inopes solo Asphalto, hoc est bitumine, Iudaico potissimum & Babylónico, implentur. Ethęc est Mumia, quę ad nos deferitur: id quod odor, qui picis est, abunde monstrat. Quam tamen probare admodum non possum, quod timor sit ne adulterina ad nos deuehatur. Dein quod pharmacopolę nostri ossa & carnes exiccatas haud abijciant, neque concretum liquorem qui in concauitatibus est solum accipiant, sed prædicta simul eidem misceant. Quàm uero horrenda hęc sit anthropophagia, maxime cum nativam habere liceat, nemo est qui non intelligat. Quod si etiã nativam passim habere omnibus integrum non sit, ex pice & bitumine commixtis factitium pissasphalton nullo prorsus labore conficere licebit, ut hoc nomine factitiã illam Syrorum Mumiam facile ex officinis omnibus prescribere possimus.

Mumia nostrarũ officinarum nõ probatur.

EXPLICATIO QVINTA.

Repletio.

C Apite secundo libri secundi Paradoxorum repletionis species inuestigantes, repletionis uoce, more Scholarum, generatim pro eo quod à Græcis *πλεωξία* dicitur, usurpauimus. Qua sanè uoce deinceps,

deinceps, ut proprie de rebus ijs loqui liceat, in hac si-
 gnificatione non utemur: sed pro ea, Abundantia di-
 ctione passim utemur, sicq; ad Galeni præscriptū *πλεονεξίας* seu abundantia species digeremus. Abundan-
 tia in primis duplex est: una qualitatis, in qua nuda
 qualitas, citra humorē, excedit. Sic Galen. lib. 8. The-
 meth. caloris *πλεονεξία*, id est abundantiam nominat:
 Altera est quantitatis, cibi scilicet, aut humorum. Cibi
 abundantia Græcis priuatim *πλησμονή*, Latinis autem
 Satietas. Hinc 2. Aph. 22. ubi interpret sic uertit: Qui-
 cunq; morbi ex repletione fiunt, curat euacuatio. re-
 citus sic conuerteretur: Quicunq; morbi ex satietate
 fiunt, in Græco enim sic legitur, ὑπὸ πλησμονῆς ὀκόςα ἀρ-
 νοσήματα γίνονται. Hæc autem Galeno lib. 2. Aphor.
 Cōm. 17. teste, duplex est, una enim est satietas ad ua-
 forum amplam capacitatem; altera ad illam quæ nos
 gubernat naturam. Humorū uero abundantia rur-
 sus diuiditur in eam quæ est omnium humorum, uel
 unius. Omnium autem humorum redundantia *πληθὺς*
 Græcis *ἢ πληθώρα*, Latinis autem plenitudo & multi-
 tudo dicitur. Potest etiam huic speciei abundantia ada-
 ptari repletionis nomen, ita tamē ut ad alias deinceps
 species non transferatur. Hæc iterum bifariam dige-
 ritur: in eam nimirum quæ ad uasa, & in eam quæ
 ad uirtutē existit. Vnius humoris abundantia *κακοχυμία*
 Græcis, uitium succi, aut uitiosus succus Latinis nomi-
 natur. Ex ijs satis liquet, in Paradoxis deprauatū esse
 locum, ubi sic legitur: Galenus *πληθὺς ἢ πληθώρα* no-
 minat, ut sit idem cum eo quod *πλησμονή* Hippocrati,
 & Galeno *πλεονεξία* dicitur. Expungendæ enim hæc
 sunt dictiones tres, *πλησμονή* Hippocrati &, legen-
 dumq; in hunc modum: Vt sit idem cum eo quod Ga-
 leno *πλεονεξία* dicitur. Eius rei etiam supra in Defen-
 sione

Abundantiæ
species.

Qualitatis

Quantitatis
cibi aut hu-
morum.Abundantia
cibi.Satietas di-
plex.

Ad uasa.

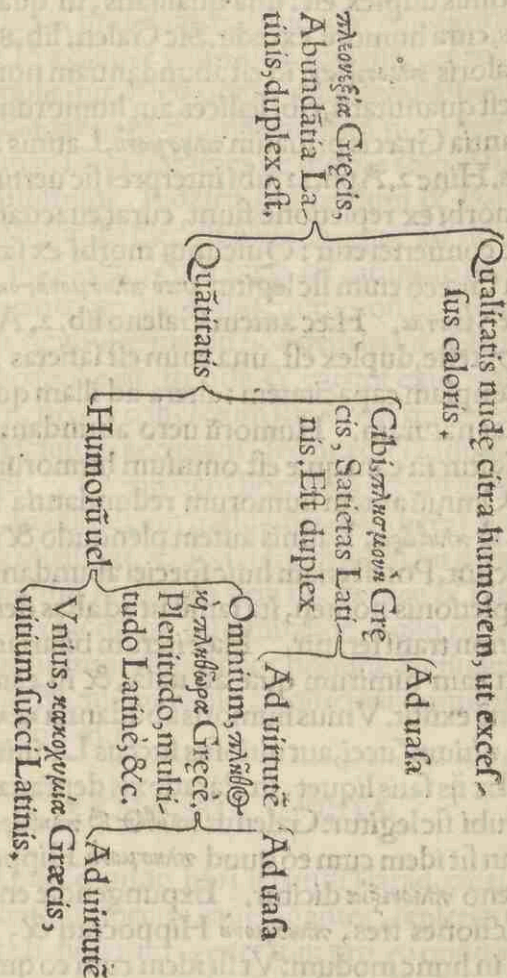
Ad uirtutē.

Abundantiā
omnium hu-
morum.*πληθὺς*.

Plenitudo.

Cacochy-
mia.Locus in
Paradoxis
emendatur.

222 PARADOX. ALIQVOT ENARRATIONES.
 sione contra Montuum mentionem fecimus. Sed pla-
 cuit hic breuiter, & forte magis dilucide repetere. Ha-
 bes praescriptam abundantiae diuisionem
 hac figura complexam.

EXPLICATIONVM ALIQVOT

Paradoxorum Finis.

IN PARADOXORVM

aliquot explicationes

I N D E X.

A.		nostrum	219.8
A	Abundantia eiusq; species.	H.	
	221.2.5. & 222.	H	Hebræorum in condiendis defun- ctorum cadaueribus mos.
	Acetosa saccharum	218.22	
	Aëliarius grauis autor	215.16	220.3
	Anthropophagia horrenda.	220.18	Helxine 216.9
	Arundineum mel	217.1	Herbarium Fuchsij 216.17
	Arundinum Aegyptiacarum radices.	219.12	Humorū abundantia duplex. 221.17
			Hypasita 217.30
	Asphalti Iudæici & Babylonici in condiendis mortuorum cadaueri bus usus	220.9	I. I ofacchar 218.21
C.		L.	
K	Καλοχυμία	221.25. & 222	L
	C. Caesar consul.	217.19	Lucanus quo tempore uixerit. 217.19
	L. Cæsius Cons.	217.19	Lucani de Saccharo uersus. 217.22
	Casia calida & humida	215.22	M.
	Casia fistularis. 215.11. lignea. 14. ni gra. 21	215.20	M
	Cassia oupipyra	215.20	Medici ueteres qui 216.2 Mel arundineum 217.1 Mel canne 217.5
	Cassiam Arabum à Græcorum Cassia diuersam esse, quomodo intelli- gendum	215.9.28	Mortuorum apud Hebræos conditu ra triplex 220.5
	Cissampelos	216.10.15.22	Multitudo 221.20. & 222
F.			Mumia factitia 219.30
F	Fuchsij Herbarium	216.17	Mumianatiua non aliud quàm Dio- scoridis pissasphaltos 219.28
			Mumia nostrarum officinarum adul- terina 220.14
G.			Mumia, qualis ad nos deferitur, quid. 220.11
G	Galenus diligens rerum indaga- tor	219.8	Mumia Syrorum factitia. 220.24. ex officinis proscribenda. eodem. Ec 2 Mumiam
	Galenus locus emaculatur	219.15	
	Galeno non incognitum Saccharum		

I N D E X

- Mumiam** uocatam esse pissasphalton. Saccharum nostrum ante Dioscoridis & Galeni tempora quidem notum, sed medicis inusitatum
219.26
- N.**
- Nemupharis** saccharum 218.22 fuisse 218.14
Nerua Imp. tempore uixisse Sta Saccharum nostrum Galeno notum
tium 217.26 fuisse 219.6
Nymphæosacchar. 218.21 Saccharum ueterū ab hodierno Zuc-
caro diuersum esse 216.26. &
- O.**
- Otauiano** regnante uixisse Stra- 218.27.32
bonem 217.31 Saccharum uiolarum, nemupharis,
Oxosacchar. 218.21 acetose 218.22
- P.**
- ex Paradoxis** restitutus locus. Saccharum uulgare 217.3. quale. 4
221.27 Saccharum uulgare unde aduehatur.
217.6
Pissasphalton factitium quale. Saccharo nostro nullum ueterum me-
220.22 dicorum usum esse 219.5
Pissasphalton pro Mumia usurpari. Sal Indus 217.2
219.26 Satietas 221.10. duplex. 15. & 222
- Plenitudo** 221.20. & 222 Serapion Mauritanus 218.22
Plenitudinis species 221.23 Serapioni saccharum nostrum inco-
220.30. & 222.5 gnitum 218.24
πλεονεξία species 221.5. & 222.5 Smilax levis 216.15
πληρονομία 221.9. & 222 Solinus Plinij contemporaneus.
πλησιόθεν 221.19. & 222 218.4
πλησιόθεν 221.20. & 222 Statius Papin. quo tempore uixerit.
217.26
Plinij contemporaneus Solinus. 218.4
218.4 Strabo quo tempore uixerit. 217.31
- R.**
- R. Epletio**, πλεονεξία 220.30 Strabonis locus 217.33
Ros melleus 216.29 Succi uitium, succus uitiosus 221.
26. & 222
- S.**
- Saccharum.** uide Zuccarum. Syrorum factitia mumia 220.24
Saccharum è succo ex cannis ex- Syrorum in condiendis defunctorū
presso etiam ante Galeni tempo- cadaueribus mos 220.2
ra confectum 217.12 V.
Saccharum in felici tantū Arabia & M. Varro quo tempore uixerit. 217.15
India prouenire 217.2 M. Varronis uersus de Saccharo.
217.16

Veteres

I N D E X

Veteres medici qui 216.2 Zuccarum à ueterum Saccharo di-
 Violarum saccharum 218.21 uersum 216.26. & 218.27
 Volubilis maior 216.9 Zuccarum nostrum etiam Lucano
 Volubilis media & uitalis. 216.16 & alijs fuisse cognitum, & quale.
 Z. 217.24

Z Vccarum. uide
 Saccharum.

F I N I S.

Ee 3

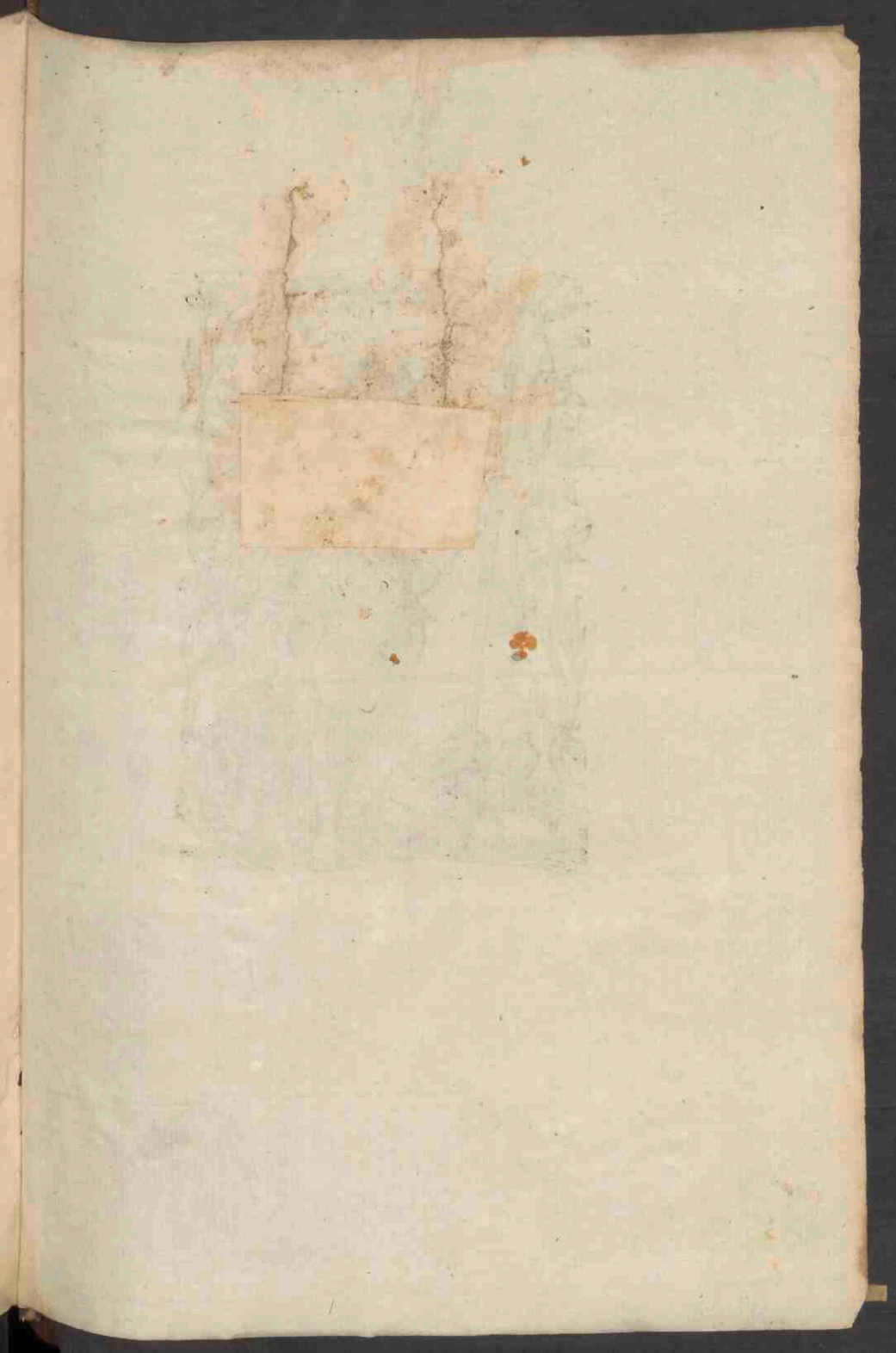
B A S I L E AE,

IN OFFICINA ROBERTI

VVINTER, ANNO

M. D. XXXVIII.

menſe Martio.

A 1746469
OCN 48902358

2

tantum dicitur cum ali
 cubi vespere
 tantum mouet. qm mouet
 opm q. sim mouet. a. h. ci
 cul mouet. b. mouet. a. m.

monetur iustitiamque
 vultu suo. Vultu suo
 nunc est q. mouetur omne ciuili

